

Ministarstvo ekonomije

Izvještaj o radu Ministarstva ekonomije za 2018. godinu

Februar, 2019.

REZIME

IZVJEŠTAJ O RADU MINISTARSTVA EKONOMIJE ZA 2018. GODINU

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- Direktorat za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima,
- Direktorat za energetiku,
- Direktorat za energetske efikasnost,
- Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja,
- Direktorat za industriju i transformaciju,
- Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju,
- Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom,
- Direktorat za razvoj;
- Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača,
- Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar,
- Odjeljenje za evropske integracije,
- Odjeljenje za unutrašnju reviziju,
- Kabinet ministra,
- Služba za opšte poslove i finansije.
- Zavod za intelektualnu svojinu, kao organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije.

Prema važećem Pravilniku sistematizovano je 209 radnih mjesta, od čega je raspoređeno 151 zaposlenih.

Institucije nad kojima Ministarstvo ekonomije vrši nadzor su:

- Uprava za ugljovodonike;
- Zavod za metrologiju;
- Akreditaciono tijelo i
- Institut za standardizaciju.

REALIZACIJA OBAVEZA IZ PROGRAMA VLADE CRNE GORE ZA 2018. GODINU

Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu utvrđeno je ukupno 59 obaveza Ministarstva ekonomije. Tokom programskog perioda uspješno je realizovano 48 obaveza, što ukupno čini 81,4% realizacije, dok je realizacija ostalih obaveza predviđena u 2019. godini.

U 2018. godini Ministarstvo ekonomije je od ukupnog broja zaduženja i to 137, realizovalo 83 zaključka (procenat realizacije iznosi 70,94%), nije realizovalo 34 zaključaka, dok 20 zaključka nisu dospjela za realizaciju.

Obaveze Ministarstva ekonomije utvrđene Programom rada Vlade za 2018. godinu su sledeće:

PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

Kvartalno izvještavanje se odnosilo na sledeće informacije:

Informacije o aktivnostima na realizaciji prioriternih projekata iz oblasti energetike i to:

- Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom;
- Informacija o termoenergetskom kompleksu u Pljevljima;
- Informacija o obnovljivim izvorima energije (velike HE, male he, vjetroelektrane, solarne elektrane i dr.);

Polugodišnje izvještavanje (I i III kvartal) se odnosilo na sledeće informacije:

Informacije o aktivnostima u oblasti koncesija:

- Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika u Podmorju Crne Gore;
- Koncesije za istraživanje i proizvodnju čvrstih mineralnih sirovina.

TEMATSKI DIO

I Kvartal

- Program promocije domaćih proizvoda i usluga u funkciji izgradnje nacionalnog brenda, za 2018. godinu
- Godišnji operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2018. godinu, s Izveštajem o sprovođenju godišnjeg operativnog plana za 2017. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine, za 2018. godinu, s Izveštajem o realizaciji Akcionog plana za 2017. godinu
- Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije 2018-2020
- Program za unapređenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća 2018-2020
- Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori 2017-2020, za 2018. godinu
- Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja 2017-2020, za 2018. godinu
- Izveštaj Ministarstava ekonomije o radu i stanju u upravnim oblastima za 2017. godinu

II Kvartal

- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2017. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2018. godinu
- Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana energetske efikasnosti Crne Gore 2016-2018, za 2017. godinu
- Izvještaj o realizaciji programa Biznis karavan

III Kvartal

- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za realizaciju Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018, jul 2017- jun 2018. godine
- Informacija o aktivnostima na integraciji regionalnog energetskog tržišta za 2018. godinu
- Nacionalni program zaštite potrošača 2019 – 2021
- Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022, za 2018. godinu
- Izvještaj o realizaciji aktivnosti na poboljšanju energetske karakteristika javnih objekata po osnovu namjenskih kredita
- Analiza uspostavljanja jedinstvene baze podataka u oblasti geoloških istraživanja i rudarstva
- Izvještaj o aktivnostima po osnovu članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO) i primjene CEFTA 2006 i Sporazuma o slobodnoj trgovini sa EFTA zemljama

IV Kvartal

- Plan davanja koncesija za 2019. godinu
- Energetski bilans Crne Gore za 2019. godinu
- Državni plan eksploatacije mineralnih sirovina 2019-2029
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020, za 2019. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019, za 2019. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022, za 2019. godinu
- Strategija razvoja poštanske djelatnosti 2019 – 2023

NORMATIVNI DIO

II Kvartal

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama

III Kvartal

- Predlog zakona o privrednim društvima
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kontroli izvoza roba dvostruke namjene
- Predlog zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti

IV Kvartal

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije
- Predlog zakona o snadbijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snadbijevanju
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa
- Predlog zakona o sigurnosti operacija sa ugljovodonicima
- Predlog zakona o standardizaciji
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača

Obaveze po Programu rada Vlade za 2018. godine. koje nijesu realizovane:

TEMATSKI DIO

- Državni plan eksploatacije mineralnih sirovina 2019-2029

NORMATIVNI DIO

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama
- Predlog zakona o privrednim društvima
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kontroli izvoza roba dvostruke namjene
- Predlog zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti
- Predlog zakona o snadbijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snadbijevanju
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa
- Predlog zakona o sigurnosti operacija sa ugljovodonicima
- Predlog zakona o standardizaciji
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača

Izrada navedenih dokumenata je u završnoj fazi. Radi se o kompleksnim dokumentima koji su zahtijevali multisektorski pristup. Dominantan razlog kašnjenja njihovog usvajanja od strane Vlade Crne Gore je zahtjevnost i duga procedura usaglašavanja sa nadležnim organima Evropske komisije.

REALIZOVANE AKTIVNOSTI KOJE NIJESU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE CRNE GORE ZA 2018. GODINU

Ministarstvo ekonomije je tokom 2018. godine Vladi Crne Gore na razmatranje uputilo 238 materijala. Tokom prethodne godine realizovane su brojne aktivnosti koje nisu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu a čije ispunjavanje je značajno za sprovođenje redovnih aktivnosti i postizanje osnovnih ciljeva rada Ministarstva, a podrazumijevaju realizaciju i praćenje projekata iz oblasti energetike, industrije, rudarstva, preduzetništva, regionalnog razvoja i ostalih oblasti u resoru Ministarstva. Takođe, aktivnosti se odnose i na ispunjavanje međunarodnih obaveza i realizaciju preuzetih obaveza u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji.

NAJVAŽNIJE AKTIVNOSTI:

Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022 godina

Vlada Crne Gore je na sjednici od 27. jula 2018. godine usvojila Strategiju mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022 godina, sa Okvirnim Akcionim planom. Strategija definiše pet strateških ciljeva, koji dalje definišu operativne ciljeve i mjere za unapređenje konkurentnosti MMSP u srednjoročnom periodu:

- unapređenje poslovnog ambijenta;
- unapređenje pristupa izvorima finansiranja;
- preduzetničke kompetencije, znanje i vještine – usklađenost sa potrebama tržišta rada;
- jačanje konkurentnosti i inovativnosti MMSP i
- promocija preduzetništva mladih, žena i socijalnog preduzetništva.

Za ostvarenje strateskih ciljeva, definisano je više od 210 pojedinačnih aktivnosti u okviru Okvirnog akcionog plana. Sprovedena politika iz ovog akta donijeće najznačajnije efekte za poslovanje MMSP, koji se, između ostalog, ogledaju u unapređenju poslovnog ambijenta skraćivanjem administrativnih procedura i troškova, obezbjeđivanju dostupnosti i raspoloživost finansijskih sredstava kroz kredite i faktoring i slično, zatim jačanju konkurentnosti MMSP kroz podsticanje izvoza i inovativnosti, unapređenju infrastrukture za poslovanje početnika u biznisu (inkubatora), finansijske podrške za početnike, žene, mlade, socijalno preduzetništvo, itd.

Projekat izgradnje solarne elektrane na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj

Shodno Zaključku Vlade Crne Gore broj: 07-2488 od 04.05.2018. godine, Ministarstvo ekonomije je 19.05.2018. godine objavilo Javni poziv za davanje u zakup zemljišta u svojini države na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj radi izgradnje solarne elektrane instalisane snage veće od 200 MW. Do krajnjeg roka za podnošenje ponuda, 03.09.2018. godine, ponude su dostavila tri ponuđača, i to: Konzorcijum Fortum i EPCG - kojeg čine Fortum Corporation, Finska, Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić i Sterling & Wilson International FZCO; Konzorcijum IREDL - kojeg čine International Renewable Energy Development Ltd, Malta i Zhuai Singyes Green Building Technology CO Ltd, Kina; Konzorcijum Montesolar - kojeg čine kompanije: Sunderland, Crna Gora; Bemax, Crna Gora; Samgreenpower, Francuska i korporacija Solon, SAD. Nakon otvaranja ponuda 03.09.2018. godine, Tenderska komisija je izvršila vrednovanje ponuda na osnovu utvrđenih kriterijuma i sačinila rang listu ponuđača, na kojoj je prvorangirani ponuđač Konzorcijum Fortum i EPCG. Ponuda prvorangiranog ponuđača podrazumijeva izgradnju solarne elektrane instalisane snage 250 MW, otvaranje 226 novih radnih mjesta, investiciju od 178 miliona € i cijenu zakupnine zemljišta 0,33 €/m². Ugovor o zakupu zemljišta za izgradnju solarne elektrane na lokalitetu Briska Gora sa prvorangiranim ponuđačem – Konzorcijumom Fortum i EPCG je zaključen 28.12.2018. godine.

Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom

U toku 2018. godine realizovane su značajne aktivnosti na svim segmentima projekta povezivanja elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije podmorskim kablom:

- Izgradnja trafostanice (TS) 400/110/35 kV Lastva i proširenje postojeće trafostanice 400/220/110 kV Pljevlja 2 su završeni. Izvođaču je izdat sertifikat o preuzimanju radova (TOC). TS Lastva je puštena u privremeni pogon preko 110 kV vodova. Poslije funkcionalnih ispitivanja

biće nastavljena procedura tehničkog pregleda, nakon čega se očekuje dobijanje upotrebne dozvole. U toku su pripreme za tehnički pregled u TS Pljevlja 2.

- Dalekovod (DV) Lastva-Čevo je u završnoj fazi izgradnje. Izvođač je finalizovao projektnu dokumentaciju i isporučio svu opremu. Glavni radovi na 2x400 kV (dvosistemskom) dalekovodu su završeni i u toku je otklanjanje nedostataka i tehnički pregled. Puštanje u probni rad se očekuje u prvom kvartalu 2019. godine. Dalekovod 1x400 kV (jednosistemski) je u manjem zaostatku za prethodnim, zbog preostalog spornog imovinsko - pravnog problema. Puštanje u pogon ovog dalekovoda se očekuje u drugom kvartalu 2019. godine.

- Dalekovod (DV) Čevo-Pljevlja je takođe u fazi intenzivne izgradnje, a stepen završenosti je manji nego kod prethodnih segmenata. Završena je izrada projektne dokumentacije. Isporučeno je oko 98 % opreme i realizovano 62% radova na terenu (građevinski i elektromontažni radovi). Ukupna realizacija projekta je 82 %. Kao i kod segmenta DV Lastva-Čevo, intenzivne aktivnosti su sprovedene na rješavanju imovinskih odnosa, kako bi se obezbijedilo nesmetano izvođenje radova.

- Izgradnja DV Pljevlja – Državna granica sa Srbijom, za koju je obezbijeđen grant EU, u fazi je pripreme u dijelu donošenja prostorno-planskog dokumenta. Vlada je usvojila Nacrt detaljnog prostornog plana i u toku je javna rasprava. Za aktiviranje Ugovora o pružanju konsultantskih usluga, potpisanog 2017. godine, neophodna je saglasnost KfW-a, tj. obavezujući sporazum sa Elektromreže Srbije o izgradnji dalekovoda na teritoriji Srbije. Na zahtjev Elektromreže Srbije otpočelo se sa ažuriranjem Studije izvodljivosti za ovaj projekat, a priprema projektnog zadatka je u završnoj fazi.

Projekat ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE Pljevlja

Nakon sprovođenja tenderskog postupka, komisija za evaluaciju ponuda je odabrala ponudu kompanije Steag Energy Services GmbH iz Njemačke kao najbolju i sa njom je 27.03.2018. potpisan Ugovor za izradu Idejnog projekta i Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, vrijednosti 664.290,00 €. Aktivnosti projektovanja su u toku, projektant je otpočeo sa isporukom dokumentacije, dok se njegova revizija i objavljivanje tendera za izradu Glavnog projekta i izvođenje radova očekuju krajem prvog kvartala 2019. godine.

Projekat ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE Pljevlja obuhvata izgradnju sistema za odsumporavanje, denitrifikaciju, unapređenje rada elektrofilterskog postrojenja, izgradnju sistema za tretman otpadnih voda i rekonstrukciju unutrašnjeg sistema transporta pepela i šljake.

TE Pljevlja je predviđena kao toplotni izvor za grijanje grada Pljevalja. Preliminarna procijenjena vrijednost investicije od cca. 40 miliona eura će biti konačno potvrđena nakon završetka izrade Idejnog projekta. Planirano je da se izrada glavnog projekta i izvođenje radova realizuju u periodu 2019-2021. godina.

Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika u Podmorju Crne Gore

Koncesionari Eni Montenegro BV, Holandija i Novatek Montenegro, BV Holandija su u periodu od 19.11.2018 – 18.12.2018. godine vršili 3D geofizička istraživanja na blokovima 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10 u skladu sa zaključenim ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika. Kao priprema za ovo geofizičko istraživanje obavljene su brojne aktivnosti, uključujući izradu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu za predmetno seizmičko istraživanje, na koje je

Agencije za zaštitu prirode i životne sredine dala odobrenje. Cilj ovih istraživanja je precizno definisanje lokacije istražne bušotine čije će bušenje, u zavisnosti od dinamike obrade 3D seizmičkih podataka i pripremnih aktivnosti, početi krajem 2019. ili početkom 2020. godine.

Pregled trgovinskih politika (TPR) jedna je od funkcija STO-a definisana članom III STO Sporazuma. TPR je jedna od najznačajnijih aktivnosti nakon pristupanja Crne Gore STO. U pitanju je složen proces izvještavanja, dostavljanja komentara i interresorne saradnje, koji se sprovodi periodično. Osnov za pregled trgovinskih politika su Izvještaj Sekretarijata i Izvještaj Vlade. U cilju pripreme za sastanak, eksperti Sekretarijata STO su dva puta posjetili Crnu Goru i tom prilikom je organizovan veliki broj sastanaka. Sastanak Tijela za pregled trgovinskih politika STO, kao završna faza TPR procesa, održan je u Ženevi (Švajcarska), 11 - 13. aprila 2018. godine. Tokom sastanka je 28 država članica STO uzelo učešće u diskusiji izražavajući zadovoljstvo napretkom koji je Crna Gora ostvarila u periodu od pristupanja STO-u, naročito u smislu ispunjavanja međunarodno preuzetih obaveza. U skladu sa unaprijed definisanom procedurom, TPR je formalno otpočeo u februaru 2017. godine, a završen je u maju 2018. godine.

Višegodišnji akcioni plan za regionalni ekonomski prostor za šest zemalja Zapadnog Balkana (eng. MAP REA) – digitalna komponenta

MAP proizilazi iz obaveza koje su preuzete u okviru Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006) i Strategije razvoja Jugoistočne Evrope do 2020. godine (JIE 2020) i zasniva se na CEFTA 2006 i EU pravilima i načelima koja su reflektovana u Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). MAP predviđa realizaciju aktivnosti na svim nivoima u periodu između 2017. i 2020. godine (sa nekim aktivnostima koje se protežu do 2023. godine). Predstavnicima Ministarstva ekonomije su uključeni u realizaciji aktivnosti iz komponente „Digitalne integracije“, u okviru MAP-a sa posebnom ulogom u segmentu „Mreže i usluge u digitalnom okruženju, povezivanje i pristup“, kao i u segmentu „Digitalna ekonomija i društvo“. U okviru MAP procesa aktivno se radilo na potpisivanju novog Sporazuma o romingu, kao i priprema aplikacije za dobijanje granta od strane Investicionog okvira Zapadnog Balkana za tehničku asistenciju pri izradi Nacionalnog plana razvoja širokopoljnih mreža nove generacije.

Višegodišnji akcioni plan za regionalni ekonomski prostor za šest zemalja Zapadnog Balkana (eng. MAP REA) – komponenta Trgovina

Kao što je navedeno u prethodnoj tački, MAP proizilazi iz obaveza koje su preuzete u okviru CEFTA 2006 i Strategije JIE 2020 i zasniva se na CEFTA 2006 i EU pravilima i načelima koja su reflektovana u Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Ministarstvo ekonomije koordinira ovo komponentom, pa se kao najznačajnije aktivnosti u 2018. godini mogu istaći stupanje na snagu CEFTA Dodatnog protokola 5 i to 18. aprila 2018. godine sa ciljem olakšavanja tranzita i trgovine robama kroz regionalno povezivanje svih graničnih službi u jedinstveni informacioni sistem, međusobno priznavanje sertifikata, kao i međusobno priznavanje ovlaštenog ekonomskog operatora (AEO). Takođe, u 2018. godini riješeno je riješeno bilateralno pitanje između Republike Srbije i Kosova u vezi sa CEFTA Dodatnim protokolom 6 o trgovini uslugama, pa se pristupilo finalizaciji teksta kako bi isti bio usvojen od strane CEFTA Zajedničkog komiteta do Samita u Poznanu jula 2019. godine.

AKTIVNOSTI U SKLOPU INTEGRACIONIH PROCESA

Ministarstvo ekonomije koordinira radom pet radnih grupa. Šefovi radnih grupa iz Ministarstva su za sledeća poglavlja:

- Poglavlje 1 - SLOBODNO KRETANJE ROBE
- Poglavlje 6 - PRIVREDNO PRAVO
- Poglavlje 15 – ENERGETIKA
- Poglavlje 20 - PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA
- Poglavlje 30 – VANJSKI ODNOSI

Vežano za pregovarače, pored pobrojanih pet poglavlja, pregovarači iz Ministarstva ekonomije su i u poglavljima:

- Poglavlje 3 - PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA
- Poglavlje 7 - PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE
- Poglavlje 8 - KONKURENCIJA i
- Poglavlje 28 - ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

Takođe značajno je napomenuti da imajući obuhvat pravne tekovine EU učestvujemo i u implementaciji obaveza iz poglavlja:

- Poglavlje 10 – INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI
- Poglavlje 21 - TRANS-EVROPSKE MREŽE
- Poglavlje 31 - VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

Sva pobrojana poglavlja su otvorena, osim Poglavlje 8 - KONKURENCIJA čije se otvaranje očekuje tokom 2019. godine. Takođe, Poglavlje 30 – VANJSKI ODNOSI je i privremeno zatvoreno.

Poglavlje 1 - SLOBODNO KRETANJE ROBE

Poglavlje je otvoreno 20. juna 2017. godine. Evropska komisija je utvrdila četiri mjerila za zatvaranje Poglavlja 1.

Mjerilo 1. – Crna Gora usvaja i primjenjuje zakonodavstvo kojim se prenosi Direktiva 2001/83/EK o kodeksu Zajednice koji se odnosi na medicinske proizvode za ljudsku upotrebu, kako je izmijenjena Direktivom 2004/27/EK i zakonodavstvo kojim se prenosi Direktiva 2001/82/EK koja se odnosi na medicinske proizvode za veterinarsku upotrebu – ovo uključuje uspostavljanje postupka autorizacije za medicinske proizvode u objema oblastima, kao i Direktiva 89/105/EK koja se odnosi na određivanje cijena i refundaciju farmaceutskih proizvoda, u skladu s principima prakse Evropskog suda pravde;

Mjerilo 2. - Crna Gora nastavlja da napreduje po pitanju usklađivanja horizontalnog zakonodavstva s evropskom pravnom tekovinom i pokazuje dobar napredak u prenošenju pravne tekovine za proizvode Novog, Globalnog i Starog pristupa, naročito u onim sektorima u kojima je dosadašnja usklađenost nedovoljna ili ograničena;

Mjerilo 3. - Crna Gora nastavlja da napreduje po pitanju uvođenja klauzula o uzajamnom priznavanju i neophodnih izmjena domaćeg zakonodavstva i administrativnih praksi u cilju usaglašavanja s članovima 34-36 Ugovora o funkcionisanju EU (UFEU);

Mjerilo 4. - Crna Gora pokazuje da ima odgovarajuće administrativne kapacitete za adekvatnu primjenu zakonodavstva u svim horizontalnim oblastima koje utiču na slobodu kretanja robe (regulatorna, standardizacije, akreditacija, metrologija, ocjena usaglašenosti i tržišni nadzor), kao i zakonodavstva za proizvode Novog, Globalnog i Starog pristupa do dana pristupanja.

U cilju ispunjavanja mjerila, Crna Gora je nastavila sa realizacijom obaveza vezanih za usaglašavanje zakonodavstva u svim oblastima koje su obihvaćene ovim poglavljem. U 2018. godini Crna Gora je donijela 30 propisa u okviru ovog poglavlja u cilju usaglašavanja nacionalnih propisa sa EU zakonodavstvo. Crna Gora će nastaviti sa radom na ispunjavanju svih obaveza u cilju ispunjenja mjerila i sticanja uslova za zatvaranje pregovora u ovom poglavlju.

Poglavlje 3 - PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

Poglavlje 3 je otvoreno 11. decembra 2017. godine na Međuvladinoj konferenciji u Briselu. Mjerilo za otvaranje pregovora u Poglavlju 3 bilo je donošenje Nacionalnog plana razvoja kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija sa Akcionom planom, što je u nadležnosti Ministarstva prosvjete i Ministarstva rada i socijalnog staranja. Nacionalni plan je donijet 24. aprila 2014. godine za period 2013-2018.

Kada su u pitanju završna mjerila za ovo Poglavlje, prema ocjenama Savjeta EU, definisana su četiri mjerila od kojih je jedno u nadležnosti Ministarstva ekonomije i to:

Mjerilo 3 - Crna Gora treba da usvoji horizontalni Zakon o uslugama kojim će se prenijeti Direktiva o uslugama 2006/123/EZ i da pokaže dalji napredak u usklađivanju sektorskih propisa;

Realizovano u 2018. godini

- Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za transponovanje Direktive 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu za 2017. godinu
- Zaključkom Vlade br. 022-27/2018-1 od 21. juna 2018. (odnosi se na Izveštaj za 2017. godinu) zaduženi su nadležni resori da prilikom donošenja propisa koji regulišu uslužne djelatnosti iz Priloga I uzmu u obzir obaveze koje proizilaze iz Direktive o uslugama i o istom izvijeste Ministarstvo ekonomije, a Privrednoj komori je preporučeno isto;
- Ministarstvo ekonomije je dostavilo smjernice po pitanju analitičkog pregleda budućeg zakonodavstva svim uključenim resorima 19. jula 2018. i ovom prilikom dato je tumačenje najznačajnijih odredbi Direktive o uslugama, kao i objašnjeno da se usklađivanjem zakonodavstva vrši priprema za unutrašnje tržište EU, pri čemu se prilikom usklađivanja sa odredbama koje se odnose na prekogranično pružanje usluga treba povesti računa da isto bude primjenjivo od dana pristupanja EU, jer bi u suprotnom naše pružaoce usluga doveli u neravnotežan položaj.
- Informacija o aktivnostima na usaglašavanju nacionalnog zakonodavstva sa Direktivom 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu kojom je dat pregled realizacije obaveza koje se odnose na mjerilo br. 3 u okviru Poglavlja 3
- Pravni osnov za uspostavljanje Jedinствене kontakt tačke za usluge (JKT) sadržan je u članu 8 Zakona o uslugama kojim se propisuje obaveza uspostavljanja elektronske JKT u Crnoj Gori. Istu uspostavlja Ministarstvo ekonomije koja će funkcionisati u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronska uprava. Izvršeno je mapiranje svih usluga iz obuhvata Direktive o uslugama (292 usluge) i prema utvrđenoj formi, za svaku od usluga pripremljen standardni obrazac. U skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore br. 07-4531 od 4. oktobra 2018. godine (odnosi se na Informaciju usvojenu 27. septembra 2018), sve uključene institucije su u obavezi da redovno ažuriraju ove i o svim izmijenama informišu Ministarstvo ekonomije.

- Akcionim planom za transponovanje Direktive 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu, Ministarstvo ekonomije je u 2018-oj realizovalo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije i isti je u skupštinskoj proceduri;
- Obrazovan je Radni tim za uspostavljanje Jedinственe kontakt tačke za usluge (JKT) 31. oktobra 2018. godine s obavezom implementacije IPA 2016 projekta koji se odnosi na uspostavljanje JKT;
- Uspostavljena je mreža kontakt osoba na lokalnom nivou.

Poglavlje 6 - PRIVREDNO PRAVO

U nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i transformacije je koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju **6 - Privredno pravo**. Aktivnosti u 2018. godini su obuhvatile kontinuirano pripremanje informacija i materijala koji su u direktnoj resornoj nadležnosti, kao i materijala koje pokrivaju ostale institucije u sklopu poglavlja. U pogledu ispunjenja mjerila u poglavlju 6 Privredno pravo koje se odnosi na izradu Predloga zakona o privrednim društvima i relevantnih podzakonskih akata, aktivnosti su obuhvatile intenzivan rad na izradi Predloga zakona koji je upućen Evropskoj komisiji na mišljenje (detaljnije u okviru aktivnosti Direktorata za industriju i transformacije).

U okviru aktivnosti pregovaračkog poglavlja 6 kontinuirano se prati i izvještava o aktivnostima koje se sprovode na planu ispunjenja preostala 3 mjerila u okviru poglavlja 6 Privredno pravo, a koje su nadležnosti Ministarstva finansija i Komisije za hartije od vrijednosti. U kontekstu navedenog, nakon stupanja na snagu Zakona o tržištu kapitala („Sl. list CG“ br. 01/18), potpuna usklađenost sa Direktivom o transparentnosti postići će se donošenjem pripadajućih podzakonskih akata koji su pripremljeni u 2018. godini. Jedan podzakonski akt je objavljen u 2018. godini dok će se preostala 2 akta objaviti početkom 2019. godine.

Prethodno, završeno je usklađivanje sa Direktivom o ponudama o preuzimanju donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama zakona o preuzimanju akcionarskih društava (Sl. list CG, br. 52/16). Na planu mjerila koje se odnosi na usklađivanje u oblasti računovodstva i revizije, uz donošenje niza podzakonskih akata, veliki napredak na planu realizacije mjerila ostvaren je donošenjem Zakona o računovodstvu (Sl. list CG, br. 52/16) i Zakona o reviziji (Sl. list CG, br.01/17), kao i osnivanjem Savjeta za reviziju i posebne organizacione jedinice koja će vršiti nadzor nad revizijom (Direkcija za nadzor nad revizijom u Ministarstvu finansija).

Takođe, pripremljene su informacije i izvještaji za potrebe Izvještaja o napretku Crne Gore, kao i redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije-Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje. Dodatno, u procesu praćenja pristupanja u kontinuitetu se radilo na ispunjenju obaveza iz PPCG 2018-2020, u dijelu koji se odnosi na obaveze iz pregovaračkog poglavlja 6 Privredno pravo, kao i na pripremi priloga i koordinaciju u izradi PPCG 2019-2020.

Poglavlje 7 – PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

Poglavlje je otvoreno 31. marta 2014. godine. U ovom poglavlju nije bilo mjerila za njegovo otvaranje, a postavljena su 4 mjerila za zatvaranje.

Mjerilo 1: Crna Gora treba da završi sve neophodne zakonske izmjene kako bi osigurala Unijsko iscrpljenje prava u svim oblastima od dana pristupanja.

Mjerilo je ispunjeno donošenjem Zakona o patentima („Službeni list CG“, br.42/15), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti topografija poluprovodnika („Službeni list CG“, br. 40/16), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu („Službeni list CG“, br. 40/16), Zakona o

izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna („Službeni list CG“, br. 42/16) i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni list CG“, broj 53/16). Svaki od navedenih zakona sadrži odredbe o Unijskom iscrpljenju prava.

Mjerilo 2: Crna Gora treba da usvoji izmjene Zakona o autorskom i srodnim pravima kako bi kompletirala usklađivanje sa pravnom tekovinom EU. Mjerilo je ispunjeno donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni list CG“, broj 53/16).

Mjerilo 3: Crna Gora treba da usvoji novi Zakon o patentima kako bi završila usklađivanje sa pravnom tekovinom Evropske unije, naročito po pitanju Sertifikata o dodatnoj zaštiti. Mjerilo je ispunjeno donošenjem Zakona o patentima („Službeni list CG“, br. 42/15).

Mjerilo 4: Crna Gora treba da osigura dovoljno administrativnih kapaciteta da registruje i primijeni prava intelektualne svojine i obezbijedi evidenciju istraga, krivičnih gonjenja i sudskog tretmana povreda. U odnosu na ovo mjerilo, Crna Gora je u periodu 2014. – 2018. godine ojačala administrativne kapacitete, kako u dijelu dodatnog zapošljavanja, tako i u pogledu obuke postojećeg kadra u oblasti intelektualne svojine. Što se tiče dijela mjerila koji se odnosi na evidencije, pripremljen je i od strane Evropske komisije kao adekvatan ocijenjen format Statističkog izvještavanja o sprovođenju prava intelektualne svojine. Čeka se stav Evropske komisije o ispunjenosti ovog mjerila.

Poglavlje 8 – KONKURENCIJA

Poglavlje nije otvoreno. U ovom poglavlju postavljeno je 5 mjerila za otvaranje.

Mjerilo 1. Dopuniti i izmijeniti zakonodavstvo u oblasti državne pomoći u cilju implementacije obaveza iz SSP-a;

Mjerilo 2. Omogućiti da tijelo nadležno za državnu pomoć bude operativno nezavisno i da ima nadležnosti i resurse neophodne za potpunu primjenu pravila o državnoj pomoći;

Mjerilo 3. Crna Gora da uskladi šeme fiskalne pomoći, odnosno Zakon o porezu na dobit pravnih lica, Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakon o slobodnim zonama, Program podsticaja i promocije biznis zona, u skladu sa zahtjevima iz SSP-a;

Mjerilo 4. Crna Gora da kreira sveobuhvatan popis svih mjera državne pomoći pokrivenih SSP-om i definiše akcioni plan prihvaćen od strane Komisije, sa jasnim rasporedom za usklađivanje sa preostalim šemama pomoći ili ekvivalentnim mjerama koje su ocijenjene kao nekompatibilne sa obavezama koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju;

Mjerilo 5. Crna Gora da usvoji plan restrukturiranja za Kombinat aluminijuma Podgorica u skladu sa zahtjevima iz člana 73 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a koji treba da bude prihvaćen od strane Komisije.

U cilju ispunjavanja mjerila za otvaranje poglavlja, Crna Gora je u 2018. godini donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije i Zakona o kontroli državne pomoći. Donošenjem ova dva zakona u 2018. godini, Crna Gora je ispunila mjerila koja se odnose na zakonodavni i institucionalni okvir. U odnosu na ostala mjerila, Crna Gora je u prethodnom periodu ispunila zahtjeve koji su bili postavljeni.

Poglavlje 10 – INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

Poglavlje je otvoreno 31. marta 2014. godine. Aktivnosti na ispunjenju završnih mjerila:

Mjerilo 1 - Usklađenost crnogorskog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU o nezavisnosti nacionalnog regulatornog tijela za elektronske komunikacije (EKIP) -U cilju obezbjeđenja nezavisnosti regulatornog tijela za oblast elektronskih komunikacija, od 1. I 2016. prestale su da važe odredbe Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. list CG“, broj 40/13) koje su

predviđale prenos budžetskih viškova regulatornog tijela u državni budžet. U skladu sa zahtjevom Evropske komisije, donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. list CG”, broj 2/17), pa je brisana odredba kojom se definiše da Skupština razrješava predsjednika i članove Savjeta, ako se ne usvoji izvještaj o radu sa finansijskim izvještajem, s ciljem postizanja konzistentnosti Zakona o elektronskim komunikacijama sa Zakonom o poštanskim uslugama, kao i usklađivanja s odredbama Direktive 2002/20/EZ, Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama, čime je Crna Gora zaokružila zakonodavni okvir za ispunjenje završnih mjerila.

Mjerilo 2 - Dovoljan administrativni kapacitet za sprovođenje pravne tekovine u oblasti elektronskih komunikacija - Ukidanjem Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije (MIDT) 2016, nadležnost elektronskih komunikacija je pripala Ministarstvu ekonomije. Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije koji je usvojen 22. III 2018. u Direktoratu za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost predviđeno je deset radnih mjesta, zajedno s generalnim direktorom. Zaključno s 2018, sva sistematizovana mjesta su, uključujući i mjesto generalnog direktora, popunjena.

Takođe, nastaviće se s programom profesionalne obuke zaposlenih kroz ekspertske misije, obuke, seminare, radionice i slično.

Poglavlje 15 – ENERGETIKA

Poglavlje 15 je otvoreno 21.12.2015. godine. Crna Gora je dobila tri završna mjerila za Poglavlje 15, koja je potrebno ispuniti u cilju privremenog zatvaranja ovog poglavlja, i to:

- 1) Crna Gora da završi zakonodavno usklađivanje s pravnom tekovinom o obaveznim naftnim rezervama, uspostavi administrativnu strukturu za upravljanje naftnim rezervama i započne s uspostavljanjem rezervi u skladu s Akcionim planom;
- 2) Crna Gora da se uskladi s pravnom tekovinom o unutrašnjem energetsom tržištu, uključujući razdvajanje svih energetske subjekata u skladu s nekim od modela definisanih pravnom tekovinom;
- 3) Crna Gora da se uskladi s pravnom tekovinom o energetskej efikasnosti.

Mjerilo 1 – U toku 2018. godine vršeno je međuresorsko usaglašavanje Predloga zakona o snabdijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju i pribavljena mišljenja od većine nadležnih organa. Međutim, Ministarstvu ekonomije nijesu dostavljena sva neophodna mišljenja.

Mjerilo 2 – U cilju daljeg usklađivanja s pravnom tekovinom EU o unutrašnjem energetsom tržištu, u toku 2018. godine realizovane su značajne aktivnosti na pripremi i donošenju podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o energetici i Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa.

Na osnovu Zakona o energetici, donijeto je sedam uredbi i jedan pravilnik. Ovim podzakonskim aktima uređuju se pitanja iz oblasti obnovljivih izvora energije, kao i pitanja iz oblasti snabdijevanja električnom energijom i zaštite ranjivih kupaca električne energije. Pored toga, na osnovu Zakona o energetici, Regulatorna agencija za energetiku je donijela 5 podzakonskih akata i odobrila 5 akata koja su utvrdili energetske subjekte. Odluku o izdavanju sertifikata Akcionarskom društvu Crnogorski elektroprenosni sistem AD, Regulatorna agencija za energetiku donijela je 24. aprila 2018. godine. Time je Crnogorski elektroprenosni sistem AD stekao pravo na obavljanje prekograničnog prenosa električne energije.

Na osnovu Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, Ministarstvo ekonomije je donijelo jedan pravilnik, a u toku je izrada više podzakonskih akata koji će se donijeti u cilju implementacije ovog zakona.

Mjerilo 3 – Crna Gora je donošenjem Pravilnika o označavanju energetske efikasnosti pneumatika vozila i drugih parametara ("Službeni list CG", broj 90/2017 od 29. decembra 2017. god.) izvršila transponovanje odredbi Regulative 1222/2009/EZ o označavanju pneumatika u pogledu efikasnosti potrošnje goriva i drugih bitnih parametara, a što je bio uslov za ispunjavanje ovog mjerila.

Poglavlje 20 - PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA

U nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i transformacije je koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju **20 – Preduzetništvo i industrijska politika**. Aktivnosti u 2018. godini su obuhvatile kontinuirano pripremanje informacija i materijala koji su u direktnoj resornoj nadležnosti, kao i materijala koje pokrivaju ostale institucije u sklopu poglavlja. Tokom cijelog perioda rađene su brojne analize koje se odnose na implementaciju Industrijske politike u smislu kontinuiranog praćenja realizacije aktivnosti utvrđenih godišnjim Akcionim planom za njenu implementaciju. U kontekstu ispunjenja mjerila za zatvaranje poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika, u skladu sa procesom implementacije Industrijske politike, u dosadašnjem periodu usvojeni su godišnji Akcioni planovi za implementaciju za 2016., 2017. i 2018. godinu, kao i Izvještaji o realizaciji Akcionog plana za 2016. i 2017. godinu. Takođe, projekat konsultantske podrške u ocjeni implementacije i revizije Industrijske politike Crne Gore, u okviru regionalnog projekta saradnje sa GIZ „Održivi razvoj i zapošljavanje u SEE- Industrijska politika u skladu sa Poglavljem 20“, počeo je u decembru 2018. godine. Ocjena i revizija Industrijske politike Crne Gore do 2020, predviđa analizu i ocjenu implementacije Akcionih planova za 2016, 2017 i 2018. godinu, ostvarenost utvrđenih ciljeva i rezultata, kao i reviziju i usaglašavanje sa EU inoviranom Industrijskom politikom (COM 2017/479), (detaljnije u okviru aktivnosti Direktorata za industriju i transformaciju).

U sklopu praćenja i izvještavanja o ostalim aktivnostima koje se sprovode u pregovaračkom poglavlju, a koje se odnose na usklađivanje sa Direktivom o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama 2011/7/EU, kontinuirano se prate aktivnosti na usklađivanju regulatornog okvira sa pomenutom Direktivom, a koje su u nadležnosti Ministarstva finansija. U tom kontekstu je u 2018. godini donijet Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o visini zatezne kamate (Sl. list CG, br. 75/18), kao jedan od akata na planu usaglašavanja sa Direktivom.

Takođe, pripremljene su informacije i izvještaji za potrebe Izvještaja o napretku Crne Gore, zatim redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje. Dodatno, u procesu praćenja pristupanja u kontinuitetu se radilo na ispunjenju obaveza iz PPCG 2018-2020, u dijelu koji se odnosi na obaveze iz pregovaračkog poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika, kao i na pripremi priloga i koordinaciji u izradi PPCG 2019-2020.

Poglavlje 21 - TRANS-EVROPSKE MREŽE

Politika poglavlja 21 - Trans-evropske mreže je usmjerena na unapređenje i razvoj saobraćajnih, energetske i telekomunikacijskih sistema u okviru Evropske unije. Pravna tekovina Evropske unije iz Poglavlja 21 - Trans-evropske mreže, koja se odnosi na oblast energetike, obuhvata Regulativu (EU) 1316/2013 o uspostavljanju Instrumenta za povezivanje Evrope (CEF) i Regulativu (EU) 347/2013 o smjernicama za trans-evropsku energetske infrastrukturu.

Crna Gora je dobila tri završna mjerila za Poglavlje 21, koja je potrebno ispuniti u cilju privremenog zatvaranja ovog poglavlja. Treće mjerilo se, pored Ministarstva saobraćaja i pomorstva, odnosi i na obaveze Ministarstva ekonomije.

Mjerilo 3 - Crna Gora pokazuje institucionalne i administrativne kapacitete koji su potrebni kako bi se preuzele odgovornosti koje proizilaze iz Regulative 1316/2013 o uspostavljanju Instrumenta za povezivanje Evrope. U cilju ispunjenja ovog mjerila, Ministarstvo ekonomije je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji iz marta 2018. u opisu poslova jednog službenika Direktorata za energetiku predvidjelo i praćenje politike iz ove oblasti. Novim Predlogom pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji predviđeno je u Direktoratu za energetiku i energetske efikasnost jedno radno mjesto za službenika koji će se baviti aktivnostima na realizaciji obaveza koje se odnose na Trans-evropske energetske mreže (TEN-E) i Instrument za povezivanje Evrope (CEF).

Pored toga, u cilju transponovanja i implementacije Regulative (EU) 347/2013 pripremljen je Nacrt zakona o prekograničnim energetske infrastrukturnim projektima.

Poglavlje 28 – ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

Mjerilo 1 - Zakon o izmjeni i dopuni zakona o zaštiti potrošača- Crna Gora usvaja i primjenjuje zakonodavstvo kojim se prenosi Direktiva 2011/83/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. oktobra 2011. godine o pravima potrošača, izmjenama i dopunama Direktive Savjeta 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta i prestanku važenja Direktive Savjeta 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta, i Direktiva 2013/11/EU Evropskog Parlamenta i Savjeta od 21. oktobra 2013. godine o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova i izmjeni Regulative (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2009/22/EZ. Administrativni kapaciteti u mjeri da se obezbijedi pravilna primjena zakonodavstva se popunjavaju. Crna Gora pokazuje da ima odgovarajuće administrativne kapacitete za adekvatnu primjenu zakonodavstva u svim horizontalnim oblastima koje utiču na primjenu i kontrolu zakona. Zakon o opštoj bezbjednosti proizvoda - usvojen zakon. U cilju ispunjavanja mjerila, Crna Gora je nastavila sa realizacijom obaveza vezanih za usaglašavanje zakonodavstva u svim oblastima koje su obuhvaćene ovim poglavljem.

Poglavlje 30 – VANJSKI ODNOSI

Vezano za EU integracije, a kada je u pitanju poglavlje 30 – Vanjski odnosi, kojim koordinira Ministarstvo ekonomije, poglavlje je privremeno zatvoreno. Za zatvaranje poglavlja dobijeno je jedno mjerilo. I pored toga što je poglavlje privremeno zatvoreno, usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti, shodno Akcionom planu i činjenici da se pravna tekovina Evropske unije konstantno mijenja i razvija, ostaje kontinuirana obaveza Crne Gore.

Poglavlje 31 - VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

Poglavlje 30 ima horizontalni uticaj na poglavlja koja su povezana s carinskom unijom, kao i vanjskom, bezbjednosnom i odbrambenom politikom. U skladu sa pomenutom, a vezano za

nadležnost Ministarstva ekonomije, poglavlje 31 obuhvata pravnu tekovinu iz oblasti kontrole izvoza robe dvostruke namjene, a koja se paralelno prati kroz poglavlja 30 i 31.

ZNAČAJNI PROJEKTI MINISTARSTVA EKONOMIJE

- Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači;
- Projekat izgradnje HE Komarnica;
- Projekat povezivanja Crne Gore i Italije podmorskim kablom;
- Projekat ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE Pljevlja;
- Projekat izgradnje drugog bloka TE Pljevlja
- Projekat izgradnje vjetroelektrane Krnovo;
- Projekat izgradnje vjetroelektrane Možura;
- Projekat izgradnje malih hidroelektrana;
- Projekat izgradnje solarnih elektrana na osnovu energetske dozvole
- Projekat izgradnje solarne elektrane na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj;
- Projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje" - MEEP AF;
- Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - EEPPB;
- Beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase - ENERGY WOOD II i ENERGY WOOD III;
- *Beskamatni krediti za primjenu mjera energetske efikasnosti u domaćinstvu - ENERGETSKI EFIKASAN DOM*
- Projekat istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore;
- Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2017-2020. godina, za 2018. godinu
- Program za unapređenje inovativnosti
- Program povećanja lokalne i regionalne konkurentosti kroz usaglašavanje sa međunarodnim standardima poslovanja
- Promocija kupovine domaćih proizvoda
- Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije za 2018. godinu;
- Program podrške razvoju zanatstva za 2018. godinu
- Višegodišnji AP za regionalni ekonomski prostor za šest zemalja Zapadnog Balkana - MAP REA
- Priprema aplikacije za dobijanje grantova od strane Investicionog okvira Zapadnog Balkana za tehničku asistenciju pri izradi Nacionalnog plana razvoja širokopojasnih mreža nove generacije
- Priprema novog Sporazuma o sniženju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama na Zapadnom Balkanu
- Funkcionisanje i razvoj Nacionalne tačke razmjene internet saobraćaja - MIXP
- Funkcionisanje i razvoj nacionalnog internet domena “.ME

IZVJEŠTAJ O UPRAVNIM PREDMETIMA ZA 2018 GODINU

Za izvještajni period od 01.01.2018. do 31.12.2018. godine ukupan broj upravnih predmeta po zahtjevu stranaka iznosio je **960** predmeta, od toga:

Prema postupku	Broj predmeta
Prvostepeni upravni postupak	896
Drugostepeni upravni postupak	64
Ukupno	960

Po zahtjevu stranaka za slobodan pristup informacija podnijeto je 115 predmeta, od kojih 40 zahtjeva je usvojeno, 45 odbijeno a za 30 je postupak u toku.

JAVNE NABAVKE

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Sl. list CG", br. 42/11, 57/14, 28/15 i 42/17), kao i Pravilnika o sadržaju akta i obrascima za sprovođenje hitnih nabavki ("Sl. list CG", br. 49/17) i Pravilnika o sadržaju akta i obrascima za sprovođenje nabavke male vrijednosti („Službeni list CG“, br. 49/17), a na osnovu koji se internih uputstava koji se primjenjuju na sve organizacione jedinice Ministarstva ekonomije, tokom 2018. godine na nivou Ministarstva i organa u sastavu, sprovedeni su sljedeći postupci:

- Otvoreni postupak javne nabavke (4 postupka) i
- Nabavka male vrijednosti (89 postupka).

ZAVODU ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

Vlada Crne Gore je na 101. sjednici od 6.12.2018. godine donijela Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave, koja je objavljena u Službenom listu Crne Gore broj 87/18. Navedenim izmjenama Zavod za intelektualnu svojinu promijenio je svoj status i postao dio Ministarstva ekonomije u okviru Direktorata unutrašnje tržište i konkurenciju. Ministarstvo ekonomije je, u skladu sa djelokrugom utvrđenim ovom uredbom, preuzelo od Zavoda za intelektualnu svojinu službenike, opremu i službenu dokumentaciju.

POTREBNE MJERE ZA UNAPREĐENJE RADA MINISTARSTVA EKONOMIJE

Za naredni period osnovi prioriteta rada Ministarstva će se bazirati na implementaciji tekućih infrastrukturnih projekata i jačanju aktivnosti u preduzetništvu.

U narednom periodu, radi unapređenja rada Ministarstva ekonomije potrebno je:

1. Usvojiti novi akt o sistematizaciji radnih mjesta kojim bi se restrukturirala trenutna organizacija Ministarstva vodeći računa o planu optimizacije.
2. Sagledati broj slobodnih radnih mjesta po direktoratima i popunjavati ih na ciljani način, a u skladu sa zacrtanim prioritetima.
3. Zaposliti stručni kadar koji će biti direktno usmjeren na implementaciju projekata.
4. Smanjiti tekuću potrošnju i na račun tog umanjjenja povećati direktnu podršku privredi.
5. Puna posvećenost ispunjavanju obaveza u okviru integracionog procesa.
6. Unaprijediti koordinaciju sa institucijama i privrednim društvima prilikom donošenja normativnih akata u cilju kvalitetnijeg kreiranja i realizacije sektorskih politika.

Ministarstvo ekonomije

PRILOG

Izveštaj o radu Ministarstva ekonomije za 2018. godinu za:

- **Ministarstvo ekonomije po unutrašnjim organizacionim jedinicama;**
- **Zavod za intelektualnu svojinu kao organ u sastavu;**
- **Uprava za ugljovodonike;**
- **Zavod za metrologiju;**
- **Akreditaciono tijelo i**
- **Institut za standardizaciju.**

I UVODNE NAPOMENE

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva ekonomije i izvještaji o radu organa iz njegove nadležnosti za 2018. godinu urađeni su u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 87/18) a shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu.

II NADLEŽNOST I ORGANIZACIJA RADA

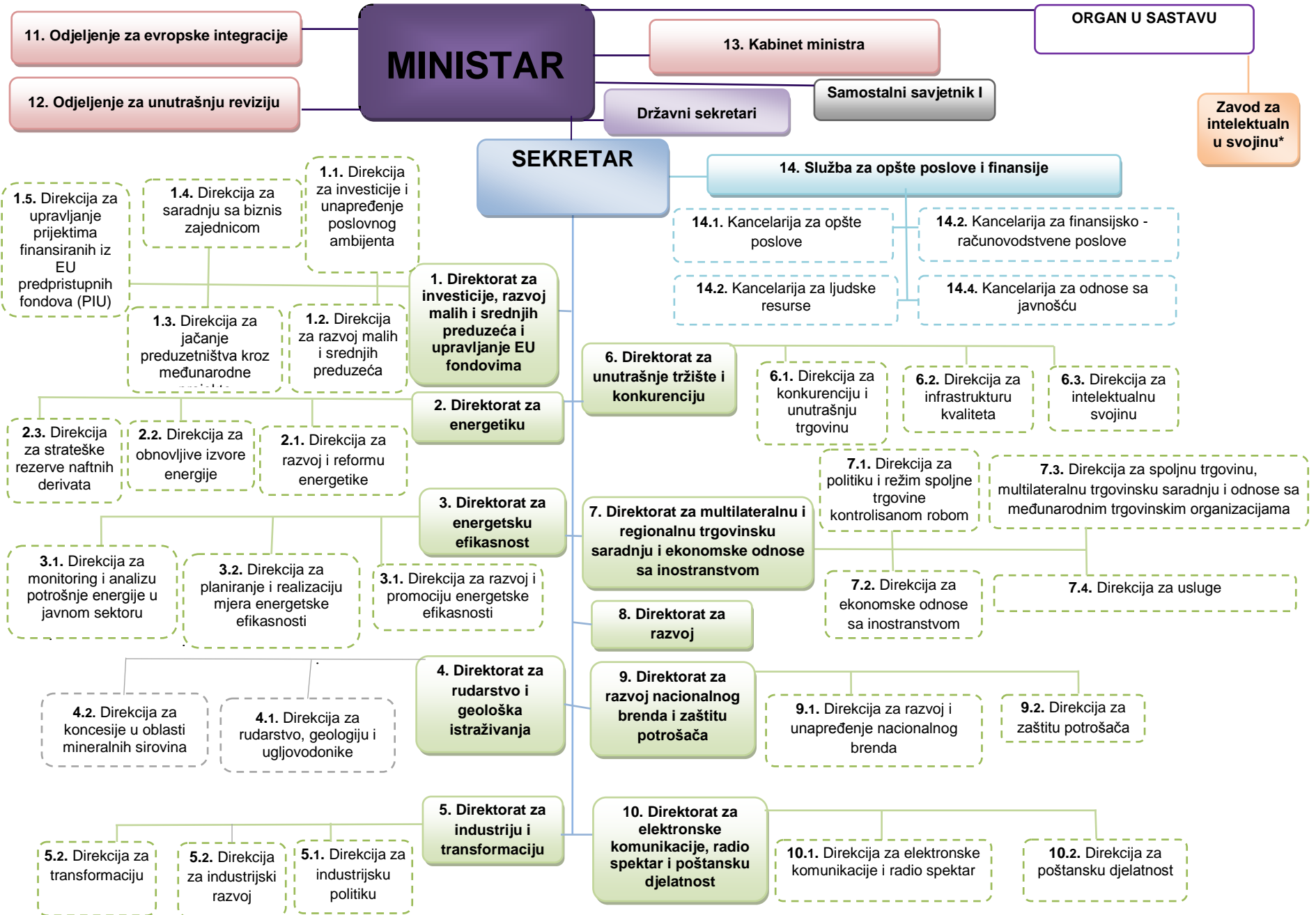
Ministarstvo ekonomije vrši poslove uprave koji se odnose na: utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije razvoja Crne Gore; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike regionalnog razvoja Crne Gore; pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata koji su od interesa za Crnu Goru, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva, koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore, saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; učešće u pripremi strateških i operativnih dokumenata za korišćenje sredstava pretprikladnih fondova Evropske unije i ostalih međunarodnih izvora finansiranja namijenjenih regionalnom razvoju; stvaranje uslova za održiv i uravnotežen rast i razvoj crnogorske ekonomije i njene konkurentnosti; politiku usmjerenu na podršku razvoju ekonomije i preduzetništva, malih i srednjih preduzeća i zanatstva; tranziciju privrede; strukturno prilagođavanje privrede; iniciranje, utvrđivanje i ocjenjivanje programa transformacije i izvještaja o procjeni vrijednosti preduzeća sa metodologijom procjene i davanje ili uskraćivanje saglasnosti na ovaj proces; praćenje ugovora sa savjetnicima za privatizaciju za potrebe Savjeta za privatizaciju i tenderskih komisija; nove proizvodne i poslovne tehnologije; industrijsku proizvodnju po sljedećim sektorima i podsektorima: proizvodnja električne energije i gasa, eksploatacija ruda i kamena (eksploatacija energetske sirovine, eksploatacija ostalih sirovina i materijala) i prerađivačka industrija (proizvodnja osnovnih metala i metalnih proizvoda, proizvodnja mašina i uređaja, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, proizvodnja kože i predmeta od kože, prerada drveta i proizvodi od drveta, proizvodnja papira, izdavanje i štampanje, proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa, proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala); energetska politika; sprovođenje politike i koordinaciju implementacije projekata u oblasti energetske efikasnosti, vršenje stručnih i upravnih poslova iz oblasti energetske efikasnosti, utvrđivanje pravaca i dinamike razvoja energetike; pripremu energetskog bilansa Crne Gore; promet naftnih derivata; sistem koncesija i dodjelu koncesija iz nadležnosti ovog ministarstva; eksploataciju mineralnih i drugih sirovina; geološka istraživanja; istraživanje i proizvodnju ugljovodonika; praćenje stanja i razvoj unutrašnje i spoljne trgovine; pripremu i ažuriranje plana interventnih nabavki; zaštitu potrošača; politiku konkurencije; praćenje, analiziranje i prognoziranje konjunktura tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; sagledavanje robnih tokova i snabdjevenosti tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; međunarodne ekonomske odnose; praćenje uticaja ekonomske politike i relevantne zakonske regulative na ekonomske odnose sa inostranstvom; sistemske i druge podsticajne mjere za unapređenje ekonomskih odnosa sa inostranstvom; investicionu politiku; predlaganje, pregovaranje, zaključivanje i praćenje implementacije međunarodnih ekonomskih, trgovinskih i ugovora o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija; učestvovanje u radu mješovitih komiteta i komisija o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji; režim i kontrolu spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (kontrolisanom robom) kao i vršenje nadzora nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom; praćenje i predlaganje mjera za

liberalizaciju prekogranične trgovine robama i uslugama; saradnja sa regionalnim i međunarodnim ekonomskim organizacijama i institucijama, naročito sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (STO) gdje je Ministarstvo nadležno za pored saradnje i koordinaciju, i dr. kao i sa drugim multilateralnim inicijativama; učestvovanje u sprovođenju Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA), Evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (EFTA) i drugih sporazuma o slobodnoj trgovini; infrastrukturu kvaliteta (standardizacija, akreditacija, metrologija, sistem kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistem ocjene usaglašenosti, tehnički propisi iz nadležnosti ministarstva); industrijsku svojinu; autorsko i srodna prava; proizvodnju, komercijalno umnožavanje i promet optičkih diskova; praćenje i proučavanje uslova privređivanja i ekonomskog položaja privrednih subjekata iz nadležnosti ministarstva; međunarodnu saradnju u oblastima iz nadležnosti ovog ministarstva; poboljšanje regulatorno-administrativnog okvira, promocijno djelovanje, pripremanje i ostvarivanje planova razvoja, kao i druga pitanja iz oblasti ekonomskog i privrednog razvoja; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; utvrđivanje univerzalnog servisa koje treba da obezbijedi operator javne fiksne komunikacione mreže; podsticanje razvoja elektronskih komunikacija; koordiniranje aktivnosti sa nadležnim organima državne uprave i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u vezi sa korišćenjem radio- frekvencija i elektronskih komunikacionih mreža od značaja za odbranu i bezbjednost; sprovođenje odluke Vlade o uslovima korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i usluga u vanrednim situacijama; određivanje visine naknada za registracije i licence u skladu sa zakonom; administrativne i upravne poslove koji se odnose na davanja saglasnosti na plan namjene radio- spektra i plan raspodjele radio-frekvencija; predlaganje visine naknada za radio-frekvencije, određivanje opštih uslova za obavljanje poštanskih usluga; propisivanje nomenklature poštanskih usluga; propisivanje uslova i načina izdavanja poštanskih maraka (marki); određivanje visine naknade za dobijanje licenci i rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje poštanskih usluga; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- Direktoratu za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima,
- Direktoratu za energetiku,
- Direktoratu za energetske efikasnost,
- Direktoratu za rudarstvo i geološka istraživanja,
- Direktoratu za industriju i transformaciju,
- Direktoratu za unutrašnje tržište i konkurenciju,
- Direktoratu za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom,
- Direktoratu za razvoj;
- Direktoratu za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača,
- Direktoratu za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar,
- Odjeljenju za evropske integracije,
- Odjeljenju za unutrašnju reviziju,
- Kabinetu ministra,
- Službi za opšte poslove i finansije.
- Zavod za intelektualnu svojinu, kao organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije.

ORGANIZACIONA ŠEMA

IZVJEŠTAJI PO UNUTRAŠNJIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA

DIREKTORAT ZA INVESTICIJE, RAZVOJ MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA I UPRAVLJANJE EU FONDOVIMA

Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2018. godinu

Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2017-2020. godina, za 2018. godinu

Ministarstvo ekonomije, u cilju jačanja konkurentnosti i razvoja preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća, od 2012. godine u kontinuitetu radi na implementaciji politike razvoja klastera u Crnoj Gori. Cilj Programa podsticanja razvoja klastera je finansijska podrška efikasnijem funkcionisanju inovativnih klastera i njihove bolje promocije, u pravcu ostvarivanja bolje konkurentne pozicije malih i srednjih preduzeća na nacionalnom i međunarodnom tržištu.

Rapoloživa sredstva u okviru ovog Programa za 2018. godinu iznosila su 150.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske pomoći po aplikantu bio je 15.000 EUR (bez PDV-a), uz mogućnost dostavljanja dva projekta od strane jednog klastera. U toku 2018. godine raspisana su dva Javna poziva za učešće u Programu. Tokom dva Javna poziva prostiglo je ukupno 21 prijava, od čega je 10 prijava ispunilo sve uslove i kriterijume definisane Programom i Javnim pozivom, sa kojima je Ministarstvo ekonomije potpisalo ugovore o dodjeli subvencija. Ukupna vrijednost potpisanih ugovorenih subvencija iznosila je 107.958,65€. od čega je isplaćeno ukupno 101.357,50 EUR za 9 projekata koji su uspješno ili na zadovoljavajućem nivou realizovani projektne aktivnosti (jedan aplikant je odustao od realizacije ugovorene subvencije).

U okviru datog programa državne pomoći i u okviru programa tehničke saradnje sa UNDP pružena je konkretna konsultantska pomoć za 21 preduzeće/klaster. Obezbjedeana je podrška u pripremi projekatne dokumentacije, pripremi izvještaja o napretku i finalnih izvještaja, čime su ujedno unaprijeđeni kapaciteti klastera. Za konsultantsku podršku obezbjeđena su sredstva u iznosu od 5.000,00 EUR.

Od strateški prioritarnih djelatnosti koje su bile predmet sufinansiranja (prerada poljoprivrednih proizvoda/prehrambena industriju, drvoprerada, ostale proizvodne djelatnosti turizam i ugostiteljstvo, najveći iznos subvencija je dodjeljen klasterima iz drvoprerađivačke industrije iz sjevernog regiona Crne Gore.

Program za unapređenje inovativnosti

Vlada Crne Gore je na sjednici od 22. marta 2018. godine, razmotrila i donijela predlog Programa za unapređenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća u 2018. godini i ujedno zadužila Ministarstvo ekonomije da objavi najmanje jedan Javni poziv za učešće u programu.

Ukupan budžet koji je opredijeljen za realizaciju programa finansijske podrške malim i srednjim preduzećima za 2018. godinu iznosi 50.000,00 €. Finansijska podrška je usmjerena na pokriće troškova konsultantskih uslova inovativnih aktivnosti u preduzeću. Princip je da preduzeće finansira 100% svih troškova do završetka inovativne aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnesene dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstva ugovorene aktivnosti, od strane Ministarstva ekonomije odobrava refundacija dijela troškova u iznosu do 50% opravdanih troškova odnosno maksimalno 3.500 €, bez PDV.

Kroz Program finansijske podrške za mikro, mala i srednja preduzeća odobriće se finansijska pomoć preduzećima za sljedeće inovativne aktivnosti:

- Inovacija proizvoda/usluge;
- Inovacija poslovnog procesa;
- Inovacija u organizaciji;
- Inovacija u marketingu.

U okviru objavljena 2 Javna poziva primljeno je ukupno 20 aplikacija. Uslove Javnog poziva ispunilo je 9 preduzeća kojima je isplaćen ukupan iznos subvencija u iznosu od 30,725.00 €.

Program povećanja lokalne i regionalne konkurentosti kroz usaglašavanje sa međunarodnim standardima poslovanja

Vlada Crne Gore je na sjednici od 22. marta 2018. godine, razmotrila i donijela predlog Programa za povećanje regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standard poslovanja za period 2017-2020.godine, za 2018.godinu i ujedno zadužila Ministarstvo ekonomije da objavi najmanje jedan Javni poziv za učešće u programu.

Ukupan Budžet opredijeljen za realizaciju Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2017-2020. godina, u 2018. godini iznosi 140.000,00 €, dok je maksimalni iznos sufinansiranja od strane Ministarstva ekonomije u iznosu do 70% opravdanih troškova odnosno maksimalno do 5,000,00 €, bez PDV-a.

Privredno društvo je u obavezi da finansira troškove za realizaciju projektnih aktivnosti u visini od 100%, i nakon završetka aktivnosti traži povraćaj u visini do 70% opravdanih troškova za mikro i mala privredna društva odnosno do 60% za srednja preduzeća, gdje iznos refundacije od strane Ministarstva ekonomije može iznositi maksimalno do 5,000 € bez poreza na dodatu vrijednost (PDV-a). Predmet Programa odnosi se na povećanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih privrednih društava kroz pomoć za implementaciju međunarodnih standarda (u daljem tekstu: konsalting), ocjenjivanju ispunjenosti zahtjeva standarda (u daljem tekstu: sertifikacija) i ocjenjivanje tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (u daljem tekstu: akreditacija) sa fokusom na Sjeverni, kao manje razvijeni region Crne Gore.

Program ima dvije međusobno povezane komponente:

- I - Konsalting i akreditacija tijela za ocjenjivanje usaglašenosti;
- II - Konsalting i sertifikacija za sisteme menadžmenta.

U okviru Javnog poziva primljeno je ukupno 60 aplikacija. Od ukupno prijavljenih preduzeća uslove Javnog poziva je ispunilo 34 preduzeća sa kojima su potpisani Ugovori o subvenciji u iznosu od 99,298.32 €

Promocija kupovine domaćih proizvoda

Cilj Programa promocije kupovine domaćih proizvoda jeste afirmacija domaće privrede i unaprjeđenje pozicioniranosti crnogorskih proizvoda na domaćem tržištu što će doprinijeti razvoju domaće proizvodnje, novim investicijama, otvaranju novih radnih mjesta, smanjenju uvoza, ekonomskom i društvenom razvoju Crne Gore. Programska linija se fokusira na institucionalnu kampanju koja treba da promoviše potencijale Crne Gore, domaće proizvode i proizvođače. Za uspješno ostvarenje definisanog cilja važno je informisati građane i privredu da kupovinom domaćih proizvoda i koristeći domaće resurse pozitivno djeluju na stvaranje uslova za bolji standard svoj i svojih potomaka.

Projekat ima 3 međusobno povezane komponente implementacije, koje objedinjavaju postavljene ciljeve i ciljne grupe.

1.1. Komponenta 1 - Promocija kupovine domaćih proizvoda i usluga

Promocija kupovine domaćih proizvoda i usluga ima za cilj kreiranje kampanje čije djelovanje će biti usmjereno ka poboljšanju percepcije potrošača prema domaćem kvalitetu proizvoda i usluga. Istovremeno konkretnim akcijama promovisanja crnogorskih proizvoda proizvešće se pozitivni finansijski efekti kako za proizvođače tako i trgovine, čime će se proizvođačima ukazati na neophodnost marketinškog pristupa u plasmanu proizvoda na tržište.

1.2. Komponenta 2 – Institucionalna podrška crnogorskim kompanijama za procese unapređenja poslovanja

Institucionalna podrška crnogorskim kompanijama ima za cilj da, postojeća mikro, mala i srednja preduzeća i preduzetnike koja imaju potencijal da proširuju svoje poslovanje, kao i buduće preduzetnike, informiše o aktuelnoj podršci za razvoj malog i srednjeg biznisa, uslovima, kriterijumima i načinu apliciranja. Na ovaj način će se i budući preduzetnici ohrabriti da uđu u preduzetničke vode znajući da ispunjenjem uslova za apliciranje, država postaje njihov pouzdan partner u realizaciji preduzetničkih poduhvata.

1.3. Komponenta 3 - Kontinuirana edukacija preduzeća i potencijalnih preduzetnika

Na osnovu sprovedenih aktivnosti u okviru Komponente I i Komponente II, identifikovaće se glavne barijere sa kojima se privrednici susrijeću u poslovanju, sa posebnim osvrtom na plasman i promociju proizvoda i usluga. Na osnovu dobijenih rezultata i iskazanih potreba organizovaće se okrugli stolovi, specijalizovani workshop-ovi sa akcentom na važnost standarda i zaštitu prava intelektualne svojine u cilju unaprijeđenja poslovanja. Takođe, posebna pažnja posvetila bi se i sljedećim temama: istraživanje tržišta, promocija proizvoda i usluga, identifikacija kanala distribucije, dizajn i redizajn proizvoda i ambalaže i uvođenje inovativnosti u uslužnim djelatnostima, identifikovanje potrošačkih potreba, i sl.

U toku 2018. godine, organizovan je veliki broj promotivnih događaja koji je uticao na podizanje svijesti o benefitima kupovine domaćih proizvoda. Prema sprovedenom istraživanju čak 17 odsto kupaca više i češće kupuje domaće proizvode u odnosu na period od prije godinu dana.

Kao najznačajnije efekte ovog programa građani navode jačanje ekonomije (58%), otvaranje novih radnih mjesta (37%), jačanje povjerenja potrošača u domaće proizvode (35%) kao i generalno poboljšanje kvaliteta domaćih proizvoda (31%). Zaključak koji proizilazi iz odgovora potrošača koji stabilno ili povećano kupuju proizvode domaćeg porijekla je da to čine prevashodno zbog povjerenja u domaće proizvode i njihovog pouzdanog kvaliteta, što i jeste jedan od ključnih ciljeva projekta

Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022 godina, sa Okvirnim Akcionim planom

Vlada Crne Gore je na sjednici od 27. jula 2018. godine usvojila Strategiju mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022 godina, sa Okvirnim Akcionim planom. Strategija definiše pet strateških ciljeva, koji dalje definišu operativne ciljeve i mjere za unapređenje konkurentnosti MMSP u srednjoročnom periodu: •unapređenje poslovnog ambijenta; •unapređenje pristupa izvorima finansiranja; •preduzetničke kompetencije, znanje i vještine – usklađenost sa potrebama tržišta rada; •jačanje konkurentnosti i inovativnosti MMSP; •promocija preduzetništva mladih, žena i socijalnog preduzetništva. Za ostvarenje strateskih ciljeva, definisano je više od 210 pojedinačnih aktivnosti u okviru Okvirnog akcionog plana. Sprovedena politika iz ovog akta donijeće najznačajnije efekte za poslovanje MMSP, koji se, između ostalog, ogledaju u unapređenju poslovnog ambijenta skraćivanjem administrativnih procedura i troškova, obezbjeđivanju dostupnosti i raspoloživost finansijskih sredstava kroz kredite i faktoring i slično, zatim jačanju konkurentnosti MMSP kroz podsticanje izvoza i inovativnosti, unapređenju infrastrukture za poslovanje početnika u biznisu (inkubatora), finansijske podrške za početnike, žene, mlade, socijalno preduzetništvo, itd.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja mikro, malih I srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018-2022. godina, za 2019. godinu.

Ministarstvo ekonomije je, u skladu sa PRV za 2018. godinu pripremio Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja mikro, malih I srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018-2022. godina, za 2019. Godinu koji je usvojen na zadnjoj sjednici Vlade CG u decembru 2018. godine. U izradi Akcionog plana za 2019. godinu učestvovala su koje su iz domena svojih nadležnosti definisale prioritete aktivnosti u okviru

postavljenih strateških i operativnih ciljeva samog strateškog dokumenta koje će planiraju realizovati u 2019. godini.

Ministarstvo ekonomije je obezbjedilo punu koordinaciju u izradi Akcionog plana za 2019. godinu, a sa druge strane i samo učestvovalo u definisanju određenog broja aktivnosti, uglavnom mjera finansijske i nefinansijske podrške promociji preduzetništva.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019. godina, za 2019. godinu.

Ministarstvo ekonomije je, u skladu sa PRV za 2019. godinu pripremlilo Akcioni plan za sprovođenje Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019., za 2019. godinu koji je usvojen na zadnjoj sjednici Vlade CG u decembru 2019. godine. U izradi Akcionog plana za 2019. godinu učestvovalo je deset institucija, članica Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje koje su iz domena svojih nadležnosti definisale prioritete aktivnosti u okviru postavljenih operativnih ciljeva samog strateškog dokumenta koje će planiraju realizovati u 2019. godini.

Ministarstvo ekonomije je obezbjedilo punu koordinaciju u izradi Akcionog plana za 2019. godinu, a sa druge strane i samo učestvovalo u definisanju određenog broja aktivnosti, uglavnom mjera nefinansijske podrške promociji preduzetničkog učenja. Prilikom definisanja aktivnosti koje će se realizovati tokom 2019. godine, posebno se vodilo računa da iste budu planirane u okviru opštih ciljeva definisanih strateškim dokumentom, i doprinose promociji i razvoju preduzetničkog učenja na svim nivoima obrazovanja.

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019, u 2017. godini

U skladu sa PRV za 2018. godinu, Ministarstvo ekonomije kao koordinator Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje kontinuirano je pratilo realizaciju mjera i aktivnosti na polju pružanja podrške razvoju preduzetništva, kako u formalnom tako i u neformalnom obrazovanju. Realizovane aktivnosti su sumirane kroz Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 2017. godinu koji je usvojen od strane Vlade CG u martu mjesecu 2018. godine. Izveštaj predstavljao realnu sliku realizacije Akcionog plana za 2017. godinu, Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019. godine, sa jasno ostvarenim rezultatima u okviru svakog od definisanih operativnih ciljeva, kao i identifikovanih ključnim izazovima i prioritetima na kojima treba raditi u narednom periodu.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020. godina, za 2019. godinu.

Ministarstvo ekonomije je, u skladu sa PRV za 2019. godinu pripremlilo Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020. godina, za 2019. godinu koji je usvojen na zadnjoj sjednici Vlade CG u decembru 2019. godine. U izradi Akcionog plana za 2019. godinu učestvovalo oko deset institucija koje su iz domena svojih nadležnosti definisale prioritete aktivnosti u okviru postavljenih operativnih ciljeva samog strateškog dokumenta koje će planiraju realizovati u 2019. godini. Ministarstvo ekonomije je obezbjedilo punu koordinaciju u izradi Akcionog plana za 2019. godinu, a sa druge strane i samo učestvovalo u definisanju određenog broja aktivnosti, uglavnom mjera nefinansijske podrške promociji ženskog preduzetništva.

Program podrške razvoju preduzetništva

U cilju stimulanja kreativnosti, afirmacije preduzetništva i otvaranja novih radnih mjesta, Ministarstvo ekonomije je tokom IV kvartala 2018. godine na osnovu potpisanog Sporazuma o saradnji sa Investiciono - razvojnim fondom Crne Gore A.D. sprovelo aktivnosti u okviru Programa "Podrška razvoja

preduzetništva” radi pružanja **nefinansijske podrške** zainteresovanim licima koja planiraju da otpočnu sopstveni biznis i preduzećima starim do godinu dana o dana objavljivanja Javnog poziva, da unaprijede postojeće poslovanje.

Ministarstvo ekonomije **učestvovalo je u dijelu obezbjeđenja nefinansijske podrške koja se odnosila na:**

- Objavljivanje Javnog poziva;
- Prikupljanju prijavnih formulara;
- Pripremi i realizovanju posebnih preduzetničkih ciklusa edukacije za svaku ciljnu grupu;
- Pružanju logističke/savjetodavne podrške pri izradi biznis planova i prateće dokumentacije.

U 2018. godini primljene su ukupno **22 aplikacije** u toku trajanja Javnog poziva. **20 kandidata** je zadovoljilo osnovne uslove i kriterijume Javnog poziva i steklo pravo da pohađa preduzetničke cikluse edukacije. Preduzetničke cikluse edukacije pohađalo je ukupno 18 kandidata (1 kandidat je samoinicijativno odustao od programa, a drugi se nije odazvao pozivu da prisustvuje obaveznoj edukaciji). Nakon sagledavanja svih preduslova za realizaciju planiranih biznis ideja i uvida u prateću **12 biznis planova** dostavljeno je Investiciono razvojnom fondu na konačno odlučivanje. Ukupni iznos zahtjevanih kreditnih sredstava za 12 kandidata iznosio je 321,500€ kojima je planirano otvaranje 30 novih radnih mjesta.

Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

Uspostavljanje i promocija mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza II)

Na osnovu Sporazuma o saradnji sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA) na realizaciji projekta „Uspostavljanje i promocija mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza II)“ koji je potpisan **28. februara 2017. godine** u januaru 2018. godine započeto je sprovođenje mentoring procesa za odabranih **17 preduzeća** - korisnika mentoring, a u skladu sa definisanim planom i programom realizacije projekta. Mentoring usluge su se sprovodile na teritoriji Podgorice, Cetinja, Bara, Danilovgrada, Nikšića, Bijelog Polja, Berana i Mojkovca, a aktivnosti su završene u avgustu mjesecu 2018. godine.

U junu mjesecu 2018. godine organizovan je ciklus obuka za **7 novih mentora**. U okviru drugog Javnog poziva objavljenog u junu mjesecu, **13 preduzeća** sa teritorije Glavnog grada Podgorica, Bara Kotora, Tivta, Bijelog Polja, Pljevalja, Rožaja, i Nikšića zadovoljilo je tražene kriterijume i samim tim steklo pravo da budu korisnici usluga programa Mentoring.

Po uspostavljenoj mentoring šemi, razvijenoj u saradnji sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA), sam proces mentoringa se sprovodi u periodu od 4 - 6 mjeseci, u zavisnosti da li se radi o novoosnovanom ili postojećem preduzeću. U skladu sa tim, proces mentoringa za odabranih 13 preduzeća još uvijek traje i biće završen u martu mjesecu 2019. godine.

Akt o malim preduzećima- SBA akt

Ministarstvo ekonomije u ulozi nacionalnog koordinatora Akta o malim preduzećima - SBA akta, kontinuirano prati aktivnosti u dijelu procjene indikatora svih 10 dimenzija datog dokumenta. Tokom 2018. godine održana su 3 događaja koja su pratila sprovođenje aktivnosti na procjeni datih indikatora:

U martu 2018. godine u organizaciji Ministarstva ekonomije i OECD-a održani su bilateralni sastanci kojima su prisustvovali svi relevantni akteri koji su bili uključeni u proces obezbjeđivanja inputa za popunjavanje izvještajnog obrasca. Sastanci su imali za cilj procjenu napretka Crne Gore u odnosu na predhodni izvještajni period, sagledavanje trenutnog stanja po pitanju svih deset SBA dimenzija,

obezbjeđenje dodatnih odgovora na ona pitanja koja su ostala otvorena, i definisanje narednih koraka koji će doprinjeti boljoj implementaciji mjera i aktivnosti u okviru svake od datih oblasti SBA izvještajnog obrasca.

Tokom istog mjeseca u organizaciji Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), u Parizu je održana je regionalna konferencija na temu „**Mala i srednja preduzeća u zelenoj ekonomiji**“, na kojoj su učestvovali predstavnici crnogorskih institucija - Ministarstva ekonomije, Ministarstva održvog razvoja i turizma i PKCG. Na sastanku je zaključeno da kreiranje politika od strane vlada i resornih ministarstava svih zemalja igra aktivnu ulogu u procesu dizajniranja i implementacije ključnih instrumenata za promovisanje značaja razvoja zelenih poslova i zelene ekonomije.

U julu 2018. godine, u Parizu je organizovan sastanak SBA koordinatora na kome je OECD, u saradnji sa partnerskim institucijama, predstavio preliminarne rezultate procjene svih 10 dimenzija Akta o malim preduzećima, za svaku od zemalja zapadnog Balkana i Turske. Preliminarni rezultati su pokazali da je Crna Gora na dobrom putu daljeg razvoja i unapređenja poslovnog ambijenta.

Uredba o biznis zonama

Ministarstvo ekonomije je na osnovu Zakona o regionalnom razvoju pripremlilo Uredbu o biznis znama koja je usvojena na Vladi 17. novembra 2016. godine, na osnovu koje je donijeta Uredba o izmjeni Uredbe o biznis zonama (15.06.2018.), koja se odnosi samo na rok usklađivanja sa Uredbom. Rok koji se daje postojećim biznis zonama da usklade poslovanje je sa 6 mjeseci produžen na 18 mjeseci i isti je isticao 21.06.2018. godine.

Uredbom je predviđeno niz olakšica i povoljnosti za privredne subjekte koji registruju svoje poslovanje u biznis zoni:

1. Za lica zaposlena u biznis zoni korisnik biznis zone ne plaća:
 - doprinose za obavezno socijalno osiguranje na zarade (doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, doprinos za zdravstveno osiguranje, doprinos za osiguranje od nezaposlenosti) i
 - doprinosa za Fond rada;
 - porez na dohodak fizičkih lica.

Visina olakšica iz stava 1 ovog člana, ne može da prelazi maksimalni dozvoljeni intenzitet pomoći od 60% za srednja, odnosno 70% za mala privredna društva, u skladu sa propisima kojima se uređuje državna pomoć.

2. Pored olakšica iz stava 1, korisnik biznis zone ostvaruje pravo i na druge olakšice u skladu sa zakonom i posebnim propisima kojima se uređuje državna pomoć:
 - Povoljnije cijena zakupa zemljišta
 - Smanjenje odnosno oslobađanje od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta u zavisnosti od broja novozapošljenih radnika
 - Oslobađanje od poreza na nepokretnosti za investitore koji se bave proizvodnjom, doradom, pakovanjem ili preradom poljoprivrednih proizvoda proizvedenih u Crnoj Gori

Do kraja decembra 2018. godine, dvije opštine su uskladile poslovanje sa Uredbom:

- Opština Mojkovac, biznis zona „Babića polje“, koja za sada nema korisnika.
- Opštini Bijelo Polje, biznis zone: „Nedakusi“, „Cerovo“, „Vraneška dolina“, „Bistrička dolina“, „Rakonje-Ravna Rijeka“ i „Ribarevine-Poda“, sa dva registrovana korisnika, Mesopromet i Pelengić trade d.o.o. Vrijednost olakšica u biznis zoni „Nedakusi“ za ova 2 preduzeća iznosi 181.898,50 €.

Interesovanje za osnivanje/usklađivanje biznis zona iskazali i trenutno u komunikaciji sa opštinama: Podgorica, Kolašin, Šavnik, Berane i Rožaje.

Uredba o podsticanju direktnih investicija

Uredbom o podsticanju direktnih investicija („Službeni list Crne Gore“, broj 80/15) stvaraju se uslovi za povoljniji poslovni ambijent koji će, podsticanjem domaćih i stranih investicija u svim područjima Crne Gore, doprinijeti povećanju konkurentnosti i izvoznog potencijala industrije uvođenjem novih tehnologija i znanja i omogućiti otvaranje novih radnih mjesta. Investitori koji realizuju investicione projekte, kojima se obezbjeđuje otvaranje novih radnih mjesta i doprinosi privrednom i regionalnom razvoju Crne Gore, mogu biti korisnici finansijskih podsticaja koji se dodjeljuju odlukom Vlade Crne Gore o dodjeli sredstava za podsticanje direktnih investicija.

Sredstva za podsticanje investicija se dodjeljuju na osnovu podnošenja prijave na javni oglas za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija i zaključenja ugovora o korišćenju sredstava za podsticanje direktnih investicija sa Vladom Crne Gore.

U 2016. godini je dodijeljena državna pomoć za 6 preduzeća, koja se korisnicima isplaćuje u tri jednake rate.

U 2018. godini je od opredijeljenih 1.250.000,00 €, isplaćeno 329.999,98 €, i to:

- Fabrika stočne hrane a.d. – 26.666,66€ (treća rata);
- Comp Comerc d.o.o. – 116.666,66€ (treća rata);
- Meso-promet d.o.o. – 186.666,66€ (treća rata).

Za još 2 preduzeća je preostala isplata treće rate u ukupnom iznosu od 120.000,00 €.

I. Međunarodne i ostale aktivnosti

Investicioni projekti Ministarstva ekonomije su predstavljeni na više internacionalnih biznis foruma i konferencija.

PROGRAMI I PROJEKTI MEĐUNARODNE SARADNJE

COSME - Program za konkurentnost malih i srednjih preduzeća je program Evropske unije za finansijsko razdoblje 2014-2020.godine, koji ima za cilj da unaprijedi konkurentnost i održivost malih i srednjih preduzeća, hrabreći preduzetničku kulturu i promovišući rast i razvoj MSP sektora.

HORIZON 2020 - Program za istraživanje i inovacije, predstavlja najveći program Evropske unije, takođe za period 2014-2020, koji ima za cilj da obezbjedi finansijsku podršku za transnacionalno istraživanje za MSP i od strane MSP, koja žele da inoviraju i poboljšaju svoju konkurentnost povećanjem ulaganja u istraživačke aktivnosti.

Veoma značajno je navesti vezu između programa COSME i Horizon 2020 u smislu zajedničkih aktivnosti koje se mogu sprovoditi kombinovanjem finansijskih instrumenata na polju istraživanja i inovacija, i naročito posebnog mehanizma podrške Horizon 2020 „SME Instrument“ namijenjenog isključivo malim i srednjim preduzećima.

Ministarstvo ekonomije od 2014. godine uspješno koordinira na nacionalnom nivou programom COSME, dok je na preporuku Evropske komisije imenovano za nacionalnog koordinatora za MSP u okviru Horizon 2020 programa, kojim koordinira Ministarstvo nauke.

Evropska mreža preduzetništva – Enterprise Europe Network

Evropska mreža preduzetništva je projekat koji se finansijski podržava upravo iz **COSME i Horizon 2020 programa**.

MontEENegro Konzorcijum, koji funkcioniše od 2008. godine, pored Ministarstva ekonomije, kao pravnog nasljednika Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, lidera konzorcijuma, čine i Mašinski fakultet Univerziteta CG, Privredna komora CG i Biznis start-up centar iz Bara.

Sve aktivnosti se sprovode na osnovu Okvirnog Partnerskog Ugovora, odnosno Strategije Implementacije 2014-2020, kao i pojedinačnih radnih programa. Aktivnosti predviđene radnim programom za period 2017-2018 su realizovane, dok je u junu 2018. godine pripremljen i predat novi radni program za period 2019, koji je prihvaćen i potpisan u novembru 2018. godine.

EEN aktivnosti se uglavnom odnose na praktične informacije i savjete o stranim tržištima, EU zakonodavstvu, informacije o programima podrške, transferu tehnologije i znanja, i inovacijama, podršku u povezivanju sa inostranim partnerima – putem EEN baze podataka, poslovne susrete i kompanijske misije, u cilju ostvarivanja saradnje i izlaska na ino tržišta.

U 2018. godini, realizovani su sljedeći događaji:

- Održana su 3 sastanka Upravnog odbora nacionalnih koordinatora u Briselu, 28.02-1.03, 23-24.05, i 3-4.10.2018. godine. Tokom ovih sastanaka razmatraju se realizovane aktivnosti, aktuelni problemi i predlozi za njihovo otklanjanje, kao i planovi za naredni period;
- Održana godišnja regionalna konferencija JIE EEN u Podgorici 12-13.09. 2018. godine uz prisustvo 70 predstavnika partnerskih institucija iz regiona i predstavnika Evropske komisije i EASME;
- Održana godišnja konferencija EEN u Beču, Austrija, 23-25.10.2018. godine, uz prisustvo oko 800 učesnika iz preko 60 zemalja članica EEN;
- U organizaciji Privredne komore Srbije u saradnji sa Delegacijom EU u Srbiji, održana je konferencija "EU - SRBIJA 2018: investicije, rast i zapošljavanje" 31. januara 2018. godine u Beogradu. Konferenciju je otvorila predsjednica Vlade Republike Srbije Ana Brnabić i predsjednik Evropskog parlamenta Antonio Tajani. U okviru konferencije, održani su poslovni susreti oko 150 registrovanih kompanija i malih i srednjih preduzeća iz EU zemalja i zemalja Zapadnog Balkana. Predstavnici crnogorskih preduzeća, klastera i udruženja su, takođe, uzeli učešće na ovim poslovnim susretima, uz podršku Evropske mreže preduzetništva Crne Gore;
- ITB Berlin je jedan od najvažnijih svjetskih sajmova trgovine, koji se održao u periodu od 07-09. marta 2018. godine. Ovaj događaj godinama privlači više od 10.000 izlagača iz oko 150 zemalja i predstavlja idealno mjesto za organizovanje međunarodnih poslovnih susreta i povezivanje preduzeća, i ostalih djelatnosti u cjelokupnom lancu vrijednosti. Ovaj događaj organizuje se po četvrti put od strane EEN Berlin-Brandenburg, u saradnji sa klasterom turizam Brandenburg. 5 crnogorskih predstavnika je uzelo učešće i održalo 11 sastanaka;
- U okviru III Foruma EU Strategije za Jadransko jonski region (EUSAIR), u Kataniji, Italija 24-25.maja 2018.godine održani su poslovni susreti EEN mreže. Susreti su okupili preko 210 predstavnika MSP sektora, univerziteta, klastera, koji su imali preko 660 sastanaka. Obuhvaćena su bila 4 sektora: plavi rast, transport - energija, životna sredina i održivi turizam, i poljoprivreda. 6 crnogorskih predstavnika je prisustvovalo poslovnim susretima, koji su održali ukupno 22 sastanka. Forum je okupio predstavnike MSP iz 8 zemalja EUSAIR: Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Grčke, Italije, Srbije, Slovenije, i Crne Gore, ali i predstavnike iz Kine, Holandije, Francuske, Luksemburga i Malte;
- EEN Montenegro, Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Business Start Up Centrom Bar je organizovao jednodnevnu radionicu „Preduzetništvo i inovacije za rast“. Radionica je održana u Podgorici, 18. maja 2018. godine, na kojoj je predstavljen projekat Erasmus za mlade preduzetnike (Erasmus for Young Entrepreneurs) namijenjen potencijalnim i postojećim preduzetnicima da iskoriste šansu za odlazak na praktičnu obuku u neku od renomiranih inostranih kompanija. Takođe, na radionici je fokus bio priprema aplikacije za MSP Instrument u okviru Horizon 2020 programa. MSP Instrumenti su namijenjeni isključivo malih i srednjim

preduzećima, koji su se upoznali sa kontekstom, logikom i ciljevima MSP Instrumenta, ključnim kriterijumima na temelju kojih se donose odluke i biraju prijave koje će biti finansirane. Radionici je prisustvovalo 20 učesnika;

- Evropska mreža preduzetništva u saradnji sa Skupštinom evropskih regiona i Skupštinom AP Vojvodine, a uz podršku Privredne komore Vojvodine i Razvojne agencije Vojvodine, organizovali su Međunarodne poslovne susrete u okviru Regionalnog biznis foruma koji se održao u Novom Sadu u periodu 25–27. septembar 2018. godine. Crna Gora je imala 2 predstavnika na ovim poslovnim susretima;
- U cilju promociju ženskog preduzetništva, u organizaciji EEN Republike Srpske, 28.09.2018.g. održala se Druga međunarodna konferencija ženskog preduzetništva i poslovni susreti. Primarni fokus događaja je povezivanje žena preduzetnica iz Bosne i Hercegovine sa poslovnim ženama iz drugih zemlja učesnica. Crna Gora je imala 5 predstavnika, koji su učestvovali i na konferenciji i poslovnim susretima;
- IV Međunarodni forum o poslovnoj saradnji, u organizaciji Razvojne agencije Srbije, u saradnji sa Privrednom komorom Srbije i Republičke agencije za razvoj MSP Republike Srpske, održan je na Zlatiboru 15-16. novembra 2018. godine. U okviru Evropske mreže preduzetništva su održani poslovni susreti, na kojima je prisustvovalo 8 predstavnika iz Crne Gore;
- U organizaciji Evropske mreže preduzetništva Republike Srpske, 13.decembra 2018. godine je održana IT Konferencija Banja Luka 2018, koja je okupila više od 100 učesnika iz 6 zemalja regiona. Konferenciji su prisustvovali i predstavnici Evropske komisije, Izvršne Agencije za mala i srednja preduzeća (EASME), kao i Delegacije EU u Bosni i Hercegovini. Ministarstvo ekonomije, kao nacionalni koordinator Evropske mreže preduzetništva Crne Gore je podržalo učešće devet crnogorskih preduzeća iz IT sektora, među kojima i predstavnike mladih preduzetnika, koji su prisustvovali i poslovnim susretima, organizovanim u okviru konferencije.

Na osnovu ovih susreta, ali i zahtjeva za saradnjom preko baze podataka i iskaza o interesovanju, ostvarena je saradnja u vidu potpisivanja Ugovora o saradnji sa 8 preduzeća.

Svakodnevno se pružaju informacije preduzetnicima o mogućnostima ostvarivanja poslovne saradnje u smislu traženja inostranih partnera, mogućnostima predstavljanja na regionalnim i međunarodnim sajmovima i poslovnim misijama, kao i mogućnostima pristupa finansijama iz evropskih fondova. Akcentat se daje na pružanju podrške inovativnim preduzećima i onim koji imaju potencijal za dalji rast i razvoj. Stoga se u 2018. godini uradila analiza/stanje inovativnosti za 4 preduzeća. U tom dijelu je značajna podrška pružena u pravcu promocije i što boljeg korišćenja najvećeg Okvirnog Programa za istraživanje i inovacije – Horizon 2020.

U okviru COSME programa, Ministarstvo ekonomije, kao pravni nasljednik Direkcije za razvoj MSP, kao koordinator crnogorskog EEN konzorcijuma sproveo je projekat "Support young innovative companies scaling-up their activities in the Single Market", pod nazivom SCALE-UP.ME. U okviru projekta je urađeno istraživanje koje je pokazalo da najveći doprinos BDP-u daju upravo rastuće, tzv. scale-up kompanije – kompanije koje su u fazi zapošljavanja, sticanja dodatnih profita i otvaranja novih radnih mjesta.

Cjelokupno informisanje i promovisanje je olakšano putem sajta: www.euroinfo.me, gdje preduzetnici imaju direktan pristup bazi inostranih preduzeća, tako da mogu i sami da pronađu partnere za plasman svojih proizvoda, usluga, znanja i tehnologija. Uz ponuđene informacije na sajtu, periodično se objavljuje i newsletter u elektronskom i štampanom izdanju, kao i lifleti i brošure o našim uslugama. Mogu se naći najave mnogih događaja, sajmova i poslovnih susreta, kao i konkretnih poslovnih ponuda.

Excellence in ReSTI

Projekat „Excellence in ReSTI“ (Excellence in research, social and technological innovation project management), koji se finansira iz **Dunavskog programa** saradnje, odnosi se na uspostavljanje

platforme za podršku mreže i podizanje administrativnih kapaciteta menadžera iz oblasti inovacija i istraživanja. Fokusira se na unapredjenje inovativnih sistema učenja i obučavanja kroz identifikovanje nedostataka i mogućnosti. Između ostalog, jedan od glavnih ciljeva je izrada preporuka za uspostavljanje nacionalnih i regionalnih strategija za razmjenu iskustava i izvrsnosti.

Lider u projektu je Centrum for Social INNOvation - ZSI iz Beča, Austrija. U projektu je uključeno 11 partnera.

Projekat je zvanično počeo u februaru 2017, a predviđeno trajanje je kraj jula 2019. godine.

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Održana su dva sastanka Upravnog odbora partnera na projektu. Jedan u Beogradu, 28.02.-01.03. 2018. godine.
Drugi sastanak Upravnog odbora je održan 17-18.09. 2018. godine u Podgorici, uz prisustvo predstavnika svih partnerskih institucija. Na sastancima se raspravljalo o statusu projekta, realizovanim aktivnostima i planovima za naredni period. Takođe, bilo je govora i o viziji za bolje povezivanje zemalja Dunavske regije;
- U saradji sa svim partnerima, kreiran je on-line obrazovni program usmjeren ka povećanju kvaliteta (Excellence) upravljanja, vođenja i administriranja ReSTI projekata. Program sadrži 20 kurseva iz 5 oblasti - EU politika, Dizajniranje projekata, Upravljanje projektima, Socijalne inovacije i Inovacije u biznisu;
- Kreiran je poziv mladim ReSTI menadžerima za program obuke, promovisan na sajtu ministarstva, u dnevnim novinama, portalima, kao i prilikom gostovanja na televiziji 777 i televiziji i radiju Nikšić;
- Od 165 ukupno prijavljenih kandidata iz 14 zemalja Dunavskog regiona, 11 aplikacija je stiglo iz Crne Gore. Nakon evaluacije i selekcije, 6 kandidata iz Crne Gore je zadovoljilo kriterijume potrebne za učestvovanje u edukacionom ciklusu. Od 6 kandidata, 2 najuspješnija su odabrana da direktno pohađaju obuke, pored on-line odula. Ostala 4 kandidata moći da prate nastavu putem on-line modula;
- Prvi ciklus obuke je održan u Eisenstadtu, Austrija, 1-2.10.2018. godine, na kome su prisustvovala 2 odabrana kandidata iz Crne Gore. Oni čine dio grupe 25 mladih menadžera ReSTI.academije.

QNeST

Projekat „QneST“ (Quality Network of Sustainable Tourism), koji se finansira iz **Interreg V-B Adrion programa**, odnosi se na jačanje tradicionalnog brenda i standarda kvaliteta u malim i srednjim preduzećima iz oblasti turizma, promocija i povezivanje preduzeća jadransko-jonske regije iz oblasti održivog turizma, razmjena primjera dobre prakse i promocija značaja razvoja klastera iz oblasti turizma.

Lider u projektu je Univerzitet iz Salenta, Italija. U projektu je uključeno još 7 partnera.

Projekat je zvanično počeo u januaru 2018, a predviđeno trajanje je kraj 2019. godine.

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Administrativne pripreme projektne dokumentacije za članove tima, otvaranje računa projekta, izrada periodičnih izvještaja.
- Održana su 3 sastanka Upravnog odbora partnera na projektu. Prvi sastanak je održan u Lecce, Italija 22-23. 02.2018. godine, kada je zvanično obilježen početak projekta. Drugi sastanak je održan u Portorožu, Slovenija 11-12.07.2018. godine, na koji smo učestvovali putem video linka. Treći sastanak je održan u Veneciji, Italija 17-18.09. 2018. godine, kada je organizovan i trening nacionalnih eksperata za održivi turizam o modelu metodologije i principa implementacije održivih inicijativa primjenjivih u Jadransko-jonskoj regiji, na kojem je prisustvovao odabrani ekspert za Crnu Goru;
- Izrađen je nacrt komunikacione strategija sa Akcionim planom kao dijela sveobuhvatne transnacionalne Komunikacione studije Jadransko-jonske regije. Takođe, urađen je i promotivni materijal projekta;

- Izrađen je nacrt studije „Stanje u oblasti održivog turizma u Crnoj Gori i turistički potencijali određenih geografskih područja sa akcentom na područja Skadarskog jezera i Cetinja, uključujući preporuke za planiranje i bolje razumjevanje razvojnih šansi“;
- Urađena analiza o specifičnostima i potencijalima u oblasti održivog turizma u jadransko-jonskoj regiji u cilju valorizacije crnogorskih/jadransko jonskih potencijala i promocije proizvoda i usluga sa određenih područja, u cilju jačanja i prepoznatljivosti QNeST brenda.

CrealInnovation

Projekat „CrealInnovation“ (Create sustainable Innovation in SMEs using creative methods and process), koji se finansira iz **Interreg MED programa**, ima za cilj kreiranje baze o inovativnim preduzećima na lokalnom i regionalnom nivou; mapiranje najboljih primjera iz prakse o inovativnim pristupima u poslovanju i promovisanje njihove primjene u MSP; promociju inovativnih aktivnosti u MSP, kao i povećanja transnacionalne aktivnosti na umrežavanju.

Lider u projektu je Chamber of Commerce of Viterbo iz Italije. U projektu je uključeno 8 partnera.

Projekat je zvanično počeo u februaru 2018, a predviđeno trajanje je do kraja jula 2020. godine.

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Administrativne pripreme projektne dokumentacije za članove tima, otvaranje računa projekta, izrada periodičnih izvještaja.
- Održana su 2 sastanka Upravnog odbora projekta u Viterbu, Italija u periodu 29-30.maj 2018. godine, i Zagrebu, Hrvatska u periodu 4-5.decembar 2018. godine;
- Izrađena je komunikaciona strategija i promotivni materijal projekta;
- Izrađena je analiza stanja u oblasti inovacija i kreativnih industrija u Crnoj Gori;
- Definisan je metodološki vodič za analizu i procjenu inovativne spremnosti u preduzećima;
- Izrađen je vodič za sprovođenje inovativnih aktivnosti i implementaciju treninga za preduzeća.

FILA

Projekat „FILA“ (Strengthening and empowering of cross border innovation networks through Fertilization Innovation labs in Agro-food for improving the connection between research and SMEs), koji se finansira iz **Interreg IPA CBC IT-AL-MNE programa**, ima za cilj kreiranje prekograničnih „inovativnih laboratorija“ koje će favorizovati istraživačku saradnju između učesnika: organizacija za podršku biznisu, MSP, istraživačkih centara, biznis anđela.

Lider u projektu je Međunarodni centar za napredne agronomske studije iz Barija, Italija. U projektu je uključeno 6 partnera. Crnu Goru, pored Ministarstva ekonomije, predstavlja i Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis iz Nikšića.

Projekat je zvanično počeo u martu 2018, a predviđeno trajanje je do marta 2020. godine.

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Održana su 2 sastanka Upravnog odbora projekta u Bariju, Italija i Tirani, Albanija;
- Izrađena je komunikaciona strategija;
- Mapirani i analizirani modeli inovativnih laboratorija na nacionalnom i međunarodnom nivou.

3C4SME

Projekat “3C4SME” (Cross-border Cooperation and Competitiveness for SMEs), koji se finansira iz **Interreg IPA CBC IT-AL-MNE programa**, ima za cilj unapređenje konkurentnosti programskog područja, kao i podršku biznis aktivnostima MSP sektora, sa naglaskom na poboljšan pristup finansijama inovativnih projekata. Aktivnosti projekta će se odnositi na analizu situacije u regionu i osvrt na garancijske finansijske kooperative; mogućnosti dostupnih finansijskih alata u ovoj regiji, kao i pristupu MSP istima, sa primjerima dobre prakse na lokalnom/regionalnom/nacionalnom i Evropskom nivou.

Lider u projektu je Unione Regionale dell'Artigianato e della Piccola Impresa Pugliese - U.R.A.P. Confartigianato Imprese iz Barija, Italija. U projektu je uključeno 6 partnera. Crnu Goru, pored Ministarstva ekonomije, predstavlja i Opština Kotor.

Projekat je zvanično počeo u maju 2018, a predvidjeno trajanje je do maja 2020. godine.

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Administrativne pripreme projektne dokumentacije za članove tima, izrada pečata, otvaranje računa projekta, izrada periodičnih izvještaja;
- Održan je Kick-off meeting projekta u periodu 14-15. maja 2018. u Bariju, Italija, na kome predstavnici Ministarstva ekonomije nisu učestvovali usljed nedostatka finansijskih sredstava;
- Pripremljen je upitnik za preduzeća o analizi potreba preduzeća za kreditno garantnim instrumentima, kao i o korišćenju istih. Prikupljeno je 20 upitnika.

NEST

Projekat „NEST“ (Networking for smart tourism development), koji se finansira iz **Interreg IPA CBC IT-AL-MNE programa**, ima za cilj unapređenje održivosti i konkurentnosti jadransko jonske regije jačanjem MSP iz sektora turizma, sa inovativnim pristupima, alatima koji poboljšavaju digitalne tehnologije, umrežavanje i saradnju.

Lider u projektu je Ministarstvo Ekonomskog razvoja, turizma, trgovine i preduzetništva Albanije. U projektu je uključeno još 5 partnera.

Projekat je zvanično počeo u aprilu 2018, a predvidjeno trajanje je do aprila 2020. godine.

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Administrativne pripreme projektne dokumentacije za članove tima, izrada pečata, otvaranje računa projekta, izrada periodičnih izvještaja;
- Održan je Kick-off meeting projekta u periodu 3-4. oktobar 2018. u Tirani, Albanija, na kome predstavnici Ministarstva ekonomije nisu učestvovali usljed nedostatka finansijskih sredstava.

Direkcija za implementaciju projekata finansiranih iz IPA fondova obavlja svoju djelanost u cilju obezbjeđivanja neophodne podrške realizaciji obaveza na nivou sektora Konkurentnost i inovacije, definisanih Okvirnim sporazumom između Crne Gore i Evropske komisije u okviru Instrumenta pretpristupne podrške IPA 2014-2020.

Godišnjim akcionim programom IPA za 2014. godinu, utvrđena je nadležnost Ministarstva ekonomije za sprovođenje dvije akcije koje su realizovane tokom 2018. godine kroz tri ugovora:

1. Akcija 13: „Unaprijeđenje poslovnog ambijenta i konkurentnosti privatnog sektora“ koja će biti sprovedena kroz tip ugovora grant državi članici, ukupne vrijednosti 1,660,000.00 EUR;
2. Akcija 15: „Harmonizacija i implementacija EU zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta“ koja će biti sprovedena kroz dva ugovora, ukupne vrijednosti 2,077,275.00 EUR:
 - 2.1. Ugovor o nabavci opreme specijalizovanim institucijama Crne Gore za implementaciju evropskog zakonodavstva u oblasti unutrašnjeg tržišta ukupne vrijednosti 909,875.00 EUR;
 - 2.2. Tehnička pomoć za harmonizaciju i implementaciju evropskog zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta, ukupne vrijednosti 1,167,400.00 EUR.

Ostvareni rezultati:

U prethodnoj godini ugovorena su tri projekta predviđena Godišnjim nacionalnim akcijskim programom za 2014. godinu u skladu sa zadatim rokovima.

1. Ugovor za realizaciju projekta *Grant državi članici: Unaprijeđenje poslovnog ambijenta i konkurentnosti privatnog sektora* potpisan je 12. novembra 2018. godine sa kompanijom L'Agence Française d'Expertise Technique Internationale iz Francuske, u konzorcijumu sa Business France i Bpifrance Financement SA. Implementacija projekta počela je 15. novembra 2018. godine i trajeće 24 mjeseca, odnosno do novembra 2020. godine.

Realizacijom ovog projekta će u budućem periodu biti pružena direktna podrška državnim organima nadležnim za unaprijeđenje konkurentnosti privrede Crne Gore kao i privatnom sektoru, prije svega malim i srednjim preduzećima koja čine 99% privatnog sektora u Crnoj Gori i klasterima, koji su prepoznati kao glavni akteri ekonomskog razvoja.

2. *Ugovor o nabavci opreme specijalizovanim institucijama Crne Gore za implementaciju evropskog zakonodavstva u oblasti unutrašnjeg tržišta* zaključen je 19. novembra 2018. godine sa kompanijama Intermerkur d.o.o. i Mizma Igboš d.o.o. iz Srbije. Implementacija projekta će trajati od januara do avgusta 2019. godine.

Sveobuhvatni cilj ovog projekta je olakšavanje trgovine i razvoj unutrašnjeg tržišta u skladu sa zahtjevima pravne tekovine Evropske unije kroz nabavku opreme za institucije koje su dio sistema infrastrukture kvaliteta.

3. Ugovor za realizaciju projekta *Tehnička pomoć za harmonizaciju i implementaciju evropskog zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta* potpisan je 19. oktobra 2018. godine sa kompanijom IBF International Consulting iz Belgije, u konzorcijumu sa Eurecna SpA iz Italije i SIQ iz Slovenije. Implementacija projekta je počela 26. novembra 2018. godine i trajeće 24 mjeseca, odnosno do novembra 2020. godine.

Sveobuhvatni cilj ovog projekta je olakšavanje trgovine i razvoj unutrašnjeg tržišta u skladu sa zahtjevima pravne tekovine Evropske unije u Poglavlju 1: Slobodno kretanje robe i Poglavlju 28: Zaštita zdravlja i potrošača;

Direkcija za implementaciju projekata finansiranih iz IPA fondova je kadrovski ojačana u skladu sa zahtjevima funkcionisanja operativnih struktura za sprovođenje Instrumenta pretpristupne podrške IPA 2014-2020;

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Osnovni cilj sprovedenih i planiranih mjera i aktivnosti je unapređenje poslovnog ambijenta i povećanje konkurentnosti privrede, uz kontinuirane pregovore sa domaćim i stranim investitorima i kreiranje novih programa podrške razvoju biznisa, naročito jačanje malih i srednjih preduzeća.

Privlačenje novih investicija, promocija investicionih projekata, jačanje sektora malih i srednjih preduzeća, kao i otvaranje novih radnih mjesta, osnovni su ciljevi programa i projekata koje sprovodi Direktorat za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade:

1.1. Prioritetni razvojni projekti

Kvartalno izvještavanje se odnosilo na sledeće informacije:

- Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom;
- Informacija o termoenergetskom kompleksu u Pljevljima;
- Informacija o obnovljivim izvorima energije (velike HE, male HE, vjetroelektrane, solarne elektrane i dr.).

1.2. Tematski dio

- Informacija o aktivnostima na integraciji regionalnog energetskog tržišta u 2018. godini
- Energetski bilans Crne Gore za 2019. godinu

Obaveze po Programu rada Vlade za 2018. godinu koje nijesu realizovane:

1.3. Normativni dio

- Predlog zakona o snabdijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa

Nacrt zakona o snabdijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju je pripremljen i u toku je međuresorsko usaglašavanje.

Izrada Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa je bila planirana u cilju transponovanja Regulative (EU) br. 347/2013 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu. Umjesto navedenog predloga zakona, planirana je izrada Predloga zakona o prekograničnim energetskim infrastrukturnim projektima.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

2.1. Tematski dio

- Informacija o zaključivanju ugovora o priključenju sa korisnicima distributivnog sistema električne energije;
- Predlog za davanje mišljenja Vlade da je izgradnja objekta investitora "Normal Company" d.o.o Podgorica od značaja za razvoj i funkcionisanje energetskog sektora u skladu sa članom 184 Zakona o energetici;
- Predlog za davanje mišljenja Vlade da je izgradnja objekta investitora doo "Sveti Georgije" iz Cetinja od značaja za razvoj države Crne Gore;
- Predlog za davanje mišljenja Vlade da je izgradnja objekata investitora „MONTE-CO“ d.o.o Budva od značaja za razvoj države;
- Predlog za davanje mišljenja Vlade da je izgradnja objekta investitora „FOOD STYLE MNE“ doo Tivat od značaja za razvoj države Crne Gore;
- Predlog za davanje mišljenja Vlade da je izgradnja objekta investitora „Montefish“ d.o.o Tivat od značaja za razvoj države Crne Gore;

- Informacija o primjeni odluka Savjeta ministara Energetske zajednice u odnosu na primjenu Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine;
- Mišljenje na Predlog rezolucije o načinu valorizacije elektroenergetskog potencijala Crne Gore;
- Zahtjev za prethodno mišljenje Vlade Crne Gore o izboru kandidata za obavljanje funkcije zamjenika izvršnog direktora Regulatorne agencije za energetiku;
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Bistrica i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama i Predlog aneksa br. 4 Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Bistrica i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama;
- Informacija o realizaciji ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima Kutska i Mojanska rijeka zaključenih sa koncesionarom Konzorcijum "Kutska i Mojanska", Predlog aneksa br. 2 Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Kutska rijeka i Predlog aneksa br. 2 Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Mojanska rijeka;
- Program rada i finansijski plan Društva sa ograničenom odgovornošću „Crnogorski operator tržišta električne energije“ - Podgorica za 2018. godinu;
- Odluka o imenovanju nezavisnog revizora DOO „Crnogorski operator tržišta električne energije“ – Podgorica, za 2017. godinu;
- Informacija o inicijativi za izgradnju vjetroelektrane Brajići;
- Informacija o inicijativi za izgradnju termoenergetskog kompleksa u Beranama;
- Izveštaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Elektrana Mišnića“ na dijelu vodotoka Mišnića potok, Predlog odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Elektrana Mišnića“ na dijelu vodotoka Mišnića potok na osnovu energetske dozvole i Predlog ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Elektrana Mišnića“ na dijelu vodotoka Mišnića potok;
- Informacija o realizaciji projekta izgradnje vjetroelektrane na lokalitetu Krново i Predlog aneksa br. 6 Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krново;
- Informacija o realizaciji Ugovora o izvršenju put opcije između A2A i Crne Gore;
- Izveštaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Merića vrelo u cilju izgradnje male hidroelektrane „Miolje polje“ na dijelu vodovoda „Berane“, Predlog odluke o davanju koncesije na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Merića vrelo u cilju izgradnje male hidroelektrane „Miolje polje“ na dijelu vodovoda „Berane“ i Predlog ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Merića vrelo u cilju izgradnje male hidroelektrane „Miolje polje“ na dijelu vodovoda „Berane“;
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Babinopoljska i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije i Predlog ugovora o prenosu udjela u koncesionom preduzeću „Kronor“ doo, Podgorica i pristupanju Ugovoru o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Babinopoljska i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama broj 01-823/2 od 26.09.2008. godine, sa pratećim aneksima i drugim ugovorima vezanim za ovaj ugovor o koncesiji;
- Informacija o realizaciji Projekta intenzivne revitalizacije elektrodistributivne mreže;
- Informacija o statusu dužničko - povjerilačkih odnosa energetskeg subjekata sa predlogom rješenja i Nacrtom ugovora o međusobnim obavezama između Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica i Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić i Nacrtom ugovora o međusobnom regulisanju obaveza između Montenegro bonus DOO Cetinje i Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić (interno);

- Informacija o realizaciji projekta izgradnje vjetroelektrane na lokalitetu Krново i Predlog aneksa br. 7 Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krново;
- Informacija u vezi realizacije projekta izgradnje vjetroelektrane na lokalitetu Krново i Predlog aneksa 1 Direktnog ugovora.

2.2. Normativni dio

- Uredba o bližim kriterijumima održivosti za biogoriva i biotečnosti za ostvarivanje obaveznog udjela energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije ("Službeni list CG", broj 51/18 od 25.07.2018. godine);
- Uredba o obaveznom udjelu biogoriva u sektoru saobraćaja ("Službeni list CG", broj 51/18 od 25.07.2018. godine);
- Uredba o načinu izdavanja, prenošenja i povlačenja garancije porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije („Službeni list CG”, broj 62/18 od 21.09.2018. godine);
- Uredba o snabdijevanju ranjivih kupaca električne energije („Službeni list CG”, broj 81/18 od 20.12.2018. godine);
- Uredba o postupku javnog nadmetanja za izbor snabdjevača posljednjeg izbora i ranjivih kupaca za snabdijevanje električnom energijom („Službeni list CG”, broj 81/18 od 20.12.2018. godine);
- Uredba o izmjenama Uredbe o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije („Službeni list CG”, broj 3/19 od 15.01.2019. godine);
- Uredba o načinu ostvarivanja i visini podsticajnih cijena za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije („Službeni list CG”, broj 3/19 od 15.01.2019. godine);
- Rješenje o jediničnoj naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije u 2019. godini (objavljeno na internet stranicama <http://www.mek.gov.me/ministarstvo> i <http://www.oie-res.me/>);
- Pravilnik o kvalitetu i načinu kontrole biogoriva ("Službeni list CG", broj 43/18 od 03.07.2018. godine);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za aerosolne raspršivače ("Službeni list CG", broj 54/18 od 31.07.2018. godine).

3. ZNAČAJNI PROJEKTI

3.1. Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači

Na osnovu memoranduma o saradnji koji su zaključeni u toku 2015. godine, Ministarstvu ekonomije dostavljene su dvije tehničke ponude za realizaciju projekta izgradnje hidroelektrana na Morači, i to: nacrt ponude od turske kompanije Bereket Enerji i tehnička ponuda sa sveobuhvatnim razvojnim projektom uređenja i korišćenja sliva rijeke Morače, od strane kineske kompanije Norinco. Planom korišćenja sliva rijeke Morače koji je dostavila kompanija Norinco predviđena je izgradnja 8 hidroelektrana, od kojih 5 na glavnom toku rijeke Morače i 3 na njenim pritokama. Ukupna instalisana snaga svih planiranih hidroelektrana je 293,6 MW, a godišnja proizvodnja 894,82 GWh. Kompanija Norinco je dostavila i komercijalnu ponudu za izgradnju hidroelektrana na Morači, koja je inovirana nakon sastanka u Ministarstvu ekonomije. U toku su razgovori između predstavnika države Crne Gore, EPCG i kompanije Norinco. Ukoliko period trajanja koncesije za korišćenje rijeke Morače bude duži od 30 godina, odluku o ovom projektu će, shodno Zakonu o koncesijama, donijeti Skupština Crne Gore.

3.2. Projekat izgradnje HE Komarnica

U prostorno-planskoj dokumentaciji za HE Komarnica je razrađeno varijantno rješenje sa nižom kotom uspora akumulacije (810 mnm umjesto 816 mnm) i manjom korisnom akumulacijom (130 miliona m³ umjesto 160 miliona m³), za koje je planirana instalisana snaga 172 MW i procijenjena godišnja proizvodnja 227 GWh. U toku 2018. godine realizovane su značajne aktivnosti na stvaranju uslova za

izgradnju HE Komarnica. Ugovor o izradi Idejnog projekta sa Studijom opravdanosti i Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu HE Komarnica zaključen je 1. februara 2018. godine između Elektroprivrede Crne Gore AD i grupe ponuđača - Institut za vodoprivredu Jaroslav Černi AD i Energoprojekt Hidroinženjering AD. Ugovor je vrijedan 1.634.710,00 €, a rok za izradu Idejnog projekta sa pratećom dokumentacijom je 15 mjeseci, računajući od 8. marta 2018. godine, kada su počeli ugovoreni radovi. Tokom juna 2018. godine usaglašen je Nacrt programskog zadatka za izradu Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici između predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva ekonomije i Elektroprivrede Crne Gore AD. Vlada Crne Gore je 27.12.2018. godine donijela Odluku o izradi Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici.

Planirano je da tokom 2019. godine bude završena izrada i revizija Idejnog projekta sa Studijom opravdanosti i Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu HE Komarnica.

3.3. Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom

U toku 2018. godine realizovane su značajne aktivnosti na svim segmentima projekta povezivanja elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije podmorskim kablom:

- Izgradnja trafostanice 400/110/35 kV Lastva i proširenje postojeće trafostanice 400/220/110 kV Pljevlja 2 su završeni. Izvođaču je izdat sertifikat o preuzimanju radova (TOC). TS Lastva je puštena u privremeni pogon preko 110 kV vodova. Poslije funkcionalnih ispitivanja biće nastavljena procedura tehničkog pregleda, nakon čega se očekuje dobijanje upotrebne dozvole. U toku su pripreme za tehnički pregled u TS Pljevlja 2.
- Dalekovod (DV) Lastva-Čevo je u završnoj fazi izgradnje. Izvođač je finalizovao projektnu dokumentaciju i isporučio svu opremu. Glavni radovi na 2x400 kV (dvosistemskom) dalekovodu su završeni i u toku je otklanjanje nedostataka i tehnički pregled. Puštanje u probni rad se očekuje u prvom kvartalu 2019. godine. Dalekovod 1x400 kV (jednosistemski) je u manjem zaostatku za prethodnim, zbog preostalog spornog imovinsko - pravnog problema. Puštanje u pogon ovog dalekovoda se očekuje u drugom kvartalu 2019. godine.
- Dalekovod (DV) Čevo-Pljevlja je takođe u fazi intenzivne izgradnje, a stepen završenosti je manji nego kod prethodnih segmenata. Završena je izrada projektne dokumentacije. Isporučeno je oko 98 % opreme i realizovano 62% radova na terenu (građevinski i elektromontažni radovi). Ukupna realizacija projekta je 82 %. Kao i kod segmenta DV Lastva-Čevo, intenzivne aktivnosti su sprovedene na rješavanju imovinskih odnosa, kako bi se obezbijedilo nesmetano izvođenje radova.
- Izgradnja DV Pljevlja – Državna granica sa Srbijom, za koju je obezbijeđen grant EU, u fazi je pripreme u dijelu donošenja postorno-planskog dokumenta. Vlada je usvojila Nacrt detaljnog prostornog plana i u toku je javna rasprava. Za aktiviranje Ugovora o pružanju konsultantskih usluga, potpisanog 2017. godine, neophodna je saglasnost KfW-a, tj. obavezujući sporazum sa EMS-om o izgradnji dalekovoda na teritoriji Srbije. Na zahtjev Elektromreže Srbije otpočelo se sa ažuriranjem Studije izvodljivosti za ovaj projekat, a priprema projektnog zadatka je u završnoj fazi.

3.4. Projekat ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE Pljevlja

Nakon sprovođenja tenderskog postupka, komisija za evaluaciju ponuda je odabrala ponudu kompanije Steag Energy Services GmbH iz Njemačke kao najbolju i sa njom je 27.03.2018. potpisan Ugovor za izradu Idejnog projekta i Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, vrijednosti 664.290,00 €. Aktivnosti projektovanja su u toku, projektant je otpočeo sa isporukom dokumentacije, dok se njegova revizija i objavljivanje tendera za izradu Glavnog projekta i izvođenje radova očekuju krajem prvog kvartala 2019. godine.

Projekat ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE Pljevlja obuhvata izgradnju sistema za odsumporavanje, denitrifikaciju, unapređenje rada elektrofilterskog postrojenja, izgradnju sistema za

tretman otpadnih voda i rekonstrukciju unutrašnjeg sistema transporta pepela i šljake. TE Pljevlja je predviđena kao toplotni izvor za grijanje grada Pljevalja (predviđeno je oduzimanje toplote iz sistema turbine, izmjenjivači toplote, pumpna stanica, kao i rezervni izvor u vidu pomoćne kotlarnice).

Preliminarna procijenjena vrijednost investicije od cca. 40 miliona eura će biti konačno potvrđena nakon završetka izrade Idejnog projekta. Planirano je da se izrada glavnog projekta i izvođenje radova realizuju u periodu 2019-2021. godina.

3.5. Projekat izgradnje drugog bloka TE Pljevlja

Shodno Zaključcima Vlade Crne Gore broj 07-79 od 5. aprila 2018. godine, Vlada Crne Gore je zadužila Upravljački komitet da po sagledavanju svih trenutno raspoloživih rješenja do kraja aprila 2018. godine predloži novi način realizacije izgradnje drugog bloka TE Pljevlja i o tome povratno informiše Vladu.

U periodu od februara do aprila 2018. godine Upravljački komitet je pristupio ispitivanju tržišta i održao preliminarne razgovore sa kompanijama koje su izrazile zainteresovanost za učešće u realizaciji projekta. Obavljeni su razgovori sa predstavnicima 12 zainteresovanih kompanija.

Nakon obavljenih preliminarnih razgovora, Upravljački komitet je uputio zahtjev za dostavljanje budžetskih/neobavezujućih ponuda zainteresovanim kompanijama sa rokom dostavljanja predmetnih ponuda do 15. aprila / 3. maja 2018. godine, a sve u cilju potvrđivanja optimalne tehničke specifikacije, uslova finansiranja, postupka nabavke i pravnog okvira za realizaciju projekta. Neobavezujuće budžetske ponude je dostavilo sedam kompanija.

U cilju konačne potvrde tehnologije sagorijevanja i odgovarajuće tehničke specifikacije (snage elektrane, parametara pare, vrste goriva i sl.), načina finansiranja projekta, postupka nabavke i pravnog okvira za realizaciju projekta, konsultantski tim je dopunjen tehničkim konsultantom u cilju potvrđivanja koncepta izgradnje drugog bloka TE Pljevlja u saradnji sa finansijsko-pravnim konsultantom i timom EPCG. Nakon sprovedenog postupka odabira tehničkog konsultanta, 13.06.2018. godine potpisan je ugovor sa renomiranim konsultantom - kompanijom AF Consult iz Švajcarske, nakon čega je održan sastanak predstavnika konsultantskog tima i EPCG. Na osnovu prethodno sprovedene analize cjelokupne dokumentacije, AF Consult je krajem jula 2018. godine dostavio preliminarni tehnički izvještaj. Na osnovu ulaznih podataka dobijenih od tehničkog konsultanta, konsultantski tim je u saradnji sa timom EPCG pristupio završnoj tehno-ekonomskoj analizi i izradi finansijske analize tj. prethodne studije opravdanosti realizacije projekta.

U oktobru 2018. godine konsultantski tim u sastavu konsultantske kuće Deloitte ("finansijski savjetnik"), konsultantske kuće AF-Consult ("tehnički savjetnik"), i advokatske kancelarije Moravčević, Vojnović i partneri ("pravni savjetnik") je dostavio: tehnički izvještaj, tehno-ekonomski izvještaj i pravni izvještaj. Uzimajući u obzir preporuke dostavljenih izvještaja, a posebno uvažavajući rezultate analiza osjetljivosti realizacije projekta, Upravljački komitet je zaključio da je prije konačne prezentacije finalnih izvještaja Ministarstvu ekonomije i Vladi Crne Gore preporučljivo sačekati i rezultate postupka izrade Idejnog projekta i elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu projekta ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE Pljevlja koju izrađuje kompanija Steag Energy Services iz Njemačke, koji će uključiti i analizu mogućnosti povećanja snage postojećeg bloka TE Pljevlja. Shodno tome, konačna prezentacija optimalnog rješenja za budući rad termoenergetskog kompleksa u Pljevljima je planirana krajem prvog kvartala 2019. godine.

3.6. Projekat izgradnje vjetroelektrane Krново (VE Krново)

Nakon završetka izgradnje VE Krново, investitor je Ministarstvu ekonomije dostavio zahtjev za zaključenje Aneksa br. 6 Ugovora sa predlogom istog, radi obezbjeđivanja uslova za zaključenje Ugovora o otkupu infrastrukture (TS 110/35 kV Brezna, DV 110 kV Brezna - tačka priključenja sa postojećim 110 kV dalekovodom Kličevo - Brezna i dvosistemski DV 110 kV Brezna - Krново) između investitora i Operatora prenosnog sistema, u skladu sa Zakonom o energetici. Imajući u vidu navedeno,

Ministarstvo ekonomije je pripremio i sa investitorom usaglasilo Predlog aneksa br. 6 Ugovora, koji je Vlada Crne Gore prihvatila na sjednici od 22.02.2018. godine, a koji je nakon toga zaključen 14.06.2018. godine.

Pored navedenog, investitor je zatražio da mu država Crna Gora kroz davanje saglasnosti omogući promjenu vlasničkog udjela u Projektnoj kompaniji na način što bi 49% vlasničkog udjela u Projektnoj kompaniji "Krnovo Green Energy" d.o.o. Podgorica privredno društvo „Krnovo HoldCo“ d.o.o. Podgorica prenijelo na kompaniju "Masdar Energy" B.V. iz Holandije. Nakon što je ocijenjeno da kompanija "Masdar Energy" B.V. iz Holandije ispunjava sve potrebne uslove, usaglašen je konačni Predlog aneksa br. 7 Ugovora, kojeg je Vlada Crne Gore prihvatila na sjednici održanoj 29.11.2018. godine.

Kako je Aneksom br. 7 takođe predviđen izlazak „Ivicom Holding“ GmbH iz Ugovora, ukazala se potreba da se izvrši i promjena u Direktnom ugovoru. S tim u vezi, pristupilo se usaglašavanju Predloga aneksa 1 Direktnog ugovora, kojim je predviđeno da „Ivicom Holding“ GmbH neopozivo ustupa obaveze iz Direktnog ugovora kompaniji „Masdar Energy“ B.V. iz Holandije. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 13.12.2018. godine prihvatila Aneks br. 7 Ugovora i Aneks 1 Direktnog ugovora, koji su potpisani 17.12.2018. godine.

3.7. Projekat izgradnje vjetroelektrane Možura (VE Možura)

Glavni radovi na izgradnji VE Možura su završeni krajem septembra 2018. godine i u toku je funkcionalno ispitivanje vjetrogeneratora na ovom lokalitetu.

3.8. Projekti izgradnje malih hidroelektrana

Vlada Crne Gore je u toku 2018. godine donijela dvije odluke o davanju koncesija za izgradnju malih hidroelektrana (mHE) na osnovu energetske dozvole na dijelu vodovoda „Berane“ i na dijelu vodotoka Mišnića potok. Na osnovu donijetih odluka, Ministarstvo ekonomije je u ime Vlade Crne Gore potpisalo dva ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na osnovu energetske dozvole.

U toku 2018. godine, mHE „Šeremet“ na dijelu vodotoka Šeremetski potok (Opština Andrijevica) počela je da obavlja svoju koncesionu djelatnost, odnosno da proizvodi električnu energiju. Za izgradnju mHE „Vinicka“ (Opština Berane) izdata je građevinska dozvola 06.02.2018. godine, a za dvije mHE na vodotoku Bukovica (Opština Šavnik) dana 26.10.2018. godine. Prijave o gradnji su podnijete za izgradnju mHE „Bistrica“ (Opština Kolašin, 20.02.2018.), mHE „Pecka“ (Opština Kolašin, 06.03.2018.) i mHE "Paljevinska" (Opština Kolašin, 24.12.2018.).

Ministarstvo ekonomije je izdalo dvije energetske dozvole za rekonstrukciju mHE „Glava Zete“ i mHE „Slap Zete“ i jednu energetske dozvolu za izgradnju mHE "Ržansko vrelo" na dionici postojećeg kaludarsko-ržaničkog vodovoda, Opština Berane.

3.9. Projekti izgradnje solarnih elektrana na osnovu energetske dozvole

Planom izdavanja energetske dozvole za 2018. godinu bilo je predviđeno izdavanje devet energetske dozvole za izgradnju solarnih elektrana. Nakon što je konstatovano da su ispunjeni svi kriterijumi za izdavanje energetske dozvole, Ministarstvo ekonomije je dana 21.09.2018. godine izdalo devet rješenja o izdavanju energetske dozvole za izgradnju solarnih elektrana na krovnim konstrukcijama skladišta kompanije "Port of Adria", Opština Bar.

3.10. Projekat izgradnje solarne elektrane na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj

Imajući u vidu zainteresovanost investitora za izgradnju solarne elektrane na zemlji, na lokalitetu Možura u Opštini Ulcinj, a nakon utvrđivanja da postoje preduslovi za realizaciju takvog projekta, Vlada Crne Gore je u septembru 2017. godine pokrenula aktivnosti za pripremu i sprovođenje tenderskog postupka za davanje u zakup zemljišta u svojini države na navedenom lokalitetu, radi izgradnje solarne elektrane. Shodno Zaključku Vlade Crne Gore broj: 07-2488 od 04.05.2018. godine, Ministarstvo ekonomije je

19.05.2018. godine objavilo Javni poziv za davanje u zakup zemljišta u svojini države na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj radi izgradnje solarne elektrane instalisane snage veće od 200 MW. Do krajnjeg roka za podnošenje ponuda, 03.09.2018. godine, ponude su dostavila tri ponuđača, i to: Konzorcijum Fortum i EPCG - kojeg čine Fortum Corporation, Finska, Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić i Sterling & Wilson International FZCO; Konzorcijum IREDL - kojeg čine International Renewable Energy Development Ltd, Malta i Zhuai Singyes Green Building Technology CO Ltd, Kina; Konzorcijum Montesolar - kojeg čine kompanije: Sunderland, Crna Gora; Bemax, Crna Gora; Samgreenpower, Francuska i korporacija Solon, SAD. Nakon otvaranja ponuda 03.09.2018. godine, Tenderska komisija je izvršila vrednovanje ponuda na osnovu utvrđenih kriterijuma i sačinila rang listu ponuđača, na kojoj je prvorangirani ponuđač Konzorcijum Fortum i EPCG. Ponuda prvorangiranog ponuđača podrazumijeva izgradnju solarne elektrane instalisane snage 250 MW, otvaranje 226 novih radnih mjesta, investiciju od 178 miliona € i cijenu zakupnine zemljišta 0,33 €/m². Ugovor o zakupu zemljišta za izgradnju solarne elektrane na lokalitetu Briska Gora sa prvorangiranim ponuđačem – Konzorcijumom Fortum i EPCG je zaključen 28.12.2018. godine.

IZVJEŠTAJ O UPRAVNIM PREDMETIMA ZA 2018. GODINU

Za izvještajni period od 01.01.2018. do 31.12.2018. godine ukupan broj upravnih predmeta po zahtjevu stranaka iznosio je **245** predmeta, od toga:

Prema postupku	Broj predmeta
Prvostepeni upravni postupak	244
Drugostepeni upravni postupak	1
Ukupno	245

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Aktivnosti koje su bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu su u značajnoj mjeri uspješno završene. Osim toga, realizovan je i veliki broj aktivnosti koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu, a koje su u najvećoj mjeri bile vezane za realizaciju projekata izgradnje elektrana koje koriste obnovljive izvore energije. Dinamički plan za donošenje propisa u 2018. godini nije u potpunosti realizovan, što je posljedica velikog broja planiranih propisa i nedovoljnih kadrovskih kapaciteta u ovom direktoratu.

Efikasnost rada Direktorata za energetiku bi se mogla povećati jačanjem njegovih kadrovskih kapaciteta.

DIREKTORAT ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

1.1 Tematski dio

U toku 2018. godine blagovremeno su realizovane sve obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu, i to:

- Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2018. godinu sa Izvještajem o realizaciji Plana u 2017. godini;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana energetske efikasnosti za 2017. godinu;
- Izvještaj o realizaciji aktivnosti na poboljšanju energetske karakteristika javnih objekata po osnovu namjenskih kredita;
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2017. godinu

2.1 Tematski dio

Direktorat za energetske efikasnosti je, kao posebna organizaciona jedinica u okviru Ministarstva ekonomije koja ima centralnu ulogu u sprovođenju politike energetske efikasnosti u Crnoj Gori, sprovodio redovne aktivnosti na koje ga prevashodno obavezuje Zakon o efikasnom korišćenju energije, kao i strateška planska dokumenta u ovoj oblasti. Najvažnije realizovane aktivnosti u 2018. godini su:

- Vođenje namjenskih projekata energetske efikasnosti, monitoring, analiza i promovisanje postignutih rezultata;
- Učešće u radu Koordinacione grupe za energetske efikasnosti u okviru Energetske zajednice;
- Učešće u radu Radne grupe za poglavlje 15 – Energetika, u procesu pristupanja EU;
- Učešće u radu Odbora za energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine pri Privrednoj komori Crne Gore;
- Učešće u realizaciji projekta "Optimalno korišćenje energije i prirodnih resursa" koji se finansira iz sredstava EU (kroz IPA 2012);
- Učešće u Regionalnom programu energetske efikasnosti – REEP, finansiranom od strane Evropske banke za razvoj (EBRD);
- Sprovođenje postupka za izdavanje ovlašćenja za vršenje energetskih pregleda;
- Učešće u kontinuiranoj i sveobuhvatnoj javnoj kampanji za promovisanje energetske efikasnosti (održavanje javnih i stručnih manifestacija i priprema različitog promotivnog materijala namijenjenog široj javnosti i plasiranje istog putem javnih medija i internet stranica: Ministarstva ekonomije www.mek.gov.me i Direktorata za energetske efikasnosti www.energetska-efikasnost.me);
- Saradnja sa Institutom za standardizaciju Crne Gore - ISME, na izradi i objavljivanju standarda u oblasti energetske efikasnosti;
- Učešće u pripremi detaljnog izvještaja o stanju energetske efikasnosti u Crnoj Gori. podržanog od strane Sekretarijata energetske povelje;
- Drugi redovni poslovi u okviru Ministarstva ekonomije.

2.2 Normativni dio

U cilju daljeg razvoja osnovnog pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti na strani finalne potrošnje, kao i harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, Ministarstvo ekonomije je, na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije, u toku 2018. godine pripremio 14 podzakonskih akata u oblasti energetske efikasnosti čije donošenje je predviđeno u 2019. godini (nakon pribavljanja mišljenja Evropske komisije), i to:

1. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za kotlove na čvrsto gorivo;
2. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za uređaje za zagrijavanje vode;
3. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za lokalne uređaje za zagrijavanje prostora na čvrsto gorivo;
4. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za lokalne uređaje za zagrijavanje prostora;
5. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za kombinovane uređaje za zagrijavanje prostora;
6. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za ventilacione jedinice;
7. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za transformatore;
8. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za sušenje veša;
9. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti usisivača;
10. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za usisivače;
11. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za kompjutere i servere;
12. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti uređaja za zagrijavanje prostora i vode;
13. Pravilnik o zahtjevima eko dizajna za pećnice, ringle i aspiratore u domaćinstvima;
14. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti pećnica, ringli i aspiratora u domaćinstvima.

Najvažniji projekti koji se realizuju u koordinaciji Direktorata za energetska efikasnost

1. Projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori"

U 2018. godini završena je implementacija projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori – dodatno faza“ (MEEP AF), a koji je imao za cilj poboljšanje energetske karakteristika u zdravstvenim objektima. MEEP AF je realizovan u periodu od marta 2014. do 30. marta 2018. godine, do kada je i Ugovorom o zajmu bio definisan rok za realizaciju projekta. U realizaciji MEEP AF-a učestvovali su Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo ekonomije. Ministarstvo zdravlja bilo je odgovorno za implementaciju mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim ustanovama, dok je Direktorat za energetska efikasnost Ministarstva ekonomije bio odgovoran za koordinaciju projekta i obezbjeđivanje podrške Ministarstvu zdravlja. Tokom implementacije MEEP AF-a, unaprijeđene su energetske karakteristike 10 zdravstvenih ustanova (Klinički centar Crne Gore, dvije opšte bolnice, pet domova zdravlja i dvije zdravstvene stanice).

U 2018. godini, u okviru MEEP AF-a, završeno je izvođenje građevinsko-zanatskih radova u domovima zdravlja Andrijevića, Kolašin i Nikšić i zdravstvenim stanicama Petnjica i Murino, čime su se uslovi boravka i rada u objektima značajno unaprijedili.

Kako bi se nastavile aktivnosti na primjeni mjera energetske efikasnosti u ostalim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori, a polazeći od višestrukih pozitivnih rezultata implementacije projekta, u julu 2018. godine sa IBRD-om potpisan je novi Ugovor o zajmu za implementaciju druge faze projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“ (MEEP 2). Vrijednost Projekta je 6 miliona eura. Predmet druge faze projekta je primjena mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima i kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja omogućiće da se radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u drugim objektima finansiraju iz ušteda koje se ostvaruju u adaptiranim objektima. Projekat će trajati do 31.12.2023. godine.

Od jula do decembra 2018. godine, u okviru MEEP 2, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- potpisan je ugovor za izvođenje radova na unaprijeđenju energetske karakteristika u domovima zdravlja Berane, Plav i Rožaje;
- sa Svjetskom bankom je usaglašena tehnička dokumentacija za primjenu mjera energetske efikasnosti u objektima Opšta bolnica Bar i Dom zdravlja Ulcinj. Raspisivanje tenderskog dokumenta obavljeno je januara 2019. godine;
- raspisani su pozivi za odabir konsultanata za:
 - obavljanje poslova izrade detaljnih energetske pregleda, projektne dokumentacije, izvođenje tehničkog monitoringa i evaluacije i vršenje usluge nadzora nad izvođenjem radova i
 - sprovođenje socijalnog monitoringa i evaluacije;(potpisivanje ugovora sa konsultantima očekuje se tokom februara 2019. godine).

2. Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - EEPB

Ministarstvo ekonomije, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za imovinu, implementira "Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - faze I i II", kojima je obuhvaćena primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima, kao i implementacija pratećih mjera. Za implementaciju programa obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u vrijednosti od 11,5 + 20 miliona eura, i donacija u vrijednosti od 1,94+2,743 miliona eura.

Cilj programa je optimizacija potrošnje energije uz stvaranje uslova komfora, poboljšanje uslova za boravak i rad korisnika i doprinos održivom razvoju Crne Gore.

U okviru prve faze programa, koja je implementirana u periodu od 2012 - 2015. god. ,realizovane su mjere energetske efikasnosti u ukupno 20 osnovnih i srednjih škola i jednom studentskom domu, pri čemu je ukupna vrijednost uloženi sredstava iznosila 13,285 miliona eura.

Implementacija druge faze programa je počela u januaru 2015. godine, pri čemu je završetak radova planiran za 2020. godinu.

Do sada je u okviru faze II programa izvršena primjena mjera energetske efikasnosti u 12 obrazovnih ustanova, dok je izvođenje radova u jednoj socijalnoj ustanovi u toku. Vrijednost izvedenih, odnosno ugovorenih radova na navedenim objektima iznosi 11,3 miliona eura.

U toku 2018.godine realizovane sljedeće aktivnosti:

- okončan je tenderski postupak i završeni su radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u Gimnaziji "Slobodan Škerović", Resursnom centru za djecu i mlade "Podgorica", OŠ "Aleksa Bećo Đilas" i SMŠ "Vuksan Đukić" u Mojkovcu. Radovi na Resursnom centru „1.jun“ i Zavodu „Komanski most“ su počeli u toku 2018.godine i biće završeni početkom 2019. godine.
- započet je tenderski postupak za odabir izvođača radova na rekonstrukciji JPU "Naša radost", Savina, Herceg Novi. Izvođenje radova je planirano u toku 2019. i 2020.godine;
- potpisan je ugovor sa konsultantom na primjeni pratećih mjera (uspostavljanje sistema energetskog menadžmenta, priprema inventara zgrada, uspostavljanje softvera za sertifikovanje zgrada, sertifikovanje zgrada koje su obuhvaćene programom MEEP i EEPPB).

3. ENERGY WOOD II - beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Ministarstvo ekonomije je u toku 2015. godine od Vlade Kraljevine Norveške dobilo grant u iznosu od 2.200.000 norveških kruna (NOK) (cca 240.000 eura), u cilju realizacije programa ENERGY WOOD II, tj. nastavka projekta ENERGY WOOD, koji je finalizovan u 2015. godini, a u okviru kojeg je instalirano 243 sistema na moderne oblike biomase u crnogorskim domaćinstvima. Realizacija projekta ENERGY WOOD II je počela 7. oktobra 2015. godine. Do septembra 2016. godine, u okviru ovog programa je ugrađeno 532 sistema za grijanje na moderne oblike biomase. Projekat ENERGY WOOD II je finalizovan krajem 2018. godine.

4. ENERGY WOOD III - beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Ministarstvo ekonomije je, 16.10.2017.godine, počelo sa realizacijom treće faze programa ENERGY WOOD za čiju implementaciju su obezbijedena budžetska sredstva u iznosu od 85.000 eura. Početak realizacije projekta je uslijedio nakon sprovedene procedure izbora kvalifikovanih distributera/installatera (6), odgovarajuće procedure izbora banaka (4) i nakon potpisivanja sporazuma o saradnji sa svim partnerima. Od početka realizacije projekta, ugrađeno je oko 235 sistema za grijanje na moderne oblike biomase.

5. ENERGETSKI EFIKASAN DOM - beskamatni krediti za primjenu mjera energetske efikasnosti u domaćinstvu

Ministarstvo ekonomije obezbijedilo je sredstva u iznosu od 120.000 eura u za realizaciju programa „Energetski efikasan dom“, čija realizacija je počela u oktobru 2018. godine. I Ovaj program takođe predstavlja nastavak programa ENERGY WOOD.

Cilj programa „Energetski efikasan dom“ je da se domaćinstvima u Crnoj Gori, preko beskamatnih kredita (do 8.000 eura, sa periodom otplate do 6 godina), ponudi mogućnost ostvarivanja ekonomskih i energetskih ušteda korišćenjem sistema grijanja na biomasu i finansiranjem radova na unapređenju energetskih karakteristika omotača objekta (ugradnja termoizolacije na fasadnim zidovima stambenog objekta i ugradnja energetski efikasne stolarije).

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Obaveze koje su bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu su uspješno realizovane. Dodatno je realizovan i značajan broj obaveza koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade, a čije ispunjavanje je vezano za sprovođenje redovnih aktivnosti Direktorata za energetske efikasnosti. Realizacija namjenskih projekata energetske efikasnosti uglavnom se odvijala planiranom dinamikom.

U cilju uspješnog sprovođenja politike u oblasti energetske efikasnosti, a shodno preuzetim međunarodnim obavezama, posebno u okviru procesa pristupanja EU, posebnu pažnju posvetiti sprovođenju sljedećih aktivnosti:

- stvaranju uslova i obezbjeđenju podrške za uvođenje i razvoj energetskog menadžmenta, posebno u javnom sektoru;
- obezbjeđenje finansijskih sredstva za dalji razvoj namjenskih projekata i programa energetske efikasnosti, sa posebnim osvrtom na sektor domaćinstva;
- institucionalnom jačanju u oblasti energetske efikasnosti i u vezi sa tim uključivanje svih relevantnih subjekata;
- pristupu međunarodnim i domaćim fondovima podrške za sprovođenje projekata i programa energetske efikasnosti;

DIREKTORAT ZA RUDARSTVO I GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

Aktivnosti i rad Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja tokom 2018. godine odvijali su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu i utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o koncesijama ("Sl. list Crne Gore", br. 8/09), Zakona o rudarstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 65/08), Zakona o geološkim istraživanjima ("Sl. list RCG", br. 28/93, 42/94 i 26/07 i "Sl. list CG", broj 28/11), Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11), podzakonskih akata i drugih propisa.

I Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu:

Informacije o aktivnostima u oblasti koncesija - rudarstvo i geološka istraživanja

Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika u Podmorju Crne Gore

Crna Gora je do sada zaključila dva ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, na osnovu Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika, i to:

1. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za blokove 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10, ukupne površine 1.228 km², zaključen sa kompanijama Eni Montenegro BV, Holandija i Novatek Montenegro, BV Holandija.
2. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, ukupne površine 338 km², zaključen sa kompanijom Energean Montenegro Limited, Kipar.

Koncesionari Eni Montenegro BV, Holandija i Novatek Montenegro, BV Holandija su u periodu od 19.11.2018 – 18.12.2018. godine vršili 3D geofizička istraživanja na blokovima 4118-4; 4118-5; 4118-9;

4118-10 u skladu sa zaključenim ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika. Kao priprema za ovo geofizičko istraživanje obavljene su brojne aktivnosti, uključujući izradu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu za predmetno seizmičko istraživanje, na koje je Agencije za zaštitu prirode i životne sredine dala odobrenje. Cilj ovih istraživanja je precizno definisanje lokacije istražne bušotine čije će bušenje, u zavisnosti od dinamike obrade 3D seizmičkih podataka i pripremnih aktivnosti, početi krajem 2019. ili početkom 2020. godine.

Koncesije za istraživanje i proizvodnju čvrstih mineralnih sirovina

Ministarstvo ekonomije je kvartalno (I i III kvartal) izvještavalo Vladu Crne Gore o stanju u oblasti koncesija po osnovu zaključenih ugovora sa predlogom mijera.

Vlada Crne Gore ima zaključenih 37 ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina.

U toku 2018. godine:

- Dva (2) ugovora su produžena za pola perioda trajanja, po osnovu prava iz osnovnog ugovora (za ležište "Darza", sa koncesionarom "Euromixbeton" doo Bar i za ležište "Lješevići- Gajevi", sa koncesionarom "Briv construction" doo Kotor)
- Jedan (1) sporazumni raskid Ugovora (za ležište „Batnjica“, sa koncesionarom DOO „Krušo“ - Herceg Novi)
- Održano je pet (5) Javnih rasprava o koncesionim aktima (“Blok broj 4”, opština Nikšić; “Midova kosa”, Opština Nikšić; “Krš- Kaluđerski laz”, Opština Rožaje; Plan davanja koncesija za 2018. godinu (održane dvije javne rasprave));
- Objavljeno je šest (6) javnih oglasa za dodjelu ugovora o koncesiji (“Otilovići” i “Rajčevo brdo”, opština Pljevlja; “Bistrica”, opština Berane; “Ražano polje”, Opština Žabljak; “Krš- Kaluđerski laz”, Opština Rožaje; “Blok broj 4”, opština Nikšić), od čega su po osnovu dva javna oglasa u protekloj godini zaključena dva ugovora (ležišta “Otilovići” i “Rajčevo brdo”, opština Pljevlja); po jednom javnom oglasu niko se nije javio (ležište “Bistrica”, Opština Berane); postupak po jednom javnom oglasu je u toku (“Blok broj 4”, Opština Nikšić); po jednom javnom oglasu krajem izvještajne godine je objavljena Rang lista (“Ražano polje”, Opština Žabljak); po jednom javnom oglasu javio se nepodobav ponuđač, čija je ponuda obačena kao neispravna (“Krš- Kaluđerski laz”, Opština Rožaje).

Od 37 zaključenih ugovora o koncesiji, po osnovu 19 ugovora koncesionari su vršili proizvodnju mineralne sirovine u 2018. godini, dok su se po osnovu 10 ugovora vršila detaljna geološka istraživanja mineralnih sirovina ili su u postupku dobijanja odobrenja, kako bi se stekli uslovi za eksploataciju. Za 8 ugovora o koncesiji Vlada Crne Gore je Zaključcima iz marta 2018. godine zadužila Ministarstvo ekonomije da aneksom ugovora o koncesiji produži period trajanja ugovora za vrijeme nemogućnosti ulaska u fazu eksploatacije kao posljedice nepostojanja pretpostavki za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, pri čemu se taj period računa od završetka detaljnih geoloških istraživanja do usvajanja planske dokumentacije (sa sljedećim koncesionarima: DOO „Bokić“ - Herceg Novi za ležište „Bjelotina“, opština Herceg Novi, DOO „Muriz“ – Bar za ležišta „Todorov krš“ i „Kalac“, opština Bar, DOO „Bemax“ - Podgorica za ležište „Sađavac“ opština Danilovgrad, DOO „Krušo“ - Herceg Novi za ležišta „Kruševice I“ i „Kruševice II“, opština Herceg Novi i AD „Račica“ - Tivat za ležišta „Vranovići“ - Grabovac i „Kameno more“, opština Kotor). Postupak realizacije navedenih Zaključaka Vlade je u toku.

Stalni dio koncesione naknade za 2018. godinu iznosi 2.173.621,13 € naknade, dok obračun promjenljivog dijela koncesione naknade za izvještajnu godinu još nije urađen iz razloga što je propisano da je obaveza koncesionara da do 31. marta tekuće godine dostavljaju podatke za obračun za prethodnu godinu, tako da će se isti izvršiti u toku aprila.

Ukupno obračunata koncesiona naknada za 2017. godinu iznosi 4.028.562,22 €, od čega stalni dio iznosi 1.941.506,74 €, dok promjenjivi dio iznosi 2.087.055,48 €.

NORMATIVNI DIO

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Normativnim dijelom Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu:

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama

Ministarstvo ekonomije je uz svoj akt broj: 970-427/2018-3, od 11. decembra 2018. godine, dostavilo Vladi Crne Gore na razmatranje i utvrđivanje, tekst Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama, inoviran u skladu sa sugestijama datim na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 6. decembra 2018. godine.

Misija Crne Gore pri Evropskoj uniji informisala je da su od Generalne direkcije za susjedstvo i pregovore o proširenju obaviješteni da predmet Zakona o koncesijama ne potpada pod pravnu tekovinu EU, te da ga EK iz tog razloga neće komentarisati. Zbog potrebe dodatnog usaglašavanja Ministarstva finansija sa Evropskom komisijom u vezi sa Zakonom o javno-privatnom partnerstvu, a imajući u vidu potrebu istovremenog stupanja na snagu, odnosno početka primjene Zakona o javno-privatnom partnerstvu i ovog zakona - budući da je predmet koncesije predviđen Predlogom zakona o izmjenama i dopunama zakona o koncesijama usaglašen sa izuzećima od primjene koje predviđa Predlog zakona o javno-privatnom partnerstvu – odgođeno je utvrđivanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama.

Predlog zakona o sigurnosti operacija sa ugljovodonicima

Ministarstvo ekonomije je 9. avgusta 2018. godine objavilo Javnu raspravu o Nacrtu zakona o sigurnosti operacija sa ugljovodonicima, koja je trajala do 21. septembra 2018, nakon čega je Nacrt zakona prosljeđen ministarstvima na davanje mišljenja. Takođe, tokom decembra 2018. godine Ministarstvo ekonomije je usaglašavao tekst Nacrt zakona sa Sekretarijatom za zakonodavstvo. Donošenjem zakona će se izvršiti implementacija u nacionalno zakonodavstvo Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju.

TEMATSKI DIO

U toku 2018. godine realizovane su sljedeće aktivnosti u okviru obaveza utvrđenih Tematskim dijelom Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu:

Državni plan eksploatacije mineralnih sirovina 2019-2029

Ministarstvo ekonomije i JU Zavod za geološka istraživanja su 26. marta 2018. godine zaključili Ugovor, kojim je, između ostalog predviđeno da JU Zavod za geološka istraživanja pripremi Nacrt Državnog plana eksploatacije mineralnih sirovina 2019-2029.

U toku 2018. godine stručni tim koji je obrazovala JU Zavod za geološka istraživanja je pripremio Nacrt Državnog plana eksploatacije za period 2019-2029. U skladu sa Uredbom o sadržaju Državnog plana eksploatacije mineralne sirovine, Nacrt plana sastoji se od Opšteg i Posebnog dijela i predstavlja obiman stručni dokument (više od 400 strana), u kojem su, pored ostalog, obrađena sva poznata ležišta i pojave mineralnih sirovina u Crnoj Gori i utvrđeni prioriteti kada je u pitanju buduća eksploatacija energetskih, metaličnih i nemetaličnih mineralnih sirovina. Pored navedenog, istaknuti su potencijali pojedinih područja, koja su na osnovu metalogenetskih i mineragenetskih proučavanja, definisana kao najperspektivnija u pogledu pronalaženja novih ležišta mineralnih sirovina i date su preporuke za osnovna i detaljna geološka istraživanja. Ovakav pristup izradi važnog državnog dokumenta iziskivao je uključivanje većeg broja stručnjaka iz različitih oblasti, kao i dodatno vrijeme za obradu svih relevantnih geoloških, rudarskih i ekonomskih podataka, pitanja koja se odnose na zaštitu životne sredine, kao i

brojnih drugih podataka, a sve u cilju stvaranja pouzdane i sveobuhvatne baze podataka o mineralnim resursima Crne Gore, zbog čega se i kasnilo sa dostavljanjem Nacrta Državnog plana Ministarstvu ekonomije.

Treba istaći da je prema Zakonu o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu definisana obaveza sprovođenja postupka strateške procjene uticaja na životnu sredinu za planove i programe čija realizacija može izazvati znatne posljedice po životnu sredinu. U tom smislu, potrebno je sprovesti postupak strateške procjeni uticaja na životnu sredinu i navedenog Državnog plana.

Izrada Izvještaja o Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Državnog plana eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2029.godine je u fazi realizacije. Nosilac izrade Izvještaja, koji je izabran u postupku javne nabavke, dostavio je Ministarstvu Prednacrt izvještaja 21. decembra 2018. godine.

Rok za dostavljanje Ministarstvu ekonomije konačnog Izvještaja o Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Državnog plana eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2029. godine je do kraja prvog kvartala 2019. godine. Imajući u vidu da je sadržaj navedenog izvještaja od bitnog uticaja i na sadržaj Državnog plana eksploatacije mineralnih sirovina 2019-2029, Predlog državnog plana ne može biti pripremljen i dostavljen Vladi prije dobijanja saglasnosti Agencije za zaštitu prirode i životne sredine na Izvještaj o Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Državnog plana eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2029. godine.

Plan davanja koncesija za 2019. godinu

Zaključkom Vlade Crne Gore broj: 07-6096, sa sjednice od 27. decembra 2018. godine, donijet je Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2019. godinu, koji je pripremio ovaj direktorat.

Ovim planom će se na osnovu jasne vizije budućeg stanja u prostoru, koji uvažava principe održivog razvoja i obezbjeđuje racionalno korišćenje mineralnih resursa, analize i ocjene postojećeg stanja koncesija, definisati koncesije koje se daju, lokacije na kojima se može vršiti koncesiona djelatnost i rokovi za objavljivanje javnih oglasa za davanje koncesija, za 2019. godinu.

Analiza uspostavljanja jedinstvene baze podataka u oblasti geoloških istraživanja i rudarstva

Ovom analizom će se procijeniti mogućnosti i potrebe primjene jedinstvenog informacionog sistema koji će obezbijediti obradu, arhiviranje i ažuriranje podataka iz oblasti geoloških istraživanja i rudarstva, kao i dostupnost podataka putem veb portala Ministarstva ekonomije.

U skladu sa navedenim, Ministarstvo ekonomije je u Planu javnih nabavki za 2019. godinu, predvidjelo rad na pripremi projektnog zadatka za izradu informacionog sistema za geološka istraživanja i rudarstvo, u kome će biti naveden i procijenjeni iznos troškova za uspostavljanje navedenog Sistema.

II Realizovane obaveze koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu:

NORMATIVNI DIO

Uredba o izmjeni uredbe o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva ekonomije JU Zavod za geološka istraživanja („Sl. List Crne Gore“, br. 16/18 i 83/18).

Da bi Ministarstvo ekonomije odgovorilo značajnim zahtjevima u oblasti normiranja djelatnosti rudarstva, geoloških istraživanja i sistema koncesija iz svoje nadležnosti, te aktivnosti usmjerilo u pravcu izrade nedostajućih strateških dokumenata neophodnih za razvoj rudarske djelatnosti, a imajući u vidu da se u prethodnom periodu potvrdila opravdanost opredjeljenja ovog direktorata da Uredbom o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva ekonomije JU Zavod za geološka istraživanja („Sl. List Crne Gore“, br. 16/18) povjeri obavljanje pojedinih poslova iz nadležnosti Ministarstva ekonomije Zavodu za

geološka istraživanja, ovaj direktorat je pripremio Uredbu o izmjeni Uredbe o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva ekonomije JU Zavod za geološka istraživanja, kojom je predviđeno da se i u narednom jednogodištu (do 31. decembra 2019. godine), poslovi koji su predmet ove uredbe (regulisani Zakonom o koncesijama, Zakonom o rudarstvu i Zakonom o geološkim istraživanjima) povjere specijalizovanoj i stručno profilisanoj Javnoj ustanovi Zavod za geološka istraživanja.

TEMATSKI DIO

Program geoloških istraživanja za 2018. godinu

Ovaj direktorat, u skladu sa odredbama Zakona o geološkim istraživanjima, utvrdio je Program geoloških istraživanja za 2018. godine, za čiju je realizaciju zadužena JU Zavod za geološka istraživanja.

Programom geoloških istraživanja u Crnoj Gori za 2018. godinu predviđena je realizacija projekata i tema iz oblasti od interesa za Crnu Goru: osnovna geoloških istraživanja, osnovna i detaljna geološka istraživanja mineralnih sirovina van eksploatacionih polja, poslovi geoloških istraživanja u cilju boljeg funkcionisanja geološke djelatnosti, kao i izrada kompleksnih geoloških podloga za davanje koncesija određenih mineralnih sirovina.

III REDOVNE AKTIVNOSTI

Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja je, u okviru redovnih aktivnosti, obavljao, odnosno vršio nadzor nad obavljanjem sljedećih poslova:

1. Izdavanje i ovjera licenci za izvođenje rudarskih radova i licenci za izradu rudarskih projekata, licence za projektovanje i izvođenje geoloških istraživanja;
2. Izdavanje potvrde o ovjerenim rezervama;
3. Organizovanje polaganja stručnih ispita u skladu sa Zakonom o rudarstvu i Zakonom o geološkim istraživanjima;
4. Davanje uputstava, mišljenja i tumačenja iz oblasti detaljnih geoloških istraživanja, rudarstva, istraživanja i proizvodnje ugljovodonika i koncesija, drugim organima državne uprave, lokalnoj samoupravi, koncesionarima, zainteresovanim investitorima i strankama;
5. Ponavljanje tenderske procedure za postupke dodjele koncesije koji nijesu realizovani u prethodnom periodu.
6. Kontrola nad vršenjem povjerenih poslova, u skladu sa odredbama Zakona o državnoj upravi;
7. Odlučivanje po žalbi na pojedinačne upravne akte koje u prvom stepenu donosi JU Zavod za geološka istraživanja, Rudarska i Geološka inspekcija;
8. Aktivnosti u okviru Programa pristupanja Crne Gore, kroz učešće u radu u Poglavlju 15 – Energetika u podoblasti ugljovodonika: rad na CELEX-ima (analiza, ocjena i predlog za promjenu nadležnosti), priprema nacrtu PPCG, priprema priloga Informaciji o realizaciji PPCG, priprema priloga Izvještaju o ispunjenosti mjerila za poglavlje 15, aktivnosti vezane za Pododbor za životnu sredinu i klimatske promjene, transport, energetiku, i regionalnu politiku, priprema priloga za Evropsku komisiju za oblast ugljovodonika, učešće na sastanku Pododbora, učešće u pripremi Zapisnika sa sastanka Pododbora, priprema Izvještaja o napretku Crne Gore za poglavlje 15 za podoblast ugljovodonici, priprema periodičnih priloga za Izvještaj EK o napretku Crne Gore za poglavlje 15 za navedenu podoblast;
9. Organizovanje tehničkih pregleda izgrađenih rudarskih objekata i postrojenja i izdavanja odobrenja za upotrebu istih objekata;
10. Organizovanje revizije rudarskih projekata;
11. Izdavanje odobrenja za eksploataciju mineralnih sirovina i izvođenje radova po rudarskim projektima;
12. Obračun koncesionih naknada po osnovu zaključenih ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu;
13. Kontrola otkopanih količina mineralnih sirovina.

14. Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja tla za potrebe izgradnje objekata;
15. Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja mineralnih sirovina;
16. Organizovanje revizije i ovjera Elaborata o kategorizaciji, klasifikaciji i proračunu rezervi mineralnih sirovina;

Poslove iz tač. 9-16 od 23. aprila 2018. godine, shodno Uredbi o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva ekonomije JU Zavod za geološka istraživanja („Sl. list Crne Gore“, broj 16/18, od 16. marta 2018. godine), obavljala je JU Zavod za geološka istraživanja.

U toku prethodne godine JU Zavod za geološka istraživanja donijela je ukupno 165 rješenja, koja se odnose na:

- Odobrenje za geološka istraživanja mineralnih sirovina (2);
- Odobrenje za geološka istraživanja tla (geotehnika) (52);
- Odobrenje za hidrogeološka istraživanja (6);
- Odobrenje za izvođenje radova prema rudarskom projektu (8);
- Odobrenje za eksploataciono polje (7);
- Rješenje za reviziju rudarskog projekta (2);
- Rješenje za reviziju elaborata o rezervama (8);
- Saglasnosti na elaborate (13);
- Rješenje o kontroli otkopanih količina (1);
- Rješenje za ocjenu inicijative (13);
- Rješenje o prihvatanju inicijativa (9);
- Rješenje o obračunu koncesione naknade (stalni dio) (24)
- Rješenje o obračunu konc. naknade (promjenljivi dio) (20)

IZVJEŠTAJ O UPRAVNIM PREDMETIMA ZA 2018. GODINU

U toku 2018. godine, u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku, odlučivano je u 78 predmeta.

Prema postupku	Broj predmeta
Prvostepeni upravni postupak	73
Drugostepeni upravni postupak	5
Ukupno	78

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Crna Gora ima solidan geološki potencijal za istraživanje i pronalazak novih ležišta mineralnih sirovina. Na teritoriji Crne Gore do sada je utvrđeno 26 vrsta mineralnih sirovina. Dosadašnjim geološkim istraživanjima utvrđene su rezerve raspoloživih mineralnih sirovina na različitim nivoima, od eksploatacionih do potencijalnih. Ministarstvo ekonomije, u saradnji sa JU Zavod za geološka istraživanja – Podgorica, u izvještajnoj godini je sprovodio aktivnosti na izradi Državnog plana eksploatacije mineralnih sirovina kojim će se definisati strateške mineralne sirovine, način njihove valorizacije čime će, pored obezbjeđenja odgovarajućeg javnog interesa, biti stvorene pretpostavke za unapređenje rudarske djelatnosti i obezbjeđenje održivog korišćenja neobnovljivog mineralnog resursa zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju.

Rudarska djelatnost treba da se razvija kroz racionalno upravljanje mineralnim resursima u kontekstu održivog razvoja, a u pravcu energetske nezavisnosti i daljeg ekonomskog razvoja. Međutim, ovdje treba ukazati na nedostatak adekvatnih planskih i urbanističkih dokumenata sa potrebnim geološkim osnovama od interesa za državu, počev od opštinskih prostorno-urbanističkih planova u primorskim

opštinama do planova generalne regulacije. U međuvremenu, Skupština Crne Gore donijela je Prostorni plan posebne namjene za obalno područje Crne Gore („Sl. list CG“, br. 56/18), pa je očekivanje da će stvorena pretpostavka za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, omogućiti realizaciju pomenutih zaključaka Vlade Crne Gore iz marta 2018. godine.

Za efikasnije sprovođenje politike u oblasti koncesija čiji su predmet geološka istraživanja i eksploatacija mineralnih sirovina, neophodno je inoviranje propisa koji regulišu ovu oblast. U tom smislu, osnovni cilj predloženih izmjena i dopuna Zakona o koncesijama je da na sveobuhvatniji način reguliše pravo korišćenja prirodnog bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i drugog dobra od opšteg interesa koje je u državnoj imovini, a koje nije predmet zakona koji reguliše koncesije na javne radove i javne usluge, te da se kroz usvajanje najboljih praksi otklone nejasnoće koje su postojale u važećem zakonskom okviru.

Za efikasnije sprovođenje politike u oblasti koncesija čiji su predmet geološka istraživanja i eksploatacija mineralnih sirovina, neophodno je dalje kadrovsko jačanje Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja Ministarstva ekonomije i JU Zavoda za geološka istraživanja Crne Gore, inoviranje propisa koji regulišu ovu oblast (Zakon o rudarstvu i Zakon o geološkim istraživanjima), kao i formiranje strukovnog udruženja u cilju dalje edukacije stručnog kadra. Osim toga, neophodno je motivisati mlade ljude da se školuju za profil obrazovanja iz oblasti rudarstva i geologije kroz stipendiranje naših studenata koji se školuju na Rudarsko-geološkim fakultetima u regionu (napominjemo da je takvu stipendiju Ministarstvo ekonomije u saradnji sa JU Zavodom za geološka istraživanja, obezbijedilo za školsku 2018/2019. godinu i to za 9 studenata), institucionalno uspostaviti Upravu za rudarstvo koja bi obavljala stručne poslove iz ove oblasti, te jačati međuresorsku saradnju na državnom nivou i na relaciji lokalna samouprava – Ministarstvo. Takođe, važan segment za kvalitetno sprovođenje politike u ovoj oblasti jeste i dalje kadrovsko jačanje inspeksijskih službi čime će se obezbijediti efikasniji inspeksijski nadzor nad primjenom propisa koji regulišu ovu oblast. Pomenuto insitucionalno i kadrovsko jačanje osnažiće planove i strateško opredjeljenje države u sektoru rudarstva.

DIREKTORAT ZA INDUSTRIJU I TRANSFORMACIJU

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE SU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE

TEMATSKI DIO

Akcioni plan za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine, za 2018. godinu

Akcioni plan za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020, za 2018.godinu usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore 15. marta 2018.godine, sa definisanim mjerama, aktivnostima i opredijeljenim sredstvima za njihovu realizaciju.

Dokument definiše 21 mjeru i 63 aktivnosti koje su planirane za implementaciju u toku 2018.godine, u ukupnom iznosu od 276,3 mil. €. Implementacija Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020.g, za 2018.godinu doprinosi ostvarenju strateških ciljeva definisanih Industrijskom politikom. Za implementaciju aktivnosti koje su definisane strateškim ciljem 1: Konkurentnost industrije, opredijeljeno je 116,9 mil. € (42,33%), pri čemu dominiraju planirane investicije u sektoru energetike (102,6 mil. €). Za realizaciju strateškog cilja 2: Investicije i finansije za modernizaciju industrije, opredijeljeno je oko 146,38 mil. € (52,98%), od čega se 108 mil. € odnosi na realizaciju kreditnih linija u prioritetnim oblastima industrije i finansijsku podršku za poboljšanje likvidnosti. U okviru strateškog cilja 3: Inovacije i preduzetništvo za implementaciju aktivnosti je obezbijeđeno je 12,11 mil. € (4,38%), dok je u okviru strateškog cilja 4: Pristup tržištu planirano je 0,848 mil. € (0,31%).

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2016 – 2020, za 2017. godinu

U cilju implementacije Industrijske politike Crne Gore do 2020, usvojen je i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2017. godinu.

Od ukupno planiranih 289,6 mil. € za realizaciju 21 mjere i 68 aktivnosti, ukupno je realizovano 217,5 mil. €, što predstavlja 75,15% realizacije. Posmatrajući realizaciju po strukturi izvora finansiranja najviše ulaganja je iz sredstava javnog sektora 143,2 mil. € (65,84%) od čega je najviše uloženo u finansiranje projekata iz prioriternih sektora industrije kroz kreditiranje i faktoring aranžmane 113,6 mil. €. Ulaganja privatnog sektora za realizaciju aktivnosti iznose 50,57 mil. € (23,39%) od čega je najviše investirano u sektor energetike 45,46 mil. €. Sredstva nacionalnog budžeta su utrošena u iznosu od 14,6 mil. € (6,72%), dok je učešće donatorskih sredstava 7,3 mil. € (3,37%) i IPA sredstava 1,49 mil. € (0,69%).

Za realizaciju aktivnosti u okviru strateškog cilja 1: Konkurentnost industrije uloženo je 61,12 mil. € (28,10%) uz najveći stepen ulaganja u energetski sektor, za strateškog cilja 2: Investicije i finansije za modernizaciju industrije uloženo je 143,93 mil. € (66,16%) sredstava uz najviše ulaganja u finansiranje od strane IRFCG, za strateški cilj 3: Inovacije i preduzetništvo uloženo je 11,92 mil. € (5,48%), dok je za strateški cilj 4: Pristup tržištu 0,575 mil. € (0,26%).

Iz razloga višedimenzionalnosti i kompleksnosti u pripremi i implementaciji aktivnosti Industrijske politike kroz godišnje akcione planove, obezbijedena je efikasna koordinacija kroz strukturu i rad Koordinacionog tijela za implementaciju Industrijske politike Crne Gore do 2020.godine, na upravljačkom i operativnom nivou koga čine predstavnici Kabineta predsjednika Vlade, potpredsjednika Vlade, relevantnih ministarstava i predstavnici udruženja privatnog sektora.

Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije 2018-2020

U cilju prevazilaženja jedne od osnovnih prepreka razvoja konkurentnosti crnogorskih preduzeća, Ministarstvo ekonomije je, treći put zaredom, u saradnji sa IRFCG (partnerom u realizaciji programa) 21. februara 2018. godine raspisalo Javni poziv za učešće u Programu podrške za modernizaciju prerađivačke industrije u 2018. god, do momenta utroška raspoloživih sredstava, odnosno najkasnije do 15. decembra 2018. godine. Osnovni cilj Programa je jačanje konkurentnosti privrednih subjekata, unaprjeđenje poslovanja, produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu. U Budžetu Ministarstva ekonomije za realizaciju Programa u 2018. godini bilo je predviđeno 150.000,00 €.

Na Javni oglas za dodjelu bespovratnih sredstava pristiglo je 10 prijava za nabavku opreme, od strane firmi koje posluju u oblasti papirne i drvne industrije, kao i proizvodnje građevinske stolarije i namještaja. Komisija Ministarstva ekonomije je, u skladu sa pravilima Programa, odobrila 7 zahtjeva firmi "Stratus" DOO Podgorica; "Dekoriva-CO" DOO Nikšić; "Doding" DOO Podgorica; "Tapacir Kurti" DOO Ulcinj; "Trudbenik" DOO Mojkovac; "Design home" DOO Bijelo Polje i "Selektor" DOO Bijelo Polje. Dodijeljeno je ukupno 126.498 € bespovratnih sredstava, a saglasno modelu Programa, IRFCG je odobrio 837.800 € kreditnih sredstava. Ukupna vrijednost nabavke mašina i opreme, podržane ovim Programom, je 808.250 €.

U skladu sa procedurom Programa, bespovratna sredstva koja dodjeljuje Vlada Crne Gore podliježu pozitivnoj ocjeni projekata od strane IRFCG, čime se dodatno obezbjeđuje kvalitet investicije i efikasnost trošenja državnih sredstava.

NORMATIVNI DIO

Predlog zakona o privrednim društvima

Sredinom marta 2018. godine Sekretarijatu za zakonodavstvo upućen je Predlog Zakona o privrednim društvima radi davanja mišljenja o njegovoj usaglašenosti sa Ustavom i pravnim sistemom Crne Gore, kao i o usklađenosti sa pravno-tehničkim pravilima o izradi propisa. Krajem maja mjeseca Sekretarijat je dostavio primjedbe i sugestije na Predlog zakona. Nakon što su primjedbe i sugestije proučene, nastavljen je rad na Predlogu zakona i zajedno sa stručnim timom Sekretarijata za zakonodavstvo

nastavljeno je usaglašavanje. Početkom oktobra 2018. godine Sekretarijat je dostavio saglasnost dao pozitivno mišljenje na tekst Predloga. Takođe, pozitivna mišljenja na tekst Predloga zakona, u skladu sa obavezama iz Poslovnika Vlade Crne Gore u pripremi akata, dobijena su i od Ministarstva pravde i Ministarstva finansija. Paralelno sa radom na Predlogu zakona o privrednim društvima rađene su i tabele usklađenosti predloga propisa sa izvorima prava Evropske unije. Nakon prevođenja Predloga zakona i Tabela usklađenosti na engleski jezik, kompletan materijal zajedno sa mišljenjima i saglasnostima od Sekretarijata za zakonodavstvo, Ministarstva pravde i Ministarstva finansija, upućeni su Kancelariji za evropske integracije na provjeru usklađenosti propisa s pravnom tekovinom EU. U drugoj polovini novembra 2018. godine, Kancelarija za evropske integracije je set dokumenata uputila Evropskoj komisiji na mišljenje. Najavljeno je da će Evropska komisija svoje mišljenje dostaviti sredinom februara 2019.godine.

Programom rada Vlade Crne Gore za II kvartal 2019. godine, predviđeno je usvajanje Predloga zakona o privrednim društvima.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE NIJESU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE TEMATSKI DIO

- **Program podrške razvoju zanatstva za 2018. godinu**

U cilju doprinosa očuvanju i razvoju zanata koji se pretežno obavljaju ručnim radom i koji zahtijevaju posebne zanatske vještine i umijeća, oslanjajući se na tradicionalnu kulturu, koje karakterišu prepoznatljivi proizvodi i kvalitetne usluge, pripremljen je i realizovan pilot Program podrške razvoju zanatstva za 2018. godinu. Cilj programa je promocija crnogorskih zanata kroz pružanje finansijske podrške preduzetnicima i privrednim društvima koja obavljaju zanatsku djelatnost, u smislu podsticanja i omogućavanja organizacije i učestvovanja na domaćim i međunarodnim sajmovima i manifestacijama. Naime, Program podrazumijeva finansijsku podršku zanatlijama, koja je bazirana na principu refundacije, za učešće na sajmovima i manifestacijama, kao i izradu i štampanje promotivnog materijala. U skladu sa procedurom programa, zanatlija je u obavezi da finansira 100% svih troškova do završetka aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon pozitivne ocjene Komisije odobravaju sredstva u okviru programa. Odobrena podrška od strane Ministarstva ekonomije pokriva 50% troškova predviđenih prijavom, bez PDV, dok preostalih 50% troškova treba da bude pokriveno iz sopstvenih izvora podnosioca prijave. Iznos bespovratnih sredstava koji može biti dodijeljen zanatlijama je 50% opravdanih troškova, odnosno do 3.000 € bez PDV, za učešće na međunarodnom sajmu, dok se iznos do 2.000 € bez PDV dodjeljuje za učešće na domaćem sajmu. Za aktivnosti koje se odnose na dizajn i štampanje promotivnog materijala, iznos bespovratnih sredstava koji može biti dodijeljen zanatlijama je 50% opravdanih troškova, odnosno do 2.000 € bez PDV.

Ukupan iznos sredstava koji je opredijeljen u Budžetu Ministarstva ekonomije za realizaciju programa u 2018. godini iznosio je 30.000,00 €.

Na osnovu raspisanog Javnog poziva za realizaciju Programa u 2018. godini, odobrena je jedna aplikacija odnosno zahtjev za sufinansiranje dijela troškova koji se odnose na izradu promotivnog materijala za učešće na međunarodnom sajmu, u iznosu od 1.275,00 €.

- **Transformacija i privatizacija**

Nastavljen rad na evidenciji dokumentacije transformisanih i nekih od privatizovanih preduzeća kao i obezbjeđivanje dokumentacije u vezi svojinske i upravljačke transformacije i privatizacije za potrebe Komisije za imovinska pitanja Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte za pripremu predloga mišljenja u skladu sa članom 419 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima. Takođe, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama dostavljana je dokumentacija podnosiocima zahtjeva (NVO«MANS«, privatna lica). Na zahtjev ostalih institucija pripremana su i dostavljana mišljenja na pojedine odredbe Zakona i drugih propisa.

U toku 2018. godine nastavljen je rad na praćenju arbitražnih postupaka koji su pokrenuti protiv Države (i ostalih), za čije praćenje je zaduženo Ministarstvo ekonomije (u skladu sa zaključcima Vlade CG), pružanje logističke podrške advokatskom timu koji zastupa Državu (i ostale) u ovim postupcima, prikupljanje podataka i dokumentacije potrebne za pripremu odbrane u arbitražnim postupcima i informisanje Vlade Crne Gore o statusu postupaka, itd.

Učestvovalo se u izradi predloga Plana privatizacije za 2019.godinu, sprovodila organizacija rada Tenderske komisije za privatizaciju (koja je formirana Odlukom o imenovanju Tenderske komisije za privatizaciju br: 01-63 na sjednici Savjeta koja je održana 28. februara 2018. godine). Ministarstvo ekonomije je radilo na pripremi mišljenja, zapisnika sa sjednica Komisija, informacija i izvještaja za Komisiju i Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte, komunikaciji sa ponuđačima i savjetnicima za privatizaciju, pripremi dokumentacije za učesnike na tenderu, izradi kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih izvještaja o realizaciji Plana privatizacije za 2018.godinu (koji se odnose na Tendersku Komisiju) itd.

NORMATIVNI DIO

- **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju**

Izmjenama i dopunama Zakona o stečaju pristupilo se kako bi se stvorile pretpostavke za unapređivanje ostvarivanja ekonomičnosti, racionalnosti i efikasnosti stečajnog postupka. Osim preciziranja određenih normi, te obezbjeđivanja njihove efikasnije primjene, otklanjanja određenih slabosti koje su se pokazale u praksi i skraćanja pojedinih rokova, značajne novine ovog zakonskog rješenja odnose se na uvođenje stručnog ispita, licence i ispita provjere znanja za stečajne upravnike, koji imaju za cilj pružanje dodatnih garancija da će stečajni upravnici obavljati svoje dužnosti stručno i profesionalno. Dodatno, uvedena je i lista stečajnih upravnika i preciziran kriterijum za imenovanje stečajnih upravnika, koji je nedostajao u važećem zakonu.

Sredinom aprila 2018. godine, formirana je Radna grupa za izradu Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju, u sastavu relevantnih predstavnika Ministarstva ekonomije, Ministarstva pravde i Privrednog suda Crne Gore.

Nakon utvrđivanja Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju, u julu 2018. godine, Ministarstvo ekonomije je organizovalo Javnu raspravu i pozvalo zainteresovanu javnost da učestvuje u davanju predloga, sugestija i komentara na predloženi tekst. Javna rasprava je otvorena 16. jula 2018. godine, a, nakon produženja od 15 dana usljed iskazanog interesovanja javnosti, zvanično zaključena 22. septembra 2018. godine. Tokom javne rasprave, 6. septembra 2018. godine održan je i Okrugli sto u Privrednoj komori Crne Gore, na kojem su saopštene mnoge korisne primjedbe i sugestije koje su poslužile za korekciju i unapređenje teksta Nacrta zakona. Najveći broj primjedbi odnosilo se na predložene novine u Nacrtu zakona – uvođenje stručnog ispita, licenciranje i provjeru znanja stečajnih upravnika, formiranje liste i način izbora stečajnih upravnika te na zaštitu lica koja su radno angažovana tokom stečajnog postupka i ostvarivanje prava bivših radnika firmi koje su u stečaju. U procesu Javne rasprave konkretni komentari stigli su od strane Komore stečajnih upravnika, Unije poslodavaca Crne Gore, Udruženja pravnika Crne Gore i ostalih zainteresovanih lica. Iste su detaljno razmatrane od strane Radne grupe koja radi na izradi Predloga zakona i u zavisnosti od opravdanosti, ugrađivane u predlog testa ovog zakonskog rješenja.

Nakon utvrđivanja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju i usvajanja na Radnoj grupi, predlog će biti upućen u dalju proceduru usvajanja prema Vladi Crne Gore.

U okviru obaveza koje proizilaze iz pregovora u Poglavlju 1 Slobodno kretanje roba, u toku 2018. godine usvojen je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o označavanju obuće („Sl. list CG“ br. 18/18), dok se radilo na završnom usaglašavanju i usvajanju Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda („Sl. list CG“ br. 40/18).

- **Aktivnosti u sklopu integracionih procesa**

U nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i transformaciju je koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju **6 - Privredno pravo i 20 - Preduzetništvo i industrijska politika**. Aktivnosti u 2018. godini su obuhvatile kontinuirano pripremanje informacija i materijala koji su u direktnoj resornoj nadležnosti, kao i materijala koje pokrivaju ostale institucije u sklopu poglavlja. Urađene su analize koje podrazumijevaju ispunjenje mjerila u poglavlju 6 Privredno pravo koje se odnosi na izradu Predloga zakona o privrednim društvima i relevantnih podzakonskih akata, a aktivnosti su obuhvatile intenzivan rad na izradi Predloga zakona koji je upućen Evropskoj komisiji na mišljenje, kao i praćenje i izvještavanje o aktivnostima koje se sprovode na planu ispunjenja preostala 3 mjerila u poglavlju 6 Privredno pravo.

U okviru Poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika rađene su analize na planu ispunjenja mjerila koje se odnose na implementaciju Industrijske politike u smislu kontinuiranog praćenja realizacije aktivnosti utvrđenih godišnjim Akcionim planovima za njenu implementaciju. U kontekstu ispunjenja mjerila za zatvaranje poglavlja, u skladu sa procesom implementacije Industrijske politike, u 2018. godini je usvojen Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2017. godinu i Akcioni plan za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine, za 2018. godinu. Dodatno, u decembru 2018. godine započet je projekat konsultantske podrške u ocjeni implementacije i revizije Industrijske politike Crne Gore, u okviru regionalnog projekta saradnje sa GIZ „Održivi razvoj i zapošljavanje u SEE- Industrijska politika u skladu sa Poglavljem 20“. Projekat predviđa analizu i ocjenu implementacije Akcionih planova za 2016, 2017 i 2018. godinu, ostvarenost utvrđenih ciljeva i rezultata, kao i reviziju i usaglašavanje sa EU inoviranom Industrijskom politikom (COM 2017/479) i najnovijim indikatorima industrijske politike, urađenim od strane EK:

Takođe, kontinuirano se prate aktivnosti na usklađivanju regulatornog okvira sa Direktivom o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama 2011/7/EU, važnog segmenta za usklađivanje regulatornog okvira u okviru Poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika.

U dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, pripremljene su relevantne informacije i izvještaji za potrebe Izvještaja o napretku, redovnih godišnjih sastanaka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje i Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i u dijelu koji se odnosi na privredno pravo, pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i državna pomoć, za potrebe sastanaka Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije.

U procesu praćenja pristupanja radilo se na ispunjenju obaveza iz PPCG 2018-2020, iz obaveza koje proističu iz pregovaračkih poglavlja koje su u direktnoj koordinaciji, PP 6 i PP 20 kao i na pripremi priloga i koordinaciji u izradi PPCG 2019-2020.

Realizovane su aktivnosti na pripremi i izradi planova, programa i studija u cilju praćenja stanja i kretanja u sektoru industrije i oblastima prerađivačke industrije, sa posebnim akcentom na proizvodnju osnovnih metala, proizvodnju metalnih proizvoda, mašina i uređaja i ostalih proizvoda od metala, proizvodnju papira, izdavačke i štamparske djelatnosti, proizvodnju hemikalija i hemijskih proizvoda, prerade kaučuka i plastičnih masa, proizvodnju ostalih nemetalnih minerala, proizvodnju tekstila i tekstilnih proizvoda, prerade kože i proizvodnju predmeta od kože. Kontinuirano se prate relevantni indikatori i indeksi industrijske proizvodnje, učešća u Bruto društvenom proizvodu, Bruto dodatoj vrijednosti, izvozu i zaposlenosti.

Učešće u radu Radnih grupa i tijela

Pored učešća u koordinaciji i radu Radne grupe za Poglavlje 6, Radne grupe za Poglavlje 20, Koordinacionog tijela za implementaciju Industrijske politike do 2020, Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte, Tenderske komisije za privatizaciju, realizovane su i aktivnosti u sklopu:

- Učešća u radu Radne grupe za izradu i praćenje Programa ekonomskih reformi 2018-2020 i 2019-2021;

- Učešća u radu RCC Radne grupe za industrijsku politiku
- Učešća u radu SEEIC-CEFTA Radne grupe za investicije
- Učešća u radu Koordinacionog odbora WB EDIF projekta
- Učešća u radu Radne grupe za jačanje kapaciteta, evaluaciju i reviziju Industrijske politike–GIZ ORF
- Učešća u radu Sektorske radne grupe za programiranje podrške IPA u sektoru Konkurentnost i inovacije
- Učešća u radu Radne grupe za sprovođenje procesa pregleda trgovinskih politika, praćenje i implementaciju pravne tekovine STO i obaveza preuzetih članstvom u STO
- Učešća u radu Radne grupe za izradu Strategije mikro, malih i srednjih preduzeća 2018-2022
- Učešća u radu Radne grupe za izradu Smjernica Strategije pametne specijalizacije S3 2018-2024
- Učešća u radu Radne grupe Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine
- Učešća u radu Radne grupe o analizi stanja o implementaciji Akta o malim i srednjim preduzećima - SBA
- Učešća u radu Radne grupe za Poglavlje 3 i Poglavlje 19 i drugih radnih tijela i komisija.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Praćenje i ocjena implementacije planiranih aktivnosti na sprovođenju Akcionog plana Industrijske politike za 2017. godinu je predstavljeno u okviru Izvještaja o realizaciji Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2016 – 2020, za 2017. godinu koji je pripremljen u saradnji sa resornim ministarstvima, ključnim predstavnicima javnog i privatnog sektora. Kada je riječ o ocjeni implementacije politike industrijskog razvoja za 2017. godinu, realizovano je 68 aktivnosti, u okviru 21 mjere, za šta je utrošeno ukupno 217,55 mil. €. U odnosu na planirana ulaganja od 289,6 mil. €, stepen realizacije Akcionog plana iznosi 75,12%. Nastavljene su aktivnosti na planiranju implementacije mjera industrijske politike za 2018. godinu izradom Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2016 - 2020, za 2018. godinu koji predviđa realizaciju 68 aktivnosti u okviru 21 mjere, u planiranom iznosu sredstava od 276,3 mil. €. Nastaviće se sa praćenjem implementacije Industrijske politike do 2020 kroz izradu Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore za 2018. godinu. U cilju ocjene stanja i postignutih rezultata, nastaviće se sa realizacijom projekta srednjoročne revizije Industrijske politike Crne Gore do 2020.godine, u saradnji sa GIZ, koji će dati pregled efekata sprovođenja politike za prethodne 3 godine, preporuke za dalju implementaciju i izradiće se novi dokument Industrijska politika Crne Gore 2019-2023 i Akcioni plan za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore za 2019-2023, za period 2019-2020. godinu, koji će biti usklađeni sa EU okvirom Industrijske politike. Istovremeno će se sprovoditi aktivnosti na jačanju administrativnih kapaciteta za pripremu i implementaciju Industrijske politike.

U martu 2018. godine, pripremljen je Predlog zakona o privrednim društvima koji podrazumijeva dopune u segmentima koje se odnose na akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću, usklađivanje sa relevantnim propisima u EU i stvaranje uslova za dalje unaprjeđenja poslovnog ambijenta. Nakon dobijanja pozitivnog mišljenja od strane Sekretarijata za zakonodavstvo, početkom oktobra 2018. godine ušlo se u proceduru pripreme za slanje ovog zakonskog rješenja Evropskoj komisiji na mišljenje. Krajem novembra 2018. godine, predmetni predlog zakona i sva potrebna dokumentacija upućena je Evropskoj komisiji na mišljenje. Usvajanje Predloga zakona o privrednim društvima predviđeno je za II kvartal 2019. godine.

Radna grupa za izradu Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju, u sastavu relevantnih predstavnika Ministarstva ekonomije, Ministarstva pravde i Privrednog suda Crne Gore formirana je sredinom aprila 2018.godine. Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju utvrđen je u julu 2018. godine, nakon čega je uslijedila Javna rasprava u periodu 16. jul - 22. septembar 2018. godine. Tokom javne rasprave, 6. septembra 2018. godine održan je Okrugli sto u Privrednoj

komori Crne Gore, na kojem su saopštene mnoge korisne primjedbe i sugestije koje su poslužile za unaprjeđenje teksta Nacrta zakona.

Značajne novine ovog zakonskog rješenja odnose se na uvođenje stručnog ispita, licence i ispita provjere znanja za stečajne upravnike, koji imaju za cilj pružanje dodatnih garancija da će stečajni upravnici obavljati svoje dužnosti stručno i profesionalno. Zakon takođe precizira određene norme kao i obezbjeđivanje njihove efikasnije primjene, otklanjanje određenih slabosti koje su se pokazale u praksi i skraćivanje rokova. Uvedena je i lista stečajnih upravnika i preciziran kriterijum za imenovanje stečajnih upravnika.

Radna grupa radi na utvrđivanju Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju, koji će, nakon usvajanja na Radnoj grupi, biti upućen u dalju proceduru usvajanja prema Vladi Crne Gore. Usvajanje Predloga zakona predviđeno je za IV kvartal 2019. godine.

Program za modernizaciju prerađivačke industrije je, u cilju jačanja konkurentnosti privrednih subjekata, njihove produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu, implementiran i u 2018. godini. Uz primjenu aktivne strategije promocije Programa, interesovanje privrednika za ovaj vid podrške bio je na većem nivou u odnosu na 2017. godinu. Putem ovog Programa, od strane Ministarstva ekonomije podržano je 7 preduzeća sa iznosom od 126.498 €. Dodatno, IRFCG je odobrio 837.800 € kreditnih sredstava, a ukupna vrijednost nabavke mašina i opreme, podržanih ovim Programom, iznosi 808.250 €. S obzirom na relativno zadovoljavajuće rezultate Programa odlučeno je da se sa realizacijom istog nastavi i u narednom periodu, kao programska linija u okviru novog Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu. Program je sastavni dio strateških dokumenata: Industrijska politika Crne Gore do 2020. godine, Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2019-2021 i Pravci razvoja Crne Gore 2019-2021. U Budžetu Ministarstva ekonomije za realizaciju Programa u 2019. godini predviđeno je, takođe, 150.000,00 €.

Imajući u vidu da su zanatlije u prethodnom periodu upućivale na nedostatak finansijskih sredstava kao na jedan od ključnih problema sa kojim se susrijeću prilikom realizacije svojih aktivnosti koje imaju za cilj promociju i plasman njihovih proizvoda i usluga, kreiran je Program podrške razvoju zanatstva za 2018. godine. Nakon realizacije pilot Programa u 2018. godini kao i dodatno obavljenih konsultacija sa predstavnicima zanatskih udruženja i potencijalnim korisnicima ovog programa, prepoznata je potreba za proširenje aktivnosti koje mogu biti podržane kroz program. Shodno tome, u sklopu novog Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, pripremljen je predlog Programske linije za razvoj zanatstva, u okviru koje će se u narednom periodu pored finansijske podrške za učešće na domaćim i međunarodnim sajmovima i manifestacijama, odobriti podrška za nabavku opreme i alata namijenjenih isključivo za obavljanje zanatske djelatnosti. Očekivanja su da će se kroz dodatne aktivnosti za koje zanatlije mogu konkurisati za dodjelu subvencija, povećati konkurentnost postojećih zanatlija kao i ukupan broj zanatlija kojima je dodijeljena finansijska podrška. Budžetom Ministarstva ekonomije za realizaciju Programa u 2019. godini predviđeno je 50.000,00 €. Program je sastavni dio Industrijske politika Crne Gore do kraja 2020. godine i pratećih akcionih planova i Ministarstvo ekonomije će nastaviti sa realizacijom istog i u narednom periodu.

Kao jedan od oblika podsticanja investicija svakako je privatizacija preostalih neprivatizovanih privrednih društava, kao i valorizacija turističkih kapaciteta. Tokom finalizacije procesa privatizacije, teži se ostvarivanju sinergijskog efekta sa prethodno pomenutim programima, kako bi se kapaciteti i lokacije iz Plana privatizacije valorizovali i opet stavili u funkciju i kako bi se povećala konkurentnosti i efikasnost funkcionisanja društava i preduzetništva u svim oblastima, povećala zaposlenost i poboljšao životni standard. Navedeno se može postići kroz privlačenje novih domaćih i stranih investitora, kroz njihovo uključivanje u sisteme podrške koje nudi Ministarstvo ekonomije i druge relevantne državne institucije, uz podršku lokalnih samouprava i regulatora nadležnih za pojedinačne sektore djelovanja.

U sklopu integracionih procesa sprovedene su intenzivne aktivnosti na planu ispunjenja završnih mjerila u okviru Poglavlja 6 - Privredno pravo koji se odnosi na pripremu predloga Zakona o privrednim

društvima i Poglavlja 20 - Industrijska i preduzetnička politika, u dijelu pripreme akcionih planova, izvještaja o implementaciji mjera industrijskog razvoja. Sa navedenim aktivnostima će se nastaviti i u narednom periodu u smislu daljih aktivnosti na usvajanju predloga Zakona o privrednim društvima, kao i srednjoročne revizije i izrade novog dokumenta Industrijske politike 2019-2023 i Akcionog plana za sprovođenje za period 2019-2020. Takođe, u kontinuitetu su pripremane informacije i izvještaji za potrebe rada radnih grupa Poglavlja 6 i Poglavlja 20, posebno u dijelu izrade Izvještaja o napretku Crne Gore, praćenja implementacije PPCG 2018-2020, kao i redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, kao i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo, kao i pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i državna pomoć. Navedene aktivnosti će biti nastavljene i u narednom periodu, uz kontinuirano praćenje obaveza utvrđenih PPCG 2019-2020.

U okviru sektora prerađivačke industrije u kontinuitetu se vrši praćenje stanja i trendova kretanja, na nivou sektora kao i na nivou oblasti i sa istim će se nastaviti u narednom periodu, uz davanje preporuka i stvaranje preduslova za dalje unaprjeđenje stanja u ovoj privrednoj grani.

U kontinuitetu se realizuju aktivnosti u dijelu pripreme priloga za Program ekonomskih reformi-PER 2019-2021, oblast razvoja industrijskog sektora i oblast razvoja malih i srednjih preduzeća, što je planirano i u narednom periodu. Takođe, realizovane su aktivnosti u dijelu podrške implementaciji IPA 2014. za oblast industrijskog razvoja i modernizacije industrije koja slijedi u narednom periodu, kao i planiranje aktivnosti u dijelu podrške u okviru IPA 2016, IPA 2020. Planirana je i realizacija aktivnosti na pripremi mjera u okviru segmenta Pametan rast za oblasti sa posebnim akcentom na oblast mala i srednja preduzeća i prerađivačka industrija, za potrebe izvještavanja o realizaciji Pravaca razvoja 2018-2021, kao i učešće u radu međunarodnih i ostalih radnih grupa i komisija.

DIREKTORAT ZA UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJU

Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2018. godinu

Zakonodavni dio

Obavezu po Programu rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu koje nijesu realizovane u 2018. godini:

- Predlog zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti
- Predlog zakona o standardizaciji
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima

Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

Zakonodavni dio:

1. Zakon o izmjeni Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu („Sl. list CG“, br. 43/18)

Ostale zakonodavne aktivnosti:

1. Pravilnik o metrološkim zahtjevima za etilometre („Sl. list CG“, br. 18/18);
2. Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu („Sl. list CG“, br. 18/18);
3. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre, vakuummetre i manovakuummetre („Sl. list CG“, br. 23/18);
4. Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerila jonizujućih zračenja („Sl. list CG“, br. 23/18);

5. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre za mjerenje krvnog pritiska („Sl. list CG“, br. 23/18);
6. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre za mjerenje pritiska u pneumaticima („Sl. list CG“, br. 23/18);
7. Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici („Sl. list CG“, br. 23/18);
8. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za automatska mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima („Sl. list CG“, br. 32/18);
9. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za elektronska (statička) brojila reaktivne električne energije klase 0,5S, 1S, 1, 2 i 3 („Sl. list CG“, br. 32/18);
10. Pravilnik o metrološkim zahtjevima za kućišta drumskih, šinskih i kombinovanih drumsko-šinskih vaga („Sl. list CG“, br. 32/18);
11. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za mjerila zvuka („Sl. list CG“, br. 32/18);
12. Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerne mostove drumskih, šinskih i kombinovanih drumsko-šinskih vaga („Sl. list CG“, br. 32/18);
13. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za mjerne transformatore („Sl. list CG“, br. 32/18);
14. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za etalonske tegove nazivnih masa od 1 mg do 50 kg („Sl. list CG“, br. 32/18);
15. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za etalonske tegove nazivnih masa od 50 kg do 5 000 kg („Sl. list CG“, br. 32/18);
16. Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za mlijekomjere i mjerne posude za tečnosti („Sl. list CG“, br. 34/18).
17. Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o bližem postupku i načinu ispitivanja i odobravanja tipa mjerila („Sl. list CG“, br. 79/18).
18. Pravilnik o tehničkim i metrološkim uslovima i postupku ovlašćivanja lica za pripremu automatskih mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima za ovjeravanje („Sl. list CG“, br. 19/18 i 32/18).
19. Pravilnik o koeficijenima za utvrđivanje zarade zaposlenih u Agenciji za zaštitu konkurencije ("Sl. list CG", br. 60/18)

Tematski dio

1. Informacija o pristupanju Crne Gore Konvenciji o evropskom patentu;
2. Informacija o zaključivanju Memoranduma o razumijevanju između Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu i Vlade Crne Gore.
3. Informacija o zaključivanju Memoranduma o saradnji između Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore i Zavoda za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
4. Informacija o zaključivanju Sporazuma o saradnji između Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore i Islandskog patentnog zavoda;
5. Informacija o zaključivanju Sporazuma o saradnji između Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore i Državnog zavoda za intelektualnu svojinu Republike Moldavije (AGEPI);
6. Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda za 2018. godinu sa Predlogom Ugovora o izvođenju
7. Plan interventnih nabavki u uslovima ozbiljnih poremećaja na tržištu za 2018. godinu;

U 2018. godini:

1. Pripremljen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, međuresorski usaglašen i poslat na mišljenje Evropskoj komisiji;
2. Sprovedena je javna rasprava za Predlog zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti i isti se nalazi u proceduri međuresorskog usaglašavanja;

3. Pripremljen je Nacrt zakona o standardizaciji;
4. Pripremljen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjoj trgovini, na koji je dobijeno pozitivno mišljenje Evropske komisije;
5. Pripremljen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspeksijskom nadzoru i stavljen je u proceduru međuresorskog usaglašavanja.

Aktivnosti u sklopu integracionih procesa

1. Izrada Pregovaračke pozicije za pregovaračko poglavlje 8 – Konkurencija;
2. Priprema Programa pristupanja Crne Gore 2019-2020 za pregovaračka poglavlja - Poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe, 7 – Pravo intelektualne svojine i 8 – Konkurencija;
3. Izveštavanje prema Vladi Crne Gore i Evropskoj komisiji o postignutom napretku za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, 7 – Pravo intelektualne svojine i 8 – Konkurencija, u dijelu nadležnosti Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;
4. Izveštavanje o realizaciji obaveza predviđenih Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, 7 – Pravo intelektualne svojine i 8 – Konkurencija, u dijelu nadležnosti Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;
5. Koordinacija aktivnosti i priprema Platforme o učešću crnogorske delegacije na IX. sastanku Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, Brisel, 20. juna 2018. godine;
6. Priprema priloga za sastanke Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, 7 – Pravo intelektualne svojine i 8 – Konkurencija;
7. Učešće na sastancima Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje;
8. Priprema odgovora na pitanja koje je Evropska komisija dostavila Crnoj Gori prije i nakon održavanja IX sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju;
9. Učešće u radu Komisije za evropske integracije;
10. Objedinjavanje i slanje Evropskoj komisiji Statističkog izvještaja o sprovođenju prava intelektualne svojine u Crnoj Gori za 2017. godinu, koji sadrži i uporedni prikaz najvažnijih statističkih podataka za period 2014-2017;
11. Objedinjavanje i slanje Evropskoj komisiji Statističkog izvještaja o sprovođenju prava intelektualne svojine u Crnoj Gori za prvi, drugi i treći kvartal 2018. godine, kao i prvog polugodišnjeg izvještaja za 2018. godinu;
12. Učešće i izlaganje postrojećeg stanja na sastancima koji su održani u okviru Ekspertske misije Evropske komisije čiji je zadatak bio utvrđivanje isunjenosti četvrtog mjerila za zatvaranje pregovora u poglavlju VII – Pravo intelektualne svojine;
13. Učešće u radu Evaluacione komisije za ugovor o uslugama za IPA 2014 „Technical assistance for alignment and implementation of the EU Internal Market acquis“.

Međunarodne i ostale aktivnosti

1. Učešće u radu Potkomiteta za netarifne barijere u trgovini i Radne grupe za tehničke mjere u okviru CEFTA Sporazuma;
2. Učešće u radu Sektorske radne grupe za programiranje podrške EU u sektoru Konkurentnost i inovacije u skladu sa zadacima;
3. Učešće u aktivnostima vezanim za STO Pregled trgovinskih politika u oblasti tehničkih barijera u trgovini (TBT Sporazum), intelektualne svojine (TRIPS Sporazum) i konkurencije (priprema odgovora na pitanja Sekretarijata STO, priprema izvještaja za Vladu Crne Gore);

4. Učešće u radu Koordinacionog tijela za tržišni nadzor;
5. Organizacija sjednica i učešće u radu Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine;
6. Izrada Analize administrativnih kapaciteta u oblasti intelektualne svojine;
7. Učešće u izradi Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu;
8. Učešće u radu Komisije za dodjelu sredstava u okviru Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, za period 2017-2020. godina.

Izveštaj o upravnim predmetima za 2018. godinu

Donijeto je 16 rješenja u drugostepenom upravnom postupku po žalbama na rješenja Zavoda za intelektualnu svojinu, Zavoda za metrologiju i Uprave za inspekcijske poslove. U 11 postupaka je usvojena žalba i poništeno prvostepeno rješenje, dok je u 5 predmeta žalba odbijena kao neosnovana. U toku 2018. godine, na osnovu Zakona o metrologiji („Službeni list Crne Gore”, br. 79/08), donijeta su dva rješenja o ovlašćivanju lica za pripremu mjerila za ovjeranje.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Intelektualna svojina

Što se tiče zakonodavnog okvira, propisi iz oblasti intelektualne svojine su u veoma visokom obimu usklađeni sa propisima Evropske unije. S tim u vezi, potrebno je kontinuirano pratiti aktivnosti Evropske unije na polju legislative i preduzimati odgovarajuće aktivnosti po pitanju dodatnog usklađivanja. Takođe, potrebno je raditi na jačanju saradnje i koordinacije između organa nadležnih za sprovođenje i registraciju prava intelektualne svojine, kao i jačanju administrativnih kapaciteta.

Konkurencija

Stanje u oblasti zaštite konkurencije je na zadovoljavajućem nivou, s obzirom da je uspostavljen adekvatan institucionalni i zakonodavni okvir. Potrebno je kontinuirano pratiti aktivnosti Evropske unije na polju legislative. Takođe, u saradnji sa nadležnim organima, prvenstveno Agencijom za zaštitu konkurencije, identifikovati nedostatke u važećem Zakonu o zaštiti konkurencije, kako bi isti, kroz odgovarajuće izmjene, bili otklonjeni.

Infrastruktura kvaliteta

Adekvatan sistem infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori je uspostavljen i horizontalno zakonodavstvo je u dobroj mjeri usaglašeno sa EU zakonodavstvom. Slijedeći izmjene legislative na nivou EU, u narednom periodu potrebno je raditi na daljem usaglašavanju kako horizontalnog tako i vertikalnog zakonodavstva. Takođe, kako je koordinacija Poglavlja 1 Slobodno kretanje roba u nadležnosti Ministarstva ekonomije, neophodno je raditi na jačanju kapaciteta i saradnje sa institucijama infrastrukture kvaliteta i ostalim nadležnim institucijama u cilju ispunjavanja mjerila za privremeno zatvaranje Poglavlja 1 Slobodno kretanje roba.

DIREKTORAT ZA MULTIRATELARNU I REGIONALNU TRGOVINSKU SARADNJU I EKONOMSKE ODNOSI SA INOSTRAINSTVOM

I. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade za 2018. godinu

1. Tematski dio

Program rada Vlade za 2018. (tačka 100) - Vlada Crne Gore je sjednici od 27. septembra 2018. godine, usvojila Izveštaj o aktivnostima po osnovu članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO) i primjene CEFTA 2006 i Sporazuma o slobodnoj trgovini sa EFTA zemljama (Zaključak broj 07-4476, od 4.10. 2018.).

2. Normativni dio

U okviru dijela 3. **NORMATIVNI DIO a) Politički sistem, unutrašnja i vanjska politika, tačka 53)** Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kontroli izvoza roba dvostruke namjene nije realizovan. Razlog zašto nije realizovana ovaj propis sastoji se u činjenici da se radi o propisu čije usaglašavanje se vrši sa propisom EU koji još uvijek nije usvojen u EU te da smo krajem januara mjeseca dobili komentare eksperata iz EU. Donošenje ovog propisa planirano je za IVQ tekuće godine..

II. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2018. godinu

- Zakon o spoljnoj trgovini robom i uslugama koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje („Službeni list Crne Gore“, broj 2/18 od 10.januara 2018.godine);
- Odluka o utvrđivanju robe čiji je izvoz zabranjen, a namijenjena je za lišavanje života lica i robe čijom primjenom lice može da se izloži mučenju prilikom ograničavanja slobode, kontrole, nemira ili samozaštite i robe čiji uvoz i izvoz nijesu zabranjeni, a koja može da se koristi za usmrćivanje lica ubrizgavanjem smrtonosne injekcije (anestetička sredstva barbiturati sa kratkoročnim ili srednjoročnim djelovanjem), ("Službeni list Crne Gore", broj 71/2018 od 05.11.2018.);
- Pravilnik o obrascima zahtjeva i dozvola za vršenje spoljne trgovine robom i uslugama koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, ponižavajuće ili neljudsko postupanje i kažnjavanje ("Službeni list Crne Gore, broj 65/18" od 09.10.2018.);
- Odluka o izmjenama odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe („Službeni list CG“, br. 35/18 od 29.05.2018.);
- Odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme (“Službeni List Crne Gore”, broj 69/18 od 25.oktobar 2018.g);
- Odluka o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene (“Službeni List Crne Gore”, broj 38/18 od 13.juna 2018.g).
- Vlada Crne Gore je na sjednici od 11. januara 2018. godine, razmotrila Izvještaj Vlade o pregledu trgovinskih politika (br. Zaključka 07- 4033 od 18. januara 2018. godine);
- Na sjednici od 25. januara 2018. godine Vlada Crne Gore je usvojila Izvještaj sa Druge sjednice Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske održane 20. decembra 2017. godine u Ankari
- Vlada je Platformu za učešće crnogorske delegacije na sastanku Tijela za pregled trgovinskih politika STO usvojila 22. mart 2018. godine (broj Zaključka 07-1071 od 29. marta 2018. godine);
- Na sjednici od 22. marta 2018. godine Vlada Crne Gore je utvrdila Osnovu za vođenje pregovora o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, sa nacrtima lista poljoprivrednih proizvoda, kao i Nacrtom protokola III o trgovini uslugama uz prateće odjeljke/anekse
- Vlada Crne Gore je na sjednici od 27. septembra 2018. godine utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Protokola o unaprjeđenju mehanizma rješavanja bilateralnih sporova između CEFTA 2006 potpisnica i imenovala pregovarački tim (broj Zaključka 07- 4474).
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti odbrambene industrije, koji je Skupština Crne Gore donijela 26. juna 2018. godine. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti odbrambene industrije je potpisan u Ankari, 17. novembra 2017. godine. Vlada Crne Gore je na sjednici od 22. marta 2018. godine utvrdila Predlog zakona.
- Vlada Crne Gore je Zaključkom broj 07-179 od 19. jula 2018.godine, usvojila Informaciju o statusu bilateralnih investicionih sporazuma (BIT) i neophodnosti sprovođenja njihove reforme u skladu sa EU i opšte prihvaćenim međunarodnim standardima

- Vlada Crne Gore je na sjednici od 15. novembra 2018. godine usvojila Predlog za izmjenu Zaključka Vlade Crne Gore broj: 07-403 od 23. februara 2017. godine, kojim se imenuju stalni članovi Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovačke o ekonomskoj saradnji.
- Vlada Crne Gore je na sjednici od 20. decembra 2018. godine usvojila Izvještaj sa održavanja I sjednice crnogorsko-slovačke komisije za implementaciju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovačke o ekonomskoj saradnji, održane u Bratislavi 3. i 4. decembra 2018. godine.

Ministarstvo ekonomije, kao nacionalni koordinator, ostvaruje uspješnu saradnju sa Savjetom za regionalnu saradnju (**RCC**) u procesu implementacije ciljeva definisanih Strategijom razvoja JIE do 2020. godine i realizacije obaveza predviđenih Regionalnom Investicionom Reformskom Agendom, te koordinira saradnju sa Organizacijom za međunarodni razvoj i saradnju (**OECD**).

- Dana, 24. aprila 2018. godine u Parizu je održana Ministarska konferencija na temu „Nova investiciona reformska agenda za konkurentniju Jugoistočnu Evropu 2018 “ na kojoj je prezentovana nova OECD publikacija „Konkurentnost Jugoistočne Evrope“, koja nudi opsežan izvještaj o ključnim ekonomskim izazovima i strukturnim preprekama konkurentnosti u Jugoistočnoj Evropi. Izvještaj se zasniva na rigoroznom sistemu kvalitativnih i kvantitativnih procjena politika.
- Dana, 11. maja 2018. godine je u Tivtu na Ministarskoj konferenciji Investicionog komiteta zemalja Jugoistočne Evrope usvojena Regionalna investiciona reformska agenda (RIRA), kojom je stvoren sveobuhvatni institucionalni okvir i omogućeno postizanje većeg stepena usklađivanja investicionih politika zemalja Zapadnog Balkana sa EU standardima i najboljom međunarodnom praksom, povećanje konkurentnosti ekonomija u regionu Zapadnog Balkana, nivoa investicionih ulaganja i promovisanja regiona Zapadnog Balkana kao jedinstvene investicione destinacije.
- I nacionalne konsultacije za definisanje Akcionog plana za implementaciju RIRA-e održane su 4. i 5. oktobra 2018. godine u Podgorici.
- Dana, 17. oktobra 2018. godine u Podgorici je održana Konferencija posvećena promovisanju publikacije “Konkurentnost Jugoistočne Evrope (JIE) 2018”, na kojoj su prezentovane preporuke, odnosno predlozi politika za 17 dimenzija razvoja, koje su ključne za povećavanje konkurentnosti privrede i poboljšanje investicionog ambijenta u Crnoj Gori. Navedena Publikacija je izuzetno značajna sa aspekta pozicioniranja Crne Gore i regiona kao investicione destinacije i za njeno kreditno rangiranje od strane međunarodnih institucija.
- Na II nacionalnim konsultacijama, održanim 6. novembra 2018. godine u Podgorici, usaglašen je tekst Akcionog plana za implementaciju RIRA na nacionalnom nivou.
- 27. novembra 2018. godine donijeto je Rješenje broj 69-760/2018-1 o obrazovanju Međuresorne radne grupe za implementaciju Regionalne investicione reformske agende (RIRA) koja je zadužena za definisanje i implementaciju reformskih mjera koje su definisane Akcionim planom za implementaciju RIRA.
- Na sastanku SEEIC - CEFTA Zajedničke Radne Grupe za investicije, održanom održanom 12. decembra 2018. godine u Podgorici, potvrđeni su dostavljeni nacrti Akcionih planova za implementaciju RIRA-e i predstavljen mehanizam za praćenje procesa implementacije RIRA-e.

Ministarstvo ekonomije, kao nacionalni koordinator za projekte odobrene do 2016. godine u okviru **Bilateralne saradnje na projektima sa Kraljevinom Norveškom**, kontinuirano ostvaruje saradnju sa Ministarstvom vanjskih poslova Kraljevine Norveške i Ambasdom Kraljevine Norveške, prati implementaciju projekata i koordinira saradnju. Tokom 2018. godine je nastavljena saradnja na realizaciji

projekata od kojih je pet projekta završeno i finalni izvještaji su odobreni od strane Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške, čime se projekti smatraju uspješno zatvorenim, a to su:

- „Jačanje kapaciteta i podrška kontroli spoljne trgovine oružjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene“, Ministarstvo ekonomije,
- „Sprovođenje Zakona o regionalnom razvoju i IT oruđa“, Ministarstvo ekonomije,
- „Podrška upravljanju naftnim resursima“, Ministarstvo ekonomije,
- „Jačanje kapaciteta za pregovore o pristupanju EU“, Ministarstvo pravde, i
- „Implementacija i pregovori o Poglavlju 23, pristupanje EU“, Ministarstvo pravde.

Ministarstvo ekonomije, kao nacionalni koordinator saradnje sa **Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA)**, kontinuirano prati implementaciju saradnje i koordinira aktivnosti na njenom unapređenju. U tom smislu je tokom 2018. godine uspješno implementirano četiri seminara namjenjena jačanju administrativnih kapaciteta, a to su:

- „Jačanje kapaciteta za promociju investicija“, 2 seminara,
 - „Zakon i politika konkurentnosti – temelj za promociju investicija“, i
 - „Razvoj strategije orijentisane ka promociji izvoza / strategija marketinga“.
- Na sjednici od 14. juna 2018. godine Vlada Crne Gore je usvojila Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu za 2017. godinu
 - Na sjednici od 27. septembra 2018. godine, Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o aktivnostima na usaglašavanju nacionalnog zakonodavstva sa Direktivom 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu

Četvrti sastanak Mješovite komisije za implementaciju **Sporazuma o ekonomskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske** održan je 16. i 17. novembra 2017. godine u Ankari i na istom je ocijenjeno da postoji veliki potencijal za dalje povećanje obima robne razmjene, kao i da postoji potreba da se ulože dodatni naponi kako bi se u narednih pet godina nivo robne razmjene između dvije zemlje povećao do obima od 250 miliona US dolara.

Slijedeći prethodno, na inicijativu turske strane, održana je Druga sjednica Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske (u daljem tekstu: Sporazum), 20. decembra 2017. godine u Ankari, kada je dogovoreno da se u što kraćem roku započnu pregovori o izmjeni i proširenju obima postojećeg Sporazuma, što je konstatovano kroz Izvještaj sa Druge sjednice koji je usvojen na sjednici Vlade od 25. januara 2018. godine. Predmet pregovora o izmjenama i dopunama Sporazuma je pristup tržištu poljoprivrednih proizvoda (ovo posebno iz razloga što je trgovina industrijskim proizvodima u potpunosti liberalizovana od 1. januara 2015. godine) i pristup tržištu usluga. Pregovori su finalizovani 23. oktobra 2018. godine, a dogovoreni tekstovi su parafirani 3. decembra 2018. godine.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 25. juna 2015. godine donijela **Akциони plan za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu za period 2015-2018**. Isti sadrži horizontalni zakonodavni i institucionalni okvir za implementaciju Direktive o uslugama, kao i vertikalni (sektorski) pregled zakonodavstva koje nije usklađeno sa Direktivom. Izvještajem je obuhvaćen status realizacije obaveza predviđenih za 2017. godinu, obaveza koje nijesu ispunjene tokom 2016. godine, kao i obaveze koje su stavljene van snage, a bile su planirane AP za 2016 i 2017. godinu. Može se konstatovati da je u periodu 2015-2017 donijeto 10 zakonskih i 8 podzakonskih akata koji su u potpunosti usklađeni sa

obavezama iz Akcionog plana (što čini 53% od ukupnog broja predviđenih obaveza za ovaj period), da su kroz 5 zakonskih akata obaveze iz AP djelimično realizovane (što čini 15% od ukupnog broja predviđenih obaveza za ovaj period). Za 5 zakonskih i 3 podzakonska akta obaveze predviđene AP još uvijek nisu realizovane već su iste odložene kao što je prethodno navedeno u tekstu, a posebno iz razloga usaglašavanja sa pravnim aktima EU donijetim u međuvremenu, a koje je potrebno implementirati u crnogorsko zakonodavstvo.

Poglavlje 3 je otvoreno 11. decembra 2017. godine na Međuvladinoj konferenciji u Briselu. Kada su u pitanju mjerila za privremeno zatvaranje ovog Poglavlja, prema ocjenama Savjeta EU, definisana su četiri, između ostalog, i da Crna Gora treba da usvoji horizontalni Zakon o uslugama kojim će se prenijeti Direktiva o uslugama 2006/123/EZ i da pokaže dalji napredak u usklađivanju sektorskih propisa. Ovo mjerilo je horizontalno u nadležnosti Ministarstva ekonomije, pa se sve realizovane aktivnosti koje su sastavni dio ove Informacije mogu se posmatrati i u kontekstu ispunjenja ovog mjerila. U posljednjem dijelu dat je prikaz budućih aktivnosti po ovom pitanju koje se, između ostalog, odnose na kontinuirano praćenje aktivnosti na nivou EU kada je u pitanju sloboda pružanja usluga na unutrašnjem tržištu, praćenje realizacije obaveza predviđenih Akcionim planom, kao i usaglašavanja budućeg zakonodavstva u skladu sa dostavljenim smjernicama. Poseban akcenat je stavljen na formiranje radnog tima koji će raditi na uspostavljanju JKT kroz program tehničke podrške IPA II 2016 od strane Ministarstva ekonomije u saradnji sa Ministarstvom javne uprave, imajući u vidu početak implementacije projekata IPA 2016.

Ministarstvo ekonomije, u koordinaciji s resornim institucijama, prati implementaciju međunarodno preuzetih obaveza u okviru Svjetske trgovinske organizacije (STO). Dalje u tekstu, između ostalog, dat je pregled najznačajnijih STO aktivnosti koje su realizovane tokom 2018. godine.

Održan je Prvi regled trgovinskih politika (TPR - Trade Policy Review). TPR je formalno otpočeo u februaru 2017. godine, a završen je u maju 2018. godine dostavljenjem odgovora na naknadno dostavljena pitanja članica STO. Izvještavanje se sprovodi periodično. Osnov za pregled trgovinskih politika su Izvještaj Sekretarijata (*Reports by the Secretariat*)¹ i Izvještaj Vlade (*Reports by the Government*)². Oba izvještaja, sa pratećim dokumentima, su nakon okončanja pregleda objavljeni kao zvanična STO dokumenta i koriste kao izvori informacija o Crnoj Gori. Sastanak Tijela za pregled trgovinskih politika STO (TPRB), kao završna faza TPR procesa, održan je u Ženevi (Švajcarska) 11 - 13. aprila 2018. godine. Sastanku u Ženevi je prethodio složen proces interresorne saradnje, izvještavanja, pripeme informacija, dostavljanja komentara, kao i dvije posjete STO eksperata kojom prilikom je organizovan veliki broj sastanaka.

U dijelu pravne tekovine STO, značajno je pomenuti **Sporazum o trgovinskim olakšicama (TFA).** U pitanju je prvi multilateralni sporazum donijet poslije Urugvajске runde multilateralnih trgovinskih pregovora tj. osnivanja STO, i u toliko je njegov značaj veći. Uspostavljanje nacionalnih mehanizma za koordinaciju i implementaciju Sporazuma prepoznato je kao jedno od najvažnijih pitanja tokom pregovora. Uvažavajući navedeno, Crne Gore je formirala Nacionalni komitet za trgovinske olakšice (Komitet), koji funkcioniše po principu kopredsjedavanja između Ministarstva finansija i Ministarstva ekonomije i isti čine predstavnici 17 različitih organa, od čega 6 predstavnika udruženja privatnog

¹ Izvještaj Sekretarijata nastoji da prikaže pregled trgovinskih politika, mjera i trendova u periodu od posljednjeg Izvještaja, što je u slučaju Crne Gore od datuma pristupanja STO-u jer se po prvi put radi ovaj dokument i dokument je u nadležnosti Sekretarijata STO.

² Vladin izvještaj ima za cilj da pruži sažet opis najznačajnijih ekonomskih i monetarnih politika po sektorima i mjerama. Usmjeren je na ključne i buduće aktivnosti Vlade, ali i razvojne projekte u različitim sektorima, i isti je Vlada usvojila 11. januara 2018. godine

sektora. U cilju pune implementacije TFA, Vlada Crne Gore je 29. marta 2018. godine usvojila Strategiju trgovinskih olakšica 2018-2022 i Akcioni plan za njenu primjenu.

Ministarstvo ekonomije je kreiralo na svom zvaničnom **web portalu posebnu stranicu koja se odnosi na STO**. Na taj način omogućeno je da sve neophodne informacije o ovoj Organizaciji budu dostupne na jednom mjestu. Fokusirajući se na temu, dat je prikaz procesa pristupanja Crne Gore STO-u i preuzetih obaveza. Istovremeno su obuhvaćeni STO sporazumi, radna tijela Organizacije, aktuelnosti u odnosu na Crnu Goru i aktivnosti u okviru STO, značajne publikacije koje STO objavljuje na godišnjoj osnovi, informacije o održanim Ministarskim konferencijama, notifikacije, kao i druge informacije. Portal se redovno ažurira.

Značajno je napomenuti da je od strane STO finansirano 13 seminara/obuka, namjenjenih jačanju administrativnih kapaciteta, kao i da je obuku prošlo 18 kandidata, i to:

Broj učesnika	Zemlja domaćin
„Support programme for doctoral students (six months) „	
1	Švajcarska - internship
„Intermediate level activity for WTO Members and Observers from Central and Eastern Europe, Central Asia and the Caucasus region“	
1	Kazahstan
„WTO Regional Workshop on Trade In Services For Central And Eastern Europe, Central Asia And Caucasus Countries „	
1	Austrija
„Thematic SPS Workshop on Control, Inspection and Approval Procedures“	
1	Švajcarska
„WTO-PAM High Level Parliamentary Conferences „	
4	Srbija
„JVI-WTO Workshop on the Trade Facilitation Agreement for CEECAC Countries „	
2	Austrija
„WTO Regional Advanced Course on Trade Negotiations Skills for countries in Central and Eastern Europe and Central Asia „	
2	Austrija
„Advanced Global Workshop on Government Procurement“	
1	Švajcarska
„IP and Knowledge Flows in a Digital Era „	
1	Švajcarska
„Agriculture in the WTO „	
1	Online kurs
„Introduction to the WTO „	
1	Online kurs
„Technical Barriers to Trade „	
1	Online kurs
„The Multilateral Trade Agreements „	
1	Online kurs

Vlada Crne Gore je u septembru 2018. godine utvrdila **Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Protokola o unaprijeđenju mehanizma rješavanja bilateralnih sporova između CEFTA 2006 potpisnica i imenovala pregovarački tim**. Nakon analize dosadašnje primjene CEFTA Sporazuma, jednim od nedostataka Sporazuma smatra se neadekvatno definisanje postupka rješavanja bilateralnih trgovinskih sporova u CEFTA regionu. Planiranim izmjenama CEFTA 2006 Sporazuma uvode se jasne procedure i rokovi kojima će se unaprijediti efikasnost ovog modela rješavanja trgovinskih sporova, što će dovesti do dodatnog uklanjanja netarifnih barijera u regionalnoj trgovini.

Vezano za EU integracije, a kada je u pitanju **poglavlje 30 – Vanjski odnosi**, kojim koordinira Ministarstvo ekonomije, poglavlje je privremeno zatvoreno. I pored toga što je poglavlje privremeno zatvoreno, usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti, shodno Akcionom planu i činjenici da se pravna tekovina Evropske unije konstantno mijenja i razvija, ostaje kontinuirana obaveza Crne Gore. S tim u vezi, Direktorat je zadužen za koordinaciju i pripremu priloga za: Pododbor za industriju, trgovinu, carine i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje i Izvještaj EK o napretku. Takođe, dalje usaglašavanje pravne tekovine za poglavlje 30 prati kroz Program pristupanja Crne Gore EU (PPCG).

Za izvještajni period od 01.01.2018 do 31.12.2018.godine ukupan broj prvostepenih upravnih predmeta po zahtjevu stranaka iznosio je 579 predmeta, koji su se odnosili na izdavanje dozvola.

III. Međunarodne i ostale aktivnosti

Održani sastanci:

- Prva runda pregovora o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, Podgorica, 13 i 14. februar 2018. godine
- Prva video konferencija vezano za pregovore o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, 9. mart 2018. godine
- Sastanak Tijela za pregled trgovinskih politika STO (TPR), kao završna faza TPR procesa, održan je u Ženevi (Švajcarska) 11 - 13. aprila 2018. godine
- Sastanak Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima održan je godine u 23. oktobar 2018. godine u Podgorici.
- 14 i 15. februara 2018. godine u Tirani, u organizaciji GIZ-a i UNICITRAL-a, održan je Regionalni sastanak posvećen bilateralnim investicionim sporazumima i mehanizmima za rješavanje investicionih sporova.
- 12. i 13. marta 2018. godine u Briselu, u organizaciji RCC-a održan je set sastanaka: Konsultativni sastanak nacionalnih koordinatora za pojedinačne komponente Višegodišnjeg akcionog plana (MAP), Donatorska konferencija posvećena MAP-u i VII sastanak Programing Komiteta Jugoistočne Evrope.
- 11. aprila 2018. godine u Briselu je, u organizaciji Evropske komisije, održan „Sherpas“ sastanak, radi definisanja aktivnosti koje države Zapadnog Balkana treba da preduzmu u cilju ispunjenja reformskih ciljeva definisanih Regionalnom ekonomskom agendom povezivanja Zapadnog Balkana do održavanja samita premijera u Sofiji u maju 2018 godine.
- 24. aprila 2018.godine u Parizu je održana Ministarska konferencija na temu „Nova investiciona reformska agenda za konkurentniju Jugoistočnu Evropu 2018 “ sa ciljem prezentovanja nove OECD publikacije „Konkurentnost JIE 2016-2018“.
- aprila 2018. godine održan je sastanak SEEIC-CEFTA Radne grupe za investicije u Beču.
- 27. aprila 2018. godine održan je sastanak Investicionog komiteta za Jugoistočnu Evropu u Sarajevu.

- 11. maja 2018. godine u Tivtu je održana Ministarska konferencija Investicionog Komiteta zemalja jugoistočne Evrope (SEEIC) na kojoj su ministri zemalja jugoistočne Evrope usvojili Regionalnu Reformsku Investicionu Agendu (RIRA), kao sveobuhvatni strateški okvir za stvaranje dinamičnog investicionog prostora u šest ekonomija Zapadnog Balkana i izraz posvećenosti unapređenju ekonomske saradnje i regionalne integracije u oblasti investicione politike i sa njom srodnih politika.
- i 15. maja 2018. godine u Tirani je održan II sastanak nacionalnih MAP kontakt tačaka, na kome su prezentovane aktivnosti sprovedene na planu implementacije sva četiri stuba Višegodišnjeg akcionog plana (MAP) i definisani dalji koraci koje treba preduzeti do održavanja Samita premijera u Sofiji.
- jula 2018 godine u Briselu je održan sastanak Glavnog odbora Strategije Jugoistočne Evrope 2020 na kome je usvojen Godišnji izvještaj o implementaciji Strategije JIE 2020.
- i 5. septembra 2018.godine u Ljubljani i u Luci Koper, u organizaciji ambasade SAD-a, u okviru projekta Program kontrole izvoza i granične bezbjednosti (EXBS), održana je Studijska posjeta Republici Sloveniji, radi razmatranja uporednih iskustava Republike Slovenije i Crne Gore u oblasti primjene sistema kontrole uvoza i izvoza robe dvostruke namjene i upoznavanjem sa načinom rada slobodnih zona u Republici Sloveniji i načinom funkcionisanja Luke Koper.
- U periodu od 22. do 27.10. 2018. godine u Ženevi, u organizaciji UNCTAD-a, je održan Svjetski investicioni forum 2018, koji je obuhvatio i set događaja na teme: Investiranje u održivi razvoj, globalni izazovi za međunarodne investicije u novoj eri globalizacije i industrijalizacije, trendovi u međunarodnoj investicionoj politici sa fokusom na bilateralne investicione sporazume (BIT). U okviru Konferencije posvećenju sprovođenju reforme investicionih ugovora prezentovano je iskustvo Crne Gore i dosadašnje aktivnosti koje su preduzete na planu sprovođenja reformi BIT-ova i njihovog usaglašavanja sa EU standardima i najboljom međunarodnom praksom i o prioritarnim aktivnostima u narednom periodu.
- U periodu od 25. do 28. novembra 2018. godine u Tirani je, u organizaciji GIZ-a i UNICITRAL-a održan Regionalni sastanak posvećen bilateralnim investicionim sporazumima i mehanizmima za rješavanje investicionih sporova.
- Prva sjednica crnogorsko – slovačke Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovačke o ekonomskoj saradnji („Mješovita komsija“) održana je u Bratislavi, 3. i 4. decembra 2018. godine.
- Sastanak CEFTA SEEIC Radne grupe za investicije održan je 12. decembra 2018. godine u Podgorici.
- Decembra 2018. godine u Beču održan je sastanak Monitoring komiteta za praćenje realizacije ciljeva definisanih SEE 2020.
- Druga video konferencija vezano za pregovore o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, 5. april 2018. godine
- Sastanak Specijalnog Zajedničkog komiteta, Priština, 27. april 2018. godine
- Sastanaka CEFTA-RCC-ERISEE Radne grupe o međusobnom priznavanju kvalifikacija, Sarajevo, 7. maj 2018. godine
- Treća video konferencija vezano za pregovore o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, 7. jun 2018. godine
- Sastanak Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, Brisel, 20. jun 2018. godine
- Sastanak CEFTA Podkomiteta za usluge, Priština, 20. jun 2018. godine
- Sastanak CEFTA Komiteta kontakt tačaka, Priština, 21. jun 2018. godine
- Druga runda pregovora o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, Ankara, 23. oktobar 2018. godine
- Sastanak CEFTA Komiteta kontakt tačaka, Beč, 8. novembar 2018. godine

- Sastanak CEFTA Radne grupe za statistiku trgovine uslugama, FATS i FDI, Priština, 21. novembar 2018. godine
- Sastanak CEFTA Podkomiteta za usluge, Priština, 21. novembar 2018. godine
- Sastanak CEFTA Komiteta kontakt tačaka, Priština, 5. decembar 2018. godine
- Prva runda pregovora o međusobnom priznavanju kvalifikacija, Podgorica, 20 i 21. decembar 2018. godine

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Realizovan je i veliki broj aktivnosti koje nijesu bile predviđene Programom rada za 2018 godinu. U cilju unapređenja rada ovog direktorata potrebno je:

- Unaprijediti softversko rješenje «Therefore»;
- Povećati stepen tehničke opremljenosti direkcije;

U cilju unaprijeđenja sistema kontrole u oblasti spoljne trgovine kontrolisanom robom, kao jednog od prioriteta Ministarstva ekonomije, neophodna je i dalje pomoć međunarodne zajednice i intenziviranje međuresorske saradnje svih institucija u primjeni propisa iz ove oblasti, kao i edukacija predstavnika privrede.

Shodno tome, unaprijeđenje sistema izvozno-uvozne kontrole se nastavilo kroz:

- Nastavak procesa razvoja i pune implementacije zakonske regulative i do sada izgrađenog sistema izvozne kontrole naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene;
- Jačanje regionalne saradnje na planu izvozne kontrole;
- Donošenje novih Nacionalnih kontrolnih lista, odnosno usklađivanje sa listama EU;
- Izvršavanje svih preuzetih obaveza koje proističu iz članstva Crne Gore u UN, kao i brojnih međunarodnih rezolucija, preporuka i drugih dokumenata na planu sprječavanja proliferacije oružja za masovno uništenje i borbe protiv terorizma;
- Nastavak učešća CG u dugoročnom projektu EU P2P.
- Nastavak saradnje sa EXBS-om;
- Nastavak saradnje sa SEESAC-om.

Aktivnosti u posmatranom periodu su obuhvatile i sprovođenje propisa koji se odnose na robe koje su na posebnom režimu izvoza, uvoza i tranzita; upis i brisanje iz Registara, izdavanje dozvola i druge poslove propisane Zakonom o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom; pripremu i davanje mišljenja na nacрте i predloge zakona i drugih propisa koje pripremaju drugi organi; davanje stručnih uputstava, mišljenja i tumačenja; donošenje rješenja u upravnim stvarima i poslovima upravnog nadzora; donošenje zakona i drugih propisa u vezi sa robom koja se može upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje (antitortura) (Donošenjem ovog Zakona izvršeno je usklađivanje sa Uredbom EZ br. 1236/2005, koja promovira osnovna prava i načela navedena u Povelji o osnovnim pravima Evropske unije, posebno poštovanje i zaštitu ljudskog dostojanstva, pravo na život i zabranu mučenja i neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja); vršenje nadzora i kontrole nad obavljenim poslovima spoljne trgovine (antitortura); pripremu i predlaganje izmjena i dopuna zakona i drugih propisa u cilju usaglašavanja sa međunarodnim propisima kojima se ta materija reguliše; pružanje stručne pomoći privrednim subjektima u vezi propisa kojima se uređuje spoljnotrgovinski sistem.

Direktorat, je u saradnji sa nadležnim resorima, koordiniralo aktivnosti vezane za Prvi regled trgovinskih politika (TPR), i ova međunarodna obavezu je uspješno realizovana. U pitanju je složen proces interresorne saradnje, izvještavanja, pripreme informacija i dostavljanja komentara. Značajno je

napomenuti da je TPR jedna od najznačajnijih aktivnosti nakon pristupanja Crne Gore STO-u. Polazeći od dinamike procesa pridruživanja EU, ovo će vjerovatno biti i poslednji sastanak na kome će se razmatrati trgovinska politika i prakse Crne Gore jer će članstvom u EU iste biti razmatrane u okviru EU. Sprovodi se periodično u skladu sa principom transparentnosti, a prema unaprijed utvrđenoj proceduri sa ciljem praćenja primjene obaveza koje proizlaze iz relevantnih sporazuma i onih koje su preuzete u pristupnim pregovorima. Tokom samog sastanka Tijela za pregled trgovinskih politika STO, 28 država članica STO uzelo je učešće u diskusiji izražavajući zadovoljstvo napretkom koji je Crna Gora ostvarila u periodu od pristupanja STO-u, naročito u smislu ispunjavanja međunarodno preuzetih obaveza. TPR je formalno otpočeo u februaru 2017. godine, a završen je u maju 2018. godine dostavljenjem odgovora na naknadno dostavljena pitanja članica STO. Članice su imale pravo da dostavljaju pitanja u pisanoj formi i *on-line*. Značajno je napomenuti da je Crna Gora prva članica koja je za pitanja i odgovore koristila i *on-line* sistem, što je od strane ostalih članica ocijenjeno veoma pozitivno.

DIREKTORAT ZA RAZVOJ

Direktorat za razvoj je tokom 2018. godine u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore, pripremio Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2017. godinu i Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014, u 2017. godini, koji je usvojila Vlada i razmatrao nadležni Odbor Skupštine Crne Gore. U okviru aktivnosti koje nijesu obuhvaćene Programom rada Vlade Direktorat je rukovodio procesom ponovnog formiranja i uspostavljanja Partnerskog savjeta za regionalni razvoj, čemu su prethodile izmjene i dopune Odluke o osnivanju ovog tijela. Zatim, intenzivno je rađeno sa jedinicama lokalne samouprave na izradi Strateških planova razvoja na lokalnom nivou, a podrška je realizovana u okviru projekta Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori, koji zajednički finansiraju i implementiraju Ministarstvo ekonomije i Program Ujedinjenih nacija za razvoj. U okviru istog projekta, sprovedene su i aktivnosti tehničke podrške za razvoj klastera. Takođe, u 2018. godini izvršeno je izračunavanje stepena/ indeksa konkurentnosti jedinica lokalne samouprave, na osnovu podataka za period 2015-2017. godina, što je obaveza Ministarstva prema Zakonu o regionalnom razvoju. Zbog opsega politike regionalnog razvoja, Direktorat je u kontinuitetu učestvovao u izradi sektorskih strategija, kako u Ministarstvu ekonomije, tako i u ostalim državnim institucijama, a posebno su značajne aktivnosti koje se odnose na koordinaciju izrade dva prioriteta Srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore, što je predstavnike Direktorata preporučilo za članstvo u Mreži državnih službenika za strategijsko planiranje, čije su aktivnosti bile kontinuirane.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

1.1 Tematski dio

Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja 2014-2020 godine, za 2018. godinu

Vlada Crne Gore je 2014. godine donijela Strategiju regionalnog razvoja za period 2014-2020 godina i prilikom usvajanja Strategije Vlada je svojim Zaključkom zadužila Ministarstvo ekonomije da priprema godišnje Akcione planove za implementaciju Strategije, u prvom kvartalu godine na koju se Akcioni plan odnosi. Obaveza donošenja godišnjih Akcionih planova definisana je i Programom pristupanja Crne Gore EU. Akcioni plan je organizovan oko tri ključna prioriteta razvoja na nacionalnom nivou, koji su definisani Strategijom, postizanje pametnog, održivog i inkluzivnog rasta, koji su dalje organizovani kroz sektorski pristup, odnosno kroz dalje unapređenje prioritetnih oblasti razvoja Crne Gore. Za svaku prioritetnu oblast, na nivou sva tri regiona (Sjeverni, Središnji i Primorski), definisane su mjere koje

sadrže konkretne aktivnosti, programe ili projekte potrebne za ostvarivanje Strategije regionalnog razvoja u datoj oblasti.

Prilikom definisanja aktivnosti i projekata Ministarstvo je sprovelo široke konsultacije sa svim državnim organima, lokalnim samoupravama i ostalim institucijama koje, na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore” br. 20/11, 26/11 i 20/15), svojim aktivnostima doprinose regionalnom razvoju i uopšte razvoju Crne Gore. Sam proces pripreme Akcionog plana započet je u januaru 2018. godine, a od strane Vlade dokument je donešen u junu 2018. godine.

Izveštaj o realizaciji AP Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2017. godini

Na osnovu Zakona o regionalnom razvoju, kao i u skladu sa Programom rada Vlade za 2018. godinu, pripremljen je Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020. godine, u 2017. godini. Izveštaj je pripremljen na bazi inputa državnih organima, lokalnih samoupravama i ostalim institucijama koje, na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore” br. 20/11, 26/11 i 20/15), svojim aktivnostima doprinose regionalnom razvoju. Inputi se odnose na podatke o realizovanim aktivnostima i programima u 2017. godini i u potpunosti prate strukturu Akcionog plana, tako da Izveštaj daje jasnu sliku stepena realizacije Akcionog plana, za svaku aktivnost, kao i realizaciju prema planiranoj strukturi finansiranja na nivou Crne Gore, dalje na nivou regiona, u skladu sa definisanim pravcima razvoja i nižim kategorijama (prioritetima i mjerama). Proces izrade Izveštaja započet je u aprilu 2018. godine, a od strane Vlade Izveštaj je donešen na sjednici u junu 2018. godine. Isti je nakon toga razmotren u okviru nadležnog Odbora Skupštine Crne Gore.

1.2 Normativni dio

Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

Ponovno uspostavljanje Partnerskog savjeta za regionalni razvoj

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju, Vlada Crne Gore je 2011. godine osnovala Partnerski savjet za regionalni razvoj. Odlukom o osnivanju Partnerskog savjeta, predsjednik istog prvobitno je bio ministar ekonomije, a izmjenama Odluke, ovo tijelo je od 2013. godine bilo u nadležnosti Kabineta potpredsjednika Vlade za regionalni razvoj. Polazeći od obima aktivnosti politike regionalnog razvoja, izrade godišnjih Akcionih planova i Izveštaja za realizaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore za period 2014-2020. godina, na kojima radi Direktor za razvoj u okviru Ministarstva ekonomije, početkom II kvartala 2018. godine pokrenuto je pitanje funkcionisanja Partnerskog savjeta. Tačnije, za izradu navedenih dokumenata i koordinaciju politike regionalnog razvoja međuresorna saradnja državnih organa, kao i saradnja sa jedinicama lokalne samouprave jako je značajna, a ujedno intenziviranje politike razvoja malih i srednjih preduzeća i klastera u Crnoj Gori, ukazala je na potrebu aktivne uloge međuresornog tijela. U skladu sa navedenim, s obzirom da tijelo nije funkcionisalo od 2015. godine, u konsultacijama sa Kabinetom potpredsjednika Vlade za regionalni razvoj dogovoreno je da koordinaciju rada ovog tijela ponovo preuzme Ministarstvo ekonomije, na osnovu čega su izvršene izmjene i dopuna Odluke o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj.

Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj

U skladu sa prethodno navedenim, izvršene su sljedeće izmjene i dopine Odluke o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj: predsjedavanje i koordinacija radom Partnerskog savjeta vraća se u nadležnost Ministarstva ekonomije, koje u svom sastavu ima Direktor za razvoj, a koji je zadužen za kreiranje i implementaciju politike regionalnog razvoja Crne Gore; u sastav Partnerskog savjeta će takođe ući i predstavnik organa državne uprave nadležnih za oblast javne uprave i sporta, u skladu sa Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave; povećanjem

broja jedinica lokalne samouprave u Sjevernom regionu, povećan je i broj predstavnika lokalnih uprava ovog regiona u Partnerskom savjetu. Odluka je donešena u junu 2018. godine, („Sl. list Crne Gore“ br. 36/18).

Formiranje Partnerskog savjeta za regionalni razvoj

Nakon donošenja Odluke uspijedio je proces formiranja tijela, u skladu sa Odlukom definisanom strukturom i procedurom. U saradnji sa Vladinom Komisijom za kadrovska i administrativna pitanja, izvršeno je razrješenje članova prethodnog Partnerskog savjeta za regionalni razvoj i imenovanje novih članova. Tijelo ima predsjednika, sekretara i broji 30 članova.

Organizovanje konsitativne sjednice Partnerskog savjeta za regionalni razvoj

U decembru 2018. godine organizovana je konstitutivna sjednica Partnerskog savjeta za regionalni razvoj. Na istoj su razmotrene sljedeće tačke Dnevnog reda: Informacija o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj; Donošenje Poslovnika o radu Partnerskog savjeta; Predlaganje i odabir zamjenika predsjednika Partnerskog savjeta; Strateško planiranje razvoja jedinica lokalne samouprave; Indeks konkurentnosti jedinica lokalne samouprave (2015-2017) i tekuća pitanja.

Projekat Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori

U pitanju je projekat koji zajednički finansiraju i implementiraju Ministarstvo ekonomije i Program Ujedinjenih nacija za razvoj, od 2016. godine. Komponente projekta koje se odnose na aktivnosti Direktorata za razvoj su:

Strateški planovi razvoja jedinica lokalne samouprave

Vežano za donošenje novog Pravilnika o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinica lokalne samouprave 2016. godine, kao i obeveze JLS da izrade nova strateška dokumenta, Ministarstvo je u saradnji sa UNDP-em 2017. godine započelo tehničku podršku JLS. Tehnička podrška se odnosi na vođenje procesa izrade Plana i unapređenje istih kroz predloge, sugestije i slično, a takođe angažovan je konsultant koji će intenzivno raditi sa JLS.

Podrška je 2017. godine ugovorena sa 8 JLS: Andrijevica, Berane, Bijelo Polje, Cetinje, Kolašin, Podgorica, Tivat i Žabljak, dok je u 2018. godini podrška ugovorena sa još 5 JLS: Herceg Novi, Plav, Plužine, Šavnik i Bar, dakle sa ukupno 13 JLS. Za sada, proces je uspješno finalizovan i Strateški planovi razvoja usvojeni su u 5 JLS: Andrijevica, Bijelo Polje, Kolašin, Žabljak i Tivat. Posebno, pored navedenog, za opštinu Petnjica, koja po prvi put priprema Strateški plan razvoja, takođe na bazi inicijative opštine, 2018. godine obezbijedena je ekspertska podrška za konkretno pisanje Plana.

Direktorat za razvoj kontinuirano prati proces izrade predmetnih dokumenata i krajem 2018. godine započeo je organizovanje sastanka sa predsjednicima lokalnih samouprava/ gradonačelnicima čije su lokalne samouprave u ovom procesu, u cilju unapređenje dinamike izrade Planova, kao i sa onim lokalnim samoupravama kojima slijedi obaveza izrade predmetnog Plana.

Tehnička podrška razvoja klastera

Pored finasijske podrške za klastere koja se realizuje kroz program državne pomoći koji realizuje Ministarstvo ekonomije, kroz predmetni projekat klasterima je kontinuirano obezbijedena i tehnička podrška u smislu osnivanja klastera i jačanja njihovih kapaciteta.

- ***Izračunavanje stepena konkurentnosti jedinica lokalne samouprave, 2015-2017***

U cilju vođenja uravnotežene i dugoročno održive politike regionalnog razvoja, odnosno uklanjanja ograničenja koja utiču na stepen razvijenosti JLS, Zakonom o regionalnom razvoju ("Službeni list Crne

Gore", br. 20/11, 26/11 i 20/15.) propisano je obavezno praćenje stepena konkurentnosti jedinica lokalne samouprave koji se utvrđuje na osnovu indeksa konkurentnosti. Stepenn konkurentnosti JLS predstavlja presjek pokazatelja poslovnog okruženja i poslovnog sektora JLS, koji se izračunava na osnovu analize kvalitativnih i kvantitativnih podataka.

S obzirom da se indeks konkurentnosti JLS obračunava svake treće godine, Ministarstvo je po utvrđenoj Uredbi o metodologiji izračunavanja stepena konkurentnosti jedinica lokalne samouprave, tokom 2018. godine sprovelo proces prikupljanja svih definisanih indikatora za period 2015-2017. godina, koji je uz izračunavanje novog stepena finalizovan u decembru iste godine.

Na sjednici Partnerskog savjeta za regionalni razvoj razmoren je Stepenn konkurentnosti JLS, 2015-2017 i zaključeno je da će isti biti predmet sljedeće sjednice, nakon čega bi uslijedilo formalno donošenje nove Liste koja će biti objavljena u Službenom listu Crne Gore.

2.2 Normativni dio

Ostale aktivnosti Direktorata za razvoj

Direktorat za razvoj je dao adekvatan doprinos kroz:

- Učešće u izradi Srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore – koordinacija izrade prioriteta 1 i 4
- Intenzivnu saradnju sa jednicama lokalne samouprave i velikim brojem državnih organa u cilju koordinacije i implementacije politike regionalnog razvoja i politike razvoja klastera
- Članstvo u komisijama za realizaciju programa državne pomoći: za razvoj klastera, za uvođenje međunarodnih standarda poslovanja, za podršku inovativnosti malih i srednjih preduzeća, za modernizaciju prerađivačke industrije,
- Članstvo u Komisiji za koncesije
- Članstvo Upravnom odboru IFAD projekta Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Članstvo u Komisiji za praćenje realizacije IPARD-a Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Članstvo u Savjetu za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava
- Članstvo u Mreži državnih službenika za strategijsko planiranje
- Dostavljanje inputa, mišljenja, sugestija na sektorske strategije, odnosno izvještaje i akcione planove za njihovu implementaciju
- Saradnju sa NVO u smislu dostavljanja svih traženih podataka iz domena nadležnosti Direktorata

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Direktorat za razvoj kreira i realizuje politiku regionalnog razvoja, kroz izradu Akcionih planova za realizaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, na godišnjem nivou, kao i pripremu Izvještaja o njihovoj realizaciji. Izrada navedenih dokumenata, kao i rokovi definisani su Zakon o regionomom razvoju, tako da Direktorat u skladu sa Zakonom i godišnjim Programima rada Vlade Crne Gore, izvršava pomenute obaveze.

U I kvartalu započeće proces izrade Akcionog plana za implementaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2019. godinu. Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu, donošenje Akcionog plana predviđeno je za II kvartal. Isto važi i za Izvještaj o implementaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, u 2018. godini, čiji će proces izrade biti započetak u II kvartalu godine, a Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu donošenje istog je definisano takođe za II kvartal.

S obzirom da je u pitanju zahtjevan i sveobuhvatan proces, koji podrazumijeva prikupljanje i analizu inputa o planiranim, odnosno realizovanim razvojnim projektima svih jedinica lokalne samouprave i značajnog broja državnih organa, unapređenje saradnje po ovom osnovu i ažurnost svih pomenutih subjekata biće jedna od tema prve sjednice Partnerskog savjeta za regionalni razvoj u 2019. godini.

Pozitivno je ponovno uspostavljanje Partnerskog savjeta za regionalni razvoj koje je izvršeno tokom 2018. godine, a rad tijela kroz održavanje sjednica Direktorata će koordinirati i tokom 2019. godine, sa

ciljem unapređenja međuresorne saradnje i kvalitetnog planiranja, praćenja i kreiranja novim mjera u pravcu postizanja ciljeva politike regionalnog razvoja.

U kontekstu politike regionalnog razvoja, kada je u pitanju proces strateškog planiranja na lokalnom nivou, saradnja po osnovu tehničke podrške u izradi novih Strateških planova razvoja, aktuelna je sa 9 JLS. S obzirom da se proces u većem broju JLS ne odvija zadovoljavajućom i Metodologijom definisanom dinamikom, nastaviće se sa započetim posjetama JLS tj. organizovanjem sastanaka sa predsjednicima JLS, kako bi se unaprijedio proces i dinamika rada. U ovom procesu Ministarstvo podršku realizuje u saradnji sa UNDP-em u okviru projekta Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori, a lista JLS korisnica ovog vida podrške može biti proširena u skladu sa potrebama i inicijativama sa njihove strane.

Istim projektom za 2019. godinu planirana je jedna nova komponenta koja se odnosi na unapređenje međuopštinske saradnje. Kroz organizovanje sastanaka sa lokalnim upravama i sjednica Partnerski savjeta za regionalni razvoj, biće diskutovano o mogućim modelima unapređenja međuopštinske saradnje, kako bi se kreirale adekvatne mjere podrške.

U toku 2019. godine Direktorati će izvršiti i obračun Stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave, što je obaveza Ministarstva u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju. Stepenn razvijenosti JLS izračunava se kao presjek pokazatelja ekonomske razvijenosti, strukturnih promjena i demografskog stanja, a analiziraće se pokazatelji za period 2016-2018. godina.

Kada je u pitanju politika razvoja klastera, postoji potreba za unapređenjem iste kroz definisanje novih smjernica i strateškog okvira. Stoga, Direktorati će u III kvartalu 2019. godine započeti proces izrade nove Strategije razvoja klastera u Crnoj Gori 2020-2024, čije je donošenje planirano za IV kvartal 2019. godine ili I kvartal 2020. godine. U pitanju je zahtjevan proces koji će podrazmijevati širok proces analize, konsultacija sa lokalnim upravama i državnim organima, kao i terenski rad, a Direktorati računaju na ekspertsku podršku koja će biti obezbijedena u okviru projekta IPA 2014.

DIREKTORAT ZA RAZVOJ NACIONALNOG BRENDA I ZAŠTITU POTROŠAČA

Aktivnosti i rad Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača tokom 2018. godine odvijale su se u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda, Zakona o nacionalnom brendu i drugih zakona i podzakonskih akata, kao i Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018 i strategijskih dokumenata.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

- Nacionalni program zaštite potrošača 2019-2021
- Akcioni plan za realizaciju Nacionalnog programa zaštite potrošača 2019-2021 za 2019 godinu
- Izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača (2015-2018), za period jul 2017- jun 2018. godine
- Realizacija projekta Promocija domaćih proizvoda i usluga u funkciji izgradnje nacionalnog brenda – MEK i UNDP

U pitanju je zajednički projekat Direktorata za razvoj i Direktorata za transformaciju i investicije i Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača, koji će se realizovati u saradnji sa UNDP-em. U okviru projekta u planu je realizacija aktivnosti kojima bi se ojačao ekonomski patriotizam, odnosno obezbijedili bolji uslovi za vidljivost i plasman domaćih proizvoda, samim tim njihovu prodaju i unapređenje proizvodnje.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

- Zakon o izmjenama i dopunama zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda

- Uredba o uslovima, načinu sticanja i korišćenja logotipa nacionalnog brenda u javnom sektoru
- Uredba o izmjenama i dopunama uredbe o načinu rada sistema brze razmjene informacija o proizvodima koji predstavljaju rizik
- Uputstvo o obrascima za obavještenje o proizvodima koji predstavljaju rizik
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra korisnika logotipa nacionalnog brenda i registra korisnika logotipa brenda grada i/ili regiona
- Pravilnik o sadržini zahtjeva za sticanje prava korišćenja logotipa nacionalnog brenda
- Pravilnik o uslovima, načinu i postupku izbora logotipa nacionalnog brenda Crne Gore;
- Istraživanje stavova domaće javnosti u cilju identifikovanja konkurentskih prednosti države
- Istraživanje percepcija inostrane javnosti o Crnoj Gori
- Nacrt strategije razvoja nacionalnog brenda

Donošenjem Zakona o nacionalnom brendu koji je objavljen u Službenom listu broj 37/17, Crna Gora je napravila veoma važan korak ka daljem razvoju i izgradnji nacionalnog brenda, odnosno omogućila da se proces brendiranja države odvija na adekvatan i uređen način. Nakon usvajanja zakona pristupilo se izradi podzakonskih akata čiji jedan dio je usvojen u 2018. godini, a koji će omogućiti da se zakon u potpunosti primijeni i da se stvore uslovi za nesmetan razvoj nacionalnog brenda.

Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda, kao dio obaveze koja proizilazi iz PPCG, realizovan je u saradnji sa Upravom inspeksijske poslove. Ovim zakonom je izvršeno dodatno usaglašavanje sa Direktivom 2001/95/EZ o opštoj bezbjednosti proizvoda, čime se postiže njena puna implementacija u pravni sistem Crne Gore i obezbjeđuje dodatna zaštita potrošača kada je u pitanju bezbjednost proizvoda.

Usvajanjem Nacionalnog programa zaštite potrošača 2018-2021. godine i Akcionog plana za 2019. godinu stvoreni su uslovi da se nastavi sa daljim jačanjem zaštite potrošača u svim segmentima i da se zajedničkim aktivnostima svih subjekata ovog procesa obezbijedi nivo zaštite potrošača u Crnoj Gori na istom nivou kao što je to slučaj u EU. Navedenim aktima se na sveobuhvatan način prepoznaju buduće aktivnosti (konkretni prijedlozi, mjere koje se preduzimaju za realizaciju aktivnosti, kao i utvrđivanje krajnjih rezultata i oblasti zaštite potrošača).

3. Međunarodne aktivnosti

U toku 2018 godine predstavnici Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača dali su svoj doprinos u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, učešćem u radnim grupama za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore EU.

U cilju ispunjavanja obaveza u okviru Poglavlja 28 „Zaštita potrošača i zdravlje“, predstavnici Direkcije za zaštitu potrošača su, u dijelu svoje nadležnosti, pripremili Prilog izvještaju EK o napretku Crne Gore, za potrebe informisanja Evropske Komisije.

Ostale aktivnosti

U okviru Direktorata za razvoja nacionalnog brenda i zaštitu potrošača tokom 2018. godine, organizovano je više sjednica Savjeta za zaštitu potrošača, čime su sprovedene redovne aktivnosti u cilju poboljšanja položaja potrošača u Crnoj Gori, kroz praćenje stanja zaštite potrošača na tržištu i predlaganja odgovarajućih mjera i aktivnosti. Na sjednicama su razmatrani nacrti propisa koji su donešeni u ovoj oblasti, data su mišljenja o potrebi izmjena i dopuna postojećih i donošenju novih propisa u oblasti zaštite potrošača. Članovi Savjeta su učestvovali i u izradi Nacionalnog programa zaštite potrošača jul 2018- jun 2021, Akcionog plana za realizaciju Nacionalnog programa zaštite potrošača jul 2018- jun 2021. za period 2019. godine, kao i izradi Izvještaja o realizaciji godišnjeg Akcionog plana Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018, za period jul 2017 – jun 2018 godine.

Radi pripreme i realizacije budućih aktivnosti u oblasti zaštite potrošača, u saradnji sa predstavnicima nadležnog inspekcijskog organa pripremljeni su relevantni dokumenti, kako bi se obezbijedila odgovarajuća pomoć kroz IPU 2014, a koje se prije svega odnose na edukaciju i obuku službenika koji rade u oblasti zaštite potrošača.

Aktivnosti na uspostavljanju adekvatnih osnova za razvoj nacionalnog brenda nastavljene su i u 2018. godini, donošenjem podzakonskih propisa.

Tokom 2018. godine su, u saradnji sa njemačkom fondacijom Hans Zajdel organizovane i realizovane dvije međunarodne konferencije o nacionalnom brendiranju, na kojima je učestvovao veliki broj eminentnih stručnjaka iz ove oblasti iz Crne Gore, država regiona i Evropske Unije, a sve sa ciljem razmjene iskustava i znanja iz oblasti nacionalnog brendiranja, te uspostavljanja adekvatnih temelja za sprovođenje ovog veoma važnog procesa za Crnu Goru, kojim se promovise Crna Gora, njen identitet, vrijednosti, kulturno-istorijsko naslijeđe, prirodne ljepote, potencijali i sl. domaćoj i inostranoj javnosti.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Ocjena Evropske Komisije u dijelu poglavlja 28 jeste da je Crna Gora u oblasti zaštite potrošača „umjereno spremna“ i da je ostvaren određeni napredak.

Za pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji, kao bitan uslov prepoznaje se dalje usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u ovoj oblasti.

Kao uslovi za ispunjenje uslova, u dijelu nadležnosti Ministarstva ekonomije, istaknuta su dva mjerila: donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača. Prvo mjerilo je ispunjeno a Zakon o zaštiti potrošača se planira usvojiti u IIQ 2019. godine čime će i drugo mjerilo biti ispunjeno. Time će u najvećoj mjeri proces harmonizacije propisa biti završen, a crnogorskim potrošačima obezbijediti podjednaka prava kao i potrošačima iz država članica EU.

Glavni problem u trenutnoj primjeni zakona o zaštiti potrošača je slaba informisanost potrošača i nedovoljna uključenost u segment edukacije i upoznavanja o pravima potrošača i načinima njihove zaštite.

U tom segmentu treba dodatno intezivirati rad organa državne uprave, organa uprave i jedinica lokalne samouprave, kao i nevladinog sektora, koji imaju ključnu ulogu u edukaciji i obrazovanju svih potrošačkih ciljnih grupa.

Takođe, dodatna edukacija je neophodna i trgovcima jer je i u tom segmentu primjetno nepoznavanje i nepoštovanje prava potrošača i mehanizama koji su razvijeni, kako bi se potrošači sem upravnog postupka mogli dodatno zaštititi kroz vansudsko rješavanje potrošačkih sporova.

Donošenjem izmjena i dopuna Zakona o zaštiti potrošača će se na kvalitetniji način urediti institut vansudskog rješavanja sporova u narednom periodu, što će doprinijeti bržem i efikasnijem rješavanju problema potrošača u praksi, smanjenjem broja inspekcijskih i sudskih postupaka.

Pored navedene obaveze koja se odnosi na harmonizaciju zakonodavstva, neophodno je dalje jačanja administrativnih kapaciteta u oblasti zaštite potrošača, radi obezbjeđivanja kvalitetnog sprovođenja utvrđenih obaveza.

U skladu s navedenim, u narednom periodu će u dijelu nadležnosti Ministarstva ekonomije, biti ispunjeni utvrđeni kriterijumi, kako bi Poglavlje 28 „zaštita potrošača i zdravlje“ bilo privremeno zatvoreno.

U dijelu koji se odnosi na nacionalno brendiranje u narednom periodu mora se intenzivnije raditi na predstavljanju značaja nacionalnog brenda domaćoj i inostranoj javnosti, zatim vizuelnog identiteta nacionalnog brenda, početi sa sinhronizovanom upotrebom znaka od strane organa državne i lokalne uprave, crnogorskih predstavništava u inostranstvu i slično, kako bi se zajedničkim snagama djelovalo u pravcu stvaranja prepoznatljivosti ali i poistovjećivanja Crne Gore sa izabranim vizuelnim identitetom. Nadalje, usvajanjem Zakona o nacionalnom brendu javlja se neophodnost edukovanja potencijalnih korisnika prava na korišćenje logotipa o nacionalnom brendu i o značaju sticanja tog prava, čime će se

onima koji ispunjavaju Zakonom propisane uslove, omogućiti da koriste logotip u svojim poslovnim aktivnostima, na proizvodima, u uslužnom procesu i sl. Kako bi se pripremila Strategija razvoja nacionalnog brenda, kojom će se definisati aktivnosti i mjere neophodne za adekvatno pozicioniranje Crne Gore u inostranstvu, sprovedena su istraživanja percepcija domaće i inostrane javnosti. Na osnovu rezultata pomenutih istraživanja pripremljen je nacrt strategije razvoja nacionalnog brendiranja Crne Gore.

DIREKTORAT ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE POŠTANSKU DJELATNOST I RADIO SPEKTAR

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

U toku 2018. godine realizovane su sve obaveze Direktorata koje su utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu.

1.1. Tematski dio

Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. godine, za 2018.godinu - Vlada Crne Gore usvojila je, u julu 2016. godine, Strategiju razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020 čije sprovođenje koordiniraju Ministarstvo javne uprave i Ministarstvo ekonomije, u okviru svojih nadležnosti. Na osnovu Strategije je izrađen Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. godine, za 2018. godinu, sa Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2017. godinu. Vlada Crne Gore je na 70. sjednici održanoj 29.03.2018. godine donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. godine, za 2018. godinu, sa Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2017. godinu.

1.2. Normativni dio

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama - U skladu sa PRV za 2018.godinu, izvršene su izmjene i dopune postojećeg Zakona o poštanskim uslugama. Glavne izmjene odnose se na uspostavljanje održivosti finansiranja neto troška Univerzalnog servisa i obezbjeđivanje potpune nezavisnosti regulatora. Zakon je objavljen u Službenom listu Crne Gore, br. 057/11 od 30.11.2011, 055/16 od 17.08.2016, 055/18 od 01.08.2018.

Strategija razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023 sa Akcionim planom 2019-2020 - Novom Strategijom razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023. godine, u skladu sa članom 62 Zakona o poštanskim uslugama, utvrđuju se ciljevi, kao i politika srednjoročnog razvoja poštanskog tržišta. Izrada ovog dokumenta je takođe predviđena PPCG - om i Programom rada Vlade Crne Gore za 2018.godinu. Za realizaciju definisanog strateškog cilja utvrđen je Akcioni plan realizacije strateških i operativnih ciljeva u ovoj oblasti.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2018. godinu

2.1 Tematski dio

- Informacija - Plan rada sa Finansijskim planom Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2019. godinu;
- Izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2017. godinu sa Finansijskim izvještajem Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2017. godinu i Izvještajem o izvršenoj reviziji;
- Informacija o imenovanju nezavisnog revizora za Radio difuzni centar d.o.o. za 2017. godinu;
- Izvještaj o poslovanju Radio difuznog centra d.o.o. za 2017. godinu;

- Informacija o godišnjem planu rada i finansijskom planu Radio-difuznog centra d.o.o za 2018. godinu;
- Informacija o zaključivanju Sporazuma između Crne Gore i Norveške u vezi međusobnog uključivanja teritorija Crne Gore i Norveške u područje servisa za satelitske sisteme u frekvencijskom opsegu regulisanom Dodatkom 30B Pravilnika o radio-komunikacijama (ITU Radio regulations);
- Davanje saglasnosti na Odluku Odbora direktora Radio-difuznog centra d.o.o. o raspodjeli dobiti za 2017. godinu;
- Izvještaj o radu kompanije doMEn za 2017. godinu;
- Informacija o listi rezervisanih domena sa internacionalizovanim imenima domena .me;
- Odluka o izboru revizora za reviziju finansijskih izvještaja Pošte Crne Gore AD Podgorica za 2018. godinu;
- Odluka o izboru revizora za reviziju finansijskih izvještaja Pošte Crne Gore AD Podgorica za 2019. godinu;
- Odluka o izboru revizora za reviziju obračuna neto troška univerzalnog servisa Pošte Crne Gore AD Podgorica za 2018. godinu;
- Odluka o izboru revizora za reviziju obračuna neto troška univerzalnog servisa Pošte Crne Gore AD Podgorica za 2019. godinu;
- Odluka o razrješenju i imenovanju članova Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica;
- Informacija - Finansijski plan Pošte Crne Gore za 2018.godinu;
- Informacija - Godišnji izvještaj Pošte Crne Gore za 2017.godinu sa Izvještajem nezavisnog revizora;
- Informacija - Revidirani Godišnji izvještaj Pošte Crne Gore za 2017.godinu sa Izvještajem o nezavisnom izražavanju uvjerenja;
- Odluka o uplati neraspoređene dobiti Pošte Crne Gore AD Podgorica;
- Davanje saglasnosti Ministarstva univerzalnog poštanskom operatoru na Program izdavanja prigodnih poštanskih maraka za 2019. godinu;
- Donošenje Rješenja o realizaciji državne pomoći komercijalnim i lokalnim radio i TV emiterima shodno zaključku Vlade Crne Gore, br. 07-522 od 17. marta 2017.godine;
- Organizacija radionica sa predstavnicima Međunarodne telekomunikacione unije na temu "Digital Innovation Profile of Montenegro" i učešće na izradi tog dokumenta;
- Praćenje implementacije GDPR Uredbe u dijelu koji je vezan za pristup/dijeljenje informacija od značaja za domene sa ekstenzijom ".me" u WHOIS prikazu;
- Priprema za učešće na panelima na INFOFEST-u;
- Učešće u izradi Programa ekonomskih reformi, Programa rada Vlade, Srednjoročnog programa rada Ministarstva i Smjernica makroekonomske politike;
- Učešće u radu NATO CEPC - Komiteta za civilno planiranje u vanrednim situacijama (Civil Emergency Planning Committee);
- Trgovinska politika razvoja - praćenje i implementacija sporazuma Svjetske trgovinske organizacije (STO) za oblast telekomunikacija i poštanskih usluga;
- Bilateralno-tehnička pomoć u izradi Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023;
- TAIEX expertska misija u pripremi Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023;
- Bilateralno-tehnička pomoć Slovenije u okviru Poglavlja 10, za izradu Predloga Zakona o pristupu i postavljanju elektronskih komunikacionih mreža velike brzine u cilju prenošenja Direktive 2014/61 o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina;

Direktorat je dao mišljenje na sljedeće akte i dokumente:

- 1) Mišljenje od 13.09.2018.g. na Predlog uredbe o mjerama zaštite kritične informatičke infrastrukture;
- 2) Mišljenje od 06.12.2018.g. na Predlog zakona o putevima.

Izvještaj o upravnim predmetima

Rješenja koja su donijeta u drugostepenom upravnom postupku iz nadležnosti Direktorata za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio-spektar:

- 1) Up. II broj: 060-484/2017-4 od 11.01.2018.godine - Rješenje po žalbi Telenora, regulatorne naknade za 2012.godinu;
- 2) Up II broj: 060-484/17-5 od 10.02.2018. godine - Rješenje po žalbi Telenora, regulatorne naknade za 2013.godinu;
- 3) Up.II broj: 060-55/2017-4 od 04.05.2018. godine - Rješenje po žalbi Teleinfo d.o.o. naknade za pružanje univerzalne službe informacija za 2011. godinu. Postupanje po presudi Upravnog suda.

2.2. Normativni dio

2.3.1 Pravilnik o izmjeni Pravilnika o radio-frekvencijama i uslovima pod kojima se te radio-frekvencije mogu koristiti bez odobrenja objavljen je u Službenom listu Crne Gore broj 64/18 od 4. oktobra 2018. godine. Ovim pravilnikom utvrđuju se radio-frekvencije i uslovi pod kojima se te radio-frekvencije mogu koristiti bez odobrenja za korišćenje, kao i radio-frekvencije čije korišćenje se obavezno prijavljuje Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

2.3.2 Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o načinu i postupku registracije i upotrebe domena ispod nacionalnog internet domena Crne Gore „.me“ objavljen je u "Službenom listu Crne Gore", broj 67/2018 od 17.10.2018.godine. Ovim pravilnikom se utvrđuju pravila i uslovi za registraciju i upotrebu domena sa ekstenzijom .me. Pravilnik je izmijenjen i dopunjen radi ostvarivanja mogućnosti da se internet domeni koji posjeduju ekstenziju ".me" mogu distribuirati, posredstvom Agenta registracije domena .me, na još šire internacionalno tržište što može donijeti dodatni prihod u Budžetu Crne Gore. Ovim pravilnikom je definisano da se ne mora koristiti engleski alfabet za pravljenje imena domena, kako je to do sada bio slučaj, već da se mogu koristiti i druga pisma dostupna u registru Agenta registracije. Na taj način svako ime domena sa ekstenzijom .me ima mogućnost da bude upisan i na internetu pretražen u drugom pismu (npr.: ćirilčno: скупштина.me).

2.3.3 Odluka o minimumu procesa rada za vrijeme štrajka za djelatnost javnih elektronskih komunikacija objavljena je u Službenom listu Crne Gore broj 75/2018 od 23.11.2018. Odluka je donesena u skladu sa članom 23 Zakona o štrajku kojim su propisane djelatnosti od javnog interesa, odnosno djelatnosti čiji bi prekid rada zbog prirode posla mogao da ugrozi život i zdravlje ljudi ili opšti interes građana i koje zbog toga trpe određena ograničenja u pogledu organizovanja štrajka, a među navedenim djelatnostima potpada i djelatnost javne elektronske komunikacije.

2.3.4 Pravilnik o izmjeni Pravilnika o utvrđivanju brzine prenosa podataka za funkcionalan pristup internetu putem univerzalnog servisa objavljen je u Službenom list Crne Gore broj 80/2018 od 14. decembra 2018. godine. Pravilnik je donešen na osnovu člana 83 zakona o elektronskim komunikacijama ("Sl.list CG" br. 40/13, 56/13 i 2/17) kojim se utvrđuju brzine prenosa podataka za funkcionalan pristup internetu putem Univerzalnog servisa. Pravilnik je usaglašen sa propisima Evropske unije kojima je regulisano pitanje Univerzalnog servisa u Direktivi 2002/22/EC i dopunjenoj Direktivi 2009/136/EC.

2.3.5 Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o metodologiji i načinu obračuna visine godišnje naknade za koriscenje radio-frekvencija objavljen je u Službenom listu Crne Gore broj 81/2018 od 20.12.2018. godine. Donošenjem novog Plana namjene radio-frekvencijskog spektra ("Službeni list CG", broj 32/17) i odgovarajućih planova raspodjele došlo je do prenamjene jednog broja radio-frekvencijakih opsega (opsezi 694-790 MHz, 1427-1518 MHz, 2300-2400 MHz i 24,25-27,5 GHz za MFCN (TRA-ECS) sisteme). Takođe, zbog promjene teritorijalne organizacije Crne Gore (novoformirane opštine Gusinje i Tuzi) nastala je potreba da se za iste

propiše metodologija i način obračuna visine godišnje naknade za korišćenje radio-frekvencija za nove namjene. Takođe, ukazala se potreba da se propiše i metodologija i način obračuna visine godišnje naknade za korišćenje radio-frekvencija iz opsega 39,5-57 GHz za fiksne veze, iz opsega 876-880/921-925 MHz za realizaciju GSM-R sistema, zatim za korišćenje radio-frekvencija u pomorskoj mobilnoj službi za realizaciju funkcionalne mreže namijenjene za lučke operacije i podršku kretanju plovila, kao i za sisteme mobilne-satelitske službe, uključujući i CGC stanice. Ovim izmjenama su otklonjene i pojedine nejasnoće u vezi sa granicama opsega u slučaju maksimalne efektivne visine predajne antene i perioda važenja privremenog odobrenja.

2.4. Ostale aktivnosti

- Kontinuirana i intenzivna saradnja sa međunarodnim institucijama, prvenstveno saradnja sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU) i sa Konferencijom evropskih administracija za poštu i telekomunikacije (CEPT), sa Međunarodnom telekomunikacionom satelitskom organizacijom (ITSO), Međunarodnom mobilnom satelitskom organizacijom (IMSO), kao i sa Svjetskim poštanskim savezom (UPU) i Evropskim komitetom za poštansku regulativu (CERP).

3. Aktivnosti u sklopu integracionih procesa

- Učešće u radu radnih grupa u Programu pristupanja Crne Gore EU za poglavlja:
 - o 10 - Informatičko društvo i mediji,
 - o 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga,
 - o 21 - Transevropske mreže;
- Učešće na sastancima Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku za poglavlja 10 i 3;
- Učešće na sastancima Odbora za stabilizaciju i pridruživanje za poglavlja 10 i 3;
- Priprema priloga za Izveštaj EK o napretku Crne Gore za poglavlja 10, 3 i 21.

4. Najznačajniji projekti

4.1. Višegodišnji akcioni plan za regionalni ekonomski prostor za šest zemalja Zapadnog Balkana (eng. MAP REA) – digitalna komponenta. MAP proizilazi iz obaveza koje su preuzete u okviru Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA) i Strategije razvoja Jugoistočne Evrope do 2020. godine (JIE 2020) i zasniva se na CEFTA i EU pravilima i načelima koja su reflektovana u Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). MAP predviđa realizaciju aktivnosti na svim nivoima u periodu između 2017. i 2020. godine (sa nekim aktivnostima koje se protežu do 2023. godine). Predstavnici Ministarstva ekonomije su uključeni u realizaciji aktivnosti iz komponente „Digitalne integracije“, u okviru MAP-a sa posebnom ulogom u segmentu „Mreže i usluge u digitalnom okruženju, povezivanje i pristup“, kao i u segmentu „Digitalna ekonomija i društvo“. U okviru MAP procesa aktivno se radilo na potpisivanju novog Sporazuma o romingu.

4.2. Priprema aplikacije za dobijanje granta od strane Investicionog okvira Zapadnog Balkana za tehničku asistenciju pri izradi Nacionalnog plana razvoja širokopolasni mreža nove generacije - Izrada Nacionalnog plana razvoja mreža za širokopolasni pristup internetu, sa urađenom cost-benefit analizom, analizom isplativosti ulaganja i predlogom mogućih modela finansiranja kroz javno-privatno partnerstvo ili na neki drugi način predstavlja prvu fazu projekta razvoja broadband mreža na nacionalnom nivou. Rezultat druge faze će biti izgradnja infrastrukture i mreža za širokopolasni pristup internetu u do sada nepokrivenim oblastima, sa fokusom na ruralne oblasti, uključujući školske, zdravstvene i ostale institucije od opšteg interesa.

4.3. Priprema novog Sporazuma o sniženju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama na Zapadnom Balkanu - proces je započet u 2018. godini, a cilj je dodatno sniženje cijena rominga u regionu, kao i teritorijalno proširenje primjene sporazuma na sve zemlje Zapadnog Balkana.

4.4. Funkcionisanje i razvoj Nacionalne tačke razmjene internet saobraćaja (MIXP) – Kontinuirani rad na projektu „MIXP“, u cilju obezbjeđivanja fizičke infrastrukture čime se omogućava da se ISP –

internet servis provajderi sadržaja i drugi operatori mogu povezivati i razmjenjivati internet saobraćaj. Na kraju 2018. godine na MIXP je povezano pet operatora, s tim što je sada MN News dio kompanije Telenor. Osim načina plaćanja, ništa se nije promijenilo u strukturi i načinu povezivanja na MIXP. Očekuje se skoro povezivanje provajdera Orion i Telemach na MIXP. Što se tiče povezivanja državnih organa, za šta je nadležno Ministarstvo javne uprave, oni su povezani fizički, ali ipak nijesu podešeni parametri sa njihove strane u vezi AS adresa. Protok interneta je, ukupno gledano, u porastu.

4.5. Funkcionisanje i razvoj nacionalnog internet domena “.ME” – Usvojen je i objavljen Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o načinu i postupku registracije i upotrebe domena ispod nacionalnog internet domena Crne Gore „.me“. Ovim Pravilnikom je definisano da se ne mora koristiti engleski alfabet za izradu imena domena, kako je to do sada bio slučaj, već da se mogu koristiti i druga pisma dostupna u registru Agenta registracije. Na taj način se može ostvariti dodatni prihod u Budžetu Crne Gore. Formiran je novi Stručni tim za praćenje realizacije Ugovora o Agentu registracije domena .me, sa novim članovima tima. Prihodi u Budžetu Crne Gore, od prodaje domena su stabilni i na nivou su prihoda od 2017. godine. Kontinuiran rad na usklađivanju i primjeni GDPR (General Data Protection Regulation) Uredbe u dijelu WHOIS prikaza ličnih podataka o vlasniku domena, radi zaštite ličnih podataka vlasnika domena, ali i radi usklađivanje ove Uredbe i domaćih zakonskih okvira po pitanju pristupa i davanja podataka o vlasnicima domena u slučaju eventualne zloupotrebe.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio-spektar obavlja poslove koji se odnose na pripremu tekstova nacрта i predloga zakona, kao i propisa u oblasti elektronskih komunikacija, radio-spektra i poštanske djelatnosti. Pored toga, osnovni zadaci Direktorata jesu obezbjeđivanje uslova za razvoj i podsticanje razvoja elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti, praćenje i podsticanje razvoja proizvoda i usluga u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija, kao i koordiniranje aktivnosti sa nadležnim državnim organima i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Elektronske komunikacione mreže i infrastruktura u Crnoj Gori omogućavaju primjenu najsavremenijih tehnologija za pružanje usluga. Preko takvih mreža i infrastrukture korisnicima u Crnoj Gori se nude skoro sve postojeće elektronske komunikacione usluge koje se pružaju u svijetu i koje trenutno zadovoljavaju potrebe građana. Operatori sve više ulažu u tehnološki razvoj svojih mreža, pa imamo sve veći broj FTTX priključaka (fiber to the home-optika do kuće), preko kojih se ostvaruje pristup internetu velikim brzinama.

Tržište telekomunikacija u Crnoj Gori u mnogim njegovim segmentima je u potpunosti liberalizovano i konkurencija je uveliko prisutna. Takav je slučaj i sa fiksnom i mobilnom telefonijom, međunarodnim saobraćajem, internet servisima, fiksnim i bežičnim pristupom.

U tri prethodne godine operatori elektronskih komunikacija investirali su oko 250 miliona eura, čime je nastavljen pozitivan trend razvoja ovog sektora kako po pitanju razvoja infrastrukture, tako i pružanja usluga.

Velike investicije u sektoru elektronskih komunikacija, posebno u fiksnu elektronsku komunikacionu mrežu i značajan porast konkurencije u toj oblasti, su doveli do porasta broja priključaka, povećanja kvaliteta i sniženja cijena usluga. Povećanje broja priključaka je dovelo do penetracije fiksnog širokopolasnog pristupa internetu od 77% u odnosu na broj domaćinstava.

Dostupnost FTTX tehnologija pristupa (priključaka sa optičkim kablovima) je na nivou od preko 60%.

Operatori mobilne telefonije implementirali su najnovije tehnologije i pružaju najsavremenije servise svojim korisnicima. Broj korisnika elektronskih komunikacionih usluga u Crnoj Gori je u svim segmentima tržišta u stalnom porastu. Kao rezultat svega toga, Crna Gora je prepoznata kao država sa izuzetno visokom penetracijom i brojem korisnika u odnosu na broj stanovnika.

Dodatno je unaprijeđen kvalitet i dostupnost mobilnih širokopoljanskih usluga prenosa podataka, prije svega usljed proširenja pokrivenosti signalom LTE mreža sva tri mobilna operatora i uvođenja LTE-Advanced tehnologije sa agregiranjem LTE nosilaca u više opsega.

Crna Gora po stepenu pokrivenosti stanovništva signalom mobilnih mreža može se porediti sa najrazvijenijim zemljama Evrope. Sva tri operatora ističu pokrivenost stanovništva GSM signalom od oko 99 odsto, dok ukupna pokrivenost signalom UMTS i LTE mreža iznosi oko 98 odsto.

Navedeni statistički pokazatelji ukazuju na kontinuirani razvoj tehnologija i dostupnost najmodernijih servisa, kao i povećanje stepena njihovog korišćenja od strane građana Crne Gore.

Posebnu pažnju treba obratiti i na domaćinstva u ruralnim područjima, kojima je potreban širokopoljanski pristup kako bi bili u mogućnosti da koriste usluge informacionog društva, u cilju ravnomjernog razvoja svih crnogorskih regija. Takođe, neophodno je podsticati uvođenje mreža visokog kapaciteta i zadržati efikasnu tržišnu utakmicu i odgovarajući prihod u odnosu na rizike.

Strategijom razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. godine, se između ostalog, nastavlja sa radom na daljem razvoju tržišta elektronskih komunikacija, unapređenju infrastrukture za širokopoljanski pristup internetu, a sve u cilju dostizanja standarda EU postavljenih u Digitalnoj agendi 2020 i Strategiji za jedinstveno digitalno tržište.

Donošenje novog Zakona o pristupu i postavljanju elektronskih komunikacionih mreža velike brzine, čije je donošenje planirano za IV kvartal 2019. godine, koji ima za cilj smanjenje troškova, olakšavanje i podsticanje izgradnje elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina, uklanjanje postojećih prepreka postavljanja mreža velikih brzina na teritoriji cijele Crne Gore, će uticati na brže dostizanje ciljeva iz Digitalne agende za Evropu do 2020. godine.

Najnoviji podaci o tržištu (fiksni, mobilni, internet, širokopoljanski pristup)

Ukupan broj priključaka fiksne telefonije na kraju decembra 2018. iznosio je 172.880. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 86,47% aktivnih priključaka, a na pravna lica 13,53% aktivnih priključaka. U odnosu na isti period prošle godine broj korisnika fiksne telefonije je veći za 13,62%.

Na kraju decembra 2018. godine broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.134.412 što odgovara penetraciji od 182,96%. U odnosu na isti period prošle godine broj korisnika je veći za 8,59 %. Od ukupnog broja korisnika 50,26% (570.150) su postpaid korisnici, dok je prepaid korisnika 49,74% (564.262).

Ukupan broj širokopoljanskih priključaka na kraju decembra 2018., nezavisno od tehnologije koja se upotrebljava za pristup iznosi 157.776. U odnosu na isti period prošle godine, broj širokopoljanskih priključaka je veći za 12,75% Učešće korisnika interneta prema tipu tehnologije: xDSL=35,08%, KDS-HFC=29,55%, FTTx=30,13%, WiFi=3,78%, WiMAX=1,46%

ODJELJENJE ZA EU INTEGRACIJE

Period izvještavanja (1. septembar – 31. decembar 2018. godine)

Odjeljenje za EU integracije je formirano u septembru 2018. godine nakon usvajanja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije na sjednici Vlade 22. marta 2018. godine. U periodu izvještavanja od 1. septembra do 31. decembra 2018. godine, Odjeljenje u okviru propisanih nadležnosti, obavljalo je poslove, koji se odnose na:

- Izradjivanje Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) iz nadležnosti Ministarstva ekonomije;
- praćenje sprovođenja aktivnosti iz PPCG-a iz nadležnosti Ministarstva;
- ostvarivanje saradnje sa predstavnicima Ministarst: Komisiji za Evropske integracije, Savjetu za stabilizaciju i pridruživanje, Odboru za stabilizaciju i pridruživanje, pododborima i pregovaračkim grupama iz nadležnosti Ministarstva

- koordinaciju aktivnosti na utvrđivanju relevantnosti Celex-a iz nadležnosti Ministarstva;
- koordinaciju rada nad sprovođenjem odluka koje donosi Ministarstvo koje se odnose na aktivnosti potrebne za EU integracije;
- usklađivanje pravnog sistema i praćenje razvoja evropske regulative u cilju harmonizacije zakonodavstva iz nadležnosti Ministarstva;
- pripremanje informacija, analiza, izvještaja i strateških dokumenata neophodnih za proces EU integracija;
- ostvarivanje saradnje sa drugim organima državne uprave, institucijama EU i ostalim međunarodnim tijelima, u oblasti evropskih integracija

Imajući u vidu da Ministarstvo resorno pokriva 13 pregovaračkih poglavlja, Odjeljenje koordinira radom radnih grupa za sljedeća pregovaračka poglavlja (1- slobodno kretanje roba, 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga, 6 – Privredno pravo, 7 – Pravo intelektualne svojine, Poglavlje 8 – Konkurencija, Poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji, 15 – Energetika, 20 – Preduzetništvo i industrijska politika, 21- Transevropske mreže, 22 - Regionalna politika i koordinacija stručnih instrumenata; 28 – Zaštita potrošača i javno zdravlje, 30 – Vanjski odnosi, 31 – Vanjska, spoljna i bezbjednosna politika).

Realizovane aktivnosti koje nisu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu

Sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom (SSP) je u punoj primjeni od 1. maja 2010. godine. Kako bi se obezbijedila implementacija SSP-a osnovani su: Savjet za stabilizaciju i pridruživanje, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje i Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje.

Odbor za stabilizaciju i pridruživanje formirao je sedam pododbora, koji se i pored toga što su formirane pregovaračke strukture, do sticanja punopravnog članstva održavaju jednom godišnje. Jedan od sedam pododbora je i Pododbor za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima. U nadležnosti pomenutog Pododbora je pet pregovaračkih poglavlja, i to: 1– Slobodno kretanje robe, 16– Porezi, 20– Preduzetnička i industrijska politika, 29– Carinska unija i 30– Vanjski odnosi. Sastanak Pododbora ima za cilj informisanje Evropske komisije o najvažnijim reformama, da prati implementaciju SSP ali i završnih mjerila za konkretna poglavlja u okviru Pododbora.

Do sada je održano jedanaest sastanaka Pododbora, a poslednji je održan 23. oktobra 2018. godine u Podgorici.

U pogledu pripreme za navedeni sastanak Pododbora Odjeljenje je aktivno učestvovalo u:

- Informisanju nadležnih institucija uključenih u Pododbor za i trgovinu, industriju, carine i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, po poglavljima 1,16,20,29 i 30, u vezi sa održavanjem istog;
- Koordinaciji, prikupljanju i objedinjavanju materijala za Pododbor, po poglavljima (1, 16, 20, 29 i 30) u saradnji sa relevantnim institucijama.
- Pripremi materijala za Pododbor, na engleskom jeziku u cilju slanja Evropskoj komisiji na upoznavanje;
- Pripremi Predloga platforme za učešće crnogorske delegacije na sastanku Pododbora za trgovinu, industriju, carine poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima;
- Učešću na pripremnim sastancima u vezi sa održavanjem Pododbora;
- Kontinuiranoj komunikaciji sa Kancelarijom za evropske integracije u vezi sa održavanjem Pododbora

- Aktivnom učešću na sastanku Pododbora u smislu definisanja preporuka i sačinjavanja Zapisnika;
- Komunikaciji sa institucijama uključenim u Pododbor radi usaglašavanja zapisnika sa Pododbora;
- Pripremi zapisnika sa sastanka Pododbora za slanje Vladi na usvajanje;
- Pripremi Zapisnika sa sastanka Pododbora sa preporukama Evropske komisije, na engleskom jeziku, radi slanja EK;
- Praćenju ispunjavanja preporuka EK, po poglavljima obuhvaćenim ovim Pododborom

Takođe, u izvještajnom periodu pripremljena je informacija, sa objedinjenim priložima, u nadležnosti Ministarstva, u svrhu održavanja sastanka Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku, koji se održao u Briselu, 22. novembra 2018. godine.

Sprovođenje SSP-a se ogleda i kroz godišnje redovno zasijedanje Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji je poslednji put održan 12. decembra 2018. godine, u Briselu. Na sastanku su predstavljene ključne aktivnosti od održavanja poslednjeg sastanka Odbora (sa fokusom na period od održavanja poslednjeg sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine i poreze). U cilju pripreme za navedeni sastanak Odjeljenje je koordiniralo Direktoratima, na nivou Ministarstva, u cilju pripreme priloga za predstavnike Evropske komisije.

Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG)

U navedenom izvještajnom periodu, Odjeljenje je učestvovalo u izradi Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2019-2020 (PPCG) i Izvještaja o realizaciji Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018-2020, za 2018. godinu, koji su usvojeni na sjednici Vlade 31. januara 2019. godine. Kako se pravna tekovina Evropske unije konstantno mijenja i razvija, a imajući u vidu dinamiku pregovaračkog procesa, Program pristupanja se na godišnjem nivou prilagođava promjenama u okviru procesa razvoja prava EU. U skladu s tim, izrađen je PPCG-a za 2019 – 2020, kako bi ovaj dokument bio usklađen s aktuelnim mandatom Vlade i drugim krovnim dokumentima. U pogledu izrade navedenog PPCG realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Analiza celexa i koordinacija sa članovima i šefovima radnih grupa, po poglavljima, u vezi sa preuzimanjem nadležnosti za celexe i određivanje relevantnosti istih;
- Koordinacija u vezi sa pripremom nacrtu PPCG-a, 2019-2020 za sva poglavlja u nadležnosti ME;
- Priprema Informacija sa objedinjenim priložima o realizaciji obaveza iz PPCG-a (mjesečno i kvartalno) za poglavlja: 1 – Slobodno kretanje roba, 3 – pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga, 6 – Privredno pravo, 7- Pravo intelektualne svojine, 8-konkurencija, 10-informatičko društvo i mediji, 15 – energetika, 20- preduzetništvo i industrijska politika. 28- zaštita potrošača i javno zdravlje, 30-vanjski u nadležnosti ME;
- Priprema informacija, sa objedinjenim priložima, za izvještaj o ispunjenosti mjerila za poglavlja u nadležnosti ME;
- Revidiranje informacija u vezi sa statusom obaveza iz PPCG-a na EI Portalu;

ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU

U 2018. godini u Ministarstvu ekonomije urađen je Godišnji plan unutrašnje revizije za 2018 godinu koji je izrađen na osnovu Strateškog plana unutrašnje revizije za period 2016-2018 godina, metodologije iz Priručnika za unutrašnju reviziju i Smjernica za jedinice unutrašnje revizije Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva finansija.

Godišnjim planom su predviđene i urađene 4 revizije i to:

- Revizija sistema plaćanja po osnovu faktura, rješenja, ugovora i drugih pravnih akata u Zavodu za geološka istraživanja
- Revizija procesa zasnivanja radnog odnosa, organizovanje obuka, ocjenjivanje i osiguranje zaposlenih
- Revizija procesa upravljanja ljudskim resursima i pripreme tenderske dokumentacije za CAP2014 u Direkciji za implementaciju projekata finansiranih iz IPA fondova
- Revizija procesa prijema, zavođenja, dostave i arhiviranja dokumenata i podataka

Dato je sedam preporuka i to četiri preporuke u Ministarstvu ekonomije i tri preporuke u Zavodu za geološka istraživanja. Sve preporuke su prihvaćene i napravljen je Akcinski plan za njihovo sprovođenje.

***IZVJEŠTAJ O RADU
ZAVODA ZA INTELEKTUALNU SVOJINU
ZA 2018. GODINU***

Februar, 2019.

UVOD

U izvještajnoj godini, Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod), u okviru propisanih nadležnosti, obavljao je poslove, koji se odnose na:

- ostvarivanje redovne nadležnosti na priznanju i registraciji prava industrijske svojine (patent, žig, industrijski dizajn), u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima, koji obavezuju Crnu Goru, kao i nacionalnim zakonodavnim okvirom; promet i održavanje prava industrijske svojine;
- praćenje, predlaganje i uvođenje novih tehničkih rješenja (implementaciju softvera za patente) u skladu sa Planom bilateralne saradnje sa Evropskom patentnom organizacijom;
- aktivnosti koje se odnose na ispunjavanje Završnih mjerila za pristupanje Evropskoj uniji;
- podizanje svijesti javnosti, kroz edukativni pristup, kao i učešćem u elektronskim i pisanim medijima;
- saradnju sa Evropskim patentnim Zavodom, Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu i Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske unije;
- kontinuirano praćenje relevantnih presuda Evropskog suda pravde, Zajedničke komunikacije EUIPO za žigovno pravo i Zajedničke komunikacije u pogledu grafičkog prikaza dizajna.

I. ORGANIZACIJA I KADROVSKI RESURSI

Radi izvršavanja poslova, koji su u nadležnosti Zavoda, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda, utvrđene su organizacione jedinice i njihov djelokrug rada, i to:

1. Sektor za industrijsku svojinu

- Odsjek za patente i topografiju poluprovodnika
- Odsjek za sticanje prava na žig, industrijski dizajn i geografsku oznaku
- Odsjek za registre, održavanje i promet prava

2. Sektor za autorsko i srodna prava, međunarodnu saradnju i informacione usluge

- Odsjek za autorsko i srodna prava i međunarodnu saradnju
- Odsjek za informacione usluge

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda sistematizovano je 27 radnih mjesta, uključujući i direktora Zavoda, od čega je popunjeno 18 radnih mjesta.

II. INDUSTRIJSKA SVOJINA, AUTORSKO I SRODNA PRAVA

Na području dodjele prava industrijske svojine, vršeni su složeni poslovi koji se odnose na sljedeće: postupak za ispitivanje i priznanje prava na patent, postupak registracije žiga, postupak registracije industrijskog dizajna, kao i poslovi iz nadležnosti autorskog i srodnih prava, saradnja i projekti sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO), Evropskim zavodom za intelektualnu svojinu (EUIPO), Evropskom patentnom organizacijom (EPO), promotivne aktivnosti u cilju širenja svijesti javnosti o značaju i benefitima intelektualne svojine.

Žig

U upravnom postupku sticanja prava na žig vođeni su sljedeći postupci: ispitivanje urednosti prijave; ispitivanje apsolutnih razloga za odbijanje registracije žiga; pozivanje podnosilaca prijave na uređenje prijave za registraciju žiga; pozivanje podnosilaca prijave na izjašnjenje i dostavljanje dokaza u vezi postojanja apsolutnih razloga za odbijanje prijave za registraciju žiga; pripremanje zaključaka za odbacivanje prijave zbog neurednosti, pripremanje rješenja o odbijanju registracije žiga zbog apsolutnih razloga; vođenje upravnog postupka na području prometa prava u prijavi žiga, a koji obuhvata i pripremu rješenja o prenosu prava iz prijave žiga, upis licence u prijavi žiga, upis zaloge, promjene imena i adrese i sl; pripremanje zaključaka kojima se podnosioci prijave, nakon isteka 90 dana od dana objave, pozivaju da uplate takse i naknadu za sticanje žiga; pripremanje rješenja o reigstarciji žiga; pripremanje zaključaka za obustavu postupka zbog neuplaćivanja taksi i naknade za registraciju žiga; vođenje upravnog postupka po prigovoru (prosleđivanje prigovora suprotnoj strani - podnosiocu prijave za registraciju žiga na izjašnjenje, te ukoliko se ne izjasi pripremanje rješenja o odbijanju objavljene prijave

za registraciju žiga, ukoliko se suprotna strana izjasni pripremanje rješenja o odbijanju registracije ili prigovora); administriranje Madridskim aranžmanom i Madridskim protokolom o međunarodnim prijavama žigova koji su dezinirani na Crnu Goru; ispitivanje međunarodnih dezignacija na Crnu Goru po osnovu apsolutnih razloga za odbijanje registracije za žiga; obavještanje WIPO-a o odlukama Zavoda; prijem i stručna obrada prijave nacionalnih podnositelaca i procesuiranje istih WIPO-u; vođenje upravnog postupka po prigovorima na međunarodnu registraciju žiga (prosljeđivanje prigovora suprotnoj strani - podnosiocu prijave za registraciju žiga na izjašnjenje, ukoliko se ne izjasi pripremanje rješenja o odbijanju objavljene prijave za međunarodnu registraciju žiga, ukoliko se suprotna strana izjasni pripremanje rješenja o odbijanju međunarodne registracije ili prigovora); priprema podataka za objavu urednih prijava za registraciju žiga i registrovanih prava na žigu u Službenom glasniku intelektualne svojine; pripremanje prezentacija i uputstava iz oblasti žigovnog prava i edukacija fizičkih i pravnih lica; svakodnevna usmena i pismena komunikacija sa strankama, itd.

Na osnovu uporednog prikaza podataka u oblasti žigova, vidljivo je da je broj podnošenja nacionalnih i međunarodnih prijava žigova zadržao svoj kontinuitet, iz čega proizlazi da i dalje postoji velika zainteresovanost za zaštitu žiga na teritoriji Crne Gore.

Industrijski dizajn

Na području registracije i pravne zaštite industrijskog dizajna vršeni su sljedeći poslovi koji se odnose na vođenje upravnog postupka za registraciju nacionalnog industrijskog dizajna: ispitivanje urednosti prijave; ispitivanje uslova za registraciju industrijskog dizajna; pozivanje podnosioca prijave na uređenje prijave za registraciju industrijskog dizajna; pripremanje zaključaka za odbacivanje prijave zbog neurednosti, pripremanje rješenja o odbijanju registracije industrijskog dizajna; vođenje upravnog postupka na području prometa prava u prijavi industrijskog dizajna i registrovanog industrijskog dizajna, a koji obuhvata i pripremu rješenja o prenosu prava, upis licence, upis zaloge, promjene imena i adrese, obnove i sl.; ispitivanje prijave industrijskog dizajna deziniranih na Crnu Goru po osnovu Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna; pripremu podataka za objavu priznatih dizajna u Službenom glasniku intelektualne svojine; pripremanje prezentacija i uputstava iz oblasti pravne zaštite industrijskog dizajna i edukacija fizičkih i pravnih lica; svakodnevna usmena i pisana komunikacija sa strankama, itd.

Na osnovu uporednog prikaza podataka u oblasti industrijskog dizajna, evidentno je da postoji pad u broju podnošenja nacionalnih prijava za zaštitu industrijskog dizajna, dok je broj podnošenja međunarodnih prijava zadržao svoj kontinuitet. S tim u vezi, Zavod je identifikovao potrebu o podizanju svijesti javnosti o značaju i benefitima registracije industrijskog dizajna, na nacionalnom i međunarodnom nivou, te je u okviru projekata, poput "Dana otvorenih vrata", koja se održavaju u prostorijama Zavoda, kao i predavanja za učenike srednjih škola u centralnoj, sjevernoj i južnoj regiji Crne Gore o pravnoj zaštiti i drugim aspektima industrijskog dizajna, kroz saradnju sa Studentskim parlamentom i na druge načine već preduzeo mjere i aktivnosti kako bi se povećao stepen zainteresovanosti za zaštitu ovog oblika industrijske svojine.

Geografske oznake

Pružanje stručnih informacija zainteresovanim licima o načinu zaštite geografske oznake u Crnoj Gori, kao i pripremanje uputstava iz oblasti pravne zaštite geografskih oznaka za potrebe edukacije fizičkih i pravnih lica, kao i svakodnevna usmena i pisana komunikacija sa strankama, itd.

Zavod je prepoznao potrebu podizanja svijesti o značaju i benefitima zaštite oznaka geografskog porijekla, pa je u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, malim i srednjim preduzećima kao i Privrednom komorom Crne Gore organizovao niz zajedničke aktivnosti tokom 2018. godine (okrugli stolovi, seminari).

U saradnji Odsjeka za sticanje prava na žig, industrijski dizajn i Odsjeka za informacione usluge u 2018. godini okončana je, 12.03.2018. godine, implementacija TmView – zajedničke baze žigova koja funkcioniše po principu "sve-u-jednom." Omogućava veoma jednostavno pretraživanje žigova sadržanih u nacionalnim bazama zemalja članica Evropske unije kao i drugih zemalja; 28.05.2018. godine

okončana je implementacija DesignView zajedničke baze za industrijski dizajn za pretraživanje koji korisniku omogućava da pretražuje dizajne svih uključenih zavoda, uključujući EUIPO i nacionalne zavode, a 05.11.2018. godine okončana je i implementacija USS-User Satisfaction Survey – alata koji omogućava da institucija u svakom trenutku može da postavljajući određena pitanja saznati informacije od korisnika usluga kakav je kvalitet pruženih usluga. Takođe, napravljen je i preliminarni plan implementacije ostalih alata iz EUIPN mreže za koje je prepoznato da mogu pružiti pomoć, kako korisnicima/podnosiocima prijave, tako i ispitivačima iz oblasti žiga i dizajna. Među njima su HDB (Harmonised Database), DesignClass, Common Examiners Support Tool (CESTO), Front office.

Patent

Na području dodjele prava na patent, u upravnom postupku, vršeno je ispitivanje prijave i ispunjenosti uslova za priznavanje prava zaštite pronalazaka, što obuhvata: vođenje upravnog postupka po prijavama koje ne ispunjavaju formalne uslove za objavljivanje prijave, odnosno - priznanje patenta, izradu poziva za uređenje (rok za postupanje po pozivu do 90 dana); izrada poziva kojim se dozvoljava produženje roka za postupanje po pozivu za uređenje; izrada rješenja kojim se ne odobrava pravo prvenstva i rješenja o odbacivanju prijave kao posljedica nepostupanja po pozivu za uređenje; klasifikacija nacionalnih prijavi za zaštitu patenata prema Međunarodnoj klasifikaciji patenata; vođenje upravnog postupka po prijavi za priznanje patenta, koji obuhvata izradu: uvjerenja o pravu prvenstva; obavještenja kojim se podnosiocu prijave, nakon sprovedenog upravnog postupka daje na znanje da je prijava u skladu sa zakonskim odredbama i da ispunjava zakonske uslove za objavu, sa svim relevantnim podacima, u skladu sa međunarodnim standardima WIPO, koje treba objaviti; izrada poziva kojim se poziva podnositelj da uplati troškove objave podataka iz prijave, naknade za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave; izrada isprave o priznatom patentu; izrada rješenja o prestanku prava kao posljedica neplaćanja takse održavanja; izrada rješenja kojim se postupak obustavlja; izrada rješenja kojim se odobrava stranki povraćaj u pređašnje stanje; izrada rješenja kojim se odobrava stranki ponovno uspostavljanje prava; izrada rješenja o upisu promjene imena i adrese podnosioca u Registar patenata; izrada rješenja o upisu prenosa prava iz prijave u Registar patenata; priprema podataka za objavljivanje formalno urednih prijavi patenata; postupajući po zahtjevima za upis evropskog patenta u Registar patenata Crne Gore koji nijesu u skladu sa zakonskim odredbama upućuje se poziv za uređenje podnosiocu zahtjeva da ukloni nedostatke, a za zahtjeve koji su u skladu sa zakonskim odredbama donosi se poziv kojim se poziva podnositelj da uplati naknadu za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave i rješenja; kao i rješenje o upisu evropskog patenta u Registar patenata CG i isprava o priznatom patentu; priprema podataka za objavu o proširenom evropskom patent.

Zavodu su u 2018. godini podnijete ukupno 342 prijave za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata, a u 2017. godini 304, što predstavlja porast za 12,5% u odnosu na 2017. godinu.

Broj objavljenih prijavi za priznanje patenta i proširenih evropskih patenata 2018. godine je 272. Broj zahtjeva za proširenje evropskih patenata na Crnu Goru u 2018. godini je 2059.

Na osnovu uporednih podataka za registraciju patenta, evidentno je da kod broja patentnih prijavi podnešenih od strane nacionalnih podnosioca postoji tendencija blagog rasta. Prosječno trajanje postupka registracije patenta je do osamnaest mjeseci. U 2018. godini Zavod je intenzivirao aktivnosti na podizanju svijesti o značaju zaštite patenata i benefita koje donosi takva zaštita, kroz predavanja završnim razredima gimnazija, univerzitetu, seminar u saradnji sa Evropskom patentnom organizacijom, kroz radionice nacionalnih zavoda Srbije, Norveška, Španije, zatim učešća na sastancima u Njemačkoj i Kipru, kroz "Dan otvorenih vrata", zatim dodjela Medalje za pronalazače Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu WIPO, saradnja sa Ministarstvom nauke, kao i putem medijskih istupa na više televizija.

Autorsko i srodna prava

Na području autorskog i srodnih prava, između ostalog, vršeni su poslovi nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, prijema u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava, praćenja razvoja sistema autorskog i srodnih prava i međunarodnih propisa iz ove oblasti.

Redovan nadzor nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava vrši se kontrolom akata i dokumentacije koje su organizacije, saglasno Zakonu, dužne da dostavljaju Zavodu, prevashodno kontrolom godišnjeg izvještaja i izvještaja ovlaštenog finansijskog revizora. Zavod vrši nadzor i uvidom u poslovne knjige i drugu dokumentaciju organizacije, koju je organizacija dužna da dostavi, na njegov zahtjev. Kontrola se obavlja i odlaskom u prostorije organizacije.

Zavod je, 15. 10. 2018. godine, bio u prostorijama Organizacije za zaštitu prava filmskih producenata u Crnoj Gori „A-PRAVA MONTENGRO“. U postupku kontrole ukazano im je na nepravilnost koju je organizacija otklonila, upućen im je dopis, sa određenim konstatacijama, a najavljen je i novi obilazak.

U odnosu na Organizaciju za zaštitu prava autora muzike Crne Gore – PAM CG, osim redovnih nadzora, imali smo i dva vanredna postupanja:

- po Inicijativi Privredne komore Crne Gore za vršenje kontrole ugovora zaključenih između PAM CG i hotelijera;
- Zavodu je podnijeta Inicijativa za oduzimanje/poništaž dozvole za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskih i srodnih prava NVO Organizacije za zaštitu prava autora muzike Crne Gore – PAM CG, kojom se ukazuje na Presudu Privrednog suda Crne Gore, P.br. 503/2016 od 09. 06. 2016. godine i njenu sadržinu. U daljem postupku, Zavod je donio Rješenje o oduzimanju dozvole za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog prava NVO Organizaciji za zaštitu prava autora muzike Crne Gore – PAM CG, 15. 10. 2018. godine, na koje je uložena žalba. Odgovor na žalbu sa spisima predmeta prosljeđen je Ministarstvu ekonomije, kao drugostepenom organu, koje je poništilo navedeno rješenje i predmet vratilo na ponovni postupak.

Zavod je donio Rješenje broj 01-298 od 11.12.2018.godine kojim je usvojio zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog prava autora pisanih djela, koji je podnijela Organizacija za ostvarivanje reprografskih prava Crne Gore.

Zavod je pružao svu neophodnu stručnu pomoć i uputstva licima koja su se obraćala zahtjevima, a tiču se davanja mišljenja, uputstava i objašnjenja kako direktno, tako i telefonski i putem e-mail-a, a u vezi prava za pojedine kategorije nosilaca prava i načina popunjavanja prijave za unošenje u evidenciju i deponovanje autorskih djela i predmeta srodnih prava, te upućivanje zahtjeva za dostavu dokumentacije u slučaju prijema nepotpunih i nezakonitih podnesaka. Takođe, data su mišljenja i odgovori na brojna pitanja o korišćenju autorskih i srodnih prava, koja se odnose na postupke koji se vode kod Zavoda, kao i druge postupke. Sačinjavane su informacije o osnovnim pravnim propisima i administrativnom okviru za oblast autorskog i srodnih prava.

Na osnovu uporednih podataka u oblasti autorskog i srodnih prava, potrebno je napomenuti da je broj zahtjeva za deponovanje, odnosno broj deponovanih predmeta zaštite (autorskih djela) u značajnom porastu. Ovaj broj je imao kontinuitet u prethodnih nekoliko godina, a u 2018. godini se uvećao za oko 25%. Ovo je rezultat intenziviranja ranijih i preduzimanja čitavog niza novih aktivnosti Zavoda na podizanju svijesti o značaju intelektualne svojine i njene zaštite (projekat “Dan otvorenih vrata”, predavanja za učenike srednjih škola u centralnoj, sjevernoj i južnoj regiji Crne Gore, seminari, radionice i okrugli stolovi, saradnja sa Studentskim parlamentom, dodjela WIPO Trofeja za najbolji učenički esej na temu intelektualne svojine, medijski istupi na više televizija).

Ostale aktivnosti

Pored navedenog, u oblasti intelektualne svojine obaljene su i druge aktivnosti, od kojih su najznačajnije sljedeće:

- pripremanje Priloga za izvještaj EK o napretku Crne Gore u okviru Poglavlja 7;
- pripremanje priloga za potrebe PPCG-a za period 2018-2020;
- pripremanje izvještaja za potrebe Pododбора za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- pripremanje tromjesečnih, polugodišnjih i godišnjih statističkih izvještaja u okviru Koordinacionog tima za potrebe izvještavanja EK;
- učešće u radu Radne grupe Koordinacionog tima i Akcijama koje sprovodi Radna grupa;
- pripremanje posjete delegacije EU kao i predstavljanje postignutih rezultata iz pojedinih oblasti;

- pripremanje odgovora na upitnike u vezi stručnih pitanja iz oblasti žigova i dizajna radi adekvatne pripreme za učešće na Sastancima saradnje;
- učestvovanje na Sastancima saradnje za žig (Liaison Meeting) posvećenom harmonizaciji prakse država članica EU i država kandidata za članstvo;
- veliki broj službenika Zavoda je angažovan u nizu radnih grupa koje su formirala ministarstva ili drugi organi državne uprave;
- u cilju podizanja svijesti o važnosti i značaju prava intelektualne svojine, Zavod za intelektualnu svojinu sproveo je aktivnosti na polju edukacije srednjoškolske populacije sa naglaskom na učenike završnih razreda gimnazija širom Crne Gore. U tom smislu, zajedno sa kolegama, svako u svom segmentu djelovanja, realizovane su posjete i održana predavanja u:
Gimnaziji „Niko Rolović“ – Bar, 16.02.2018. godine;
Gimnaziji „Slobodan Škerović“-Podgorica 20.02.2018. godine
Gimnaziji „Tanasije Pejatović“ – Pjevlja, 02.03.2018. godine i
Gimnaziji „Miloje Dobrašinović“ – Bijelo Polje, 28.03.2018. godine;
- učešće Zavoda u Projektu „Akcioni dan“ - od 1968. godine sprovodi se u zemljama Zapadne i Sjeverne Evrope, a poznat je pod imenom „Action day“ ili „Social day“. Projekat podrazumijeva da tokom jednog dana srednjoškolci širom zemlje dobiju priliku da određen vremenski period budu zaposleni na mjestu koje sami odaberu, ili koje im obezbijedi organizator projekta, bez obaveze da tokom ta 24h pohađaju nastavu u školi. S tim u vezi, Zavod je za pet učenika iz više srednjih škola u Podgorici upriličio adekvatne prezentacije i učestvovali su u radu zaposlenih u Zavodu;
- organizovanje i učestvovanje u projektu Otvorenih vrata – u cilju podizanja svijesti o važnosti i značaju prava intelektualne svojine, Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore sprovodi aktivnosti na polju edukacije javnosti. S tim u vezi, počevši od oktobra 2017. Zavod organizuje dane otvorenih vrata svakog posljednjeg četvrtka u mjesecu, sa naglaskom na jedno pravo intelektualne svojine;
- aktivnosti i predavanja na temu patenata, žiga, industrijskog dizajna i oznaka geografskog porijekla u cilju podizanja svijesti o važnosti i značaju prava intelektualne svojine, u Privrednoj komori i Univerzitetu Crne Gore;
- učešće na okruglim stolovima u vezi Strategije intelektualne svojine u organizaciji WIPO;
- učešće u radu na IPA projektu 2016, određivanje prioriteta aktivnosti za oblast konkurentnosti i inovacije.

Saradnja u oblasti intelektualne svojine

Saradnja sa **Svjetskim zavodom za intelektualnu svojinu (WIPO)** intenzivirana je u drugoj polovini 2017. godine, a odvijala se na osnovu Plana rada za 2018. godinu.

Zavod je u septembru 2017. godine obnovio i intenzivirao saradnju sa **Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske Unije (EUIPO)**. Saradnja se odvijala na osnovu Memoranduma o razumijevanju i pristupilo se implementaciji EUIPO-ovih alata iz EUIPN mreže.

Zavod predstavlja i zastupa interese Crne Gore u specijalizovanoj regionalnoj organizaciji za zaštitu evropskog patenta - **Evropskoj patentnoj organizaciji (EPO)**. Kroz intenziviranu saradnju, realizovane su sve aktivnosti planirane za 2018. godinu iz Plana bilateralne saradnje 2018 - 2019.

Zavod za intelektualnu svojinu na proslavi 10 godina rada Zavoda, 28. 05. 2018. godine, potpisao je **memorandume o bilateralnoj saradnji** sa zavodima Bosne i Hercegovine, Moldavije i Islanda. Potpisivanjem ova tri memorandum Zavod trenutno ima potpisane memorandume o saradnji sa ukupno sedam zemalja, jer su 2010. godine potpisani sporazumi o saradnji sa zavodima Republike Srbije, Republike Hrvatske i Slovenije, a 2012. godine sa zavodom Mađarske. Zavod je ostvarivao bilateralnu saradnju i sa zemljama sa kojima nema zaključene sporazume o saradnji.

Zavod je unapređivao saradnju kroz razmjenu mišljenja o aktuelnim temama u oblasti intelektualne svojine i kroz razmjenu iskustava i prakse, sa zemljama regiona i šire. Realizovane su aktivnosti u okviru kojih je Zavod došao do značajnih saznanja koja se tiču budućih prioriteta u svom radu: izrada strategije, IP dijagnostika u malim i srednjim preduzećima, primjena Zakona o autorskom i srodnim pravima,

osobito u dijelu kolektivnih organizacija, sticana su nova znanja u oblasti međunarodnih žigova i patenata.

Pored navedenog, na proslavi 10 godina rada Zavoda, 28. 05. 2018. godine, potpisani su i **sporazumi o saradnji** sa Privrednom komorom Crne Gore i Univerzitetom Crne Gore, u cilju podizanja svijesti o značaju intelektualne svojine i unaprjeđenja saradnje u oblasti intelektualne svojine, kroz uspostavljanje dogovarajućih mehanizama za redovnu razmjenu informacija i preduzimanje zajedničkih aktivnosti.

III. INFORMACIONE USLUGE I REGISTRI

Na području informacionih usluga i registara, u izvještajnoj godini, obavljani su poslovi koji se odnose na: praćenje, predlaganje i uvođenje novih tehničkih rješenja, a posebno onih koja se odnose na softverska rješenja za Registre prijave i priznatih prava za patente, žigove i industrijske dizajne, iniciranje poboljšanja pomenutih rješenja u kontekstu crnogorskih potreba i posebnosti, kao i međunarodnih trendova, što je podrazumijevalo i pripremu za integraciju u najvažnije IT alate iz oblasti industrijske svojine. Modernizovana je hardverska infrastruktura, a sve u cilju dolaženje do adekvatne platforme za gore pomenuta softverska rješenja; pripremani su, unošeni i obrađivani podaci i dokumenta po utvrđenoj metodologiji; vršeni su poslovi evidentiranja prijave patenata i registrovanih patenata, prijava žigova i registrovanih žigova, izdavanja potvrda o priznatim pravima i upisu predmeta prava industrijske svojine u propisane registre; poslovi evidentiranja pravnih i fizičkih lica koja se bave zastupanjem u postupcima za priznavanje prava industrijske svojine; promet i održavanje registrovanih prava industrijske svojine, koji se ostvaruje u upravnom postupku i izradi rješenja (obnova važenja prava, upis prenosa prava, upis licence, zaloge, promjene imena nosioca i promjene adrese).

Nastavljena je migracija podataka u Patentni sistem i tokom ovog perioda odrađena je značajna konverzija iz pdf u word format, kako bi svi podaci o patentima kompletno bili u tekstu (full text data), a sve u cilju pretraživanja po opisu patenta i patentnim zahtjevima, ne samo po bibliografskim podacima, čija je kompletna realizacija planirana za 2019. ili 2020. godinu.

Takođe, tokom 2018. godine, odrađena je integracija sa Espacenet, besplatnom online bazom podataka za patente razvijenom od strane Evropskog patentnog zavoda. Sadrži preko 100 miliona patentne dokumentacije, u kojoj se nalaze i podaci o patentima priznatim u Crnoj Gori. Trenutni podaci su bibliografski, dok će full text data (opis patenta i patentni zahtjevi) biti dostupni za sve patente tokom 2019. ili 2020. godine.

Uz naprijed navedeno, važno je napomenuti i da se tokom ovog perioda radilo na pripremi za integraciju u Objedinjeni registar evropskih patenata (Federated European Patent Register) – navedeni registar omogućava objedinjeno pretraživanje patentnih registara država članica EPO-a. Takođe, nudi podatke o pravnom statusu EP patentnih dokumenata u nacionalnoj fazi. Pored brzog pristupa osnovnim podacima iz nacionalnih registara, omogućen je i direktan link na javni dio registara zemalja koje su dio ovog servisa. Integracija je planirana za prvu polovinu 2019. godine.

Pored aktivnosti vezanih za unaprjeđenje patentnog sistema, tokom 2018. godine radilo se na jačanju žigovnog i sistema za industrijski dizajn. Prije svega, na priprema za implementaciju WIPO IPAS sistema za žigove – IPAS (sistem za automatizaciju industrijske svojine – Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu) je sistem koji automatizuje IP poslovne i administrativne procese, i to od prijema prijave do registracije. Takođe, uključuje akcije nakon registracije, kao što su obnove, promjene, publikacija itd. Pored toga, podržava i unaprjeđene alate za pretraživanje i omogućava korisnicima da prate registraciju / aplikaciju u svim fazama obrade. Sistem je otvoren za integraciju sa eksternim servisima, u cilju razmjene podataka sa relevantnim institucijama po propisanom međunarodnom st.66 standardu. IPAS se koristi u preko 50 zemalja širom svijeta (Srbija, Bosna i Makedonija iz regiona). Pripreme za implementaciju počele su u maju 2018. godine. Implementacija je planirana za prvi kvartal 2019. godine.

Takođe, završena je integracija u TMview - TMView je besplatna online baza žigova Zavoda za intelektualnu svojinu Evropske Unije. Omogućava veoma jednostvano pretraživanje žigova sadržanih u nacionalnim bazama 68 zavoda, kao i u međunarodnim bazama EUIPO i WIPO (Madrid Monitor) i pruža informacije za preko 51,9 miliona žigova. Informacije se mogu naći na jezicima svih zemalja, pa tako i crnogorskom, što korisnicima dodatno olakšava pristup informacijama. Integracija je završena 12. marta 2018. godine.

Što se industrijskog dizajna tiče, završena je integracija u Designview - Designview je besplatna online baza industrijskog dizajna Zavoda za intelektualnu svojinu Evropske Unije. Omogućava veoma jednostvano pretraživanje dizajna sadržanih u nacionalnim bazama 68 zavoda, kao i u međunarodnim bazama EUIPO i WIPO (Madrid Monitor) i pruža informacije za preko 14,1 miliona žigova. Informacije se mogu naći na jezicima svih zemalja, pa tako i crnogorskom, što korisnicima dodatno olakšava pristup informacijama. Integracija je završena 28. maja 2018. godine.

IV. MEĐUNARODNA SARADNJA

Zavod nastavlja redovnu saradnju sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO), Evropskim zavodom za patente (EPO) i Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske Unije (EUIPO), kao i bilateralnu saradnju. Predstavnici Zavoda učestvovali su na međunarodnim događajima iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine.

Saradnja sa WIPO-om

Saradnja sa WIPO-om odvijala se na osnovu Plana rada za 2018. godinu, gdje je Zavod glavna kontakt tačka saradnje između Crne Gore i WIPO-a, konkretno Sektora za razvijene i države u tranziciji (WIPO TDC). Pored toga, ova saradnja se odvija i preko CEBS grupe. Iz okvira saradnje sa WIPO-om, realizovane su sljedeće aktivnosti:

- učešće na Subregionalnom okruglom stolu „Autorsko i srodna prava: Pekinški i Marakeški ugovori“, 6. i 7. mart 2018. godine, Tirana Albanija, jedan predstavnik,
- učešće na 35. zasjedanju Međunarodnog Komiteta za intelektualnu svojinu i genetske resurse, tradicionalno znanje i folklor, 19. do 23. mart 2018. godine, Ženeva Švajcarska, dva predstavnika,
- realizacija seminara na temu „Autorska i srodna prava i kolektivno upravljanje“, 26. april 2018. godine, Podgorica Crna Gora, kojem je prisustvovalo preko 100 polaznika,
- učešće na Regionalnom seminaru “Izrada i implementacija nacionalnih strategija za intelektualnu svojinu”, 9. i 10. maja 2018. godine, Riga Letonija, jedan predstavnik,
- učešće na Konferenciji na visokom nivou za intelektualnu svojinu u zemljama duž pojasa svile, 28. i 29. avgusta 2018. godine, Peking Kina, jedan predstavnik,
- učešće na 58. Seriji sastanaka država članica WIPO, 24. septembra do 2. oktobra 2018. godine, Ženeva Švajcarska, dva predstavnika,
- učešće na Internacionalnom Simpozijumu “Adaptacija strategija za autorsko pravo u 21. vijeku”, 7. decembar 2018. godine, Budimpešta Mađarska, jedan predstavnik.

WIPO je Zavodu, tokom 2018. godine, pružio ekspertsku podršku:

- iz oblasti autorskog i srodnih prava: Dr Mihaly Fiscor, međunarodni ekspert za autorsko pravo i Anita Huss, savjetnik za autorsko pravo u WIPO, 24. i 25. aprila 2018. godine u Podgorici, pružili su ekspertsku podršku u odnosu na izmjene i dopune Zakona o autorskom i srodnim pravima. Tokom dva dana intezivnog rada i aktivnog učešća predstavnika Zavoda, Ministarstva ekonomije, Državnog tužilaštva, Privrednog suda, Ministarstva kulture i Agencije za elektronske medije u Crnoj Gori, diskutovalo se o dilemama i razmotren je niz pitanja iz ove oblasti.
- u vezi implementacije Sistema za automatizaciju intelektualne svojine - IPAS: dva WIPO eksperta, Adel Baccouche i Aleksej Perić boravili su u Podgorici 9. i 10. maja 2018. godine, a potom Aleksej Perić još dva puta: 25. do 29. juna i 3. do 7. decembra 2018. godine i prenijeli iskustva zaposlenima u Zavodu,
- u vezi izrade Nacionalne strategije za oblast intelektualne svojine: dva WIPO eksperta Ron Marchant i Ryszard Frelek boravili su u Podgorici 28. i 29. Novembra 2018. godine. Tokom dva dana intezivnog rada diskutovalo se o dilemama i razmotren je niz pitanja. Prvog dana održan je cjelodnevni sastanak sa predstavnicima državnih organa koji učestvuju u sprovođenju prava intelektualne svojine na teme:

Glavni ciljevi nacionalne strategije intelektualne svojine i konkretne mjere za njeno sprovođenje, Utvrđivanje akcionog plana i očekivani rezultati, Postupak izvještavanja i pokazatelji napretka i evaluacija. Drugog dana održana su dva okrugla stola: sa predstavnicima univerziteta, na teme: Jačanje korišćenja prava intelektualne svojine kroz naučnoistraživački rad i Naučno-tehnološka dostignuća – od katedre do preduzeća; sa predstavnicima malih i srednjih preduzeća, na teme: Pravo intelektualne svojine i unaprjeđenje privrednog ambijenta i Inovacija – ključ uspjeha u savremenom poslovnom okruženju (start-up-ovi, biznis inkubatori, klusteri i ostalo).

WIPO je podržao i obilježavanje 10. godina rada Zavoda, 28. maja 2018. godine. Generalni direktor WIPO-a, gospodin Francis Gurry je uputio video poruku, koja je bila prikazana na svečanosti i postala sastavni dio dokumentarnog filma o radu Zavoda i dao je intervju najstarijem crnogorskom državnom štampanom mediju "Pobjedi", koji je privukao veliku pažnju šire javnosti. Tokom proslave deset godina rada Zavoda, zamjenik Generalnog direktora WIPO gospodin Johan Sandage i gospođa Silvija Trpkovska uručili su WIPO nagradu i WIPO Trofej za najboljeg pronalazača i najbolji učenički esej na temu intelektualne svojine. Glavni cilj koji se želio postići dodjelom ovih nagrada je bio da se promoviše značaj prava intelektualne svojine i da se podstaknu inovacije i kreativnost.

Memorandum o razumijevanju između Vlade Crne Gore i Svjetske organizacije za intelektuanu svojinu potpisan je 2. oktobra 2018. godine u Ženevi tokom Generalne skupštine WIPO-a. Potpisivanje Memoranduma predstavlja krunu intenzivirane i znatno unaprijeđene saradnje, ali i platformu za buduće, uspješne zajedničke aktivnosti. Dopriniće stvaranju povoljnih uslova za razvoj inovacija i optimalnog korišćenja intelektualne svojine, podizanju javne svijesti o ulozi i važnosti intelektualne svojine, podsticaju efikasne upotrebe i komercijalizacije intelektualne svojine, radi stvaranja boljih uslova za biznis i investitore, a samim tim i ekonomiju Crne Gore u cjelini.

Saradnja sa EPO-om

Saradnja sa EPO-om odvijala se na osnovu Plana bilateralne saradnje 2018 – 2019 između Zavoda i EPO-a. U okviru realizacije Plana, ostvaren je veliki broj aktivnosti, i to:

- učešće na Informativnom danu o saradnji sa državama članicama EPO-a i sastanku sa kontakt osobama za Evropsku patentnu akademiju, februar 2018. godine, Minhena Njemačka, dva predstavnika,
- učešće na sastanku Komiteta za patentno pravo, 20. februar 2018. godine, Minhena Njemačka, dva predstavnika,
- učešće na 155. sastanku Administrativnog odbora Evropske patentne organizacije, 21. i 22. mart 2018. godine, Minhena Njemačka, jedan predstavnik,
- OCRing kompletne patentne dokumentacije od 2008. godine, čime je završen značajan posao (oko 10.000 strana), u periodu mart-maj 2018. godine, Podgorica Crna Gora,
- realizovani su kursevi engleskog jezika, u periodu mart-maj 2018. godine, Podgorica Crna Gora, 15 polaznika,
- učešće na seminaru Evropske patentne akademije „Dijagnostika intelektualne svojine – konsolidacija“, 18. i 19. april 2018. godine, Beograd Srbija, tri predstavnika,
- učešće na Sajmu u Novom Sadu, 15. do 18. maj 2018. godine, Novi Sad Srbija, šest predstavnika,
- nabavljeno je 1200 registratora za adekvatno i trajno čuvanje patentne dokumentacije, maj 2018. godine, Podgorica Crna Gora,
- učešće na 12. godišnjem sastanku zemalja članica-Evropska patentna mreža, 24. i 25. maj 2018. godine, Limasol Kipar, dva predstavnika,
- učešće na seminaru Evropske patentne akademije „Dijagnostika intelektualne svojine – Podizanje kapaciteta u oblasti predijagnostike intelektualne svojine“, 26. i 27. jun 2018. godine, Alikante Španija, dva predstavnika,
- učešće na 156. sastanku Administrativnog odbora Evropske patentne organizacije, 27. i 28. jun 2018. godine, Hag Holandija, dva predstavnika,
- učešće na „IP Executive Week“, 9. do 12. jul 2018. godine, Minhena Njemačka, dva predstavnika.
- učešće na 157. sastanku Administrativnog odbora Evropske patentne organizacije, 10. i 11. oktobar 2018. godine, Minhena Njemačka, dva predstavnika,
- učešće na radionici Espacenet, 16. novembar 2018. godine, Hag Holandija, jedan predstavnik,

- učešće na seminaru “Zelene tehnologije – Inoviranje i patentiranje”, 19. do 23. novembar 2018. godine, Oslo Norveška, dva predstavnika,
- učešće na 158. sastanku Administrativnog odbora Evropske patentne organizacije, 12. i 13. decembar 2018. godine, Minhen Njemačka, dva predstavnika,
- nabavljena je tehnička oprema, zbog preseljenja u nove prostorije, a u cilju ažurnog i adekvatnog obavljanja poslova, novembar 2018. godine, Podgorica Crna Gora,
- realizacija seminara na temu „Digitalna transformacija – primjena u oblasti poljoprivrede i turizma“, 4. decembar 2018. godine, Podgorica Crna Gora, kojem je prisustvovalo oko 80 polaznika.

EPO je podržao i obilježavanje 10. godina rada Zavoda, 28. maja 2018. godine. Gospodin Benoit Battistelli, tadašnji predsjednik uputio je video poruku, koja je bila prikazana na svečanosti i postala sastavni dio dokumentarnog filma o radu Zavoda, a predstavnici EPO prisustvovali su samoj svečanosti.

Pored navedenog, Crna Gora je, u skladu sa obavezom propisanom članom 75 i Aneksom VII Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u obavezi da pristupi Konvenciji o evropskom patentu (EPC). Zavod je:

- u julu 2018. godine, Zavod je pripremio i Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o pristupanju Crne Gore EPC. Zaključkom Vlade zaduženo je Ministarstvo vanjskih poslova da, u saradnji sa Zavodom, pripremi i EPO dostavi pismo o namjerama za pristupanje
- pismo o namjerama dostavljeno je EPO 23. jula 2018. godine
- EPO je, na prvoj narednoj 157. sjednici Administrativnog odbora, 10.10.2018. godine, razmatrao pristupanje Crne Gore EPC i jednoglasno je odlučeno da se Crna Gora pozove da pristupi EPC. Konstatovano je da Crna Gora kontinuirano snažno posvećena usklađivanju nacionalne regulative sa evropskim i međunarodnim pravnim sistemom, kao i modernizaciji patentnog sistema.

Saradnja sa EUIPO-om

Saradnja sa EUIPO-om odvijala se na osnovu Memoranduma o razumijevanju i Plana rada za 2018. godinu. Saradnja se odvijala kroz učešće Zavoda na koordinacionim sastancima o žigovima i dizajnima, na stručnim seminarima, kao i kroz realizaciju IT projekata TMView, DesignView i USS i to:

- tehnička posjeta EUIPO u vezi integracije u TMview, 22. do 26. januar 2018. godine, Alikante Španija, jedan predstavnik;
- učešće na 13. Koordinacionom sastanku o tehničkoj saradnji, 20. i 21. mart 2018. godine, Alikante Španija, jedan predstavnik;
- učešće na Seminaru o apsolutnim razlozima za odbijanje registracije žiga, 15. do 17. mart 2018. godine, Alikante Španija, jedan predstavnik;
- tehnička posjeta EUIPO u vezi integracije u DSview, 16. do 20. april 2018. godine, Alikante Španija, dva predstavnika;
- učešće na 19. Koordinacionom sastanku o žigovima, 17. i 18. april 2018. godine, Alikante Španija, jedan predstavnik;
- učešće na IP Seminaru o predijagostici prava intelektualne svojine u zajedničkoj saradnji sa EPO-om, 26. i 27. jun 2018. godine, Alikante Španija, dva predstavnika;
- - učešće direktorice i pomoćnice direktora Zavoda na sastanku sa predstavnicima EUIPO-a, Ženeva Švajcarska, na marginama WIPO skupština, oktobar 2018. godine;
- učešće na 20. Koordinacionom sastanku o žigovima, 16. i 17. oktobar 2018. godine, Alikante Španija, jedan predstavnik;
- učešće na 17. Koordinacionom sastanku o dizajnima, 17. i 18. oktobar 2018. godine, Alikante Španija, jedan predstavnik.

Bilateralna saradnja

U okviru bilateralne saradnje, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- učešće na četvrtoj međunarodnoj konferenciji “Gruzija u borbi protiv falsifikata i piraterije” u organizaciji Nacionalnog centra za intelektualnu svojinu Gruzije – SAKPATENTI i Programa za razvoj privrednog prava (CLDP) – Ministarstva trgovine SAD-a, 12. i 13. jul, Batumi Gruzija;
- radna posjeta Zavodu za intelektualnu svojinu Republike Srbije, 14. septembar, razmjena dobre prakse u oblasti izrade nacrtu nove strategije intelektualne svojine, razmatrana su i pitanja u vezi sa

organizacijama za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, aktivnosti Centra za edukaciju i informisanje, sprovođenja usluge IP dijagnostike, Beograd Srbija;

- učešće u Prolavi 25. godišnjice Državnog zavoda za industrijsku svojinu Republike Makedonije, 18. oktobar, Skoplje Makedonija.

Učešće na međunarodnim i drugim događajima

Zavod je učestvovao i na sljedećim međunarodnim i drugim događajima:

- na Radionici "Izuzeci i ograničenja autorskog i srodnih prava", u okviru Međunarodnog projekta saradnje u oblasti autorskog i srodnih prava (IPCC), 8. i 9. februar 2018. godine, Tbilisi Gruzija, dva predstavnika,

- na Radionici "Kolektivno upravljanje u oblasti autorskog prava i osnovni propisi o kolektivnim organizacijama", u okviru Međunarodnog projekta saradnje u oblasti autorskog i srodnih prava (IPCC), 15. i 16. mart 2018. godine, Kijev Ukrajina, dva predstavnika,

- na Radionici "Buduća perspektiva zemalja i prijedlozi buduće saradnje u oblasti autorskog i srodnih prava" i "Aktivnosti u cilju podizanja javne svijesti o značaju autorskog prava i borbe protiv piraterije", u okviru Međunarodnog projekta saradnje u oblasti autorskog i srodnih prava (IPCC), 3. do 6. maj 2018. godine, Istanbul Turska, dva predstavnika,

- u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore, u organizaciji i na Okruglom stolu na temu „Jačanje konkurentnosti proizvoda kroz primjenu intelektualne svojine i modela šema kvaliteta”, 29. maj 2018. godine, Podgorica Crna Gora, kojem su prisustvovala 24 učesnika.

V. AKTIVNOSTI U PREGOVORIMA ZA POGLAVLJE 7 - OBLAST INTELEKTUALNE SVOJINE

Inoviranom Odlukom o obrazovanju Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na Pregovaračko poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine, pored šefice Radne grupe - direktorice Zavoda, četiri službenika Zavoda su članovi. Zavod je tokom 2018. godine kontinuirano obavljao aktivnosti u okviru Radne grupe, u cilju ispunjavanja obaveza koje proizilaze iz završnog mjerila četiri za zatvaranje ovog poglavlja, a koje se odnosi na administrativne kapacitete i blagovremeno izvještavanje o sprovođenju prava intelektualne svojine.

S tim u vezi, u cilju blagovremenog izvještavanja EK o rezultatima rada svih institucija uključenih u sprovođenje prava intelektualne svojine (Ministarstva ekonomije, Uprave Carina, Privrednog Suda, Uprave za inspekcijske poslove - Tržišne inspekcije, Vrhovnog državnog tužilaštva i Uprave policije), Zavod je pripremao i objedinjavao godišnji, polugodišnje i tromjesečne Statističke izvještaje o sprovođenju prava intelektualne svojine, na način da godišnji statistički izvještaj sadrži i dio sa uporednim prikazom najvažnijih statističkih podataka po godinama, počev od 2014. godine kada su otvoreni pregovori u ovoj oblasti. Takođe, Zavod je pripremio i objedinio izvještaj za potrebe I Priloga izvještaja EK o napretku Crne Gore, koji je, shodno ustaljenoj praksi, dostavljen Ministarstvu evropskih poslova.

Jačanje mehanizama saradnje između organa koji se bave pravima intelektualne svojine od izuzetnog je značaja za unaprjeđenje sistema zaštite prava intelektualne svojine u Crnoj Gori. S tim u vezi, uspostavljen je i funkcionise mehanizam intenzivne saradnje između svih organa koji su identifikovani kao ključne institucije u sistemu zaštite prava intelektualne svojine. Taj mehanizam koordinacije poslova i aktivnosti u oblasti intelektualne svojine funkcionise na dva nivoa, putem Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine, kao i Radne grupe osnovane sa zadatkom organizovanja i sprovođenja zajedničkih akcija usmjerenih na spriječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine. Članovi Radna grupe su predstavnici: Zavoda za intelektualnu svojinu, Uprave carina, Uprave policije, Uprave za inspekcijske poslove. Dalje, Radna grupa je pripremila Plan aktivnosti za 2018. godinu. U skladu sa navedenim Planom aktivnosti, Zavod je, u saradnji sa navedenim institucijama, učestvovao i sproveo ukupno četiri zajedničkih akcije pod nazivom „Dani zajedničke akcije“ i tri javne kampanje o suzbijanju krivotvorenja i piraterije, u više opština u Crnoj Gori.

U cilju zatvaranja poglavlja 7-Pravo intelektualne svojine, 30. oktobra 2018. godine u Zavodu je održan sastanak sa članovima ekspertske misije Evropske komisije, u cilju procjene nivoa spremnosti Crne

Gore za zatvaranje završnog mjerila IV za poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine, koje se odnosi na obezbjeđivanje dovoljnih administrativnih kapaciteta i evidencije bilansa ostvarenih rezultata u dijelu sprovođenja prava intelektualne svojine. Ekspertima su predstavljeni konkretni i značajni rezultati postignuti u oblasti unaprjeđenja administrativnih kapaciteta i sprovođenja prava intelektualne svojine tokom 2018. godine, kao i u ostalim oblasima intelektualne svojine u nadležnosti Zavoda (međunarodna saradnja, informaciona struktura, podizanje svijesti javnost, itd).

VI. SLUŽBENO GLASILO “CRNOGORSKI GLASNIK INTELEKTUALNE SVOJINE”

Zavod je u obavezi da, u skladu sa članom 12 Pariske konvencije, obavještava javnost o podnijetim prijavama, priznatim pravima i prometu prava industrijske svojine pa je, u izvještajnoj godini izdao četiri Crnogorska Glasnika intelektualne svojine u elektronskoj formi na svojoj web stranici, i to: 25/2018, 26/2018, 27/2018 i 28/2018. Ova obaveza je utvrđena u cilju obezbjeđivanja transparentnosti prijavljenih prava, kako bi nosioci ranije zaštićenih prava mogli da podnesu prigovor.

VII. OTVORENA VRATA

Zavod je za kao izuzetno značajan segment svog rada prepoznao podizanje svijesti javnosti o značaju intelektualne svojine. Ovu aktivnost Zavod sprovodi kroz edukativne centre, sajmove, seminare, promocije, konsultacije i sl., a nastavio je sa realizacijom i projekat “Dan otvorenih vrata”.

Učesnici ovog projekta su predstavnici: advokatskih kancelarija, Privredne komore, malih i srednjih preduzeća, privatnih firmi, pronalazači, zatim fizička lica i dr.

U 2018. godini održano je pet dana Otvorenih vrata, i to:

1. “Osnovi prava intelektualne svojine i buduće zajedničke aktivnosti Zavoda i studentske populacije; februar 2018.
2. “Autorsko i srodna prava”, mart 2018;
3. “Saradnja Zavoda i kolektivnih organizacija u Crnoj Gori”; april 2018;
4. “Mjesec intelektualne svojine u Crnoj Gori” (sa novinarima) , april 2018;
5. “Inovacije u funkciji razvoje ekonomije” (sa pronalazačima) septembar 2018.

U cilju realizacije ovog projekta sačinjene su informacije o pojedinačnim najavama za dane Otvorenih vrata, upućeni su pozivi za posjete danima Otvorenih vrata, obavljena je koordinacija sa posjetiocima i službenicima u čijem opisu posla su bile teme na danima Otvorenih vrata, sačinjeni su izvještaji o realizaciji dana Otvorenih vrata, kao i objave za sajt.

VIII. OPŠTI POSLOVI I FINANSIJE

Na području opštih poslova i finansija, u izvještajnoj godini, obavljali su se sljedeći poslovi:

Opšti poslovi

U djelokrugu opštih poslova najznačajniji poslovi su bili:

- Izvještavanje o optimizaciji broja zaposlenih;
- Popis osnovnih sredstava, materijala i sitnog inventara Zavoda za intelektualnu svojinu za 2017. godinu
- Priprema Kadrovskog plana za 2018. godinu;
- Priprema materijala za postupak javne nabavke „Usluge produkcije i postprodukcije dokumentarnog filma i svečane akademije povodom jubileja 10.godina rada Zavoda za intelektualnu svojinu“;
- Priprema materijala za postupak javne nabavke „Nabavka kancelarijskog namještaja za potrebe Zavoda za intelektualnu svojinu“;
- Izvještaj sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti – PAPRR- 2017;
- Procedura arhiviranja dokumentacije u arhivi „Knjaz“;
- Rad na prijedlogu izmjena i dopuna Zakona o administrativnim taksama;
- U osnovnim evidencionim knjigama (Djelovodnik i Upisnik I) za izvještajni period, uvedeno je: 10.708 dokumenata, i to:
 - upravna pošta: ulazna dokumenata 7012 i izlazna dokumenata 3993;
 - neupravna pošta: ulazna dokumenata 548 i izlazna dokumenata 311.

Sva dokumenta su u redovnoj proceduri, prema sadržini, zajedno sa predmetom data u rad, odnosno raspoređena u omote spisa predmeta.

- Otvoreni su i tehnički obrađeni omoti spisa predmeta:
 - iz oblasti žiga za 519 predmeta;
 - iz oblasti patenata za 342 predmeta;
 - iz oblasti autorskog i srodnih prava za 34 predmeta;
 - iz oblasti industrijskog dizajna za 7 predmeta.
- Tokom godine vršena je aktivnost na prijemu podnesaka i akata, razvrstavanju i evidentiranju, dostavljanje u rad preko internih dostavnih knjiga, otpremanje pošte, zavođenje akata, arhiviranje predmeta, te predaje akata zastupnicima, kao i:
 - odlaganje registrovanih žigova i njihovo selektiranje po registarskom broju;
 - arhiviranje žigova koji više nijesu u važnosti, njihovo uvođenje u elektronsku bazu podataka i odlaganje;
 - raspoređivanje podnesaka i akata u omote spisa prava industrijske svojine - 7012 podnesaka;
 - odlaganje generalnih punomoćja u registratore - 129 punomoćja;
 - ažuriranje baze podataka koja se odnosi na izvršena zaduženja savjetnika.

Finansije

- Zavod je u 2018. godini prihodovao u korist Budžeta Crne Gore po osnovu:
 - Naplaćenih administrativnih taksi za obavljene usluge 517.548,45 €;
 - Naknade posebnih troškova postupka koji vodi Zavod i naknada za pružene informacione usluge 32.217,00€;
 - Udjela Crne Gore u podjeli suplementarnih i komplementarnih kontribucija, a u vezi sa Madridskim sporazumim o međunarodnoj registraciji oznaka i Protokola koji se odnosi na taj sporazum i zajedničke odredbe Haškog sporazuma 742.857,05 €;
 - Primjene Sporazuma sa Evropskom patentnom organizacijom o proširenju Evropskog patenta (Sporazum o proširenju) 170.421,55 €;
 - Ukupno ostvareni prihod Zavoda u korist Budžeta Crne Gore u 2018. godini, po navedenim osnovama, iznosi: 1.463.044,05 €;
 - Budžet Zavoda za 2018. godinu iznosio je 420.064,67 €.

IX. STATISTIKA

Žig

Broj prijava za registraciju žiga uzetih u rad	647
Broj ispitanih prijava po osnovu urednosti i po osnovu apsolutnih razloga za odbijanje registracije žiga	446
Rješenja o registraciji žiga	455
Rješenja o odbijanju registracije žiga po osnovu apsolutnih razloga za odbijanje registracije	5
Rješenja po prigovoru	16
Zaključaka o odbacivanju prigovora	6
Rješenja o odbijanju prijave žiga po osnovu neurednosti prijave	4
Zaključaka o obustavi postupka	50
Rješenje o obustavi postupka	1
Zaključaka o ispunjenosti uslova za Registraciju žiga i poziva za plaćanje taksi za Sticanje prava	468

Zaključaka o dozvoli povraćaja u pređašnje stanje	17
Rješenja o promjenama u prijavama žiga	18
Rješenja o prenosu prava na prijavu žiga	15
Zaključaka o dozvoli za produženje roka	8
Rješenja o poništenju zaključka	2
Rješenja o prekidu postupka	5
Zaključaka o odbijanju uvida u spise predmeta	1
Zaključaka o nedopuštenosti izmjene zahtjeva za registraciju žiga	2
Obavještenja o nedostacima vezanim za urednost prijave žiga	29
Obavještenja o apsolutnim razlozima za odbijanje prijave žiga	10
Zaključaka o ograničenju spiska roba i usluga	4
Priprema ostalih akata u postupku po prigovoru-pozivi i obavještenja	21
Razni dopisi	54

Međunarodne prijave i deziagnacije žiga

Ispitanih međunarodnih prijava i deziagnacija	3200
Konačno priznatih međunarodnih prijava i deziagnacija	3197
Odbijenih međunarodnih prijava po apsolutnim razlozima	3
Prosljeđenih prijava za međunarodno Priznanje žiga WIPO-u	14
Zaključaka za uplatu takse za prosljeđivanje Međunarodne prijave WIPO-u i za Međunarodno priznanje žiga	12
Rješenja o priznanju međunarodne registracije žiga po osnovu apsolutnih razloga	2
Rješenje o odbijanju zahtjeva za međunarodno priznanje žiga	3
Dopisi WIPO-u za otklanjanje nepravilnosti	3
Poziva za dostavljanje dokaza	4

Industrijski dizajn

Rješenja o registraciji dizajna	1
Rješenja o promjeni imena i adrese, obnovi dizajna	3
Obavještenja o urednosti zahtjeva	3
Izdavanje potvrda o važenju dizajna	2
UKUPNO	9

Međunarodni dizajni

Registrovanih međunarodnih deziagnacija	546
---	-----

Patenti

Ukupno objavljeno prijave patenata koje ispunjavaju uslov za priznanje i proširenih evropskih patenata u Crnogorskom glasniku intelektualne svojine:

Broj Glasnika u 2018.	Ukupno
Glasnik br. 25 – 20. 01. 2018. god.	69
Glasnik br. 26 – 20. 04. 2018. god.	85
Glasnik br. 27 – 20. 07. 2018. god	26
Glasnik br. 28 – 20. 10. 2018. god	92
Ukupno:	272

Ukupan broj predmeta po kojima je okončan postupak u 2017. godini, a donijeti su akti:

Rješenja o upisu EP u Registar patenata	256
Rješenje o priznanju patenta	8
Rješenjem kojima se obustavlja postupak	4
UKUPNO	268

U postupku ispitivanja prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar патената ураđено је укупно управних аката:

Poziva za uređenje	15
Rješenje/Zaključak o priznanju datuma podnošenja prijave patenta	13
Obavještenje kojima se obavještava stranka da je prijava uredna i da ispunjava uslove za objavu nacionalne prijave	13
Rješenje/Zaključak kojima se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa, ispravu i objavu nacionalne prijave	13
Rješenje/Zaključak kojima se poziva stranka da uplati troškove prevoda patentnih zahtjeva, i rješenje za upis proširenog EP u Registar патената	225
Rješenje/Zaključaka kojima se usvaja zahtjev za produženje roka za postupanje po pozivu za uređenje	2
Zaključaka kojima se dozvoljava prekid postupka	2
Rješenje/Zaključak kojima se dozvoljava nastavak postupka	3
Rješenja o upisu promjene u Registar prijava	10
Uvjerenje o pravu prvenstva	4
Isprave o priznatom patentu	15
Prve strane prevoda patentnih zahtjeva i patentnog spisa o priznatom patentu	256
UKUPNO:	571

Ukupno: I + II + = 272 + 268 + 571 = 1.111

Održavanje i promet prava

Rješenja o obnovi važenja žiga	561
Rješenja o prenosu prava na žig	182
Rješenja o promjeni imena i adrese	193
Rješenje o ograničenju spiska roba i usluga	2
Rješenje o odricanju prava na žig	0
Rješenja o upisu ugovora o licenci	4
Zaključaka	3
Poziva	12
UKUPNO	957

NAPOMENA: Sve prijave, kao i podaci iz donešenih akata iz oblasti industrijske svojine (žig, patent i industrijski dizajn), u skladu sa zakonskim odredbama, upisani su u registre, kao javne knjige.

Izvodi iz registara

Izvodi iz registra žigova	68
Izvodi iz registra патената	8

Autorsko pravo

POSTUPAK DEPONOVANJA	ZAHTJEVA	IZDATIH POTVRDA
Autorska djela	34	33
Predmeti srodnih prava	0	0

**IZVJEŠTAJ O RADU
UPRAVE ZA UGLJOVODONIKE
ZA 2018. GODINU**

Februar, 2019.

Nadležnosti

Uprava za ugljovodonike je samostalni organ državne uprave koji vrši uprave i stručne poslove iz oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika. Nadležnosti Uprave za ugljovodonike, shodno Zakonu o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11, 62/13), su:

- 1) priprema stručnih osnova za donošenje propisa za primjenu ovog zakona;
- 2) priprema stručnih predloga za određivanje blokova za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika;
- 3) priprema javnog poziva za dodjelu ugovora o koncesiji i sprovođenje postupaka za dodjelu ugovora o koncesiji;
- 4) priprema nacrtu ugovora o koncesiji;
- 5) davanje saglasnosti na radni program istraživanja i program bušenja, odnosno planove bušotina;
- 6) davanje saglasnosti na program razvoja i proizvodnje, verifikacije ležišta, plan prestanka aktivnosti proizvodnje i deinstalacije postrojenja;
- 7) vođenje evidencije zaključenih ugovora o koncesijama;
- 8) prikupljanje i upravljanje podacima i dokumentacijom u vezi sa istraživanjem i proizvodnjom ugljovodonika;
- 9) obračunavanje naknade za koncesiju za istraživanje;
- 10) obračunavanje naknade za koncesiju za proizvedenu naftu i gas;
- 11) obračunavanje godišnjeg iznosa sredstava koji se uplaćuje na račun za deinstalaciju postrojenja;
- 12) utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje radova u skladu sa obaveznim radnim programom, programom razvoja i proizvodnje i planom deinstalacije;
- 13) utvrđivanje ispunjenosti uslova postrojenja za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika i odobravanje njihove upotrebe;
- 14) registracija i klasifikacija bušotina;
- 15) davanje odobrenja za testiranje i proizvodnju ugljovodonika;
- 16) odobravanje bušotine ili promjene pravaca bušotine;
- 17) vršenje kontrole izvršavanja obaveza preuzetih ugovorom o koncesiji i druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

Koncesije za proizvodnju ugljovodonika

Crna Gora je do sada zaključila dva ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, na osnovu Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika, i to:

3. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za blokove 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10, ukupne površine 1.228 km², koji je 14. septembra 2016. godine zaključen sa kompanijama Eni Montenegro BV, Holandija i Novatek Montenegro, BV Holandija.
4. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, ukupne površine 338 km², koji je 15. marta 2017. godine zaključen sa kompanijom Energean Montenegro Limited, Kipar.

Tokom 2018. godine Uprava za ugljovodonike je, u skladu sa zakonskim ovlašćenjima i obavezama koje proizilaze iz ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, vršila nadzor nad izvršenjem ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika od strane koncesionara Eni Montenegro BV i Novatek Montenegro BV, odnosno koncesionara Energean Montenegro LTD. Uprava za ugljovodonike je prisustvovala svim sastancima odbora za upravljanje Ugovora o koncesiji za proizvodnju sa koncesionarima Eni Montenegro BV i Novatek Montenegro BV u svojstvu posmatrača, u skladu sa odredbama ugovora. Pored toga Uprava za ugljovodonike redovno prati sprovođenje obaveza koncesionara po osnovu ugovora o koncesiji za proizvodnju, uključujući sprovođenje programa obuke.

Vršenje seizmičkih istraživanja na blokovima 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10

Koncesionari Eni Montenegro BV, Holandija i Novatek Montenegro, BV Holandija su u periodu od 19.11.2018 – 18.12.2018. godine vršili 3D geofizička istraživanja na blokovima 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10 u skladu sa zaključenim ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika. Uprava za ugljovodonike je kontrolisala pripremne aktivnosti za vršenje geofizičkih istraživanja i to kroz uvrđivanja usaglašenosti projekta 3D geofizičkih istraživanja sa radnim programom iz Ugovora o koncesiji za proizvodnju. Nadzor nad 3D geofizičkim istraživanjima sastojao se iz više segmenata. Jedan dio odnosio se na izvedene geofizičke radove, odnosno na to da li su radovi izvedeni u skladu sa seizmičkim projektom, koji je vršila Uprava za ugljovodonike. Tokom izvedenih geofizičkih istraživanja nisu registrovane bilo kakve nepravilnosti.

Vršenje seizmičkih istraživanja na blokovima 4219-26; 4218-30;

Koncesionar Energean je tokom 2018. godine vršio pripremne aktivnosti na vršenju seizmičkih 3D istraživanja na blokovima 4219-26 i 4218-30, koje će se odvijati u februaru 2019. godine.

Uprava za ugljovodonike je pripremne aktivnosti kontrolisala na način kako bi se utvrdilo da je projekat seizmičkih istraživanja u skladu sa radnim programom iz ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika.

Obračun naknade za površinu za 2019. godinu

Za potrebe obračuna naknade za površinu, Uprava za ugljovodonike je izvršila redovno usklađivanje sa rastom indeksa potrošačkih cijena iznosa naknade za površinu, tako da naknada za površinu po 1 km² za 2019. godinu iznosi 310,87 eura (inicijalni iznos naknade je iznosio 300,00 eura po 1 km²).

Na osnovu usklađenog iznosa, Uprava za ugljovodonike je tokom 2018. godine izvršila obračun naknade za površinu za 2019. godinu, i to za:

- za koncesionare Eni i Novatek iznos od po 190.874,18 €,
- koncesionara Energean iznos od 105,074.06 €;

Sva tri koncesionara su izvršila uplatu naknade za površinu za 2019. godinu do kraja 2018. godine u ukupnom iznosu 486.822,42 eura.

Koncesija za istraživanje ugljovodonika

Priprema Javnog poziva za dodjelu ugovora o koncesiji za istraživanje ugljovodonika

Uprava za ugljovodonike je u skladu sa članom 7 stav 1 tačka 3 Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika tokom 2018. godine pripremila Nacrt javnog poziva za dodjelu ugovora o koncesiji za istraživanje ugljovodonika u podmorju Crne Gore. Tenderska dokumentacija, između ostalog, sadrži: Javni poziv, Uputstvo za podnošenje ponuda sa priložima, uključujući i nacrt ugovora o koncesiji za istraživanje sa priložima.

Cilj objavljivanja Javnog poziva i zaključivanja ugovora o koncesiji za istraživanje je povećanje nivoa znanja o ugljovodončnoj potencijalnosti podmorja Crne Gore koja ima za cilj pronalazak komercijalnih rezervi nafte i gasa. Realizacijom ugovora o koncesiji za istraživanje Država Crna Gora će dobiti nove geofizičke podatke, u dijelu podmorja koje sada nije "pokriveno" ugovorima o koncesiji za proizvodnju, a koje je i dalje neistraženo. Ugovorom o koncesiji za istraživanje ugljovodonika koncesionaru će se dati pravo da vrši geološka, geofizička ili druga detaljna ispitivanja zemljine kore, izuzev bušenja bušotine, u cilju utvrđivanja strukturnih i tektonskih karakteristika sredine i procjene prisustva ugljovodonika. Budući koncesionar će vršiti sva istraživanja o sopstvenom trošku, dok će se prihodi od prodaje podatke dobijenih istraživanjima dijeliti između Države i koncesionara u skladu sa uslovima iz ugovora o koncesiji. Podaci i informacije do kojih koncesionar dođe u vršenju operacija sa ugljovodonicima i rokovi u kojima će se smatrati povjerljivim utvrđuju se ugovorom o koncesiji.

Druge aktivnosti

- ❖ Učešće Uprave za ugljovodonike u radu EUOAG – Radne grupe Evropske unije za sigurnost operacija sa ugljovodnicima u podmorju (European Union Offshore Oil and Gas Authorities Group) i implementacija Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju

Uprava za ugljovodonike je tokom 2018. godine učestvovala u radu Radne grupe Evropske unije za sigurnost operacija sa ugljovodnicima u podmorju, koju čine zemlje članice EU u kojima postoji industrija istraživanja i proizvodnje ugljovodonika. Radna grupa na nivou Evropske unije prati implementaciju Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju.

- ❖ Normativna aktivnost – implementacija Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju

Uprava za ugljovodonike je učestvovala u pripremi Nacrta zakona o mjerama sigurnosti pri istraživanju i proizvodnji ugljovodonika u podmorju, kojim treba da se izvrši implementacija Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju. Javna raspava o nacrtu zakona je objavljena 9. avgusta 2018. i trajala je do 21. septembra 2018. Nakon završenog postupka javne raspave, nacrt zakona je prosljeđen ministarstvima na davanje mišljenja. Donošenje Zakona je prolongirano za 2019. godine iz razloga neophodnosti određivanja nadležnog tijela koje će sprovoditi zakon i usaglašavanja Zakona sa primjedbama Sekretarijata za zakonodavstvo.

- ❖ Upravni predmeti za 2018. godinu

Uprava za ugljovodonike vrši uprave i stručne poslove iz oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika, na osnovu Zakonu o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11, 62/13) i podzakonskih akata donijetih na osnovu ovog zakona. Stranke u upravnim predmetima, u prvom stepenu, shodno ovom zakonu su koncesionari sa kojima je Država Crna Gora zaključila ugovore o koncesiji. Tokom 2018. godine upravni predmeti u odnosu na koncesionare su se odnosili na odobravanje angažovanja izvođača i podizvođača za realizaciju ugovora o koncesiji i obračuna koncesione naknade za površinu.

Broj upravnih predmeta: 15

Broj izjavljenih žalbi: 0

- ❖ Međuresorna i međunarodna saradnja

U cilju praćenja realizacije ugovora o koncesiji od strane koncesionara, Uprava za ugljovodonike je tokom 2018. godine intezivno sarađivala sa Ministarstvom ekonomije, Poreskom upravom, Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, Upravom pomorske sigurnosti, Upravom za inspeksijske poslove (Ekološka inspekcija) i Ministarstvom finansija.

U dijelu koji se odnosi na međunarodnu saradnju, a u cilju transfera znanja, vještina i iskustva, Uprava za ugljovodonike je uspostavila saradnju sa Direktoratom za naftu i Upravom za sigurnost naftnih operacija Kraljevine Norveške. Tokom 2018. godine organizovane su dvije studijske posjete predstavnika Direktorata za naftu i Uprave za sigurnost naftnih operacija Kraljevine Norveške.

**IZVJEŠTAJ O RADU
ZAVODA ZA METROLOGIJU
ZA 2018. GODINU**

Februar, 2019.

UVOD

Razvoj metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala usklađen sa potrebama države, veoma je važan za njen ekonomski i socijalni razvoj. Tačna i pouzdana mjerenja mase, dužine, temperature, zapremine, pritiska, električnih veličina, vremena i frekvencije omogućavaju zaštitu zdravlja ljudi i životinja, bezbjednost građana, transparentne ekonomske transakcije, konkurentnost tržišta, zaštitu potrošača, podsticaj za naučna istraživanja i inovacije. Adekvatan sistem kontrole predmeta od dragocjenih metala garantuje uslove za obavezno označavanje, ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala koji se proizvode, uvoze i stavljaju u promet u Crnoj Gori.

Mnogobrojne aktivnosti u oblasti zakonske, naučne i industrijske metrologije, kreiranje novih usluga, promotivne aktivnosti i uspješna međunarodna saradnja obilježile su rad Zavoda za metrologiju u 2018. godini. Posvećeni realizaciji strateških ciljeva razvoja metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala, unapređivali smo postupke rada, instalirali novu etalonsku i mjernu opremu, organizovali obuke za stručno usavršavanje zaposlenih, ispunili uslove za obavljanje inovativne djelatnosti, učestvovali u međunarodnim projektima.

DJELATNOST ZAVODA ZA METROLOGIJU

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 87/18), definisano je da Zavod za metrologiju vrši poslove koji se odnose na:

- obezbjeđenje primjene sistema zakonskih mjernih jedinica;
- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje etalona Crne Gore;
- obezbjeđenje metrološke sljedivosti za laboratorije za etaloniranje, kao i za ispitne i kontrolne laboratorije;
- organizovanje djelatnosti etaloniranja;
- ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa metrološkim zahtjevima;
- davanje stručnog mišljenja za ovlašćivanje laboratorija za ovjeravanje mjerila;
- predstavljanje Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavljanje saradnje u oblasti metrologije;
- kontrolu predmeta od dragocjenih metala, kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

U skladu sa Zakonom o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08 i 40/11) Zavod za metrologiju obavlja sljedeće poslove:

- stara se o sistemu zakonskih mjernih jedinica u Crnoj Gori;
- ostvaruje, čuva, održava i usavršava državne etalone;
- organizuje djelatnost kalibracije;
- vrši ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima: odobrenje tipa mjerila i ovjeravanje mjerila;
- sprovodi ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda;
- daje stručno mišljenje za ovlašćivanje lica za obavljanje poslova u oblasti metrologije;
- predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavlja saradnju u oblasti metrologije;
- saraduje sa nadležnim inspeksijskim organima i pruža stručnu pomoć iz oblasti metrologije;
- odlučuje u upravnim postupcima iz oblasti metrologije;
- priprema stručne osnove za izradu nacrta propisa iz oblasti metrologije;
- obezbjeđuje metrološke informacije i izdaje službeno glasilo;
- obavlja i druge poslove iz oblasti metrologije.

Zakonom o kontroli predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 40/10 i 40/11) uređuje se obavezno označavanje, ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala koji se proizvode, uvoze i stavljaju u promet u Crnoj Gori. U skladu sa tim Zakonom, stručne i sa njima povezane upravne poslove u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala, obavlja Zavod za metrologiju, koji:

- određuje znak proizvođača/uvoznika;
- vrši ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala;
- sarađuje sa drugim nadležnim inspekcijskim organima i pruža stručnu pomoć iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- priprema stručne osnove za izradu nacрта propisa iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- odlučuje u upravnim postupcima iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim organizacijama i uspostavlja saradnju u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- vodi evidenciju znakova proizvođača/uvoznika;
- obavlja i druge poslove iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala u skladu sa zakonom.

ORGANIZACIONA STRUKTURA ZAVODA ZA METROLOGIJU I ZAPOSLENI

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici od 31. jula 2014. godine i Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, koji je usvojen na sjednici od 16. jula 2015. godine, sistematizovana su radna mjesta za ukupno 52 izvršioca, uključujući i starješinu Zavoda. Ukupan broj zaposlenih u Zavodu za metrologiju, iznosio je 43 na dan 31. 12. 2018. godine.

Unutrašnje organizacione jedinice Zavoda su:

- Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone;
- Sektor za ovjeravanje mjerila;
- Odjeljenje za dragocjene metale;
- Služba za opšte poslove, finansije i informacioni sistem.

Van organizacionih jedinica obavljaju se poslovi koji se odnose na uspostavljanje, održavanje i unapređenje sistema kvaliteta.

Mjere ograničavanja zapošljavanja zasnovanim na neodređeno vrijeme, sprovedene su prema Planu optimizacije javne uprave Crne Gore 2018 – 2020. Novi Zakon o državnim službenicima i namještenicima, Zakon o državnoj upravi, kao i Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave, nametnuli su obavezu usklađivanja postojećih akata o sistematizaciji sa kriterijumima koji proizilaze iz navedenih propisa. Shodno navedenom, započeta je priprema novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, čije se usvajanje očekuje u prvom kvartalu 2019. godine.

SEKTOR ZA METROLOŠKU SLJEDIVOST I DRŽAVNE ETALONE

U okviru Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone uspostavljene su i razvijaju se nacionalne kalibracione laboratorije: Laboratorija za masu, Laboratorija za velike mase, Laboratorija za pritisak, Laboratorija za male zapremine, Laboratorija za velike zapremine, Laboratorija za dužinu, Laboratorija za temperaturu, Laboratorija za vlažnost, Laboratorija za električne veličine, Laboratorija za vrijeme i frekvenciju i Laboratorija za jonizujuća zračenja.

Najvažnija uloga metroloških laboratorija Zavoda za metrologiju je uspostavljanje i održavanje metrološke sljedivosti u Crnoj Gori. Kalibracija etalona Zavoda za metrologiju se vrši u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u **BIPM KCDB** ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika **EA MLA** sporazuma. Referentni etaloni Zavoda za metrologiju koriste se za prenošenje sljedivosti na etalone i mjerila, koji se njima kalibrišu, kao i u međulaboratorijskim poređenjima.

Zavod za metrologiju je i u toku 2018. godine nastavio sa politikom održavanja postojećeg obima akreditacije kao i njegovog proširenja. U skladu sa zahtjevima standarda **MEST EN ISO/IEC 17025:2011** kontinuirano su sprovedene mjere za poboljšavanje sistema menadžmenta kvalitetom (QMS). Proširenje obima akreditacije Zavoda za metrologiju je planirano u oblasti jonizujućih zračenja.

Laboratorija za masu ostvaruje metrološku sljedivost kalibracijom garniture tegova klase tačnosti E_1 , u laboratorijama evropskih *nacionalnih metroloških instituta* (NMI) ili *ovlašćenih instituta* (Euramet Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma. Kalibracija garniture tegova klase tačnosti E_1 se sprovodi svake dvije godine naizmjenično. Kalibracija tegova nižih klasa tačnosti obavlja se opremom Laboratorije za masu, pri čemu se jedinica mase metodom direktnog poređenja prenosi na etalone nižih klasa tačnosti, preko kojih se jedinica mase prenosi s međunarodnog na niže hijerarhijske nivoe, prema laboratorijama nižeg nivoa do krajnjih korisnika u Crnoj Gori.

Državni etalon predstavljaju garniture tegova klase tačnosti E_1 od 1 mg do 10 kg, odnosno etaloni najboljih metroloških svojstava u Crnoj Gori, koji služe kao osnova za određivanje vrijednosti svih drugih etalona mjerne jedinice za masu. Tegovi nazivne mase od 1 mg do 500 mg su u obliku žice, tegovi nazivne mase od 1 g i većih nazivnih masa su cilindričnog oblika, s drškom za prihvat. Svi tegovi su izrađeni u jednom komadu – monoblok konstrukcija, od nerđajućeg čelika visokog kvaliteta. Karakteristike tegova u pogledu mjerne nesigurnosti, maksimalno dozvoljene greške, magnetne susceptibilnosti i permeabilnosti su u granicama za klasu tegova E_1 , u skladu s preporukom OIML R111:2004. Državni etalon se svake godine kalibriše u *Nacionalnom metrološkom institutu Republike Slovenije (MIRS)*.

U Laboratoriji za masu realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona mase u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mase u Crnoj Gori prenosom jedinice mase sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone mase;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice mase;
- kalibraciju tegova klase tačnosti E_2 , F_1 , F_2 , M_1 i M_2 ;
- kalibraciju tegova slobodnih nazivnih masa koji nijesu u skladu s preporukom OIML R 111:2004;
- kalibraciju vaga sa neautomatskim funkcionisanjem;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila za mjerila mase;
- ovjeravanje tegova klase tačnosti F_1 , F_2 , M_1 i M_2 .

U Laboratoriji za velike mase realizuju se poslovi koji se odnose na:

- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti velikih masa u Crnoj Gori prenosom jedinice mase sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone mase;
- kalibraciju tegova klase tačnosti F_2 , M_1 i M_2 ;
- kalibraciju vaga s neautomatskim funkcionisanjem;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- ovjeravanje tegova klase tačnosti F_2 , M_1 i M_2 .

Državni etalon predstavljaju garniture tegova klase tačnosti E₁ od 1 mg do 20 kg, odnosno etaloni najboljih metroloških svojstava u Crnoj Gori, koji služe kao osnova za određivanje vrijednosti svih drugih etalona mjerne jedinice za masu.

Laboratorija za velike mase realizuje aktivnosti u cilju osiguranja sljedivosti mjerenja u oblasti mase u Crnoj Gori u opsegu od 50 kg do 500 kg. Kalibracija tegova nižih klasa tačnosti obavlja se opremom Laboratorije za masu, pri čemu se jedinica mase metodom direktnog poređenja prenosi na etalone nižih klasa tačnosti, preko kojih se jedinica mase prenosi do korisnika u Crnoj Gori.

U Laboratoriji za pritisak vrše se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona pritiska u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti pritiska u Crnoj Gori prenosom jedinice pritiska sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone pritiska;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice pritiska;
- kalibracija mjerila pritiska:
 - elektromehaničkih manometara u opsegu od -0,95 bar do 1200 bar;
 - elektromehaničkih manometara za mjerenje apsolutnog pritiska u opsegu od 100 mbar do 2 bar;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za ispitivanje tipa mjerila za mjerila pritiska;
- ovjeravanje mjerila pritiska:
 - manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima;
 - manometri za mjerenje krvnog pritiska;
 - manometri za mjerenje pritiska koji se koriste u funkciji zaštite imovine, životne sredine, prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda.

U Laboratoriji za male zapremine vrše se poslovi koji se odnose na:

- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mjerenja malih zapremine u Crnoj Gori;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice zapremine;
- kalibracije laboratorijskih mjerila zapremine od stakla u opsegu od 1 ml do 5000 ml;
- kalibracije mjerila zapremine sa klipom u opsegu od 1 µl do 150 ml;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- ovjeravanje mjerila zapremine.

Laboratorija za male zapremine Zavoda za metrologiju pruža usluge kalibracije:

- laboratorijskih mjerila zapremine od stakla u opsegu od 1 ml do 5000 ml i to:
 - volumetrijskih pipeta u opsegu od 10 ml do 100 ml;
 - graduisanih mjernih pipeta u opsegu od 10 ml do 25 ml;
 - bireta u opsegu 10 ml do 100 ml;
 - graduisanih mjernih cilindara u opsegu od 5 ml do 1000 ml;
 - mjernih tikvica sa jednom mjernom crtom u opsegu od 1 ml do 5000 ml.
- laboratorijskih mjerila zapremine sa klipom - pipeta sa klipom u opsegu od 1 µL do 10 ml;
- piknometara u opsegu od 1 ml do 100 ml;
- bireta sa klipom u opsegu od 10 ml do 100 ml,
- dispnzera u opsegu od 10 ml do 150 ml.

U Laboratoriji za velike zapremine obavljaju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnih etalona velikih zapremina u Crnoj Gori;

- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti velikih zapremina u Crnoj Gori prenosom jedinice zapremine sa državnog etalona na referentne i radne etalone zapremine;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice zapremine;
- kalibraciju etalon prelivnih pipeta od metala u opsegu od 5 l do 100 l;
- kalibraciju mjernih posuda u opsegu od 1 l do 1 000 l;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila za mjerila zapremine;
- ovjeravanje mjerila zapremine.

Laboratorija za velike zapremine pruža usluge kalibracije etalonskih mjernih posuda gravimetrijskom i volumetrijskom metodom, i to:

- kalibracija etalon prelivnih pipeta od metala, gravimetrijskom metodom, u opsegu od 5 l do 100 l;
- kalibracija mjernih posuda od metala, gravimetrijskom metodom, u opsegu od 2 l do 500 l;
- kalibracija mjernih posuda od stakla, gravimetrijskom metodom, u opsegu od 1 l do 10 l.
- kalibracija mjernih posuda od metala, volumetrijskom metodom, u opsegu od 5 l do 1000 l;
- kalibracija rotametara;
- kalibracija mjernih posuda od metala.

U **Laboratoriji za dužinu** se čuvaju i održavaju etaloni dužine koji se koriste za obezbjeđenje metrološke sljedivosti kao i za prenošenje jedinice dužine do korisnika usluga.

Sljedeća mjerila se mogu kalibrisati u Laboratoriji za dužinu:

- planparalelne granične mjere u opsegu od 0,5 mm do 100 mm;
- pomična mjerila (digitalna skala) u opsegu od 0 mm do 300 mm;
- pomična mjerila (analogna skala) u opsegu od 0 mm do 300 mm;
- mikrometri za spoljašnja mjerenja (klasična skala) u opsegu od 0 mm do 150 mm;
- mikrometri (digitalna skala) u opsegu od 0 mm do 150 mm;
- mjerni satovi u opsegu od 0 mm do 100 mm;
- mjerni lenjiri u opsegu od 0 m do 3 m;
- mjerne trake u opsegu od 0 m do 200 m;
- unutrašnji prečnik od 8 mm do 150 mm;
- spoljašni prečnik od 0,1 mm do 100 mm;
- univerzalni mjerni uređaj ID od 0 mm do 680 mm;
- kalibracija specijalnih mjerila za mjerenje razmaka između točkova željezničkog vozila;
- kalibracija dugih graničnih mjera od 200 mm do 1000 mm;
- kalibracija pomičnih mjerila do 1000 mm;
- kalibracija mikrometara za spoljašnja mjerenja do 600 mm;
- kalibracija štapnih mikrometara do 100 mm;
- kalibracija trokrakih mikrometara do 100 mm.

U **Laboratoriji za temperaturu** i **Laboratoriji za vlažnost** ostvaruju se, čuvaju i održavaju državni etaloni, i to: za termodinamičku temperaturu su dva standardna platinska otpornička termometra (SPRT) za temperature od -80 °C do 650 °C i dva termoelementa (TC) za temperature od 650 °C do 1200 °C, dok je državni etalon za relativnu vlažnost dewpoint metar (DP) za temperaturni opseg od 10 °C do 70 °C i relativnu vlažnost od 10 % rh do 90 % rh. Ovi etaloni imaju najbolja metrološka svojstva u Crnoj Gori i zajedno sa ostalom opremom služe kao osnova za obezbjeđivanje metrološke sljedivosti rezultata

mjerenja u oblasti temperature i relativne vlažnosti. Državni etaloni se svake godine kalibrišu u odgovarajućem nacionalnom metrološkom institutu.

U Laboratoriji za temperaturu i Laboratoriji za vlažnost se na mjestu upotrebe, odnosno u laboratorijskim uslovima izvode kalibracije:

- staklenih termometara punjenih tečnošću u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+278\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- indikatorskih termometara koji imaju sondu i odgovarajući indikatorski dio (digitalan ili analogan) u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- platinskih otporničkih termometara u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- termoelemenata u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- zračnih senzora u opsegu od $-75\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+150\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- mjerila relativne vlažnosti u opsegu od $+10\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+70\text{ }^{\circ}\text{C}$
- i $10\text{ } \% \text{ rh}$ do $90\text{ } \% \text{ rh}$;
- kalibracija termostatiranih medijuma na mjestu upotrebe (frižideri, zamrzivači, sušnice, peći, inkubatori, kupatila, klima komore i sl.)
- termoelemenata u opsegu od $650\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $1200\text{ }^{\circ}\text{C}$.

U Laboratoriji za električne veličine vrše se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona električnih veličina u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti električnih veličina u Crnoj Gori prenosom jedinice električnih veličina sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinica električnih veličina;
- kalibraciju mjerila/etalona električnih veličina;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za ispitivanje tipa mjerila za mjerila električnih veličina;
- ovjeravanje mjerila električnih veličina.

Laboratorija za električne veličine ostvaruje sljedivost preko digitalnog multimetra, proizvođača FLUKE, tipa 8508A. Eksterne kalibracije referentnih etalona i opreme obavljaju se u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a ili su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma. Prenosjenje sljedivosti sa digitalnog multimetra na multifunkcijski kalibrator se obavlja u skladu sa odgovarajućom tehničkom procedurom.

U Laboratoriji za električne veličine sprovode se kalibracije:

- Kalibracije kalibratora (izvora napona, struje ili otpornosti) u opsegu:
 - jednosmjerni napon od 0 mV do 1000 V ;
 - naizmjenični napon od 10 mV do 200 mV ($50\text{ Hz} - 100\text{ kHz}$), od 200 mV do 2 V ($50\text{ Hz} - 1\text{ MHz}$), od 2 V do 20 V ($50\text{ Hz} - 500\text{ kHz}$), od 20 V do 200 V (50 Hz do 100 kHz) i od 200 V do 700 V ($50\text{ Hz} - 1\text{ kHz}$);
 - jednosmjerna struja od $0,1\text{ mA}$ do 10 A ;
 - naizmjenična struja u opsegu od $0,1\text{ mA}$ do $0,2\text{ mA}$ ($50\text{ Hz} - 1\text{ kHz}$), od $0,2\text{ mA}$ do 2 mA ($45\text{ Hz} - 10\text{ kHz}$), 2 mA do 20 mA ($45\text{ Hz} - 10\text{ kHz}$), 20 mA do 200 mA ($45\text{ Hz} - 10\text{ kHz}$), od 200 mA do 2 A ($45\text{ Hz} - 10\text{ kHz}$) i od 2 A do 10 A ($45\text{ Hz} - 10\text{ kHz}$);
 - otpornost od 1Ω do $100\text{ M}\Omega$.

- kalibracije multimetara (analognih i digitalnih) u opsegu:
 - jednosmjerni napon u opsegu od 0 mV do 1000 V;
 - naizmjenični napon u opsegu od 100 mV do 3,3 V (50 Hz – 100 kHz), od 3,3 V do 33 V (50 Hz – 100 kHz), od 33 V do 330 V (50 Hz – 100 kHz) i od 330 V do 700 V (50 Hz – 1 kHz);
 - jednosmjerna struja u opsegu od 0,1 mA do 10 A;
 - naizmjenična struja u opsegu od 0,1 mA do 0,2 mA (45 Hz – 1 kHz), od 0,2 mA do 3 A (45 Hz – 10 kHz) i od 3 A do 10 A (45 Hz – 5 kHz);
 - otpornost u opsegu od 1Ω do 100 MΩ.
- kalibracije mjernih kliješta u opsegu:
 - jednosmjernog napona od 0 mV do 1000 V, naizmjeničnog napona od 100 mV do 600 V (45 Hz do 65 Hz);
 - jednosmjerne struje od 0,1 A do 500 A, naizmjenične struje od 0,1 A do 500 A (45 Hz do 65 Hz);
 - otpornosti od 1Ω do 40 MΩ.

Osnovna nadležnost **Laboratorije za vrijeme i frekvenciju** je realizacija, čuvanje i održavanje državnog etalona jedinice vremena (frekvencije) i prenos jedinice vremena (frekvencije) sa međunarodnog na niže hijerarhijske nivoe, a sa ciljem osiguranja sljedivosti mjerenja u oblasti vremena (frekvencije). Laboratorija za vrijeme i frekvenciju izvodi sljedeće aktivnosti:

- mjerenje frekvencije u opsegu od 1 mHz do 350 MHz;
- mjerenje vremenskog intervala u opsegu od 1 ns do 100 000 s;
- kalibraciju frekvencometara;
- kalibraciju štoperica;
- kalibraciju etalona vremena.

U cilju provjere ispunjenosti propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila, Laboratorija za vrijeme i frekvenciju sprovodi postupak ispitivanja sljedećih mjerila iz oblasti mjerenja vremena i frekvencije u skladu sa Uredbom o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila („Sl. list CG“, br. 81/09 i 13/17):

- osnovnih časovnika u sklopu telefonskih centrala;
- mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu.

Državni etalon za vrijeme i frekvenciju je cezijumski časovnik proizvođača Gillam-Fei, tipa 3230. Tačnost državnog etalona za vrijeme i frekvenciju je 5×10^{-13} . Uslijed kvara etalona sredinom 2018. godine, na sekundarnom nivou je obavljena kalibracija rezervnog rubidijumovog časovnika tako da Laboratorija za vrijeme i frekvenciju, preko njega trenutno ostvaruje sljedivost na sekundarnom nivou. Budući da je popravka postojećeg cezijumovog časovnika neisplativa, u toku 2019. godine iz budžetskih sredstava Zavoda za metrologiju, planira se nabavka novog cezijumovog časovnika boljih performansi.

U **Laboratoriji za električnu snagu** realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti električne snage u Crnoj Gori prenosom jedinice električne snage sa državnog etalona na mjerila (brojila električne energije);
- ovjeravanje (pregled i žigosanje) jednofaznih i trofaznih brojila električne energije (klasa tačnosti 0,2S; 0,5S; 0,5; 1 i 2, aktivne električne energije i klasa tačnosti 1, 2 i 3 reaktivne električne energije).

Laboratorija za električnu snagu ostvaruje sljedivost preko etalonskog uređaja za ispitivanje brojila električne energije, proizvođača MTE, tip PTS 400.3, klasa tačnosti uređaja je 0,02 (fabrički broj 39783). Metrološka sljedivost se ostvaruje u laboratorijama evropskih nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

Glavni korisnici usluga Laboratorije za električnu snagu su CEDIS i CGES, kompanije koje se bave prenosom i distribucijom električne energije u Crnoj Gori. Kapacitet rada ove laboratorije je mali jer se može organizovati istovremeno ispitivanje samo tri brojila električne energije. Ipak, ona je veoma značajna za metrološki sistem Crne Gore budući da omogućava ovjeravanje brojila klase tačnosti 0,2 najpreciznijih brojila električne energije, preko kojih se obavlja obračun električne energije pri njenom prenosu na visokonaponskim sistemima.

U novembru 2018. godine došlo je do kvara etalonskog uređaja mjernog sistema. Preduzete su mjere za servisiranje uređaja.

Osnovna nadležnost **Laboratorije za jonizujuća zračenja** je realizacija, čuvanje i održavanje državnog etalona, a sa ciljem osiguranja sljedivosti mjerenja u oblasti jonizujućih zračenja u oblasti mjerenja koncentracije radona u vazduhu. Laboratorija za jonizujuća zračenja izvodi kalibraciju mjerila koncentracije radona u vazduhu u opsegu od 2 Bq/m³ do 20000 Bq/m³.

Državni etalon za jonizujuća zračenja u oblasti kalibracije mjerila koncentracije radona u vazduhu je uređaj AlphaGuard DF2000, proizvodnje Saphymo sa kalibracionim sertifikatiom izdatim od strane Nacionalnog instituta za NBC zaštitu, Republika Češka. Laboratorija za jonizujuća zračenja ostvaruje sljedivost preko uređaja AlphaGuard DF2000 čija kalibracija se obavlja u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

Provjera kompetentnosti Laboratorije za jonizujuća zračenja za obavljanje kalibracija mjerila nije završena u decembru 2018. godine zbog spriječenosti tehničkog ocjenjivača da učestvuje u posjeti tima ocjenjivača iz Hrvatske Akreditacijske Agencije (HAA) i Akreditacionog tijela Crne Gore (ATCG). Stoga je ocjenjivačka posjeta zakazana za 8. februar 2019. godine. U okviru pomenute posjete, a u svrhu proširenja obima akreditacije Zavoda za metrologiju, obaviće se neophodne pripreme kako bi se akreditovala i Laboratorija za jonizujuća zračenja Zavoda za metrologiju.

Šeme sljedivosti za sve nacionalne kalibracione laboratorije Zavoda za metrologiju prikazane su na slikama 1. i 2.

Šema sljedivosti Laboratorija za masu

Šema sljedivosti Laboratorije za električne veličine

Šema sljedivosti Laboratorija za pritisak

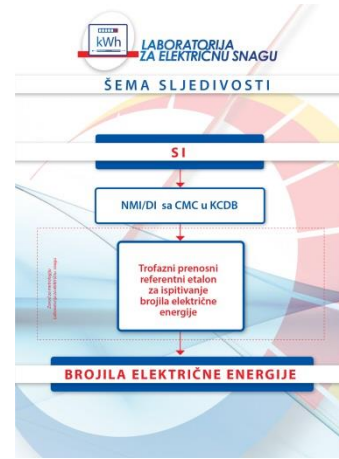
Slika 1. Šeme sljedivosti

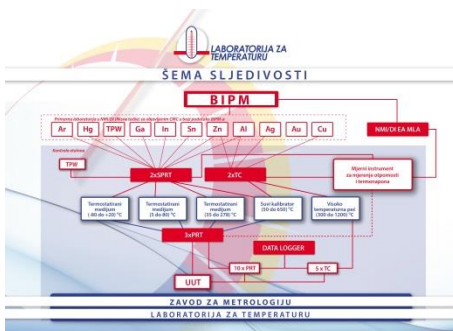
Šema sljedivosti Laboratorija za male zapremine

Šema sljedivosti Laboratorija za velike zapremine

Šema sljedivosti Laboratorija za električnu snagu

Šema sljedivosti Laboratorije za temperaturu

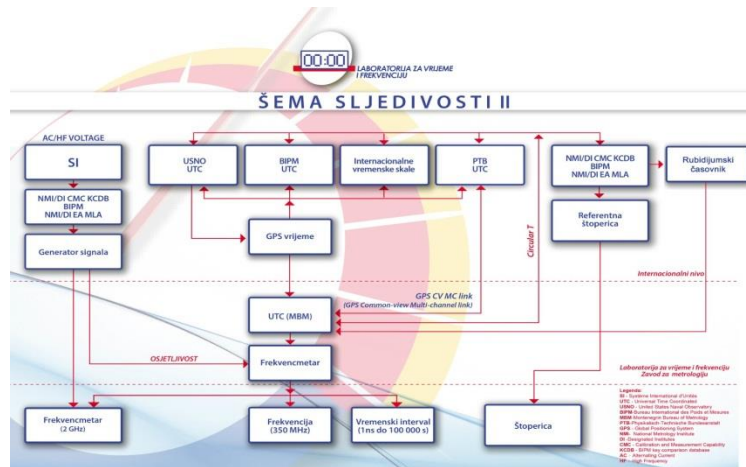
Šema sljedivosti Laboratorija za velike mase

Šema sljedivosti Laboratorija za dužinu

Šema sljedivosti Laboratorije za jonizujuća zračenja

Šema sljedivosti Laboratorija za vrijeme i frekvenciju

Slika 2. Šeme sljedivosti nacionalnih kalibracionih laboratorija Zavoda za metrologiju

SEKTOR ZA OVJERAVANJE MJERILA

U Sektoru za ovjeravanje mjerila vrše se poslovi koji se odnose na: prvo, redovno i vanredno ovjeravanje mjerila koja se koriste u funkciji prometa roba i usluga, zaštite zdravlja ljudi i životinja, opšte bezbjednosti, imovine, životne sredine i prirodnih resursa, zaštite na radu, saobraćaja i zaštite od nezgoda, kao i provjere prethodno upakovanih proizvoda i boca kao mjernih posuda; utvrđivanje ispunjenosti uslova za davanje ovlašćenja za vršenje poslova za pripremu mjerila za ovjeravanje; razvijanje, uspostavljanje i primjenu metoda ispitivanja količina prethodno upakovanih proizvoda; davanje stručnog mišljenja iz oblasti zakonske metrologije; vođenje baze podataka o ovjerenim mjerilima; pripremu stručne osnove za izradu nacrtu propisa iz oblasti metrologije; izvršavanje poslova vezanih za uvođenje sistema kvaliteta i dr.

U **Laboratoriji za ovjeravanje mjerila brzine vozila** realizuje se pregled u cilju utvrđivanja ispunjenosti metroloških zahtjeva, odnosno ovjeravanja sljedećih mjerila brzine vozila u pokretu:

- mjerila brzine na principu Doplerovog efekta;
- laserskih mjerila brzine na principu mjerenja vremena za koje emitovani zrak pređe put od mjerila do vozila i nazad;
- mjerila brzine na principu mjerenja dužine pređenog puta u odnosu na vrijeme;
- mjerila brzine na principu mjerenja vremena pri prolasku vozila između najmanje dvije stacionarne tačke na poznatom rastojanju.

Oprema koja je instalirana u Laboratoriji za ovjeravanje mjerila brzine vozila u pokretu je obezbijeđena u okviru programa IPA i pomoću budžetskih sredstava Zavoda za metrologiju. Nabavka opreme je sprovedena u skladu sa zahtjevima imaoća mjerila, tako da su obuhvaćeni zahtjevi za pregled mjerila na osnovu Doplerovog efekta (mjerila „starije generacije“) ali i za savremena „laserska“ mjerila brzine vozila u pokretu. Formiranjem Laboratorije za ovjeravanje mjerila brzine vozila u pokretu, stvoreni su uslovi da se ovaj postupak obavlja u Crnoj Gori, u Zavodu za metrologiju. Stoga je korisnicima usluga ove laboratorije, a to je prije svega Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore, omogućeno da svoju zakonsku obavezu ovjeravanja mjerila organizuju na teritoriji svoje države uz mnogo manje troškove.

Za ovjeravanja mjerila brzine vozila koristi se mjerna oprema čija se kalibracija obavlja u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (*EURAMET Designated Institutes*) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a ili su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

U cilju poboljšanja kvaliteta usluga u Zavodu za metrologiju u maju 2018. godine uspostavljena je **Laboratorija za ovjeravanje etilometara**, odnosno mjerila koja mjere i prikazuju masenu koncentraciju alkohola u izdahu lica koje se ispituje.

Oprema za pregled etilometara je nabavljena nakon završetka otvorenog postupka javnih nabavki za nabavku opreme, koji je Zavod za metrologiju sproveo u februaru 2018. godine. Nakon obuke osoblja laboratorije, omogućeno je ovjeravanje etilometara u Crnoj Gori, što je od velike važnosti za imaoće mjerila, koji su se u prethodnom periodu izlagali velikim troškovima, da zakonsku obavezu ovjeravanja mjerila organizuju u laboratorijama u inostranstvu.

Kao referentni materijal pri pregledu etilometara koristi se rastvor etanola u vodi u četiri različite koncentracije iz opsega od 0 mg/l do 2 mg/l. Za pomenute rastvore Direkcija za mere i dragocjene metale Republike Srbije, koja ima objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a, izdala je sertifikate o kalibraciji čime je ostvarena metrološka sljedivost i u ovoj oblasti u Crnoj Gori.

Laboratorija za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda provjerava ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u odnosu na količinu prethodno upakovanih proizvoda, način označavanja količina i

dozvoljena odstupanja stvarnih količina od označenih nazivnih količina, spisak nazivnih količina prethodno upakovanih proizvoda, veličinu, oblik i način postavljanja znaka usaglašenosti količine prethodno upakovanog proizvoda, kao i način dokumentovanja usaglašenosti količine prethodno upakovanog proizvoda sa metrološkim zahtjevima.

Ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda predstavlja kompleksnu aktivnost, za čije je adekvatno sprovođenje u narednom periodu neophodno jačanje kapaciteta, u dijelu nabavke opreme (koja se očekuje tokom 2019. godine kroz implementaciju projekta IPA 2014) ali i u dijelu definisanja postupaka i procedura rada, gdje je neophodna ekspertska pomoć. Tokom 2018. godine nije bilo podnijetih zahtjeva za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda.

U skladu sa strateškim opredjeljenjem Zavoda za metrologiju za kontinuiranim unapređenjem polja djelovanja, kao i širenja ponude za korisnike usluga, u toku 2018. godine, velika pažnja je bila posvećena inicijalnim koracima za uspostavljanje **Laboratorije za ovjeravanje mjerila koja se koriste u geodeziji**. Prije samog uspostavljanja Laboratorije, tim službenika Zavoda je uradio Elaborat o potrebi uspostavljanja ove Laboratorije. U Elaboratu je pored niza činjenica i podataka o samoj metodi mjerenja, sprovedena analiza tržišta, kao i analiza normativnog osnova za regulisanje ove oblasti.

Tokom 2018. godine izvršena je nabavka opreme, a sproveden je i set obuka za osoblje, koje će biti zaduženo za rad sa ovom opremom, kako bi se usavršile i unaprijedile metode koje će se koristiti u radu.

ODJELJENJE ZA DRAGOCJENE METALE

Svaki proizvođač/uvoznik predmeta od dragocjenih metala dužan je da predmete koje stavlja u promet označi svojim znakom proizvođača/uvoznika i odgovarajućom oznakom finoće. Obavezno označavanje, ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala utvrđeno je Zakonom o kontroli predmeta od drgocjenih metala („Sl. list CG“, br. 40/10 i 40/11), kao i druga pitanja od značaja za oblast kontrole predmeta od dragocjenih metala.

U okviru Odjeljenja za dragocjene metale uspostavljena je **Laboratorija za dragocjene metale** koja sprovodi ispitivanja radi utvrđivanja vrste dragocjenih metala i njihovih legura, kao i određivanja stepena finoće dragocjenih metala. Utvrđivanje vrste dragocjenih metala i njihovih legura, kao i stepena finoće sprovodi se metodama ispitivanja i to: probom na kamenu i XRF spektrometrijskom analizom.

Primjena nedestruktivnih metoda ispitivanja je važna u procesu kontrole predmeta od dragocjenih metala, naročito primjena XRF spektrometrijske analize, kojom se kvantitativno mogu odrediti zastupljeni dijelovi dragocjenog metala, kao i svi drugi metali prisutni u leguri čiji sastav se određuje.

SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE, FINANSIJE I INFORMACIONI SISTEM

Zavod za metrologiju u okviru nadležnosti Službe za opšte poslove, finansije i informacioni sistem, kontinuiranim aktivnostima unapređuje funkcionisanje svakodnevnih poslova neophodnih za potvrđivanje kompetencija, održavanje integriteta institucije i njenih zaposlenih, jačanja motivacije u radu, kao i obezbjeđenja povjerenja građana u rad Zavoda.

STRATEŠKI CILJEVI

Svjesni činjenice da metrologija predstavlja temelj ekonomskog i socijalnog razvoja Crne Gore, Zavod za metrologiju je kroz brojne aktivnosti unaprijedio postojeće stanje u metrološkom sistemu, a sve kroz realizaciju definisanih strateških ciljeva koji su predstavljeni kao rezultati koje želimo da postignemo u oblasti cjelokupne javne politike na državnom nivou, i to:

- **SC 1: Efikasan metrološki sistem u Crnoj Gori** - kontinuiran rad na unaprijeđenju rezultata mjerenja u oblasti zaštite potrošača, zdravlja ljudi i životinja, zaštite životne sredine, opšte sigurnosti, zaštite prirodnih resursa i zaštite u prometu roba i usluga.
- **SC 2: Usklađivanje sa EU zakonodavstvom** - tokom 2018. godine je kompletirano transponovanje evropskih metroloških propisa, dok se kontinuirano radi na boljoj i direktnijoj primjeni već implementiranih propisa.
- **SC 3: Obezbjedivanje metrološke sljedivosti** - Zavod za metrologiju redovno šalje etalonsku/mjernu opremu na kalibraciju u nacionalne metrološke institute čiji su rezultati mjerenja međunarodno priznati i na taj način obezbjeđuje postignutu metrološku sljedivost, dok se u kontinuitetu planira i postiže proširenje mjernih opsega laboratorija Zavoda za metrologiju i na taj način se korisnicima pružaju kvalitetne kako postojeće, tako i nove usluge na polju kalibracija.
- **SC 4: Unapređenje postupaka ocjene usaglašenosti zakonskih mjerila** - Zavod za metrologiju je tokom 2018. godine pripremao brojne stručne osnove za donošenje propisa koji se odnose na unaprijeđenje postupaka ocjene usaglašenosti zakonskih mjerila, a radi se i na izmjenama u cilju unaprijeđenja statusa zakonskih mjerila. Takođe, planirano je unaprijeđenje na polju tehničke opremljenosti Zavoda za metrologiju, ali ovaj segment će se realizovati tokom 2019. godine zbog kašnjenja realizacije programa IPA 2014. Upravni postupci koje vodi Zavod za metrologiju se završavaju u roku, u skladu sa načelima efikasnosti i efektivnosti.
- **SC 5: Unapređenje postupaka kalibracija mjerila/etalona koja se primjenjuju u industriji kao i procesima proizvodnje** - Zavod za metrologiju je akreditovan po standardu MEST EN ISO/IEC 17025:2011 od strane ATCG-a i Hrvatske akreditacijske agencije, i shodno tome teži ka kontinuiranom unaprijeđenju implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom u cilju pružanja što kvalitetnije usluge svojim korisnicima.
- **SC 6: Jačanje metrološkog nadzora** - s obzirom na to da je Metrološka inspekcija pod nadležnošću Uprave za inspekcijske poslove, Zavod za metrologiju održava i unaprijeđuje saradnju sa Metrološkom inspekcijom u cilju što bolje zaštite građana Crne Gore.
- **SC 7: Promocija uloge i značaja metrologije u Crnoj Gori** - tokom 2018. godine je nizom akcija i promotivno-marketinških aktivnosti povećala vidljivost značaja metrologije u Crnoj Gori, što se vidi kroz realizaciju ciljeva iz Komunikacione strategije Zavoda za metrologiju.
- **SC 8: Međunarodna prepoznatljivost crnogorskog metrološkog sistema** - možda najreprezentativniji pokazatelj međunarodne prepoznatljivosti crnogorskog metrološkog sistema jeste usvajanje Zakona o potvrđivanju Metarske konvencije, što za Crnu Goru, odnosno Zavod za metrologiju predstavlja punopravno članstvo u BIPM-u, Međunarodnom birou za tegove i mjere, sa sjedištem u Francuskoj.

U okviru svakog strateškog cilja definisan je niz aktivnosti predviđenih za realizaciju, ali i pratećih indikatora, na osnovu kojih se prati stepen realizacije navedenih aktivnosti. Stepem realizacije Strategije razvoja metrologije 2016 - 2018 se pratio na polugodišnjem nivou kroz Evaluaciju Strategije razvoja metrologije 2016 - 2018. U okviru strateškog cilja br. 7, prepoznato je jačanje metrološkog nadzora. Budući da je metrološka inspekcija dio Uprave za inspekcijske poslove, predstavnici Zavoda ne vrše evaluaciju tog cilja, tako da se u Evaluaciji Strategije razvoja metrologije 2016 - 2018 koju mi sprovodimo ne nalaze predmetni podaci.

DONOŠENJE I PRIMJENA PROPISA IZ OBLASTI METROLOGIJE

Na osnovu Zakona o metrologiji („Sl. list CG, br. 79/08“), Zavod za metrologiju je pripremio stručne osnove odnosno nacрте za 18 podzakonskih akata, koje je blagovremeno dostavio Ministarstvu ekonomije, čime je omogućeno poštovanje planova i zadatah rokova donošenja propisa.

Pri ovjeravanju zakonskih mjerila, Zavod za metrologiju primjenjuje relevantne propise kako bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških i tehničkih zahtjeva za mjerila.

ODOBRENJE TIPA MJERILA

Ispunjavanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila utvrđuje Zavod za metrologiju. Postupak ispitivanja i odobravanja tipa mjerila propisan je Pravilnikom o bližem postupku i načinu ispitivanja i odobravanja tipa mjerila („Sl. list CG“, br. 10/10, 61/17 i 79/18). Nakon sprovedenog postupka ispitivanja, kojim se potvrđuje da je ispitivani tip mjerila usklađen sa propisanim metrološkim zahtjevima i da je mjerilo podesno za upotrebu u određenom vremenskom periodu, Zavod za metrologiju izdaje Uvjerenje o odobrenju tipa mjerila. Realizovane aktivnosti u cilju izdavanja Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila u 2018. godini prikazane su u tabeli 1.

Realizovani zahtjevi za izdavanje odobrenja tipa mjerila u 2018. godini

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka
1.	Mjerila mase	Elektromehanički mjerni pretvarač	MNE-M-00-017
2.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-038
3.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-039
4.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-040
5.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-041
6.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-042
7.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-043
8.		Mehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-044
9.		Mehanička vaga sa pomičnim tegom	MNE-M-03-045
10.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-04-001
11.	Mjerila pritiska	Manometar za mjerenje pritiska u pneumaticima	MNE-P-01-008
12.		Manometar za mjerenje pritiska u pneumaticima	MNE-P-01-009
13.		Manometar za mjerenje krvnog pritiska	MNE-P-03-009
14.		Manometar za mjerenje krvnog pritiska	MNE-P-03-010
15.		Manometar za mjerenje krvnog pritiska	MNE-P-03-011
16.		Manometar za mjerenje krvnog pritiska	MNE-P-03-012

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka	
17.		Manometar za mjerenje krvnog pritiska	MNE-P-03-013	
18.		Manometar za mjerenje krvnog pritiska	MNE-P-03-014	
19.	Mjerila električne energije	Jednofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-036	
20.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-037	
21.		Trofazno poluindirektno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-038	
22.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-039	
23.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-039 - Dopuna	
24.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-040	
25.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-040 - Dopuna	
26.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-041	
27.		Jednofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-033 - Dopuna	
28.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-034 - Dopuna	
29.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-035 - Dopuna	
30.		Mjerila električnih veličina	Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-016
31.			Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-017
32.			Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-018
33.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-012	
34.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-013	
35.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-014	
36.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-015	
37.	Kapacitivni naponski mjerni transformator		MNE-T-06-001	
38.	Kombinovani mjerni transformator		MNE-T-07-004	
39.	Mjerila dužine		Mjerna letva	MNE-D-00-002

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka
40.	Mjerila zapremine	Elektromagnetno induktivno mjerilo protoka	MNE-Z-16-003
41.		Elektromagnetno induktivno mjerilo protoka	MNE-Z-16-003 - Dopuna
42.		Sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa	MNE-Z-05-019
43.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-060
44.		Vodomjer	MNE-Z-14-061
45.		Vodomjer	MNE-Z-14-062
46.		Vodomjer	MNE-Z-14-063
47.		Vodomjer	MNE-Z-14-064
48.	Mjerila zapremine	Vodomjer	MNE-Z-14-052 - Dopuna
49.	Mjerila vremena	Osnovni časovnik	MNE-EL-011-005

OVJERAVANJE MJERILA

Ovjeravanje mjerila je postupak koji obuhvata pregled i žigosanje, odnosno utvrđivanje da li mjerilo ispunjava zahtjeve utvrđene metrološkim propisima. Ovjeravanje mjerila, kao ključna aktivnost zakonske metrologije, obezbjeđuje pouzdanost mjerenja koja se koriste u funkciji prometa roba i usluga, zaštite zdravlja ljudi i životinja, opšte bezbjednosti, imovine, životne sredine i prirodnih resursa, zaštite na radu, saobraćaja i zaštite od nezgoda. Aktivnosti Zavoda za metrologiju u oblasti ovjeravanja mjerila u periodu 01. 01. 2018. do 31. 12. 2018. godine, ilustrovane su tabelom 2. Realizovano je 1280 zahtjeva za ovjeravanje mjerila, pri čemu je utrošeno 151731 godišnjih žigova u obliku naljepnice bez mjesečne podjele, 7246 godišnjih žigova u obliku naljepnice sa mjesečnom podjelom i 1201 zaštitnih žigova u obliku naljepnice. U tabeli 3. predstavljeni su podaci o realizovanim zahtjevima za period 2016 - 2018. godina. U toku 2018. godine, izdato je 3642 Uvjerenja o ovjeravanju mjerila, što pokazuje porast u odnosu na prethodne godine.

Zbirni podaci o ovjerenim mjerilima u 2018. godini

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereneno [kom]	Odbijeno [kom]
Neautomatske vage klase tačnosti I	1	1	0
Neautomatske vage klase tačnosti II	79	79	0
Neaut. vage klase tačnosti III do 9000 kg	2206	2204	2
Neaut. vage klase tačnosti III preko 9000 kg	82	82	0

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Neautomatske vage klase tačnosti IIII	4	4	0
Vage sa automatskim funkcionisanjem	11	11	0
Vage na transportnoj traci	7	7	0
Garnitura tegova klase tačnosti M1 (1 g do 10 kg)	2 (34 tega)	2 (34 tega)	0
Tegovi klase tačnosti M1 od 500 g	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M1 od 1 kg	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M1 od 2 kg	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M1 od 5 kg	3	3	0
Tegovi klase tačnosti M1 od 10 kg	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M1 od 20 kg	203	203	0
Tegovi klase tačnosti M1 od 500 kg	36	36	0
Vodomjeri	17874	17808	66
Magnetno induktivni mjerači protoka	1	1	0
Sprave za tečna goriva (TG)	1927	1927	0
Sprave za tečni naftni gas (TNG)	178	178	0
Mjerni sistemi za tečnosti koje nijesu voda	52	52	0
Rezervoari (horizontalni cilindrični)	66	66	0
Rezervoari (vertikalni cilindrični)	1	1	0
Autom. mjerila nivoa tečn. u nepokret. rezerv.	99	99	0
Brojila električne energije	78601	78600	1
Mjerni transformatori	134	134	0
Mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici	16	16	0
Osnovni časovnici kod telefonskih centrala	2	2	0
Manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima motornih vozila	234	230	4
Manometri za mjerenje krvnog pritiska	380	380	0
Manometri (industrija, laboratorije, itd)	317	305	12
Mjerne letve	34	34	0
Mjerila dužine opšte namjene	3	3	0
Etilometri	486	466	20
Mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu	49	49	0
Taksimetri	2584	2584	0

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Mjerila zaštite od zračenja	1	1	0
Mjerila nivoa zvuka	2	2	0

Podaci o realizovanim zahtjevima za period 2016-2018. godina

VRSTA ZAHTJEVA	Količina [kom]		
	2016. godina	2017. godina	2018. godina
Zahtjevi UPI (prvostepeni upravni postupak)	1120	1249	1286
Zahtjevi za stručnu pomoć	18	7	20
Zahtjevi za ovlašćenje lica za pripremu mjerila	4	11	2
Zahtjevi za informisanje inspekcijskih i sudskih organa	6	7	15
Ukupno	1148	1274	1323

VANREDNI PREGLED ZAKONSKIH MJERILA U UPOTREBI

Zakonom o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08 i 40/11) propisana je mogućnost da zainteresovano lice, u slučaju sumnje u ispravnost zakonskog mjerila, može tražiti od Zavoda vanredni pregled mjerila i izdavanje izvještaja o pregledu. Pravilnikom o vanrednom pregledu zakonskih mjerila u upotrebi („Sl. list CG“, br. 19/11) propisano je da se takav pregled mjerila može izvršiti samo nad mjerilima, koja imaju važeći državni žig o ovjeravanju mjerila, odnosno uvjerenje o ovjeravanju mjerila. U toku 2018. godine, poput prethodnih godina, nije bilo zahtjeva za vanredni pregled zakonskih mjerila u upotrebi.

AŽURIRANJE I UNAPREĐENJE BAZA PODATAKA

U Zavodu za metrologiju je implementiran savremeni informacioni sistem koji se oslanja na nove informacione tehnologije koje uključuju računare i računarske sisteme, koji su efikasno umreženi zajedno sa perifernim i telekomunikacionim uređajima, kao i operativne i aplikativne softvere - programe dizajnirane za obavljanje specijalizovanih zadataka. MySQL baza se koristi u Zavodu za metrologiju od početka 2012. godine, kao softver, sa autorizovanim brojem i strukturom tabela i polja. Aplikacija „Baza“ omogućava brzo skladištenje, čuvanje, pretraživanje, učitavanje, sortiranje i iščitavanje podataka koji nastaju tokom postupanja po zahtjevu korisnika usluga Zavoda za metrologiju. U 2018. godini nastavljeno je sa usavršavanjem i nadograđivanjem Baze i njenih komponenti, kako bi se obezbijedili pouzdaniji podaci i efikasniji rad, a ujedno olakšao rad službenika.

Pored glavne Baze, u Zavodu za metrologiju razvijaju se i druge aplikacije:

- Arhiva - Predmeti - aplikacija koja predstavlja elektronsku formu prvostepenog upravnog postupka, u koju se unose svi podaci vezani za predmete koje vode službenici Zavoda za metrologiju;
- Biblioteka - aplikacija koja se koristi za upis podataka o knjižnom fondu Zavoda za metrologiju, sortirana po naslovima, autorima, izdavačima, kao i datumima iznajmljivanja i vraćanja;
- Dragocjeni metali - aplikacija koja se koristi za upis podataka koji se prikupljaju u toku vođenja predmeta po kojem postupaju službenici Odjeljenja za dragocene metale;

- Evidencija dogovora (Radni kalendar) - aplikacija koju koriste službenici Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone, u cilju organizacije poslova kalibracije, tj. uvida u mogućnost laboratorije za izvođenje kalibracije u određenom vremenskom periodu;
- Kalibracioni status (Odštampane naljepnice) - aplikacija koju koriste službenici Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone prilikom štampe kalibracione naljepnice koja se postavlja na kalibrisani uređaj;
- Obuka - aplikacija koju koriste svi službenici Zavoda za metrologiju kao način evidentiranja i praćenja obuka kojima su prisustvovali. Tu se upisuju podaci o nazivu obuke, mjestu i organizatoru, trajanju, uspješnosti.

SISTEM KVALITETA I AKREDITOVANJE LABORATORIJA ZAVODA ZA METROLOGIJU

Zavod za metrologiju je i u 2018. godini nastavio sa politikom održavanja ali i proširenja postojećeg obima akreditacije koji su ranijih godina potvrdili **Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG)** i **Hrvatska akreditacijska agencija (HAA)** odgovarajućim certifikatima.

Jedan od najbitnijih događaja u 2018. godini za Zavod za metrologiju je svakako prezentacija sistema kvaliteta na EURAMET-ovom tehničkom komitetu za kvalitet, **EURAMET TC-Q** u Parizu. Nakon početne prezentacije sistema kvaliteta u Sarajevu 2013. godine, to je bila prva „ponovna prezentacija“ koja je obavezna za svaki nacionalni metrološki institut nakon isteka perioda od 5 godina. Prezentaciju je održao menadžer kvaliteta i ona je prihvaćena od strane predstavnika EURAMET-ovog Tehničkog komiteta za kvalitet, bez većih primjedbi i bez traženja dodatnih pojašnjenja.

Paralelno sa aktivnostima koje su sprovedene u cilju održavanja obima akreditacije ali i njegovog proširenja, u toku 2018. godine se kontinuirano unapređivao implementirani sistem menadžmenta kvalitetom kroz neprekidno usavršavanje, dogradnju, reviziju postojeće dokumentacije, kao i pripremu i usvajanje nove dokumentacije sistema menadžmenta kvalitetom.

Na XV sjednici **Odbora za kvalitet**, 31. 01. 2018. godine obavljeno je preispitivanje implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom od strane rukovodstva, koje je obuhvatilo sljedeće elemente:

- Politika i ciljevi kvaliteta za tekuću godinu;
- Analiza sprovođenja zaključaka prethodnog preispitivanja od strane rukovodstva;
- Izveštaji tehničkog menadžera i menadžera kvaliteta;
- Rezultati internih provjera;
- Status i rezultati pokrenutih preventivnih i korektivnih mjera;
- Rezultati ocjenjivanja od strane eksternih tijela;
- Rezultati međulaboratorijskih poređenja ili ispitivanja osposobljenosti;
- Promjene u obimu i vrsti posla;
- Izveštaj o analizi zadovoljstva korisnika;
- Prigovori od strane korisnika;
- Izveštaj o poboljšanjima;
- Revizija dokumentacije sistema menadžmenta kvalitetom;
- Izveštaj o obukama osoblja i planu osposobljavanja osoblja;
- Izveštaj o sprovedenoj nabavci opreme i usluga u tekućoj godini i plan nabavke opreme za narednu godinu.

Na istoj sjednici, Odbor za kvalitet je razmotrio dokumenta u okviru kojih su dati predlozi Plana kvaliteta i ciljevi kvaliteta, sa definisanim indikatorima pojedinačnih ciljeva, kao i odgovorne osobe i rok za

ostvarivanje ciljeva za 2018. godinu. Odbor za kvalitet je također razmotrio i realizaciju ciljeva kvaliteta koji su bili predviđeni za 2017. godinu i usvojio predložene dokumente:

- Plan Kvaliteta za 2018. godinu;
- Ciljevi kvaliteta za 2018. godinu.

U sklopu priprema za implementaciju novog standarda **MEST EN ISO/IEC 17025:2018**, na XX sjednici Odbora za kvalitet od 19. jula 2018. godine, formiran je Tim za analizu postojećeg sistema menadžmenta kvalitetom u Zavodu za metrologiju. Definirane su aktivnosti u cilju usklađivanja postojećeg sistema menadžmenta kvalitetom sa zahtjevima nove verzije standarda. Na XXI sjednici Odbora za kvalitet od 06.08.2018. godine, analiziran je rad Tima. Provjeru realizovanih aktivnosti je sproveo **Enver Sadikoglu, ekspert za sistem kvaliteta**, doskorašnji predsjedavajući u EURAMET TC-Q, koji je boravio u Zavodu za metrologiju 31. oktobra i 1. novembra 2018. godine. Zavod za metrologiju je prihvatio obavezu da se implementacija sistema prema novom standardu obavi do polovine 2019. godine.

UČESTVOVANJE U PROGRAMIMA MEĐULABORATORIJSKIH POREĐENJA I PT ŠEMA

Najvažniji element preispitivanja rezultata kalibracija i obezbjeđenja povjerenja u kvalitet kalibracija je učešće laboratorija u međulaboratorijskim poređenjima, budući da se laboratorijama učesnicama pruža mogućnost da na objektivna način procijene i prikažu pouzdanost podataka do kojih dolaze, poređenjem rezultata ispitivanja iz dvije ili više laboratorija. Sve kalibracione laboratorije Zavoda za metrologiju imaju usvojen Plan učešća u međulaboratorijskim poređenjima, u skladu sa kojim se realizuju aktivnosti u ovoj oblasti. Učestvovanje u međulaboratorijskim poređenjima je jedna od obaveza kalibracionih laboratorija Zavoda za metrologiju prema pravilima akreditacionih tijela u cilju održavanja akreditovanog statusa, bilo da se poređenja realizuju u okviru EURAMET-a ili u okviru PT šema u organizaciji akreditacionih tijela.

U toku 2018. godine kalibracione laboratorije Zavoda za metrologiju su realizovale poređenja prikazana u tabeli 4. Podaci o poređenjima koja su sprovedena prethodnih godina, a za koja još uvijek nijesu objavljeni konačni rezultati prikazani su također u tabeli 4.

Međulaboratorijska poređenja

Naziv	Područje	Period realizacije mjerenja	Period realizacije projekta	Završni izvještaj
EURAMET Project P1442	Relativna vlažnost od 10 % rh do 95 % rh na temperaturama od -10 °C to 50 °C	decembar 2018.	maj 2018. do marta 2019.	II kvartal 2019.
EMPIR project MetroRadon	Mjerenje koncentracije radona u vazduhu	mart 2018.	mart 2018. do marta 2019.	III kvartal 2019.
EURAMET Project 1395	Poređenje 20 L etalona od nerđajućeg čelika	jul - avgust 2016.	maj 2016.	Objavljen Draft B u aprilu 2018.
EURAMET.L-K4.2016	Unutrašnji prečnik Spoljašnji prečnik Mjerna sfera	novembar/ decembar 2017.	2016. do 2019. god.	Još nije objavljen
EURAMET Project 1252	DC i AC napon, DC i AC struja, otpornost	Od 01. 06. do 05. 06. 2014.	2014. do 2015. god.	Još nije objavljen
EURAMET Project1350	Tegovi klase E ₂	maj 2015.	januar 2015. do oktobra 2015.	Draft B objavljen u aprilu 2018.
EURAMET Project1252 Digital Pressure Gauge Comparison	Pritisak do 100 Mpa	maj 2014.	januar 2015. do oktobra 2015.	Draft B objavljen u avgustu 2018.

OBJAVLJIVANJE MJERNIH I KALIBRACIONIH MOGUĆNOSTI U BIPM BAZI PODATAKA (KCDB KEY COMPARISON DATABASE)

Mjerne i kalibracione mogućnosti (CMC) su najbolje mjerne sposobnosti koje jedan nacionalni metrološki institut može da manifestuje u svakodnevnom radu, pri pružanju usluga korisnicima u normalnim uslovima rada. Sve mjerne i kalibracione mogućnosti moraju biti podržane u opsegu i iskazanoj mjernoj nesigurnosti potpunom implementacijom sistema menadžmenta kvalitetom koji je odobren od strane EURAMET-ovog Tehničkog komiteta za kvalitet (EURAMET TC-Quality). Kalibracioni sertifikati izdati sa logom **CIPM MRA** potvrđuju kompetentnost laboratorija kroz iskazani **CMC** i kao takvi su priznati u cijelom svijetu.

U toku 2018. godine Zavod za metrologiju nije prijavio nove mjerne i kalibracione mogućnosti za objavljivanje u bazi podataka (KCDB) BIPM-a. Razlog za to je spora realizacija sljedećih međulaboratorijskih poređenja u kojima su učestvovala laboratorije Zavoda:

- EURAMET Project 1252 u oblasti električnih veličina, mjerenja obavljena u junu 2014. godine, bez završnog izvještaja;
- EURAMET Project 1350, mjerenja objavljena u maju 2015. godine, bez završnog izvještaja;
- EURAMET Project 1251, mjerenja obavljena u maju 2014. godine, bez završnog izvještaja.

Na osnovu preliminarne izvještaja, laboratorije Zavoda za metrologiju, koje su učestvovala u navedenim poređenjima su ostvarile dobre rezultate, tako da se objavljivanjem konačnih rezultata ovih projekata stvaraju uslovi za apliciranje za objavljivanje CMC i u oblastima mase, pritiska i električnih veličina. Zavod za metrologiju trenutno ima 23 objavljene najbolje mjerne mogućnosti u bazi podataka BIPM-a, 18 u oblasti temperature, 4 u oblasti zapremine i jednu u oblasti dužine.

OVLAŠĆIVANJE LICA ZA PRIPREMU ZAKONSKIH MJERILA ZA OVJERAVANJE

U 2018. godini, na zahtjev Ministarstva ekonomije, izdata su stručna mišljenja o ispunjavanju uslova za pripremu određenih vrsta mjerila za ovjeravanje, u postupku ovlašćivanja sljedećih lica, koja su rezultirala izdavanjem Rješenja o ovlašćivanju:

- „PETROL SERVIS“ d.o.o., Kotor, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-39/2018-4 od 03. 04. 2018. godine, o ovlašćivanju za pripremu mjernih sistema na autocisternama i stabilnih mjernih sistema za tačna goriva za ovjeravanje.
- „Petrol M&D Servis“ d.o.o., Kotor, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-147/2018-4 od 23. 10. 2018. godine, o ovlašćivanju za pripremu automatskih mjerila nivoa tačnosti u nepokretnim rezervoarima (sonde), dužine do 3000 mm sa pokretnim elementom za direktnu detekciju nivoa tačnosti za ovjeravanje.

STRUČNA PODRŠKA U POSTUPKU METROLOŠKOG NADZORA

Saradnja Zavoda za metrologiju i Uprave za inspekcijske poslove se nastavila i u toku 2018. godine u cilju jačanja povjerenja u rezultate sprovedenih mjerenja. Na osnovu zahtjeva upućenih Zavodu za metrologiju, metrološka inspekcija se informiše o aktivnostima sprovedenim u oblasti zakonske metrologije. Zavod na osnovu sopstvene baze podataka kontinuirano priprema neophodne informacije o ovjerenim mjerilima, odobrenim tipovima mjerila, uvozniciima mjerila, podnosiocima zahtjeva, postavljenim žigovima itd. koje se dostavljaju na zahtjev metrološke inspekcije. U 2018. godini, *Uprava za inspekcijske poslove, Odsjek za metrološku inspekciju* je uputila 10 zahtjeva, na osnovu kojih je Zavod u roku od jednog do dva radna dana dostavio informacije o ovjeravanju zakonskih mjerila, roku važenja žiga na mjerilu itd.

KALIBRACIJA ETALONA/MJERILA

Kalibracija je skup postupaka kojima se, u određenim uslovima, uspostavlja odnos između vrijednosti veličina koje pokazuje neko mjerilo ili mjerni sistem ili vrijednosti koje prikazuje neka materijalizovana mjera ili referentni materijal i odgovarajućih vrijednosti izraženih etalonima. U toku 2018. godine, izdato je ukupno 770 uvjerenja o kalibraciji, što je na godišnjem nivou najveći broj od kada Zavod sprovodi postupak kalibracije mjerila. Navedeni podatak ukazuje da je Zavod kvalitetnim radom uspio da sačuva najveće imaoce mjerila kao korisnike usluga, da opravda njihovo povjerenje, ali i da uveća broj korisnika usluga. U posljednjih nekoliko godina, imaoći mjerila sa većim brojem mjerila, kalibraciju mjerila obavljaju putem tenderske procedure, tako da je evidentno da se Zavod uspio izboriti da realizuje usluge kalibracije i u uslovima konkurencije laboratorija iz inostranstva.

U tabeli 5. navedeni su podaci o kalibracijama koje su planirane i realizovane u 2018. godini u nacionalnim kalibracionim laboratorijama Zavoda za metrologiju, za potrebe stranaka (eksterne kalibracije) i Zavoda (interne kalibracije). U tabeli 6. je dat pregled izdatih uvjerenja na godišnjem nivou u periodu 2013-2018.

Pregled realizovanih kalibracija u 2018. godini

Lab.	Eksterne/ interne	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Planirano	Realizovano	
					Kom	Uvjerenja
Laboratorija za masu	Eksterne	50	Tegovi	110	155	121
			Tegovi sl.nazivnih masa	10	0	0
			Vage	130	155	172
	Interne	8	Tegovi E ₂	53	63	9
			Tegovi F ₁	28	4	4
			Tegovi F ₂	26	2	2
			Tegovi M ₁	0	29	2
			Tegovi sl. nazivnih masa	10	0	0
			Komparator mase	4	4	6
			Vaga klase tačnosti I	0	2	3
			Vaga klase tačnosti II	0	1	2
Laboratorija za dužinu	Eksterne	29	Planparalelne granične mjere	125	3	1
			Pomično mjerilo	20	21	21
			Mikrometri	10	11	11
			Mjerna dužina opšte namjene	7	13	13
			Mjerni satovi	30	28	28
	Interne	5	Komparator za planparalelne granične mjere	1	1	1
			Mjerna traka	1	1	1
			Planparalelna granična mjera klasa 2	1	0	0
			Granično mj. za osovinu	1	0	0
			Univerzalni mjerni uređaj JOINT DMS	1	1	1
			Mikrometar za spoljašnja mjerenja	1	0	0
			Planparalelne granične mjere klasa 1 od 0,5 mm do 50 mm	Set (32 kom)	0	0
			Planparalelne granične mjere 200 mm do 500 mm	4	4	1
			Etalon za ovjeravanje mjernih letvi	0	1	1
Laboratorija za temperaturu i Laboratorija za vlažnost	Eksterne	75	Stakleni termometri punjeni tečnošću	18	34	34
			Indikatorski termometri-analogni (mehanički)	4	9	9
			Indikatorski termometri-digitalni	100	136	136
			Mjerna relativne vlažnosti – indikatorski	18	33	33
			Mjerna relativne vlažnosti – analogni (mehanički)	0	4	4

Lab.	Eksterne/ interne	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Planirano	Realizovano	
					Kom	Uvjerjenja
	Interne	9	Termostimirani medijumi(peć, sušnica, sterilizator, inkubatori, kupatilo i termo-šejker)	20	11	11
			Stakleni termometri punjeni tečnošću	14	0	0
			Indikatorski termometri-digitalni	51	42	42
			Platinski otpornički termometri	5	5	5
			Mjerila relativne vlažnosti	21	22	22
Laboratorija za pritisak	Eksterne	2	Barometar	2	2	2
		19	Manometar	19	73	68
	Interne	1	Barometar	5	3	3
		5	Manometar	1	1	2
			Kalibrator	2	2	3
Laboratorija za električne veličine	Eksterne	5	Etalon otpornosti	1	1	1
			Multimetar	6	12	12
			Kalibrator	3	0	0
			Strujna kliješta	9	0	0
			Izvor napajanja	1	1	1
	Interne	7	Kalibrator	2	1	1
			Multimetar	1	0	0
			Strujna kliješta	1	0	0
			Etalon električne otpornosti	9	0	0
			Dekada otpornosti	1	0	0
Laboratorija za vrijeme i frekvenciju	Eksterne	7	Štoperica	11	11	11
	Interne	2	Štoperica	3	3	3
Laboratorija za male zapremine	Eksterne	6	Mjerila zapremine od stakla i pipete sa klipom	195	39	43
	Interne	1	Mjerila zapremine od stakla	0	1	1
Laboratorija za velike zapremine	Eksterne	5	Mjerne posude od metala	27	23	23
		2	Kalibracija rotametara	34	15	15
	Interne	2	Prelivne pipete od metala i etalon mjerna posuda od metala	5	57	112

Pregled broja izdatih uvjerenja o kalibraciji po godinama

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Broj izdatih uvjerenja	205	290	332	704	616	770

OBEZBJEĐIVANJE I ADAPTACIJA PROSTORA ZA POTREBE LABORATORIJA ZAVODA ZA METROLOGIJU

Najveći problem Zavoda za metrologiju još od osnivanja je nedostatak sopstvenog prostora za nesmetan rad kalibracionih laboratorija, laboratorija za ovjeravanje mjerila i za kancelarijsko poslovanje osoblja laboratorija i zaposlenih u Zavodu za metrologiju. Zbog toga su se u 2018. godini sprovela dva odvojena postupka javnih nabavki za zakup prostora, nakon kojih su se potpisali ugovori za zakup poslovnog prostora do jula 2019. godine. Radi se o zakupu prostora u Ulici Kralja Nikole 2 i Ulici 27. marta u Podgorici.

Za pravilno funkcionisanje laboratorija potrebno je pored prostora obezbijediti i adekvatne ambijentalne uslove u pogledu propisanih vrijednosti temperature i relativne vlažnosti, kao i obezbjeđenje odgovarajućeg alarmnog sistema, protivpožarnog sistema, klimatizacije, ventilacije i higijenskih uslova. Iako je za najveći dio laboratorija sprovedena faza obezbjeđenja uslova za rad u toku prethodnih godina, nove aktivnosti i nove laboratorije su iziskivale dodatne radnje u cilju stvaranja nesmetanih radnih uslova.

AKTIVNOSTI KOJE SU PREDUZETE ZA IZVRŠAVANJE POSTAVLJENIH CILJEVA U OBLASTI KONTROLE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

Sve preduzete aktivnosti sprovedene su u cilju izvršavanja postavljenih ciljeva u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala, predstavljenih na slici 3.

CILJEVI			
USKLADIVANJE SA EU ZAKONODAVSTVOM	UNAPREĐENJE SISTEMA KONTROLE PDM	PROMOCIJA ULOGE I ZNAČAJA Ocjene USAGLAŠENOSTI PDM	OBEZBJEĐENJE POVJERENJA U REZULTAT ISPITIVANJA
<p>AKTIVNOSTI:</p> <p>UTVRĐIVANJE OBAVEZA KOJE PROIZILAZE IZ ČL.34-36 UFEU</p> <p>UČEŠĆE U RADNIM GRUPAMA ZA PRIPREMU PREDLOGA PROPISA</p> <p>MEDUNARODNE AKTIVNOSTI</p>	<p>AKTIVNOSTI:</p> <p>UNAPREĐENJE POSTUPAKA Ocjene USAGLAŠENOSTI PDM</p> <p>ISPUNJAVANJE ZAHTEVA KORISNIKA I PRIMJENJENIH ZAKONA I PROPISA</p> <p>STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE OSOBLJA</p> <p>PRUŽANJE STRUČNE POMOĆI U VEZI SA PRIMJENOM PROPISA</p>	<p>AKTIVNOSTI:</p> <p>AŽURIRANJE I UNAPREĐENJE WEB STRANICE WWW.METROLOGIJA.ME</p> <p>PRUŽANJE STRUČNIH I TEHNIČKIH INFORMACIJA ŠIROJ JAVNOSTI</p> <p>AKTIVNO UČEŠĆE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA</p>	<p>AKTIVNOSTI:</p> <p>UNAPREĐENJE NIVOA OBUČENOSTI OSOBLJA U CILJU OBEZBJEĐENJA KVALIFIKOVANOG OSOBLJA ZA REALIZACIJU PT ŠEMA</p> <p>SPROVOĐENJE VALIDACIJE METODE ISPITIVANJA</p>

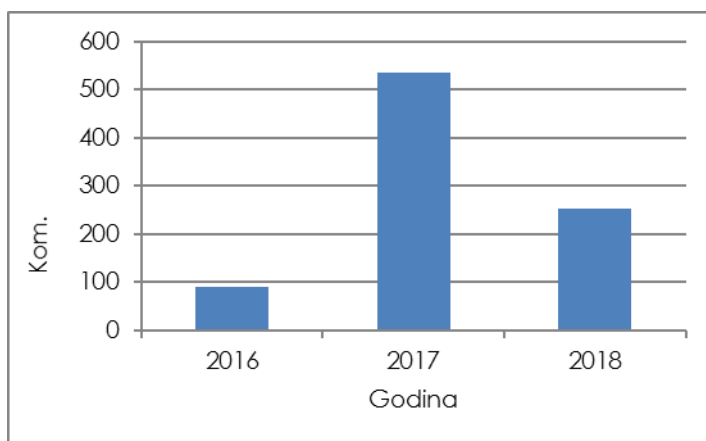
Slika 3. Operativni ciljevi za oblast kontrole predmeta od dragocjenih metala

Odjeljenje za dragocjene metale je u 2018. godini na osnovu podnijetih zahtjeva, pružalo sljedeće usluge:

- ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala;
- određivanje znaka proizvođača/uvoznika predmeta od dragocjenih metala;
- pružanje stručne pomoći iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- sprovođenje analiza sastava legure i finoće predmeta od dragocjenih metala XRF metodom ispitivanja;
- sprovođenje pregleda oznaka na predmetima od dragocjenih metala (oznaka finoće i znak proizvođača, odnosno uvoznika);
- pripremanje stručnih mišljenja u vezi sa pitanjima iz nadležnosti propisanih članom 5 Zakona o kontroli predmeta od dragocjenih metala, svim zainteresovanim licima.

Povećanje aktivnosti na području ispitivanja i žigosanja predmeta od dragocjenih metala obezbijedio je **porast broja registrovanih proizvođača/uvoznika predmeta od dragocjenih metala**. U 2018. godini realizovano je **189** zahtjeva za ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala sa potrebom sprovođenja aktivnosti ispitivanja i žigosanja nad **75245 g/13990 komada** predmeta od zlata i **245898 g/35080 komada** predmeta od srebra. **Po prvi put**, su realizovani zahtjevi za ispitivanje i žigosanje predmeta od **platine** u količini **549 g/2 komada**.

Ključni aspekt potvrđivanja ispravnosti predmeta od dragocjenih metala u pogledu vrste i finoće dragocjenog metala, kao i oznaka propisanih zakonom predstavlja izdavanje Sertifikata o ispravnosti predmeta od dragocjenih metala kada bi žigosanje predmeta dovelo do estetskog oštećenja predmeta. Umjesto žigosanja državnim žigom, Zavod je u 2018. godini izdao **254** setifikata o ispravnosti, od čega je za predmete od srebra izdato dva sertifikata, za predmete od platine izdato dva sertifikata, a za predmete od zlata **250** sertifikata. Komparativna analiza izdatih sertifikata o ispravnosti predmeta od dragocjenih metala za posljednje tri godine prikazana je na slici 4.

Slika 4. Komparativna analiza izdatih sertifikata o ispravnosti predmeta od dragocjenih metala za posljednje tri godine

Monitoringom sprovedenih postupaka u sistemu proizvođača i uvoznika predmeta od dragocjenih metala u 2018. godini utvrđena je registracija 16 uvoznika predmeta od dragocjenih metala i 2 proizvođača predmeta od dragocjenih metala, a ukupan broj registrovanih korisnika razvrstanih po opštinama prikazan je tabelom 7.

Pregled broja registrovanih korisnika po opštinama

UKUPAN BROJ PROIZVOĐAČA I UVOZNIKA PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA PO OPŠTINAMA		
GRAD	BROJ PROIZVOĐAČA	BROJ UVOZNIKA
PODGORICA	10	46
BAR	5	17
HERCEG NOVI	5	14
BUDVA	3	27
CETINJE	0	2
NIKŠIĆ	5	4
ROŽAJE	5	2
BIJELO POLJE	3	7
KOTOR	0	10
BERANE	1	4
KOLAŠIN	0	1
TIVAT	0	14
UKUPNO	37	148

U 2018. godini je sprovedeno utvrđivanje ispunjenosti zahtjeva propisanih Zakonom o kontroli predmeta od dragocjenih metala nad **840 g/69 komada** predmeta od dragocjenih metala za potrebe špedicije u predmetu pred Upravom carina.

Odjeljenje za dragocjene metale je po osnovu nadzora proizvođača i uvoznika predmeta od dragocjenih metala od strane lica ovlaštenih za sprovođenje nadzora nad predmetima od dragocjenih metala, koji su stavljeni u promet ili se drže pripremljeni radi stavljanja u promet ili su izloženi kao uzorci, u 2018. godini obavljalo ispitivanje i žigosanje predmeta od srebra u količini od **2512 g/407** komada i predmeta od zlata u količini od **739 g/150** komada.

Predstavnici Zavoda za metrologiju učestvovali su u radu radnih grupa za:

- izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kontroli predmeta od dragocjenih metala;
- proces utvrđivanja mogućih trgovinskih barijera koje mogu sadržati propisi u pogledu prezentacije roba (sastav, prezentacija, deklarisanje);
- proceduru odobravanja – zahtjevi za sprovođenjem mjere utiskivanja žiga na predmete od dragocjenih metala koji se uvoze, kao i ne postojanje klauzule o uzajamnom priznavanju u nacionalnoj legislativi koja bi omogućila uvozniku predmeta od dragocjenih metala da uvozi predmete označene oznakom proizvođača koji je registrovan u državi članici Evropskog ekonomskog prostora - EEA, kao i da se u Crnoj Gori nacionalni žigovi država članica Evropskog ekonomskog prostora – EEA ne priznaju iako primjenjuju iste ili slične sisteme ispitivanja i žigosanja predmeta od dragocjenih metala.

NAUČNOISTRAŽIVAČKA DJELATNOST I PROJEKTNE AKTIVNOSTI ZAVODA ZA METROLOGIJU

Zavod za metrologiju, kao međunarodno prepoznati centar metrološkog sistema u Crnoj Gori, teži kontinuiranom unapređenju metoda i tehnika u svom radu, a sve u cilju postizanja maksimalnog zadovoljstva korisnika njegovih usluga. U tom pravcu, Zavod za metrologiju je u julu 2016. godine dobio **licencu za obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti** iz oblasti tehničko-tehnoloških i interdisciplinarnih nauka. Takođe, od oktobra 2018. godine Zavod je upisan u **registar inovativnih organizacija**.

Učešće u regionalnim i međunarodnim projektima je veoma važno za kontinuirani razvoj Zavoda za metrologiju. Završna faza realizacije Programa **IPA 2014** je obilježila 2018. godinu. Nakon uspješno sprovedene tenderske procedure i postupka evaluacije pristiglih ponuda, krajem 2018. godine je donešena konačna odluka i odabran je isporučilac opreme. Za Zavod za metrologiju obezbijeđen je dio neophodne opreme za unapređenje rada Laboratorije za temperaturu, Laboratorije za vrijeme i frekvenciju, Laboratorije za dragocjene metale, Laboratorije za električne veličine i Laboratorije za kontrolu prethodno upakovanih proizvoda. Isporučka opreme se očekuje u toku 2019. godine.

U sklopu regionalnog projekta **SIDA – Infrastruktura kvaliteta za zemlje Zapadnog Balkana**, čiji je cilj jačanje kapaciteta institucija za ekonomsku integraciju u Evropsku uniju, u toku 2018. godine organizovane su obuke iz oblasti zakonske metrologije i kalibracija mjerila/etalona. Međulaboratorijska poređenja, iako planirana projektom, nijesu organizovana. Projekat je završen krajem 2018. godine uz mogućnost nastavka u 2019. godini.

Zavod za metrologiju tj. Laboratorija za temperaturu, od juna 2016. godine učestvuje kao eksterni partner u **EMPIR** projektu JRP r02 HUMEA: Expansion of European research capabilities in humidity measurement. U organizaciji EURAMET-a, EMPIR-a i NSAI-a (National Standards Authority of Ireland), 07. 09. 2018. godine održan je u Dablinu 27M (27 mjesečni) sastanak partnera na EMPIR projektu Expansion of European research capabilities in humidity measurement (Proširenje evropskih istraživačkih mogućnosti u mjerenju vlažnosti). Na sastanku su učestvovala dva predstavnika Zavoda za metrologiju iz Laboratorije za temperaturu. U organizaciji EURAMET-a, EMPIR-a i ČMI-a, a u okviru istog projekta 05. i 06. decembra 2018. godine, u Pragu je održana radionica pod nazivom:

Improvements in the field of dew point temperature standards, na kojoj su učestvovala i dva predstavnika Zavoda za metrologiju iz Laboratorije za temperaturu.

U organizaciji EURAMET-a, a u saradnji sa nacionalnim metrološkim institutom Grčke, EIM-Hellenic Institute of Metrology, održan je od 17. do 21. septembra 2018. godine seminar pod nazivom: Ljetnja škola o termičkoj metrologiji (Summer School of Thermal Metrology). Predstavnicu Zavoda za metrologiju, rukovodilac Laboratorije za temperaturu, je učestvovala na ovom seminaru.

Od momenta sticanja statusa naučno-istraživačke institucije, Zavod je intenzivirao aktivnosti vezane za jačanje naučno-istraživačkih kapaciteta i učešća u naučno-istraživačkim projektima. Naime, u saradnji sa institucijama iz BiH (Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine, Društvo za medicinski i biološki inženjering u Bosni i Hercegovini) i Hrvatske (Državni zavod za mjeriteljstvo, Fakultet strojarstva i brodogradnje), Zavod za metrologiju je učestvovao u pripremi aplikacije za učešće u trilateralnom projektu Interreg IPA CBC Crna Gora – BiH – Hrvatska na temu razvoja **metrologije u medicini**.

Nacionalni metrološki instituti Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Makedonije su u decembru 2018. godine aplicirali za grant u okviru Western Balkan Fund-a, a projekat se odnosi na realizaciju **međunarodnog ljetnjeg kampa za mlade sa fokusom na usavršavanje znanja u oblasti metrologije, a posebno redefinicije jedinica SI sistema**.

AKTIVNOSTI PREDUZETE U OKVIRU OBAVLJANJA OPŠTIH POSLOVA I PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

Kroz svakodnevne aktivnosti u okviru obavljanja opštih poslova posebna pažnja se posvećuje procesima koji jačaju motivaciju zaposlenih kroz informisanje i edukaciju o pojmu integriteta, odnosno sprječavanju korupcije. Takođe, shodno Zakonu o državnoj upravi („Sl. list CG”, br. 78/18) i implementiranom sistemu kvaliteta (ispunjavanje zahtjeva standarda **MEST EN ISO/IEC 17025:2011** i **CAF metodologija**) kontinuirano se radi na kreiranju brojnih instrukcija/pravila kojima se detaljno definišu procesi rada. Na ovaj način se obezbjeđuje da svaki zaposleni u svakom momentu zna sve korake neophodne u radu, kroz pravilan protok internih informacija. Ono što je ustaljena praksa jeste i periodična SWOT analiza na nivou svake organizacione jedinice, na osnovu koje se lakše sagledavaju dalji pravci razvoja. Sljedeći korak unapređenja rada se odnosi na kreiranje mehanizma za mjerenje zadovoljstva službenika, kojim bi se obezbijedilo povećanje kvaliteta svakodnevnih procesa rada. Kancelarijsko poslovanje, kao temelj funkcionisanja svakog organa državne uprave, se unapređuje kroz kreiranje savremenih aplikativnih softvera, čijom primjenom se obezbjeđuje pružanje efikasnije i efektivnije usluge građanima.

KONTINUIRANO USAVRŠAVANJE I STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE

Zavod za metrologiju kontinuirano obezbjeđuje usavršavanje zaposlenih posredstvom postdiplomskih magistarskih studija, učešćem na tehničkim komitetima **EURAMET-a**, međulaboratorijskim poređenjima, kongresima, konferencijama, seminarima, radionicama, kao i putem saradnje sa drugim nacionalnim metrološkim institutima. Službenici se usavršavaju i kroz program koji organizuje Uprava za kadrove Crne Gore.

Osim organizovanja obuka, kurseva, seminara u zemlji i inostranstvu, kontinuirano se obezbjeđuje potrebna sredstva za obrazovanje zaposlenih, odnosno postdiplomske i doktorske studije u Crnoj Gori. Tokom 2018. godine, pet službenika Zavoda za metrologiju je pohađalo postdiplomske studije, dok za doktorske studije nije bilo zainteresovanih kandidata.

Kako bi radne zadatke obavljali na najefikasniji i najefektivniji način, svi službenici Zavoda za metrologiju se kontinuirano usavršavaju kroz pohađanje brojnih obuka i radionica u zemlji i inostranstvu, kako na temu metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala, tako i na temu sistema kvaliteta, organizacionih i upravljačkih vještina i naravno na temu usavršavanja znanja u funkcionisanju javnog sektora (finansije, javne nabavke, integritet, sprječavanje korupcije, slobodan pristup informacijama, izrada pravnih akata, upravni postupak, kancelarijsko poslovanje itd.). Ukupan broj obuka koje su službenici pohađali tokom 2018. godine iznosi 56.

IMPLEMENTACIJA COMMON ASSESMENT FRAMEWORK (CAF) MODELA UPRAVLJANJA

Zavod za metrologiju prva je institucija državne uprave u Crnoj Gori u kojoj će biti implementiran **CAF sistem (Common Assessment Framework)** odnosno zajednički okvir interne procjene (samoprocjene) koji je pokretač za proces potpunog poboljšanja unutar samog organizacionog sistema organa i predstavlja alat za upravljanje ukupnim sistemom kvaliteta. Ciljevi implementacije CAF sistema u institucijama su: profesionalizacija javne uprave, uvođenje principa upravljanja ukupnim kvalitetom (TQM) u javnoj upravi, progresivno usmjeravanje ka potpunom ciklusu „planirati-uraditi-provjeriti-sprovoditi“, olakšavanje samoprocjene u javnim organizacijama kako bi se identifikovale aktivnosti unapređenja i olakšavanje učenja na osnovu poređenja sa referentnim vrijednostima (>>bench learning<<) između organizacija javnog sektora.

CAF sistem podrazumijeva formiranje <<self-assesment>> tima koji će u periodu od decembra 2018. godine do aprila 2019. godine kroz interaktivne radionice i obuke izvršiti samoprocjenu kompletnog poslovanja Zavoda. Tim je sastavljen od predstavnika svih nivoa zaposlenih, uključujući i visoki rukovodni kadar. Tim povodom, prva radionica je održana 20. decembra 2018. godine, a sljedeća je predviđena za 06. i 07. mart 2019. godine.

Cjelokupni projekat implementacije CAF modela upravljanja treba da rezultira kreiranjem Akcionog plana za trogodišnji period, u kojem treba jasno definisati ciljeve, aktivnosti, rokove i odgovornosti za unapređenje procesa upravljanja u Zavodu za metrologiju. Nakon završetka Akcionog plana, CAF program menadžer zajedno sa CAF timom, prati realizaciju predviđenih aktivnosti kroz periodične evaluacije i kontinuirani monitoring. Projekat implementacije CAF modela upravljanja sprovodi se u saradnji sa **Regionalnom školom za javnu upravu (RESPA)** i **Centrom za istraživanja u oblasti javne uprave (KDZ)** iz Austrije.

SARADNJA SA RELEVANTNIM INSTITUCIJAMA, IZRADA KOMUNIKACIONE STRATEGIJE I EDUKATIVNO-INFORMATIVNE KAMPANJE ZAVODA ZA METROLOGIJU

Strateški ciljevi razvoja Zavoda za metrologiju obuhvataju podizanje nivoa svijesti građana o metrologiji, a definisani su Komunikacionom strategijom Zavoda za metrologiju 2016-2018. Kroz promotivne aktivnosti Zavoda za metrologiju, podignut je nivo informisanosti javnosti o radu Zavoda. Značajan broj događaja tokom 2018. godine, kao što su kviz znanja „**Zašto su mjerenja važna**“ ili izložba „**Umjetnost mjerenja**“, ostvaren je i izvan plana aktivnosti predviđenih Komunikacionom strategijom, što je dodatno poboljšalo vidljivost i predstavljanje djelatnosti Zavoda za metrologiju, javnosti.

Zavod za metrologiju, tokom svih promotivnih aktivnosti, prezentacija, radionica i sastanaka tokom 2018. godine, informisao je zainteresovane strane o redefiniciji Međunarodnog sistema jedinica (SI). Takođe, slanjem saopštenja, svi crnogorski mediji prenosili su informacije Zavoda za metrologiju o SI redefiniciji. Predstavnice Zavoda za metrologiju prezentovale su promotivne aktivnosti i na EURAMET-ovoj radionici pod nazivom „**Kako najbolje promovisati redefiniciju Međunarodnog sistema jedinica 2**“ („**How best to communicate the revised SI Part 2**“) koja je u oktobru 2018. održana u Beču. Tom prilikom predstavljena je manifestacija „Otvoreni dani“, izložba „Umjetnost mjerenja“, kao i kviz „Zašto su mjerenja važna“, što je izazvalo interesovanje kod ostalih predstavnika nacionalnih metroloških instituta. Prezentaciju najboljih primjera SI promocije osim Zavoda za metrologiju imali su i predstavnici nacionalnih metroloških instituta iz Francuske (LNE), Njemačke (PTB) i Brazila (Inmetro).

Shodno izboru EURAMET-a, Zavod za metrologiju, već tri godine predstavlja rezultate godišnjih promotivnih aktivnosti. Rezultat uspješne saradnje sa ostalim evropskim nacionalnim institutima je aktivno i sinhronizovano učešće Zavoda za metrologiju u svim aktivnostima u vezi SI promocije. Shodno tome, Zavod za metrologiju je u komunikaciji sa Međunarodnim biroom za tegove i mjere (BIPM), britanskim nacionalnim metrološkim institutom (NPL) i Nacionalnim institutom za standarde i tehnologiju iz Sjedinjenih Američkih Država (NIST), uspio da obezbijedi promotivni materijal predviđen za globalnu

kampanju SI redefinicije i prevede ga i prilagodi crnogorskom jeziku. Promotivni video >>Metric makeover<< urađen u produkciji i saradnji BIPM-a i NIST-a, takođe je preveden na crnogorski jezik (jedan od 12 svjetskih jezika), što je posebno istaknuto i tokom prezentacije na zasjedanju Generalne konferencije za tegove i mjere (CGPM) u Versaju. Globalna promotivna SI kampanja, prema podacima BIPM-a, iz novembra 2018. godine, informisala je preko 400 miliona ljudi o promjeni definicija kilograma, kelvina, ampera i mola. Novinski članci, koje su objavili crnogorski mediji, takođe su prikazani tokom BIPM prezentacije „SI redefinicija u medijima“.

Online kampanja za promociju redefinicije pod nazivom „**SI odbrojanje**“, u koju je uključeno više evropskih nacionalnih metroloških instituta, pokrenuta je 20. novembra 2018. godine. Kampanja će trajati do 20. maja 2019. godine i tokom sedam mjeseci, pomoću zanimljivih primjera, biće predstavljeno sedam SI jedinica. Tekstovi o SI jedinicama postavljaju se u posebnoj rubrici „SI odbrojanje“ na sajtu Zavoda za metrologiju www.metrologija.me, kao i na društvenim mrežama Facebook, Instagram i LinkedIn.

Krajem novembra 2018. godine, Zavod za metrologiju medijski je promovisao i rad nove Laboratorije za ovjeravanje etilometara. U toj laboratoriji obavlja se redovna provjera ispravnosti, odnosno ovjeravanje, etilometara koje posjeduje Uprava policije, ali i ostale crnogorske kompanije. Ovjeravanjem etilometara garantuje se tačnost rezultata koje očitavaju, što doprinosi sigurnijoj provjeri učesnika u saobraćaju. Osim u oblasti bezbjednosti saobraćaja, etilometri se koriste u funkciji zaštite imovine, životne sredine, prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda.

Nastavljena je saradnja sa **SSŠ „Spasoje Raspopović“** iz Podgorice u pogledu obavljanja stručne prakse i upoznavanja sa radom i djelatnostima Zavoda za metrologiju. Učenici prvog razreda Srednje stručne škole „Spasoje Raspopović“ iz Podgorice, posjetili su 1. marta 2018. godine Zavod za metrologiju. Službenici Zavoda predstavili su učenicima glavne djelatnosti nacionalnih kalibracionih laboratorija, aktivnosti Zavoda, kao i podatke u vezi sa novim definicijama Međunarodnog sistema mjernih jedinica (SI). Učenici su imali priliku da vide državne etalone i da prisustvuju jednostavnijim postupcima mjerenja u nacionalnim kalibracionim laboratorijama za oblast metrologije mase, pritiska, dužine, električnih veličina, električne snage, temperature, vremena i frekvencije i zapremine. Učenici SSŠ „Spasoje Raspopović“ obavili su u junu 2018. godine profesionalnu praksu u Laboratoriji za dragocjene metale.

Posredstvom **Međunarodne organizacije za razmjenu stručnih praksi (IAESTE)** u Zavodu za metrologiju dva mjeseca boravio je student Saveznog Univerziteta Ouro Preto iz Brazila, Abdon da Costa Lima Junior. Student Abdon da Costa Lima Junior imao je priliku da stekne neophodno praktično iskustvo u nacionalnim kalibracionim laboratorijama Zavoda za metrologiju, kao i da uspostavi poslovne kontakte. Glavni predmeti koje Abdon da Costa Lima Junior ima na Saveznom Univerzitetu Ouro Preto, na smjeru pod nazivom „Proizvodno inženjerstvo“, su: matematika, fizika, hemija, statistika, operativno istraživanje, kvalitet, upravljanje i kontrola proizvodnje. S obzirom na to, u Zavodu za metrologiju je upoznat sa radom nacionalnih kalibracionih laboratorija za oblast metrologije mase, dužine, temperature, pritiska, električnih veličina, zapremine, vremena i frekvencije, kao i sa uslugama kalibracije i ovjeravanja koje Zavod za metrologiju pruža svojim klijentima.

Na web sajtu www.worldmetrologyday.org u maju 2018. godine, objavljeni su podaci o tome kako Zavod za metrologiju obilježava Svjetski dan metrologije. Predstavljena je tradicionalna manifestacija „Otvoreni dani“ i podaci o tome koliko je učenika posjetilo Zavod za metrologiju. Osim Crne Gore, svoje aktivnosti povodom proslave Svjetskog dana metrologije, predstavilo je još 29 država iz čitavog svijeta.

Zavod za metrologiju, u sklopu međunarodne manifestacije „**Dani evropske baštine**“, organizovao je, od 25. do 27. septembra 2018. godine u TC Delta City u Podgorici, izložbu pod nazivom „**Umjetnost mjerenja**“. Izložba se organizovala uz podršku Ministarstva kulture kao dio manifestacije „Dani evropske baštine“ koja se obilježava u 50 država potpisnica Evropske konvencije o kulturi. „Dani evropske

baštine“ pokrenuti su kroz saradnju Evropske komisije i Savjeta Evrope i tradicionalno se obilježavaju svakog septembra. Ovogodišnja tema „Dana evropske baštine“ bila je „Umjetnost dijeljenja“.

Izložba Zavoda za metrologiju, pod nazivom „Umjetnost mjerenja“, imala je za cilj prenos znanja o starim, autentičnim mjernim jedinicama, mjerilima i mjernim sistemima korišćenim na teritoriji Crne Gore kroz istoriju. Izložba je imala formu umjetničke instalacije i posjetiocima je ponudila kako vizuelno prijemljiv, tako i informativni sadržaj, praveći paralelu između starih mjernih jedinica, korišćenih u Crnoj Gori i modernog oblika metričkog sistema – Međunarodnog sistema jedinica (SI). Osim toga, održane su i radionice sa interaktivnim sadržajem za djecu.

Zavod za metrologiju, u okviru manifestacije „**Otvoreni dani nauke 2018.**“, organizovao je 10. oktobra 2018. godine, kviz znanja „**Zašto su mjerenja važna?**“ namijenjen učenicima šestih razreda osnovnih škola. U kvizu je učestvovalo 27 učenika iz devet osnovnih škola: „Maksim Gorki“, „21. maj“, „Štampar Makarije“, „Vlado Milić“, „Savo Pejanović“, „Sutjeska“ i „Vladimir Nazor“ iz Podgorice, kao i učenici osnovnih škola „Orjenski bataljon“ iz Bijele i „Braća Labudović“ iz Nikšića.

Realizaciju kviza podržalo je Ministarstvo nauke i takmičari najboljih ekipa su osvojili vrijedne nagrade: bicikla, tablet računare i bežične slušalice. Kviz je organizovan u prostorijama osnovne škole „21. maj“ iz Podgorice. Osnovni cilj organizovanja kviza bio je da se učenicima osnovnih škola približe znanja iz matematike i prirodnih nauka, kao i da se učestvovanjem u kvizu, učenici dodatno afirmišu i imaju priliku da prošire znanja iz tih oblasti. Jedan od razloga za organizovanje kviza je i kampanja međunarodne metrološke zajednice povodom, najveće promjene Međunarodnog sistema jedinica (SI). S obzirom na promjenu u Međunarodnom sistemu jedinica, organizovanje kviza za učenike osnovnih škola, još je jedna u nizu aktivnosti usmjerenih ka podizanju znanja o sistemu jedinica, ali i upoznavanja sa predstojećim promjenama u oblasti nauke.

Učenici drugog razreda Srednje stručne škole „**Ivan Uskoković**“ iz Podgorice posjetili su 9. novembra 2018. Zavod za metrologiju. Učenicima je predstavljena promjena definicija Međunarodnog sistema jedinica (SI). Službenici Zavoda za metrologiju predstavili su učenicima i glavne djelatnosti nacionalnih kalibracionih laboratorija za oblast metrologije mase, dužine, temperature, pritiska, zapremine, kao i vremena i frekvencije. Zavod za metrologiju posjetilo je 20 učenika koji pohađuju smijer za drumski saobraćaj.

Oko 250 studenata druge godine **Elektrotehničkog fakulteta** sa smjera Elektronika, telekomunikacije i računari i smjera Energetika i automatika, posjetili su tokom aprila i novembra 2018. godine Zavod za metrologiju. Studentima ETF-a predstavljane su djelatnosti Zavoda za metrologiju, kao i promjena definicija Međunarodnog sistema jedinica (SI). Sporazum o saradnji Zavoda za metrologiju i Elektrotehničkog fakulteta potpisan je u aprilu 2017. godine.

Zavod za metrologiju pokrenuo je 19. decembra 2018. godine, novi nagradni konkurs za učenike pod nazivom „**Ljepota kristala**“. Takmičenje u rastu kristala namijenjeno je učenicima VII, VIII i IX razreda osnovnih škola, kao i učenicima svih razreda srednjih škola. Svrha takmičenja je da se podstaknu učenici i nastavnici na samostalan rad i aktivnosti koje proširuju nastavni plan i program i podstiču znatiželju kod učenika. Takmičenje će biti organizovano u dvije kategorije - rast kristala neorganske soli i rast kristala organske soli. Konkurs „Ljepota kristala“ biće završen na Svjetski dan metrologije, 20. maja 2019. godine, kada će biti organizovana dodjela poklona najuspješnijim učesnicima.

Analizom sadržaja u on-line, elektronskim i štampanim medijima, zaključuje se da je Zavod za metrologiju u 2018. godini, imao 133 medijske objave: 114 pozitivne, osam negativnih i 11 neutralnih. Najviše objava tokom 2018. godine bilo je u on-line medijima 95, u elektronskim 18 i u štampanim medijima 20.

Zavod za metrologiju organizovao je od 7. do 25. maja 2018. „Otvorene dane“ za učenike osnovnih i srednjih škola. Laboratorije Zavoda za metrologiju, u navedenom periodu, posjetilo je 950 učenika osnovnih i srednjih škola iz čitave Crne Gore. Otvoreni dani“ organizuju se već pet godina u okviru proslave Svjetskog dana metrologije koji se, u više od 80 država, obilježava 20. maja. Svjetski dan

metrologije 2018. obilježavao se temom pod nazivom „Konstantna evolucija“ Međunarodnog sistema jedinica (SI).

Nakon zasjedanja Generalne konferencije za tegove i mjere u Parizu, u novembru 2018., **usvojene su nove definicije kilograma, ampera, kelvina i mola**. Rezultat te promjene je jednostavnija definicija cjelokupnog Međunarodnog sistema jedinica i napuštanje definicije posljednje jedinice koja se zasniva na materijalnom artefaktu – međunarodnom prototipu kilograma. Učenicima su, osim promjene u definicijama Međunarodnog sistema jedinica, predstavljeni i državni etaloni u nacionalnim kalibracionim laboratorijama za oblast metrologije mase, pritiska, dužine, električnih veličina, temperature, zapremine, vremena i frekvencije.

Zbog zastarjelosti postojećeg web sajta, www.metrologija.gov.me, Zavoda za metrologiju, u prethodnoj godini kreiran je novi interaktivni web sajt, www.metrologija.me, koji je jednostavan za korišćenje, a istovremeno sadržajan i moderan. Službenici Zavoda za metrologiju svakodnevno ažuriraju podatke na web sajtu, i svim društvenim mrežama i kanalima (Facebook, Instagram, LinkedIn, Youtube) kako bi korisnicima usluga pružio sve potrebne informacije o aktivnostima Zavoda za metrologiju.

ČLANSTVO ZAVODA ZA METROLOGIJU U MEĐUNARODNIM I REGIONALNIM ORGANIZACIJAMA, OSTVARIVANJE BILATERALNE SARADNJE

Zavod za metrologiju predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama, kao i organizacijama u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala.

Zavod je dopisni član **Međunarodna organizacija za zakonsku metrologiju, OIML** od novembra 2007. godine. U periodu od 9. do 12. oktobra 2018. godine, održan je 53 CIML sastanak (Međunarodni komitet za zakonsku metrologiju), u okviru OIML-a u Hamburgu (Njemačka), kojem je prisustvovalo više od 180 učesnika iz 55 zemalja članica OIML-a (od ukupno 62) i pridruženih članova OIML-a (kojih ima ukupno 65), među kojima su bili i predstavnici Zavoda za metrologiju. Na sastanku su pored članica OIML učestvovali i srodne međunarodne institucije BIPM, IEC, ILAC i IAF, koje su prezentovale svoj rad, kao i proizvođači mjerne opreme na području Evrope CECIP.

Crna Gora je 2009. godine postala pridruženi član **WELMEC-a** i time dobila mogućnost za efikasno prenošenje direktiva u nacionalno zakonodavstvo i preuzimanje istih obaveza koje već imaju države članice. Punopravno članstvo Crne Gore u WELMEC-u uslovljeno je članstvom u Evropskoj uniji. U Sarajevu je od 25. do 27. aprila 2018. godine održan 34. WELMEC-ov komitet koji je okupio predstavnike nacionalnih metroloških instituta država Evrope. Domaćin je bio Institut za mjeriteljstvo BiH. Sjednici Komiteta su prisustvovali i predstavnici Zavoda za metrologiju.

Status pridruženog člana, omogućava Zavodu za metrologiju da učestvuje u radu Odbora WELMEC-a i radnih grupa WELMEC-a (WG, WELMEC Working Groups) u sljedećim oblastima: implementacija evropskih direktiva (WG2), metrološki nadzor (WG5), prethodno upakovani proizvodi (WG6), softveri (WG7), mjerni instrumenti (WG8), mjerni sistemi za tačnosti koje nijesu voda (WG10), taksimetri (WG12) i vodomjeri (WG13) u cilju donošenja odluka i pripremanja priručnika i vodiča koji su neophodni za pravilno funkcionisanje u oblasti zakonske metrologije. Zavod za metrologiju je u toku 2018. godine delegirao svoje predstavnike za sve radne grupe.

U 2018. godini, predstavnici Zavoda za metrologiju su učestvovali u radu WG5-radne grupe za oblast metrološkog nadzora na sastanku koji je održan u Sofiji od 14. do 16. oktobra. Cilj pomenute radne grupe je uspostavljanje povjerenja i jedinstva metrološkog sistema u oblasti zakonske metrologije u Evropskoj uniji kroz jedinstveni pristup sprovođenja metrološkog nadzora.

Zavod za metrologiju je 2011. godine postao punopravni član **EURAMET-a** i time dobio pravo da preko svog predstavnika uzme učešće u donošenju svih odluka koje se donose na nivou evropske metrologije. Glavni organ EURAMET-a je Generalna skupština i predstavnici Zavoda za metrologiju su učestvovali na 12. zasjedanju koje je održano od 28. maja do 1. juna 2018. godine u Bukureštu (Rumunija).

U cilju obezbjeđenja jedinstvenog sistema mjernih jedinica u svijetu predstavnici 17 država su potpisali **Metarsku konvenciju 20. maja 1875. godine u Parizu**. Konvencijom je ustanovljen Međunarodni biro za tegove i mjere (BIPM) čiji je zadatak obezbjeđenje svjetskog jedinstva mjera, uspostavljanje i čuvanje međunarodnih etalona, osiguravanje koordinacije u metodama mjerenja, poređenje nacionalnih i međunarodnih etalona i istraživanja u vezi sa fizičkim konstantama koje imaju udjela u ostvarivanju etalona. Predstavnici država članica sastaju se svake četvrtne godine na Generalnoj konferenciji za tegove i mjere (CGPM), na kojoj razmatraju aktivnosti koje vrše nacionalni metrološki instituti i BIPM, donose preporuke koje se odnose na nove fundamentalne metrološke odrednice, a analiziraju i ostala pitanja koja su važna za funkcionisanje BIPM-a.

Oktobra 1999. godine, potpisan je Aranžman o međusobnom priznavanju nacionalnih etalona i sertifikata o kalibraciji i merenju koje izdaju nacionalni metrološki instituti (CIPM MRA). Crna Gora je 2011. godine potpisala CIPM MRA i istovremeno postala pridruženi član BIPM-a. Time su se stvorili uslovi da Zavod za metrologiju, uz punopravno članstvo u EURAMET-u, prezentaciju sistema kvaliteta na EURAMET TC-Q u Sarajevu 2013. godine, uspješnim učešćem u međulaboratorijskim poređenjima, započne sa objavljivanjem najboljih mjernih i kalibracionih mogućnosti (CMC) u bazi podataka BIPM-a (KCDB) krajem 2015. godine. **Crna Gora je 24. januara 2018. godine postala punopravni član BIPM-a i time stekla pravo da ravnopravno glasa sa ostalim članicama (trenutno ukupno 59), kao i da odlučuje o svim bitnim pitanjima iz oblasti metrologije na svjetskom nivou.**

26. Generalna konferencija za tegove i mjere (CGPM), koju organizuje Međunarodni biro za mjere i tegove (BIPM) je održana od 13. do 16. novembra 2018. u Kongresnoj palati u Versaju, u Francuskoj, na kojoj je učestvovao i predstavnik Crne Gore (slika 51). Ovoj istorijskoj konferenciji su prisustvovali predstavnici država članica i pridruženih članica BIPM-a. Jednoglasnim, istorijskim glasanjem predstavnika država članica, uključujući i glas Crne Gore, odobrena je revizija međunarodnog sistema jedinica, odnosno redefinicije u SI sistemu. Na ovaj veliki korak, međunarodna metrološka zajednica se odlučila nakon dugog niza godina istraživanja, tako da su nove definicije obuhvatile osnovne mjerne jedinice: kilogram (kg), amper (A), kelvin (K) i mol, koje će sada biti definisane preko fundamentalnih konstanti iz prirode. Nove definicije će se oslanjati na fiksne brojčane vrijednosti, a to su Plankova konstanta (h), konstanta elementarnog naelektrisanja (e), Bolcmanova konstanta (k) i Avogadrov broj (NA). Potvrđeno je da će se sve jedinice SI sada definisati u smislu konstanti koji opisuju prirodni svijet. Smatra se da će se tako obezbijediti buduća stabilnost SI i otvoriti prilika za korišćenje novih tehnologija, uključujući kvantne tehnologije, za implementaciju definicija. Predviđene promjene, koje će stupiti na snagu 20. maja 2019. godine, dovešće do završetka upotrebe fizičkih objekata za definisanje mjernih jedinica i opisane su kao „metrološka revolucija” od strane naučnika i predstavnika u CGPM.

Tokom 2018. godine nije bilo realizovanih obuka u okviru bilateralne saradnje Crne Gore i Republike Slovenije, ali se iste planiraju za 2019. godinu jer je saradnja dvije zemlje u oblasti jačanja metrološke infrastrukture već postala tradicionalna.

UČEŠĆE U RADNIM GRUPAMA ZA PRIPREMU PREGOVORA SA EU I STO

Najznačajnije aktivnosti predstavnika Zavoda za metrologiju u okviru Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe (RG1), u 2018. godini su:

- održavanje sastanka RG1 u novom sastavu;
- revidiranje Akcionog plana Strategije slobode kretanja robe (SKR) 2018 – 2020.;
- priprema i dostavljanje Ministarstvu ekonomije stručnih osnova (nacrt) podzakonskih propisa, u skladu sa akcionim planovima Strategije SKR i 34-36 UFEU.

Odluka o formiranju nove RG1 („Sl. list CG“, br. 65/2018) u čijem sastavu je kontinuirano i predstavnik Zavoda za metrologiju, donešena je na sjednici Vlade Crne Gore od 26. 07. 2018. godine. Pored radne grupe RG1, koja je najsnažajnja sa aspekta metrologije, odnosno čijim akcionim planovima je

predviđeno usklađivanje metroloških propisa sa EU, Zavod za metrologiju ima predstavnika i u Radnoj grupi za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje **28 – Zaštita potrošača i zdravlja (RG28)**.

U cilju implementacije međunarodno preuzetih obaveza, a u skladu sa zaključkom Vlade broj 07-4033, Rješenjem ministarke ekonomije od 28. decembra 2017. godine formirana je Radna grupa nadležna za **spvođenje procesa pregleda trgovinskih politika, praćenje i implementaciju pravne tekovine STO i obaveza preuzetih članstvom u STO**. Radna grupa je sprovela izradu prvog pregleda trgovinskih politika Crne Gore u okviru STO (TPR), kada je na sastanaku održanom 21. marta 2018. godine, u Ministarstvu ekonomije, utvrđen hodogram radnji kako bi se TPR Crne Gore našao na dnevnom redu Tijela za pregled trgovinskih politika (TPRB) STO, u periodu od 11. do 13. aprila 2018. godine u Ženevi (Švajcarska). Na sastanku su razmatrani Izvještaj Sekretarijata (Report by the Secretariat), Izvještaj Vlade (Report by the Government) i odgovori na pitanja članica STO. Po okončanju sastanka STO Sekretarijat je pripremio paket dokumenata u formi Izvještaja sa sastanka, koji uključuje distribuirane Izvještaje, izlaganja Crne Gore i skraćeni pregled pitanja članica. Ovaj Izvještaj će se koristiti kao relevantan izvor informacija o Crnoj Gori za naredni period.

PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE METROLOGIJE I KONTROLE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

Podaci o realizaciji strateških ciljeva pokazuju kontinuirano unapređenje metrološkog sistema i kontrole predmeta od dragocjenih metala u Crnoj Gori. Aktivnosti Zavoda za metrologiju koje su isplanirane na osnovu ekonomskih i socijalnih potreba Crne Gore omogućile su:

- Jačanje uspostavljenog sistema jedinstvenog mjerenja i unapređenje povjerenja u rezultate mjerenja sprovedenih u cilju zaštite potrošača, života i zdravlja ljudi i životinja, zaštite životne sredine, opšte bezbjednosti, zaštite prirodnih resursa i zaštite bezbjednosti saobraćaja;
- Potvrđivanje kompetentnosti za kalibraciju/mjerila etalona;
- Unapređenje postupaka rada u oblasti naučne, zakonske i industrijske metrologije;
- Održavanje i unapređenje uspostavljene metrološke sljedivosti;
- Usklađivanje zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU;
- Poboljšanje kvaliteta usluga u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- Unapređenje znanja učenika i studenata o upotrebi mjernih jedinica SI sistema, tačnom i pouzdanom mjerenju, razvoju metrologije, nauke i tehnike;
- Jačanje međunarodnog statusa Zavoda za metrologiju.

U cilju unapređenja stanja u oblasti metrologije predlažu se sljedeće mjere:

- Jačanje segmenta industrijske metrologije;
- Unapređenje zaštite zdravlja ljudi i životinja i opšte bezbjednosti;
- Unapređenje zaštite imovine, životne sredine, zaštite na radu i zaštite od nezgoda;
- Ostvarivanje nacionalne vremenske skale;
- Uspostavljanje sistema za distribuciju vremena;
- Intenziviranje saradnje sa naučnom zajednicom;
- Jačanje kadrovskih kapaciteta;
- Transfer znanja;
- Unapređenje postupka žigosanja predmeta od dragocjenih metala;
- Unapređenje metoda za ispitivanje predmeta od dragocjenih metala;
- Podizanje nivoa svijesti o značaju tačnog i pouzdanog mjerenja, kao i žigosanja predmeta od dragocjenih metala.

**IZVJEŠTAJ O RADU
AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE
ZA 2018. GODINU**

Februar, 2019.

1. UVOD

Vlada Crne Gore je osnovala Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) kao nacionalno akreditaciono tijelo koje obavlja poslove akreditacije vodeći se principima nezavisnosti, nepristrasnosti i objektivnosti. Odgovornosti i zadaci ATCG-a su jasno razdvojeni od odgovornosti i zadataka drugih nacionalnih organa. ATCG je neprofitna organizacija i radi izbjegavanja sukoba interesa nema vlasnička prava ili druge finansijske ili upravljačke interese u tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti. Opšta akta koja regulišu poslovanje ATCG-a, godišnji program rada, godišnji izvještaj o radu, Registar akreditovanih tijela sa obimima akreditacija i druge relevantne informacije dostupne su javnosti. ATCG svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 54/09), Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/2015), Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore („Sl. list CG“, br. 21/07)., Statutom Akreditacionog tijela Crne Gore, kao i internim pravilima i procedurama ATCG (12 internih pravila i 7 procedura). Takođe, ATCG svoju djelatnost obavlja poštujući zahtjeve standarda *MEST EN ISO/IEC 17011:2010 – Ocjenjivanje usaglašenosti – Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti* i poštujući pravila evropskih i međunarodnih organizacija iz oblasti akreditacije (EA, ILAC i IAF) i tokom 2018. godine realizuje prilagođavanje na novu verziju standarda *MEST EN ISO/IEC 17011:2018*.

Izvještaj o poslovanju Akreditacionog tijela Crne Gore za 2018. godinu navodi aktivnosti koje je ATCG preduzelo i/ili realizovalo tokom 2018.godine u cilju sprovođenja Programa rada Akreditacionog tijela Crne Gore za 2018. godinu nastalog iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2018. godinu.

2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI

2.1 Program rada ATCG i izvještavanje o radu

Program rada Akreditacionog tijela Crne Gore za 2018. godinu, koji je nastao iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2018. godinu, a prilagođen u skladu sa odobrenim budžetom za potrebe rada ATCG u 2018. godini, usvojen je na sjednici UO ATCG održanoj dana 28.02.2018. godine.

2.2 Zakonodavni okvir, opšta i interna akta ATCG

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/2015) ostvarena je potpuna usklađenost nacionalnog zakonodavnog okvira s odredbama Regulative 765/2008/EZ koje se odnose na oblast akreditacije.

Po donošenju crnogorskog standarda MEST EN ISO/IEC 17011:2018 , ATCG je krenulo u realizaciju preispitivanja i ažuriranja postojeće dokumentacije kako bi se ona usaglasila sa zahtjevima novog izdanja standarda. Sprovedena je interna provjera kompletnog sistema(Izvještaj o internoj porovjeri od 10.05.2018.) nakon koje je realizovano preispitivanje od strane rukovodstva 31.07.2018. kako bi se potvrdila efektivnost dokumentovanog sistema menadžmenta i njegovo sprovođenje u praksi.

2.3 Akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti

Na početku 2018. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije nalazilo se ukupno tridesetčetiri (34) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih dvadeset jedna (21) pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za etaloniranje, šest (6) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i četiri (4) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

U cilju praćenja kompetentnosti tijela za ocjenu usaglašenosti koja se već nalaze u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG u kontinuitetu sprovodi redovna nadzorna ocjenivanja shodno utvrđenom godišnjem planu nadzornih posjeta. U toku 2018. godine, prema *Planu redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija* ATCG je sprovело dvadesetsedam (20) redovnih nadzornih posjeta akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti, od kojih su neke uključivale i ocjenjivanje za potrebe proširenja dodijeljenog obima akreditacije dvije (2) vanredne nadzorne provjere i tri samostaln postupka proširenja obim akreditacije.

Nakon isteka važenja dodijeljenog sertifikata o akreditaciji (period važenja sertifikata je 4 godine) ATCG sprovodi ponovno ocjenjivanje (reakreditaciju) tijela za ocjenu usaglašenosti u cilju obnavljanja njegove akreditacije tj. produžetka važenja sertifikata o akreditaciji za period od 4 godine. U toku 2018. godine, prema *Planu redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija* ATCG je sprovело pet (5) ponovnih ocjenjivanja u cilju produženja trajanja sertifikata o akreditaciji tijela za ocjenu usaglašenosti.

Nakon isteka suspenzije sertifikacionom tijelu za sisteme menadžmenta ICS d.o.o Podgorica, a budući da se isto nije javilo ATCG sa informacijom o prestanku razloga za dodjenu suspenziju, ukinuta je akreditacija u cjelokupnom obimu.

U toku 2018. godine, na osnovu podnešenog *Zahtjeva za akreditaciju*, u skladu sa dokumentom *Q2.01 – Pravila akreditacije*, ATCG je ušlo u postupak početne akreditacije za tri nova tijela za ocjenu usaglašenosti: dva kontrolna tijela, jednu Laboratoriju za mikrobiološke i fizičko hemijske analize vode u bazenima i hrane, a nakon sprovedenog postupka akreditacije u registar akreditovanih tijela je upisano jedno tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti.

Zaključno sa krajem 2018. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije nalazi se ukupno tridesetpet (35) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih dvadeset jedna (21) pripada grupi laboratorija za ispitivanje, jedno (1) pripada grupi medicinskih laboratorija, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za etaloniranje, sedam kontrolnih tijela (7) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i tri (3) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

U skladu sa zahtjevima zainteresovanih strana i potrebama tržišta, tokom 2018. godine ATCG je izvršilo neophodne pripreme i ažuriralo šemu akreditacije koja se odnosi na akreditaciju medicinskih laboratorija prema standardu MEST EN ISO 15189:2016 - Medicinske laboratorije - Zahtjevi za kvalitet i kompetentnost. Realizovana, je takođe promocija ove vrste akreditacije u okviru posjeta i prezentacija od strane predstavnika ATCG Kliničkom centru Crne Gore i Domovima zdravlja u Podgorici.

Povodom objave novog izdanja međunarodnog standarda ISO/IEC 17025:2017 Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) je donio novi crnogorski standard MEST EN ISO IEC 17025:2018 Opšti zahtjevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje koji je identičan sa međunarodnim standardom ISO/IEC 17025:2017. (Službeni list CG br. 15/18 od 9.3.2018.). tim povodom Akreditaciono tijelo Crne Gore je obavjestilo svoje akreditovane laboratorije za ispitivanje i etaloniranje da do 10.09.2018. izrade planove prelaska na novo izdanje standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018 Opšti zahtjevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje. Od strane Akreditacionog tijela Crne Gore utvrđen je tabelarni redoslijed aktivnosti kojim će se obezbjediti uslovi za prelazak na novo izdanje standarda, a sa ciljem da do 1.12.2020. budu važeće samo akreditacije laboratorija za ispitivanje i etaloniranje prema MEST EN ISO/IEC 17025:2018.

Također su precizirane mogućnosti i obaveze za laboratorije za ispitivanje i etaloniranje koje apliciraju za početnu akreditaciju.

2.4. Ispunjavanje obaveza koje proističu iz članstva ATCG u evropskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju

ATCG ima status punopravnog člana Evropske kooperacije za akreditaciju (EA). Ovaj najviši nivo članstva u EA ostvaren je u novembru 2011. godine.

ATCG kao punopravni član EA ima obavezu učešća u radu njenih upravljačkih i stručnih tijela. Tokom 2018. godine predstavnici ATCG-a su prisustvovali sjednicama i uzeli učešća u radu Generalne Skupštine (EA GA) i Komiteta za multilateralne sporazume (EA MAC). Također, predstavnici ATCG su prisustvovali sjednicama i uzeli učešća u radu Komiteta za kontrolna tijela (EA IC) , Komiteta za sertifikaciona tijela (EA CC), Komiteta za laboratorije (EA LC) i Komiteta za horizontalnu harmonizaciju (EA HHC).

U skladu sa obavezama koje proističu iz punopravnog članstva, ATCG je blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u EA za 2018.godinu.

ATCG ima status pridruženog člana Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC).

U skladu sa obavezama koje proističu iz pridruženog članstva, ATCG je blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u ILAC za 2017.godinu.

2.5. Potpisivanje EA MLA Sporazuma

Prema Uredbi Evropskog parlamenta i Savjeta (EC No. 765/2008) osim ostvarivanja punopravnog članstva u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA), nacionalna akreditaciona tijela su dužna ispuniti dodatne zahtjeve i potpisati multilateralni sporazum sa EA, tzv. EA MLA Sporazum. Potpisivanje EA MLA Sporazuma je formalno priznanje da je rad nacionalnog akreditacionog tijela i nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim, tj. na istom nivou sa sistemima akreditacije drugih zemalja članica EU.

ATCG svojim radom i aktivnostima vrši pripreme i stvara preduslove za ispunjenje svih kriterijuma koje vode ostvarivanju statusa potpisnika EA MLA Sporazuma. Iz mnogobrojnih komparativnih primjera u dosadašnjoj praksi i/ili zajedničkih aktivnosti sa drugim nacionalnim akreditacionim tijelima, a koje su potpisnice EA MLA Sporazuma, može se zaključiti da je rad ATCGa u najvećoj mjeri harmonizovan sa radom ovih tijela.

U toku 2018. godine, ATCG je nastavilo rad na stvaranju preduslova za ispunjenje svih kriterijuma koji vode ostvarivanju statusa potpisnika EA MLA Sporazuma.

2.6 Jačanje administrativno-tehničkih kapaciteta ATCG

ATCG ima sedam (7) stalno zaposlenih izvršilaca koji obavljaju složene organizacione i stručne poslove utvrđene Pravilnikom o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta.

U cilju održavanja kompetentnosti i unapređenja stručnih znanja, a u skladu sa finansijskim mogućnostima, zaposleni u ATCG su tokom 2018. godine prisustvovali obukama za novu verziju standarda MEST EN ISO 17025:2018 , za MEST EN ISO 17065 i okruglih stolovima i seminarima održanim u zemlji i inostranstvu, a koji se odnose direktno ili dodiruju oblast akreditacije.

U cilju povećanja kompetentnosti eksternih saradnika - ocjenjivača i kandidata za ova zvanja, ATCG je tokom 2018. godine delegiralo jednog predstavnika iz reda akreditovanih organizacija na obuku koja se tiče tranzicije na novu verziju standarda MEST EN ISO 17025:2018.

U toku 2018.godine za potrebe ocjenjivanja tijela za ocjenu usaglašenosti angažovano je i uvedeno u registar ATCG ukupno tri (3) nova ocjenjivača, a koji su registrovani ocjenjivači nacionalnih akreditacionih tijela zemalja iz regiona. Zaključno sa krajem 2018. godine u Registru ocjenjivača ATCG nalazi se ukupno devet (9) vodećih ocjenjivača, tridesetpet (35) tehničkih ocjenjivača i tridesetšest (37) tehnička eksperta.

ATCG je tokom 2018.godine u više navrata ažuriralo i Ministarstvu ekonomije koje je nadležno za realizaciju IPA projekata blagovremeno dostavljalo specifikacije potrebnog softvera i hardvera, kao i druga prateća dokumenta i analize a u cilju njihovog objedinjavanja i usaglašavanja sa potrebama i dokumentima drugih institucija. Za potrebe ATCG, projektovana je dalja nadogradnja web portala sa pratećim on-line aplikacijama, razvoj sistema elektronskog upravljanja dokumentima, nabavka servera i drugog potrebnog hardvera za podršku navedenim aplikacijama, nabavka skenera i racunara. Projekat je krajem 2018. godine prošao tendersku proceduru, izabran je dobavljač opreme (hardver) i njena isporuka se očekuje u martu mjesecu 2019. godine.

2.7 Odnosi sa zainteresovanim stranama

U cilju poboljšanja saradnje sa zainteresovanim stranama, tokom 2018. godine razmatran je optimalan model i način dodatnog uključivanja zainteresovanih strana u rad ATCG. Započelo je formiranje stručnog savjetodavnog tijela ATCG pod nazivom Savjet za akreditaciju u čijem bi radu učestvovali predstavnici zainteresovanih strana, a koje bi ATCG-u davalo mišljene i savjete po pitanjima vezanim za akreditaciju i rad nacionalnog akreditacionog tijela. U okviru novog Statuta ATCG, a koji je usvojen u decembru 2017. godine, utvrđen je formalno-pravni osnov za formiranje Savjeta za akreditaciju. Obrazovanje i početak rada ovog tijela očekuje se tokom 2019. godine.

Web portal ATCGa na adresi www.akreditacija.me, na kome se nalazi registar akreditovanih tijela je tokom 2018. godine redovno ažuriran, i sadrži objavljen poziv kandidatima da se prijave za ocjenjivače ATCG-a.

Radi motivisanja tijela za ocjenu usaglašenosti da svoju kompetentnost dokažu akreditacijom, kao i u cilju povećanja broja akreditovanih tijela u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG je tokom 2018. godine iniciralo i održalo više sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija kao i sa predstavnicima organizacija koje su potencijalni kandidati za akreditaciju. Kao primjer navode se sastanci sa rukovodstvom Kliničkog Centra Crne Gore (akreditacija medicinskih laboratorija), sa rukovodstvom Doma zdravlja Podgorica (akreditacija medicinskih laboratorija) i td. . U većini slučajeva navedene aktivnosti rezultirale su iskazanim interesovanjem predstavnika tijela za ocjenu usaglašenosti za akreditaciju i njihovom najavom za uskoro uključivanje u postupak akreditacije.

U cilju prikupljanja povratnih informacija od zainteresovanih strana, u okviru web portala (www.akreditacija.me) javno je objavljena trajna anonimna anketa koja zainteresovanim stranama u pruža mogućnost da iskažu svoje zadovoljstvo/nezadovoljstvo u vezi sa sistemom akreditacije u Crnoj Gori.

2.8 Saradnja ATCG sa organima državne uprave i drugim institucijama, organizacijama i udruženjima

U toku 2018. godine saradnja ATCG-a sa organima državne uprave se odvijala direktno ili posredstvom nadležnog Ministarstva ekonomije. Saradnja sa državnim organima se ostvarivala kroz razmjenu informacija u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije, kroz dostavljanje informacija o akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti za potrebe njihovog ovlašćivanja, zatim uključivanjem ATCG u aktivnosti i obaveze koje se tiču procesa pristupanja EU a odnose se na akreditaciju i ocjenjivanje usaglašenosti, kao i uključivanjem ATCG prilikom donošenja novih zakonskih i podzakonskih akata.

Između ostalog, ATCG je tokom 2018. godine učestvovalo i dalo svoj doprinos (vezano za oblast akreditacije) izradi priloga Izvještaju EK o napretku Crne Gore, pripremalo materijale i učestvovalo na Pododboru za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, učešće u radu Radne grupe za pregovaračko Poglavlje 1 – Slobodan protok roba. Prijedlozi za IPA 2020 sa prioritetnim potrebama ATCG poslali su 12.09.2018. godine.

2.9 Bilateralna saradnja sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država

U toku 2018. godine, a na osnovu prethodno potpisanih bilateralnih sporazuma o saradnji, ATCG je nastavilo saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država (Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Albanije, Moldavije i Bugarske). Saradnja je uključivala razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

Direktor ATCG je dana 25.05.2018. godine je organizovao sastanak direktora nacionalnih akreditacionih tijela zemalja regiona u Podgorici na kojem je konstatovana dosadašnja dobra saradnja između nacionalnih akreditacionih tijela i razmatrani pravci budućeg djelovanja od zajedničkog interesa.

3. OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Sistem akreditacije u Crnoj Gori je uspostavljen, efektivan i stalno se unapređuje. Kada je riječ o osnovnoj djelatnosti, a to je svakako akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti i praćenje njihove kompetentnosti, konstatuje se da je 2018. godina bila uspješna poslovna godina. U toku 2018. godine ATCG je akreditovalo jedno tijelo za ocjenu usaglašenosti, pa se zaključno sa krajem 2018. godine u nacionalnom sistemu akreditacije nalazi ukupno tridesetpet (35) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih dvadesetjedno (21) pripada grupi laboratorija za ispitivanje, jedno (1) pripada grupi medicinskih laboratorija, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za etaloniranje, sedam (7) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i tri (3) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta, dok je u završnoj fazi postupak za još dva novoprijavljena tijela za ocjenu usaglašenosti.

Kao punopravni član Evropske kooperacije za akreditaciju (EA) i pridruženi član Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC) ATCG sprovodi uspješnu i intenzivnu međunarodnu saradnju shodno obavezama koje proističu iz članstva u ovim organizacijama. Takođe, ATCG vodi uspješnu bilateralnu saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država, a koja uključuje razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

Saradnja ATCG sa organima državne uprave se ostvaruje kroz informisanje u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije, kroz dostavljanje informacija o akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti za potrebe njihovog ovlašćivanja, zatim uključivanjem ATCG u aktivnosti i obaveze koje se tiču procesa pristupanja EU a odnose se na akreditaciju i ocjenjivanje usaglašenosti, kao i uključivanjem ATCG prilikom donošenja novih zakonskih i podzakonskih akata. Takođe, ATCG uspješno saraduje i sa drugim

institucijama i organizacijama na obostranu korist, a posebno institucijama infrastrukture kvaliteta - Zavodom za metrologiju Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore.

Najveći prioritet svih nacionalnih akreditacionih tijela zemalja EU i zemalja kandidata je potpisivanje i održavanje multilateralnog sporazuma sa Evropskom kooperacijom za akreditaciju (EA), tzv. EA MLA Sporazum. Potpisivanje EA MLA Sporazuma je priznanje da je nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim, tj. na istom nivou sa sistemima akreditacije drugih država članica EU. Tokom 2018. godine ATCG je realizovalo više aktivnosti i preduzelo mjere koje vode ka podnošenju aplikacije za potpisivanje EA MLA Sporazuma.

Budući da je donijet novi standarad MEST EN ISO 17011:2018 ušlo se u usklađivanje dokumentacije sa zahtjevima navedenog standarda. Naime, aplikacioni fajl sadrži veliki broj dokumenata (tj. više stotina strana teksta) koja do detalja opisuju sve aspekte organizacije i rada nacionalnog akreditacionog tijela – aplikanta.

U narednom periodu očekuje se intenziviranje rada na ažuriranju i pripremi aplikacionog fajla, kao i njegovo formalno podnošenje EA do sredine 2019. godine.

U periodu koji slijedi potrebno je nastaviti sa aktivnostima na jačanju administrativnih kapaciteta nacionalnog akreditacionog tijela. Tu se prevashodno misli na dalju permanentnu obuku svih zaposlenih, članova upravljačkih i radnih tijela ATCG, kao i na povećanje broja i jačanje kompetentnosti eksternih ocjenjivača koji se od strane ATCG angažuju za potrebe ocjenjivanja tijela za ocjenu usaglašenosti. Takođe, potrebno je osmisliti, projektovati i implementirati adekvatan informacioni sistem koji bi omogućio povećanje efikasnosti rada ATCG i bolju informisanost zainteresovanih strana. Radi dalje afirmacije uloge i značaja akreditacije kao i samog rada ATCG, potrebno je preduzeti mjere na podizanju svijesti (putem održavanja radionica, seminara, distribucijom informativnog materijala i sl.), kao i intenzivirati saradnju sa zainteresovanim stranama kroz njihovo uključivanje u rad savjetodavnih i stručnih tijela ATCG. Očekuje se da jedan broj gore navedenih aktivnosti bude realizovan kroz projekte EU pomoći (IPA, TAIEX) čija je implementacija planirana tokom 2019. i 2020. godine.

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2018. GODINU

Februar, 2019.

Tokom 2018. godine Institut za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu: Institut) je realizovao niz aktivnosti u cilju ispunjavanja obaveza koje proističu iz Programa rada i plana donošenja crnogorskih standarda za 2018. godinu i Ugovora o izvođenju, koji je zaključen između Vlade Crne Gore (u svojstvu osnivača) i Instituta. Realizacijom ovih aktivnosti ojačani su administrativni kapaciteti u oblasti standardizacije i ostvareni vidni pomaci ka daljem razvoju sistema standardizacije u Crnoj Gori.

Institut je u 2018. godini donio 2.283 crnogorska standarda i srodna dokumenta (MEST). Ostvareni rezultat veći je za 3,8% od planiranog broja, a od ukupnog broja MEST donešenih 2018. godine, više od 4% predstavljaju harmonizovani standardi.

Pored aktivnosti na međunarodnom nivou, Institut je aktivno sarađivao i sa tijelima državne uprave po raznim pitanjima koja se odnose na oblast standardizacije. Institut je dao doprinos u realizaciji više nacionalnih strategija/akcionih planova, te donošenjem standarda pružio podršku pri implementaciji tehničkog zakonodavstva, u skladu sa Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Realizacija planiranih aktivnosti za 2018. godinu

Rad na donošenju novih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, koji su identični sa odgovarajućim međunarodnim i evropskim standardima, bila je osnovna aktivnost Instituta tokom 2018. godine. Paralelno sa tim, preispitivao se i status važećih, ranije donešenih MEST.

U cilju transparentnog poslovanja, Institut je tokom 2018. godine blagovremeno i ažurno informisao javnost o aktuelnostima i procesima u vezi crnogorske standardizacije. Institut je, takođe, aktivno sarađivao sa državnim organima i ostalim subjektima u Crnoj Gori, te je učestvovao u međunarodnoj i evropskoj standardizaciji.

Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda za 2018. godinu, bilo je predviđeno da se donese 2.200 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Institut je tokom prošle godine donio ukupno 2.283 MEST, odnosno 3,8% više od planiranog broja. Uz to, u decembru 2018. pripremljeno je i objavljeno na javnu raspravu dodatnih 437 nacрта MEST (ovi dokumenti biće donešeni tokom 1. kvartala 2019. godine).

Tokom 2018. godine Institut je donio 99 MEST kojima su preuzeti harmonizovani standardi. U odnosu na ukupan broj crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koji su donešeni prošle godine, 4,34% čine harmonizovani standardi.

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore i ugovorenim obavezama, tokom 2018. godine Institut je donio 19 djelova eurokodova i prateće nacionalne anekse sa nacionalno determinisanim parametrima. Ovi dokumenti objavljeni su na crnogorskom jeziku.

a) informisanje javnosti o crnogorskim standardima

Putem internet portala Instituta, prezentacija na okruglim stolovima i konferencijama, ali i na druge načine, javnost je u kontinuitetu informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda, kao i o donešenim crnogorskim standardima. Institut je obavještavao javnost i o aktuelnim tokovima u oblasti nacionalne, evropske i međunarodne standardizacije.

b) prodaja standarda

Tokom 2018. godine prodato je 672 standarda i srodnih dokumenata. Integrisane marketing aktivnosti, kao i promocije na okruglim stolovima i konferencijama, rezultirale su tim da je ostvarena prodaja standarda veća za 40,3% u odnosu na 2017. godinu Najznačajniji kupci standarda bili su: Centar za

ekotoksikološka ispitivanja, Institut "Sigurnost", Institut za transport, Tržišna inspekcija, Specijalistička veterinarska laboratorija, Građevinski fakultet, Zavod za metrologiju Crne Gore, ABG Test, Elektroprivreda Crne Gore, Crnogorski institut za sertifikaciju i kvalitet i dr.

Međunarodna saradnja

Za jačanje i dalji razvoj nacionalne standardizacije od izuzetnog je značaja saradnja kako sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, tako i sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država.

a) Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

Institut je, u svojstvu pridruženog člana ISO, pratio rad komiteta ISO koji definišu politike standardizacije, kao i rad tehničkih komiteta ISO. Kao priznanje za višegodišnje dobre rezultate i uspješnu saradnju sa ISO, Institutu je omogućeno da u svojstvu punopravnog člana učestvuje u radu četiri stručna tijela ISO te da ima pravo odlučivanja (glasanja).

Delegacija Instituta prisustvovala je 41. zasjedanju Generalne skupštine ISO koje je održano u Ženevi, Švajcarska, 24-28. septembra 2018. godine. Domaćin zasjedanja bio je ISO, a u okviru Generalne skupštine održana je i 52. sjednica ISO Komiteta za zemlje u razvoju (DEVCO).

Na Generalnoj skupštini ISO istaknuo je da međunarodni standardi pružaju platformu za inovacije, te da su ključni alat za rješavanje izazova navedenih u Agendi za razvoj 2030 Ujedinjenih nacija, kao i njenih 17 Ciljeva održivog razvoja. Tokom zasjedanja ISO DEVCO održano je nekoliko radionica na kojima je diskutovano o: uključivanju zainteresovanih strana (sa fokusom na MSP), standardima i javnim nabavkama, kao i o uključivanju standardizacije u nastavne planove i programe za visoko obrazovanje.

b) Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

Članstvom u IEC, Institut je stekao mogućnost aktivnog učešća u radu stručnih tijela ove organizacije, kao i pravo pristupa cjelokupnoj bazi standarda i srodnih dokumenata IEC. U skladu sa nacionalnim interesima, Institut je određene međunarodne standarde iz oblasti elektrotehnike preuzeo kao nacionalne.

c) Evropske organizacije za standardizaciju (CEN/CENELEC)

Institut je pridruženi član (*Affiliate member*) CEN/CENELEC i u kontinuitetu prati rad stručnih tijela ovih evropskih organizacija za standardizaciju. Između ostalog, to podrazumijeva delegiranje i aktivno učešće predstavnika Crne Gore u cilju iznošenja i zastupanja nacionalnih stavova u postupku donošenja evropskih standarda. Daljim razvojem Instituta i njegovih stručnih tijela, a shodno interesima crnogorske privrede i društva, postepeno će se preispitivati stručna tijela CEN/CENELEC čiji će se rad pratiti.

U periodu 20-21. juna 2018. godine održano je 14. Zajedničko zasjedanje generalnih skupština Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN) i Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC). Zasjedanje je održano na Bledu, Slovenija, a domaćin je bio Institut za standardizaciju Slovenije (SIST).

Na zajedničkom zasjedanju CEN/CENELEC predstavljeni su izvještaji i diskutovano se o ključnim strateškim, političkim i tehničkim pitanjima u vezi evropske standardizacije. Posebna pažnja posvećena je inovacijama, u cilju veće zastupljenosti standardizacije na području tehnoloških inovacija, kao i pružanja snažnije podrške naučnoj, istraživačkoj i inovativnoj zajednici.

d) Evropski institut za telekomunikacione standarde (ETSI)

Od 2014. godine, kada je Institut postao nacionalno tijelo za standarde u zemljama članicama ETSI, Institutu je omogućeno aktivno učešće u radu stručnih tijela ETSI, kao i pravo pristupa njihovoj bazi standarda i srodnih dokumenata.

U skladu sa nacionalnim prioritetima, tokom 2018. godine Institut je određene ETSI standarde preuzeo kao crnogorske.

e) Saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država

U organizaciji Instituta za standardizaciju Bugarske (BDS), sredinom maja 2018. godine, u Sofiji, Bugarska, održana je VII Balkanska konferencija o standardizaciji. Na konferenciji su učestvovali predstavnici nacionalnih tijela za standardizaciju iz: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Makedonije, Moldavije, Rumunije, Slovenije, Srbije i Turske, predstavnik CEN/CENELEC, kao i Kosova u svojstvu posmatrača. Na konferenciji je diskutovano o pravilima, procedurama, smjernicama i dokumentima sistema upravljanja kvalitetom, kao i o samoocjenjivanju i sertifikaciji prema standardu EN ISO 9001.

Tokom konferencije upriličena je svečanost na kojoj je Institut potpisao Sporazum o saradnji sa Institutom za standardizaciju Bugarske. U cilju poboljšanja uslova za razvoj ekonomskih i trgovinskih odnosa između Crne Gore i Republike Bugarske, ovaj Sporazum podići će nivo saradnje i komunikacije između dva tijela za standardizaciju. Shodno zajedničkim interesima, kroz razmjenu informacija i koordinirane aktivnosti, stvoriće se osnova za realizaciju zajedničkih planova u cilju daljeg razvoja ISME i BDS.

Na konferenciji je dogovoreno da će domaćin VIII Balkanske konferencije o standardizaciji po drugi put biti Institut za standardizaciju Crne Gore, a konferencija će se održati krajem septembra 2019. godine.

U cilju promocije standardizacije i koristi od primjene standarda, Institut je tokom 2018. godine, u saradnji sa Institutom za standardizaciju Srbije (ISS), održao sljedeća tri seminarra:

1. Izmjene i tumačenje zahtjeva novog izdanja ISO/IEC 17025 – preporuke za primjenu (u partnerstvu sa Privrednom komorom Crne Gore);
2. ISO 45001 – izmjene u odnosu na OHSAS 18001 i tumačenje novih zahtjeva;
3. Osnove menadžmenta bezbjednošću informacija prema zahtjevima standarda ISO/IEC 27001 (u partnerstvu sa Građevinskim fakultetom, UCG).

Seminarima je prisustvovalo više od 90 učesnika, predstavnika državnih organa, lokalne samouprave, privatnog sektora i drugih organizacija, a učesnici su seminare ocijenili visokom ocjenom i iskazali visok stepen zadovoljstva.

U saradnji nacionalnih tijela za standardizaciju Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, sredinom novembra 2018. godine konstituisana je Ad hoc grupa za pripremu nacionalnog dodatka za nadzemne vodove. Ad hoc grupa je osnovana u cilju pripreme nacionalnog normativnog aspekta za standard EN 50341-2-XX, Nadzemni električni vodovi naizmjenične struje iznad 1 kV - Dio 2: Nacionalni normativni aspekti za XXXX. Članovi Ad hoc grupe su predstavnici zainteresovanih strana za predmetnu oblast iz Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Planirano je da se nacionalni dodatak na nivou instituta za standardizaciju Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore donese do kraja 2019 godine.

Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut ima sa institutima iz Njemačke (DIN), Velike Britanije (BSI), Francuske (AFNOR), kao i sa *ASTM International*. Ova ugovorna saradnja omogućava zainteresovanim stranama

da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, francuskih, odnosno ASTM standarda i da preko Instituta izvrše njihovu nabavku.

f) Komisija Codex Alimentarius

Komisija *Codex Alimentarius* (CAC) zadužena je za donošenje standarda i drugih dokumenata (uputstava, pravila dobre prakse itd.) iz oblasti hrane radi zaštite zdravlja potrošača i olakšavanja međunarodne trgovine hranom. Institut je u kontinuitetu pratio rad CAC i izvršavao obaveze nacionalne kontaktne tačke.

Poslovi podrške državnoj upravi

Tokom 2018. godine Institut je intenzivno sarađivao sa organima državne uprave, pružajući konstantnu podršku iz domena standardizacije. Na taj način je olakšan i ubrzan proces usklađivanja nacionalnog tehničkog zakonodavstva sa evropskom pravnom tekovinom.

Predstavnici Instituta aktivno su učestvovali u radu: Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, Radne grupe za poglavlje 1, Radne grupe za izradu Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP) u Crnoj Gori 2018-2022. godine, kao i u drugim radnim grupama koje su osnovala tijela državne uprave.

U 2. kvartalu 2018. godine Institut je uputio dopis ministarstvima i tijelima državne uprave, tražeći od njih da dostave Institutu spiskove standarda koji su im potrebni kao podrška u postupku pripreme zakonodavstva iz njihove nadležnosti, a u cilju uključivanja tih standarda u Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda za 2019. godinu. Svi zahtjevi koji su dostavljeni u predviđenom roku uključeni su u Program i plan rada Instituta za 2019. godinu.

Institut je dostavljao mišljenja na više radnih dokumenata koja su pripremala tijela državne uprave. Posebno intenzivna saradnja bila je sa Ministarstvom ekonomije, koje je nadležni državni organ za oblast infrastrukture kvaliteta, a aktivno se sarađivalo i sa ministarstvima održivog razvoja i turizma, odnosno javne uprave, te sa drugim tijelima državne uprave. Donošenjem standarda i srodnih dokumenata, te kroz razmjenu informacija, Institut je pružao podršku u vezi sa:

- izradom Pravilnika u vezi kvaliteta rada u obrazovno-vaspitnim ustanovama,
- sprovođenjem Akta o malim preduzećima (koji se tiče Dimenzije 7 – Tehnička regulativa i standardi za MSP),
- pripremom Pravilnika o metodama ispitivanja opasnih svojstava otpada i Pravilnika o graničnim vrijednostima buke, načinu mjerenja buke unutar i van ugostiteljskih objekata i načinu upotrebe i uslovima koje moraju da ispunjavaju limitatori jačine zvuka,
- pripremom predloga Zakona o kozmetičkim proizvodima,
- izradom Akcionog plana Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća,
- pripremom predloga Pravilnika o okviru za interoperabilnost sistema elektronske identifikacije i Pravilnika o sadržini i načinu vođenja evidencije davalaca usluge sertifikovanja i registra kvalifikovanih davalaca usluga sertifikovanja,
- predlogom Pravilnika za radio opremu i dr.

Projekti tehničke pomoći

U okviru regionalnog projekta "Infrastruktura kvaliteta na Zapadnom Balkanu", početkom novembra 2018. godine, u Skoplju, Sjeverna Makedonija, održan je seminar u vezi trgovine građevinskim proizvodima i alata za identifikaciju/otklanjanje prepreka u trgovini. Pored predstavnika Instituta, crnogorsku delegaciju činili su i predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma.

Institut je aktivno radio na pripremi dokumentacije u vezi projekta "IPA 2014 Alignment and Implementation of the EU Internal Market acquis". Realizacijom ovog projekta (u dijelu koji se odnosi na oblast standardizacije) poboljšaće se postojeći uslovi za rad Instituta, unaprijediće se informacioni sistem, te će se stvoriti uslovi za uvođenje sistema menadžmenta prema ISO 9001 i ISO/IEC 27001.

Ostalo

Institut ima ukupno 17 tehničkih komiteta od kojih je 16 aktivnih i jedan u statusu mirovanja. Tokom 2018. godine održana je 41 sjednica stručnih tijela Instituta, a tehnički komiteti donijeli su ukupno 418 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

Sredinom februara 2018. godine, Institut je potpisao Sporazum o saradnji sa Upravom za javne nabavke Crne Gore. Dijeleći zajedničke vrijednosti i ciljeve, saradnja će biti usmjerena na unapređenje privrednog ambijenta, znanja i vještina u poslovnom svijetu, kao i na promociju ekonomske saradnje među privrednim i drugim subjektima.

Shodno potpisanom Sporazumu, Institut je u saradnji sa Upravom za javne nabavke Crne Gore, krajem juna 2018. godine, održao okrugli sto na temu "Održive nabavke – uloga standarda u postizanju održivog razvoja". Cilj okruglog stola je bio da se crnogorskoj javnosti i zainteresovanim stranama predstavi MEST ISO 20400, Održive nabavke - Smjernice. U pitanju je crnogorski standard koji definiše principe održive nabavke, uključujući odgovornost, transparentnost, poštovanje ljudskih prava i etičko ponašanje i naglašava ključne faktore kao što su upravljanje rizikom i određivanje prioriteta. MEST ISO 20400 je usmjeren ka organizacijama svih veličina u javnom i privatnom sektoru, primjenjuje se na skoro svaku odluku o nabavci i predstavlja korisno sredstvo za jačanje produktivnosti, optimizaciju troškova i podsticanje inovacija na tržištu.

Ocjena standardizacije

Prioritet Instituta je punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju CEN/CENELEC, čime će se dati doprinos procesu evropskih i međunarodnih integracija Crne Gore. Punopravno članstvo u pomenutim organizacijama otvara nove mogućnosti za crnogorsku privredu, a odnose se na aktivno učešće u procesu donošenja evropskih standarda kao i na donošenje odluka u dijelu njihovog usvajanja shodno interesima crnogorske privrede i društva uopšte.

Prema zvaničnoj informaciji evropskih organizacija za standardizaciju (*CEN and CENELEC national implementations DOP 2018-12-31*), na nacionalnom nivou donešeno je oko 75% od ukupnog broja evropskih standarda i srodnih dokumenata. Takođe, usvojeno je i oko 92% od ukupnog broja harmonizovanih standarda, što daje dobru osnovu za izradu tehničkih propisa.

Kako bi Institut u planiranom roku aplicirao za punopravno članstvo u CEN/CENELEC neophodno je zaposliti potreban broj lica za obavljanje poslova standardizacije. U cilju podrške rada tehničkih komiteta, potrebno je obezbijediti odgovarajući prostor i tehničke uslove, automatizovan i operativan sistem upravljanja projektima i dokumentima, kao i informacioni sistem (IS) koji je kompatibilan sa IS CEN/CENELEC.